

ACADEMICA

REVISTĂ EDITATĂ DE ACADEMIA ROMÂNĂ

DIRECTOR: CRISTIAN HERA, PREȘEDINTELE ACADEMIEI ROMÂNE

Nr. 3-4
MARTIE-APRILIE
2018
Anul XXVIII
329–330

DIRECTORI:

Acad. Mihai DRĂGĂNESCU
(director fondator)
octombrie 1990 – ianuarie 1994

Acad. V.N. CONSTANTINESCU
februarie 1994 – ianuarie 1998

Acad. Eugen SIMION
februarie 1998 – aprilie 2006

Acad. Ionel HAIDUC
mai 2006 – aprilie 2014

Acad. Ionel-Valentin VLAD
mai 2014 – decembrie 2017

Acad. Cristian HERA
ianuarie 2018 – aprilie 2018

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Redactor-șef
Dr. Narcis ZĂRNESCU

Redactori I
Mihaela-Dora NECULA
Elena SOLUNCA-MOISE

CONSILIUL EDITORIAL:

Acad. Cristian HERA
Acad. Bogdan C. SIMIONESCU
Acad. Victor SPINEI
Acad. Alexandru SURDU
Acad. Victor VOICU

Acad. Dan BĂLTEANU
Acad. Alexandru BOBOC
Acad. Constantin IONESCU-TÎRGOVIȘTE
Acad. Ioan-Aurel POP
Acad. Eugen SIMION
Acad. Răzvan THEODORESCU
Acad. Maria ZAHARESCU

SECTOR TEHNIC:

Tehnoredactor
Dr. Roland VASILIU

Operatori-corectori
Aurora POPA
Ioneta VLAD

E-mail: academica@acad.ro

revista_academica2006@yahoo.com

Adresa web: http://www.acad.ro/academica2002/pag_academica.htm

Tel. 021 3188106/2712, 2713; Fax: 021 3188106/2711

CENTENAR 1918–2018

27 MARTIE, CHIȘINĂU

- Cristian Hera, **Un veac de la Unirea Basarabiei cu România** 5
 Gheorghe Duca, **Centenarul Unirii și dezvoltarea spațiului științifico-cultural comun** . 8

28 MARTIE, IAȘI

- Cristian Hera, **Omagiu făuritorilor Unirii Basarabiei cu România** 10
 Gheorghe Duca, **Omagiu generației Unirii** 12
 Mihail Voicu, **Sărbătorirea Centenarului Unirii Basarabiei cu România – Iași, 28 martie 2018** 15

ZIUA ACADEMIEI ROMÂNE

- Cristian Hera, Dorina Rusu, **4 Aprilie – Ziua Academiei Române** 18
 Dan Berindei, **Academia Română și menirea ei** 22
 Eugen Simion, **Academia Română – 152** 25

SUB CUPOLA ACADEMIEI

- Cristian Hera, **Fundația Națională pentru Știință și Artă. Performanță de excepție – lansarea volumului cu numărul 200 din *Opere Fundamentale*** 28

NICHITA STĂNESCU 1933–1983

- Cristian Hera, **Nichita Stănescu, inegalabil reformator al versului românesc** 30
 Constantin Stere, **Povestea unui Oraș sau despre cei care îl iubesc pe Nichita** 32

DAN RĂDULESCU – 90

- Nicolae Anastasiu, **Academicianul Dan Rădulescu la 90 de ani de viață** 33

MARIA ZAHARESCU LA CEAS ANIVERSAR

- Cristian Hera, **„Ambasador internațional” al școlii de chimie fizică** 38
 Ionel Haiduc, **Omagiu colegial** 40
 Maria Crișan, **Academician Maria Zaharescu, inițiator al cercetării în domeniul sol-gel în România** 42
 Vlad Tudor Popa, **Academician Maria Zaharescu: cercetător, îndrumător, coleg și prieten** 45
 Maria Zaharescu, **Profesorii mei. Cuvânt de mulțumire** 47

BOGDAN C. SIMIONESCU – 70

- Cristian Hera, **Academicianul Bogdan C. Simionescu la vârsta de 70 de ani** 52
 Maria Zaharescu, **Academician Bogdan C. Simionescu – colaborare și comunicare** 54
 Dumitru-Dorin Prunariu, **Academicianul Bogdan C. Simionescu – eminent intelectual, manager și caracter** 57
 Valeria Harabagiu, **Academicianul Bogdan C. Simionescu – de ce îl prețuim, îl respectăm și îl admirăm?** 60

SAVANȚI AI ACADEMIEI ROMÂNE: LUDOVIC MRAZEC – ȘTEFAN S. NICOLAU

- Cristian Hera, **Ludovic Mrazec – ilustru savant român** 64
 Emil Constantinescu, **Ludovic Mrazec, modelul unui savant patriot** 66
 Nicolae Anastasiu, **Ludovic Mrazec, 43 de ani în Academia Română 1901–1944** .. 70
 Gheorghe Udubașa, **Ludovic Mrazec, director al Institutului Geologic al României (1906–1930)** 78

Tudor Berza, Ludovic Mrazec – petrograf și tectonician	81	
Antoneta Seghedi, Titus Brustur, Ludovic Mrazec, președinte și fondator al Societății Române de Geologie și al altor societăți și asociații din România	85	
Victor Voicu, Omagiu academicianului Ștefan S. Nicolau, strălucit reprezentant al școlii medicale românești	95	
Claude Nicolau, Ștefan S. Nicolau – Savantul și Omul	99	
 ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE – 105		
Cristian Hera, Academia de Studii Economice – fanion al învățământului economic și de administrație din România	103	
 SOLUL – RESURSĂ REGENERABILĂ		
Nicolae Florea, Învelișul de sol, tezaur inestimabil și resursă naturală indispensabilă pentru lumea vie, dar vulnerabilă, necesitând ocrotire	105	
 IN MEMORIAM		
Ion Dogaru (1935–2018)	114	
Șerban Papacostea (1928–2018)	115	
Dinu C. Giurescu (1927–2017)	117	
Claude Nicolau, Academician Dinu C. Giurescu (1927–2017)	119	
 CRONICA VIETII ACADEMICE		121
 APARIȚII LA EDITURA ACADEMIEI		123
 GHID PENTRU AUTORI		125

Un veac de la Unirea Basarabiei cu România*

Acad. Cristian Hera
Președintele Academiei Române

O delegație a Academiei Române a participat, la Chișinău, la sesiunea științifică „Centenarul Unirii Basarabiei cu România”. Manifestarea a fost organizată de Academia Română împreună cu Academia de Științe a Moldovei și Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu”. Sesiunea a fost condusă de președinții celor două Academii Naționale de limbă română, acad. Cristian Hera și acad. Gheorghe Duca, și a fost onorată de oficialități ale celor două state. Au prezentat mesaje de salut: Daniel Ioniță, ambasadorul României în Republica Moldova, Valeriu Matei, directorul Institutului Cultural Român „Mihai Eminescu” la Chișinău, membru de onoare al Academiei Române, acad. Ioan-Aurel Pop, rectorul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, membru de onoare al Academiei de Științe a Republicii Moldova.

În cadrul ședinței au susținut comunicări:

– acad. Victor Spinei, vicepreședinte al Academiei Române – *Împliniri naționale premergătoare Marii Uniri*;

– acad. Ion Guceac, Academia de Științe a Moldovei – *Viziune actuală asupra legitimității actelor adoptate de Sfatul Țării și importanța acestora*;

– acad. Klaus Bochmann, Academia Saxonă de Științe – Universitatea din Leipzig, *Actul Unirii Basarabiei cu România. O privire dinspre Germania*;

– acad. Victor Voicu, secretarul general al Academiei Române – *27 martie 1918: Unirea Basarabiei cu România, strălucită izbândă identitară românească*;

– dr. hab. Gheorghe Cojocaru, Institutul de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei – *O „samă” de gânduri la ceas aniversar*.

La încheierea sesiunii științifice, acad. Mihai Cimpoi, membru de onoare al Academiei Române, a dat citire unei Rezoluții care a reafirmat realitățile istorice ce au condus la momentul declarării Unirii Basarabiei cu România.

Evenimentul academic de celebrare a Unirii Basarabiei cu România a continuat la Filiala Iași a Academiei Române.

*Cuvânt de deschidere rostit la sesiunea științifică „Centenarul Unirii Basarabiei cu România” (27 martie 2018, Chișinău, Republica Moldova)

*Acad. Cristian Hera, președintele Academiei Române,
și acad. Gheorghe Duca, președintele Academiei de Științe a Republicii Moldova*

Excelența Voastră, Domnule Președinte al Academiei de Științe a Republicii Moldova, Academician Gheorghe Duca, membru de onoare al Academiei Române,

Distinși Colegi din Academia de Științe din Republica Moldova și din Academia Română,

*Excelențele Voastre, Domnilor Ambasadori,
Onorată Asistență,*

Permiteți-mi, pentru început, să adresez *conducerii Academiei de Științe a Republicii Moldova*, alese și respectuoase mulțumiri din partea Academiei Române și a mea personal, **pentru organizarea acestei emoționante sesiuni comune, consacrate împlinirii unui veac de la actul Unirii Basarabiei cu România.**

Emoția noastră este cu atât mai mare, cu cât ne găsim împreună la Chișinău, oraș în care, cu o sută de ani în urmă, la data de 27 martie 1918, într-o ședință solemnă, Sfatul Țării avea să proclame „*în puterea dreptului istoric și a dreptului de neam*”, revenirea la patria-mamă.

Este un prilej de rememorare a *lungilor suferințe prin care au trecut Basarabia și basarabienii, de-a lungul celor peste o sută de ani de stăpânire țaristă, a luptelor purtate de cărturarii și patrioții români din aceste ținuturi pentru libertate, pentru independență și pentru unitate, lupte încununare cu actul înfăptuit acum o sută de ani.*

Nume precum cele ale *preotului poet Alexei Mateevici*, care a închinat *poate cel mai frumos*

imn limbii române, ale lui *Ion Inculeț, Pantelimon Halippa, Ion Buzdugan, Ion Pelivan, Constantin Stere, Daniel Ciugureanu, Ștefan Ciobanu* – pentru a nu cita decât câteva – rămân înscrise cu litere de aur în cartea mare a istoriei, dar și în sufletele tuturor românilor.

Actul înfăptuit acum o sută de ani aici, la Chișinău, unde astăzi *cele două Academii de limbă română se unesc în spirit și simțire* în organizarea unei *sesiuni festive comune*, avea să deschidă seria momentelor de glorie pentru țara și neamul nostru, de revenire a provinciilor Bucovina, Transilvania, Maramureș, Crișana și Banat, la *Patria-Mamă*.

Se realiza astfel, în anul ASTRAL 1918, *România Mare, România mult visată de înaintași: de la Ștefan cel Mare la Mihai Viteazul, de la corifeii Școlii Ardelene la Nicolae Bălcescu și Alexandru Ioan Cuza, precum și de toți ostașii români care, între anii 1916 și 1918, și-au vărsat sângele pe câmpurile de luptă pentru înfăptuirea UNIRII.*

Marile bătălii din vara anului 1917 de la Mărăști, Mărășești și Oituz, unde vitejia ostașilor români a uimit deopotrivă *pe prieteni și pe dușmani*, au deschis calea nu numai a eliberării teritoriului românesc, dar și a *continuării luptei spre înfăptuirea unității depline a țării.*

Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia, martie, noiembrie, decembrie 1918, au reprezentat locuri și date menite să *schimbe destinul unui întreg popor, românii – frați întru credință, limbă, tra-*

diții și aspirații – regăsindu-se între granițele lor firești.

Iată de ce, acum, **la ceas aniversar**, aici la Chișinău și mâine, 28 martie la Iași, se cuvine să **aducem un pios omagiu tuturor înaintașilor care, printr-o credință nestrămutată, au reușit să învingă suferințe și umilințe îndurate cu mucenicie, reușind să realizeze marele ideal al unității naționale.**

Academia Română, cea mai înaltă instituție de cultură și de știință a României, a salutat în termeni emoționați marele act înfăptuit la Chișinău cu o sută de ani în urmă.

La 12 aprilie 1918, într-o atmosferă de profund entuziasm, înaltul for de știință și de cultură de la București lua act de hotărârea Sfatului Țării de la Chișinău, care, după cum afirma **Ioan Bogdan, vicepreședintele de atunci al Academiei Române**, „cu toată stăpânirea rusească de un secol, stăpânire care a devenit din zi în zi mai apăsătoare, basarabeni au rămas români și vor să rămână români de aci înainte”.

Îngăduiți-mi să spun aici, cu toată tăria, fără rezervă, că actul de la 27 martie 1918 poate fi considerat drept „semnul reînvierii la viața națională românească”.

Academicianul Ioan Bogdan afirma: „Nădejdea de mai bine ce se revarsă în inimile celorlalți români”, „glasul care ne spune că oricât de mari ar fi dezamăgirile prezentului, încrederea în viața poporului nostru nu trebuie să ne părăsească niciun moment”.

Ca un semn al prețuirii marilor făuritori ai Unirii Basarabiei cu România, în Academia Română au fost aleși, chiar în 1918, Ion Incuț, Pantelimon Halippa, Ștefan Ciobanu, iar mai târziu Nicolae Donici, Paul Gore, Iustin Frățiman. Ei veneau să se alăture cărturarilor basarabeni aleși în supremul for de cultură și de știință de la București, încă din 1866, de la înființare: scriitorul **Alexandru Hâjdeu** și fiul său marele filolog și istoric **Bogdan Petriceicu Hasdeu**, viitorul mitropolit **Iosif Nănescu** și atât de generosul filantrop **Vasile Stroescu**.

Actul memorabil de acum o sută de ani a deschis noi perspective relațiilor de colaborare dintre specialiștii de pe ambele maluri ale Prutului.

Fidelă programului inițial, de a fi un adevărat „institut național” în sensul cel mai larg al cuvântului, supremul for de știință și de cultură al României, renăscut și reorganizat după 1989, a căutat să

strângă și mai mult legăturile cu instituția similară de la Chișinău. Astfel, la **31 octombrie 1990**, între cele două instituții academice s-a încheiat o **convenție de colaborare, reînnoită la 29 mai 1996**.

La 10 septembrie 1991, Adunarea generală a Academiei Române a adoptat *Declarația cu privire la proclamarea independenței Republicii Moldova*, moment considerat „o etapă necesară pe drumul reîntregirii statale a poporului român”, menționându-se, încă o dată, „**curajul și tenacitatea cu care românii din Basarabia au știut să-și apere identitatea etnică și istorică, împotrivindu-se falsificărilor istoriei**”, curaj și tenacitate care „**le-a conferit dreptul de a-și spune cu vigoare și demnitate cuvântul în concertul popoarelor libere**”.

O nouă serie de personalități marcante ale științei și culturii din Basarabia au fost alese **membri de onoare ai Academiei Române**, după cum reprezentanți ai acestora au fost aleși **membri ai Academiei de Științe de la Chișinău**.

La rândul lor, institutetele de cercetare ale celor Academii au avut proiecte comune, în cele mai diferite specialități: **de la arheologie, filologie și istorie până la științe agricole, fizice și chimice**.

În mesajul adresat în 1991 de președintele Republicii Moldova, se sublinia: „**Academia Română constituie izvorul necesar al valorilor spirituale pentru întreg neamul românesc, ea întrunește personalitățile de talie universală care ne-au deschis și nouă, celor din Republica Moldova Independentă, calea spre culmile progresului civilizației mondiale**”.

Aceste idei au fost reluate și în mesajul trimis, în numele tuturor membrilor Academiei Române, de președintele acestui înalt for științific și cultural cu prilejul împlinirii, de către Academia de Științe de la Chișinău, a unei jumătăți de veac de existență, „**la bucuria prezentului**” adăugându-se încrederea „**în certitudinea viitorului**”, ca și dorința „**de a ne strânge mâinile și a păși împreună pe drumurile cunoașterii**”.

Acum, când sărbătorim Centenarul Unirii Basarabiei cu România, se cuvine, **în numele sacrificiilor unor întregi generații de cărturari și patrioți, să facem un legământ sacru: acela de a continua opera lor, de a întări și mai mult cooperarea între Academia Română și Academia de Științe a Republicii Moldova – înalte focare românești ale culturii și științei**.

**VIVAT, CRESCAT, FLOREAT
ROMANIA MAGNA!**

Centenarul Unirii și dezvoltarea spațiului științifico-cultural comun*

Acad. Gheorghe Duca

Președintele Academiei de Științe a Republicii Moldova

Membru de onoare al Academiei Române

Stimate domnule președinte al Academiei Române, academician Cristian Hera,

Distinși membri ai Academiilor de Științe,

Excelențele Voastre domnilor ambasadori,

Stimați deputați, secretari de stat, persoane publice,

Onorați oameni de știință, cultură și artă,

Evocăm astăzi un moment istoric cu o puternică semnificație pentru comunitatea noastră.

La 27 martie 1918, primul Parlament al Republicii Democratice Moldovenești independente – „Sfatul Țării” – a votat Declarația de Unire a Basarabiei cu România. La temelia acestui moment au fost acțiunile viguroase ale sentimentului de patriotism ale intelectualității basarabene.

Este important ca în acest an al Centenarului Unirii să readucem în actualitate acele momente definitorii care au marcat actul Unirii, pentru însușirea lecției de voință și curaj, pentru consolidarea și salvarea neamului românesc.

După actul Unirii, la 9 aprilie 1918, Ion Incuț și Daniel Ciugureanu au fost numiți miniștri pentru Basarabia în Guvernul României. O acțiune importantă a fost atunci unificarea calendarelor. În 1919, 1 aprilie a devenit 14 aprilie. Tot în acel an, limba română a fost declarată limbă oficială pe întreg cuprinsul Basarabiei.

De o dezvoltare fără precedent s-a bucurat în această perioadă învățământul, știința și cultura.

Una dintre cele mai importante acțiuni viza reducerea analfabetismului. Legea învățământului, din 1924, stabilea un sistem unitar de organizare a acestuia pe întreg teritoriul țării și institua durata învățământului obligatoriu și gratuit de șapte ani (până atunci, acesta fusese de patru ani).

În perioada 1918–1939 s-au construit mai mult de o mie de școli noi. Au fost școlarizați peste două sute de mii de elevi. Au fost tipărite manuale școlare, s-au înființat licee industriale, comerciale și agricole. Minoritățile naționale beneficiau de școli în limba maternă; limba și literatura română era o disciplină obligatorie, iar istoria și geografia se predau în limba română.

În perioada interbelică s-au pus bazele învățământului superior din Basarabia. În 1926 s-a înființat, la Chișinău, Facultatea de Teologie, iar în 1933 Facultatea de Științe Agricole. Tot la Chișinău funcționa, din 1928, Conservatorul Național, precum și Conservatorul Municipal.

La Chișinău s-a înființat, în 1920, Teatrul Popular și Teatrul Național, unde se prezentau spectacole în limba română. În același an s-a înființat, la Chișinău, Biblioteca Centrală a Basarabiei, care beneficia de dreptul de depozit legal și gratuit a câte două exemplare din toate publicațiile din România.

Personalități ilustre din Basarabia făceau parte din centre universitare, foruri științifice și culturale din România și vice-versa.

Basarabenii și-au adus propria contribuție la dezvoltarea prozei, poeziei, dramaturgiei, criticii literare din România. Printre membrii Asociației Literare și Științifice „Viața Românească” s-au aflat Constantin Stere, Ștefan Ciobanu, Pan Halippa, Paul Gore, Ion Buzdugan, Olga Vrabie.

Remarcabile sunt și contribuțiile științifice ale basarabenilor Eugen Bădărău (chimie), Anatolie Coțovschi (medicină), Nicolae Donici (astronomie), Nicolae Moroșan (arheologie), Teodor Văscăuțeanu (geologie), Gheorghe I. Năstase (geografie),

*Cuvânt de deschidere rostit la sesiunea științifică „Centenarul Unirii Basarabiei cu România” (27 martie 2018, Chișinău, Republica Moldova)

*Acad. Cristian Hera, președintele Academiei Române,
și acad. Gheorghe Duca, președintele Academiei de Științe a Republicii Moldova*

Nicolae Dimo (agronomie), Petre Ștefănuță (etnografie), Ion Savin (filosofie) etc.

Să amintim, în acest context, că printre cei 21 de membri fondatori ai Academiei Române, trei au fost din Basarabia. Ulterior au devenit membri ai Academiei Române basarabeni Leon Lepeși la Secția biologie și Theodor Porucic la Secția geologie.

În Academia Română au fost primiți Ion Inuleț, Pan Halippa și Ștefan Ciobanu, în 1918, Paul Gore și Justin Frățiman, în 1919, și Nicolae Donici, în 1922.

Constat că noi, la o sută de ani de la acest eveniment istoric, nu am reușit să construim suficiente punți de consolidare, chiar dacă dezideratul unirii, cel puțin al savanților și oamenilor de cultură, este omniprezent. La fel cu situația de acum un secol, tendința spre unitate este, mai întâi de toate, prezentă la oamenii cărții, ai gândirii libere, care conștientizează că doar unitatea de idei reprezintă o cale spre succes.

Aș dori să apreciez înalta colaborare pe care o avem cu Academia Română și cu institutele de cercetare din România, alături de care am reușit să câștigăm multiple proiecte europene și să ne afirmăm în spațiul european de cercetare.

Din cele 58 de proiecte câștigate în Programul European PC7, 38 au fost în comun cu colegii din România, în cele peste 300 de proiecte propuse în cadrul programului H2020, 70% sunt în parteneriat

cu colegii noștri din România, fapt care confirmă încă o dată că ne leagă nu doar limba, cultura și istoria, ci și aspirația promovării științei, ca principală forță de dezvoltare a spațiului românesc.

La fel ca și atunci, doresc ca exemplul intelectualilor să servească drept un imbold pentru consolidarea întregii comunități vorbitoare de limbă română.

Având în vedere cooperarea îndelungată cu Academia Română și rezultatele obținute în comun de ambele academii, precum și cu ocazia consemnării Centenarului, ca un îndemn spre o mai amplă consolidare, Academia de Științe a Moldovei a decis acordarea câtorva distincții unor persoane care au contribuit la formarea unui spațiu de cercetare unic românesc:

1. Academicianului Cristian Hera, președintele Academiei Române – Medalia „Meritul Științific”.

2. Academicianului Bogdan C. Simionescu, vicepreședinte al Academiei Române – Medalia „Dimitrie Cantemir”.

3. Academicianului Victor Spinei, vicepreședinte al Academiei Române – Medalia „Dimitrie Cantemir”.

4. Domnului profesor Ionel Cădea, membru corespondent al Academiei Române, directorul Muzeului Brăilei „Carol I” – Medalia „Nicolae Milescu Spătarul”.

Omagiu făuritorilor Unirii Basarabiei cu România*

Acad. **Cristian Hera**

Președintele Academiei Române

Cu ocazia sărbătoririi Centenarului Marii Uniri, Academia Română, Filiala Iași, și Academia de Științe a Moldovei au organizat, la Iași, în ziua de 28 martie 2018, conferința aniversară „27 martie 1918: începutul întregirii României”.

Conferința a fost moderată de prof. dr. ing. Mihail Voicu, membru corespondent al Academiei Române, președintele Filialei Iași. Au adresat cuvinte de salut: acad. Cristian Hera, Președintele Academiei Române; acad. Gheorghe Duca, Președintele Academiei de Științe a Republicii Moldova, membru de onoare al Academiei Române; ing. Marian Șerbescu, prefectul Județului Iași; dr. ing. Maricel Popa, președintele Consiliului Județean Iași; ing. Mihai Chirică, primarul Municipiului Iași; Înaltpreasfinția Sa Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei; Preasfinția Sa Petru Gherghel, Episcop al Diecezei Romano-Catolice de Iași; prof. univ. dr. Vasile Vîntu, rectorul USAMV „Ion Ionescu de la Brad” din Iași. La manifestare au susținut comunicări:

– acad. Bogdan C. Simionescu, Vicepreședinte al Academiei Române – *Basarabia și Academia Română*;

– acad. Andrei Eșanu, Academia de Științe a Republicii Moldova, membru de onoare al Academiei Române – *Structuri centrale de stat și ecleziastice ale Țării Moldovei în aria de interes imperiale ruse (secolul XVIII–mijlocul secolului XIX)*;

– prof. univ. dr. Gheorghe Cliveti, directorul Institutului de Istorie „A.D. Xenopol” din Iași – *Unirea românilor – forța identității naționale*.

Stimate Domnule Președinte al Filialei Iași a Academiei Române, **profesor Mihail Voicu**, membru corespondent al Academiei Române,

Distinși membri ai Academiei de Științe din Republica Moldova și ai Academiei Române,

Înaltpreasfinția Voastră Teofan, Mitropolit al Moldovei și Bucovinei,

Preasfințite Episcop al Diecezei Romano-Catolice din Iași, **Petru Gherghel**,

Stimate Domnule Prefect al Județului Iași, **inginer Mihai Șerbescu**,

Stimate Domnule Președinte al Consiliului Județean Iași, **doctor inginer Maricel Popa**,

Stimate Domnule Primar al Municipiului Iași, **Mihai Chirică**,

Stimate Domnule Consul General al Republicii Moldova la Iași, **Ion Coșer**,

Distinși participanți,

Acum o sută de ani, la 27 martie, la Chișinău, prin hotărârea Sfatului Țării, **Basarabia hotăra unirea cu Patria-Mamă, un prim pas pentru înfăptuirea unirii depline a românilor**. Momentul a fost marcat ieri, la Academia de Științe a Republicii Moldova, printr-o sesiune științifică solemnă. Astăzi, continuăm să omagiem pe făuritorii Unirii Basarabiei de acum un veac aici, în „Orașul Unirii”, la Iași.

Vă rog să-mi îngăduiți ca, în numele Academiei Române și al meu personal, să adresez respectuoase mulțumiri și alese felicitări organizatorilor acestei frumoase sesiuni comune a celor două Academii de limbă română.

Astăzi ne aflăm în capitala Moldovei, Iași, **orașul care simbolizează ideea de Unire a românilor**

*Cuvânt de deschidere rostit la conferința aniversară „27 martie 1918: începutul întregirii României” (28 martie 2018, Filiala Iași a Academiei Române)

Acad. Victor Spinei, vicepreședinte al Academiei Române, acad. Bogdan C. Simionescu, vicepreședinte al Academiei Române, prof. Mihail Voicu, membru corespondent al Academiei Române, acad. Cristian Hera, președintele Academiei Române, acad. Victor Voicu, secretarul general al Academiei Române, prof. Ion Tighineanu, membru de onoare al Academiei Române, la conferința aniversară „27 martie 1918: începutul întregirii României”, Filiala Iași a Academiei Române

în cel mai înalt grad. Aici, Mihai Viteazul avea să se intituleze „domn al Țării Românești, al Ardealului și a toată Țara Moldovei”, **adică al tuturor românilor. Și, tot aici, la 5 ianuarie 1859, era ales ca domn al Moldovei colonelul Alexandru Ioan Cuza, care, doar peste câteva zile, avea să devină și domn al Munteniei, înfăptuind, în persoana sa, unirea celor două Principate Române – prim pas spre Unirea cea Mare.** Tot aici, la Iași, în Piața Unirii, în jurul statuii lui Cuza Vodă, în locul unde se sărbătorise cu mai bine de o jumătate de veac înainte cea dintâi unire a celor două principate române, **prin prezența, în vara anului 1917 a voluntarilor basarabeni, ardeleni și bucovineni, sosiți pentru a se înrola în Armata Română, aveau să se prefigureze marile evenimente ale anului 1918. Era cea dintâi manifestare a unității depline a românilor.**

Iată de ce se cuvine acum, în ceas de sărbătoare, să aducem un pios omagiu „Orașului Unirii”, dar și al „rezistenței până la capăt”, cum l-a numit *Nicolae Iorga*, orașul martir și erou de acum un veac.

Academia Română, care de la înființarea ei a reprezentat, prin *alegerea membrilor din toate*

provinciile românești, indiferent de statutul lor politic, **unitatea culturală a românilor, a salutat în termeni entuziaști marele act făurit la Chișinău, în martie 1918.**

Trecutul atât de tragic al acestei provincii, eforturile patrioților și cărturarilor români de dincolo de Prut au stat și stau în permanență în atenția Academiei Române.

Relațiile deosebit de strânse de colaborare științifică și culturală existente între Academia Română și Academia de Științe a Republicii Moldova, în toate domeniile, stau mărturie în acest sens. Am convingerea fermă că ele vor continua și pe mai departe, spre binele științei și culturii românești.

Acum, în anul în care sărbătorim Centenarul Marii Uniri, ne îndreptăm gândurile noastre spre toți aceia care, cu **credință, curaj și înțelepciune, au realizat visul de veacuri al tuturor românilor.** În același timp, avem datoria să ne îndreptăm privirea spre viitor, spre a pregăti urmașilor și urmașilor urmașilor noștri o țară așa cum și-au visat-o înaintașii: **unită, demnă și prosperă.**

**Vivat, Crescat, Floreat Alma Mater Iassiensis!
Vivat, Crescat, Floreat Romania Magna!**

Omagiu generației Unirii*

Acad. Gheorghe Duca

*Președintele Academiei de Științe a Republicii Moldova
Membru de onoare al Academiei Române*

Onorată asistență,

Ideea de unitate națională a reprezentat o permanentă a conștiinței de sine, principala motivație a strădaniilor poporului român de-a lungul istoriei sale. În pofida diverselor opreliști, acest ideal suprem a existat în conștiința și manifestările românilor, peste granițele artificiale ce despărțeau frați de frați. El a animat întregul popor, indiferent de provincia istorică în care a dăinuit, a pus stăpânire deopotrivă pe inimile și mințile, pe voința și simțirea românească, dincolo de poziția deținută în ierarhia socială. Puternica reverberație a conștiinței naționale, mai ales începând cu secolul al XIX-lea, se explică prin legitimitatea aspirațiilor românilor de independență și unitate politică și de stat, ceea ce a generat o unitate de gândire, simțire și acțiune pentru realizarea acestor deziderate comune. Unirea și independența deveniseră în așa măsură cauza dreaptă și sfântă a întregului popor, încât ele au adunat într-un nestăvilut șuvoi atât capacitatea de acțiune a țaranului, cât și energia creatoare a celor mai luminate minți ale națiunii române.

Această particularitate a psihologiei, a spiritualității românești se definește, nu în ultimul rând, prin aceea că poporul român a fost așezat de istorie „în calea răutăților” – cum se exprima eruditul cronicar moldovean Grigore Ureche –, la confluența intereselor rapace, contradictorii, ale marilor imperii opresoare. În aceste împrejurări nefavorabile, confruntat cu numeroase vicisitudini și opreliști, poporul român a trebuit să-și realizeze aspirațiile sale de libertate, independență și unitate națională, ceea ce motivează, legitimează recepti-

vitatea sa excepțională față de aceste idei și idealuri.

Unirea Principatelor Române la 1859 a fost actul energetic, hotărât și cutezător al întregii națiuni române, cum se exprima marele om politic Mihail Kogălniceanu. Un rol proeminent în făurirea idealului unității naționale l-au avut neînfricații voievozi și sutele de mii de viteji „luați direct de la plug“, pentru apărarea gliei străbune și împlinirea aspirațiilor de unitate fraternă. Ideea unității naționale – considerată de Kogălniceanu „cheia bolții fără de care s-ar prăbuși întreg edificiul național” – străbate toate proiectele revoluționarilor pașoptiști, pregătind astfel conștiința politică a românilor pentru înfăptuirea acestui ideal, în strânsă legătură cu promovarea unui regim reprezentativ și democratic. Mica Unire a servit drept model promotorilor unității naționale în toate provinciile înstrăinate de la trunchiul matern.

Deșteptarea românilor din Basarabia o sută de ani în urmă a luat un avânt mai mare, când gruparea de la ziarul „Cuvânt Moldovenesc” lansează inițiativa organizării unui partid al moldovenilor. Mișcarea națională basarabească apare ca o frământare adâncă, o suflare a maselor mari, ca o acțiune colectivă populară. Procesul deșteptării conștiinței naționale se accentuează în Basarabia pe parcursul anului 1917. Grație unor acțiuni viguroase ale intelectualității basarabene, susținute de o mână de intelectuali transilvăneni, bucovineni și din Vechiul Regat al României, refugiați în diverse localități dintre Prut și Nistru în vreme de război, în conștiința publică se consolidează ideea comu-

*Cuvânt de deschidere rostit la conferința aniversară „27 martie 1918: începutul întregirii României” (28 martie 2018, Filiala Iași a Academiei Române)

*Conferința aniversară „27 martie 1918: începutul întregirii României”,
28 martie 2018, Filiala Iași a Academiei Române*

nității de neam cu românii de peste Prut. Ideea de a crea un Sfat al Țării, o instituție supremă legislativă a Basarabiei, se include în programul Partidului Național-Moldovenesc, se agită și se susține pe larg la toate întrunirile și în toate organizațiile moldovenești.

Cel mai important act din primele zile ale activității Sfatului Țării este Declarația din 2 decembrie 1917, prin care Basarabia se proclamă Republică Democratică Moldovenească. În ședința Sfatului Țării din 24 ianuarie 1918 a fost proclamată independența Republicii Democratice Moldovenești. Hotărârea a fost luată cu unanimitate de voturi, inclusiv ale reprezentanților minorităților, Basarabia făcând astfel un pas decisiv spre autodeterminarea națională.

În acele condiții complicate de acum o sută de ani, autodeterminarea populației dintre Prut și Nistru putea să se orienteze numai spre unirea cu România. Existența unui stat independent al Basarabiei era o iluzie, în situația în care imperialismul bolșevic încerca să compromită independența Poloniei, sugruma Belorusia, Ucraina, Georgia etc.

Dictatura bolșevică era o amenințare directă pentru Republica Democratică Moldovenească și pentru drepturile sale naționale câștigate prin revoluție, după cum și pretențiile inacceptabile și nefondate ale unor forțe naționaliste de peste Nistru, ce consemnau tentativa unui atentat asupra integrității teritoriale a Basarabiei.

Pericolul sfâșierii teritoriale a ținutului a urgentat identificarea unei soluții salvatoare pentru destinul întregii populații basarabene. O delegație a Sfatului Țării a plecat la Iași, unde a discutat cu Guvernul României revenirea Basarabiei acasă. Era momentul culminant al eforturilor înaintașilor noștri de la 1918, era ultimul act decisiv pe care trebuiau să-l facă pentru a pune la adăpost în vremuri tulburi soarta Basarabiei.

Onorată asistență,

Exact o sută de ani în urmă, în ședința Sfatului Țării din 27 martie 1918, Unirea a fost votată de majoritatea deputaților din Blocul Moldovenesc, ale celor din Frațiunea țărănească, ale unor reprezentanți ai minorităților etnice. „În numele

poporului Basarabiei” Sfatul Țării declara, cu o sută de ani în urmă, că Republica Democratică Moldovenească (Basarabia) „în hotarele ei dintre Prut, Nistru, Marea Neagră și vechile granițe cu Austria, ruptă de Rusia acum, o sută și mai bine de ani din trupul vechii Moldove, în puterea dreptului istoric și de neam, pe baza principiului că noroadele singure să-și hotărască soarta lor, de azi înaintea și pentru totdeauna se unește cu mama sa, România”. Bazele sau „condițiile” stipulate în actul Unirii de la 27 martie sunt: reprezentarea echitabilă a Basarabiei în instituțiile executive și legislative ale țării, reforma agrară, respectarea legilor locale pentru pe o perioadă de tranziție, autonomia provincială, asigurarea drepturilor minorităților, votul universal, libertăți cetățenești, o amnistie generală. Toate acestea trebuiau să devină o certitudine în viața noii României, cu Basarabia împreună. Astfel, votul Sfatului Țării din 27 martie 1918 înlătura, peste 106 ani, nedreptatea comisă prin Tratatul ruso-otoman la 1812. Totodată, revenirea Basarabiei la sânul patriei-mame era o izbândă neașteptată, care dădea speranța unor vremuri mai bune, întărea crezul în posibilitatea aducerii alături a fraților din Bucovina și Transilvania.

Multe din acele „condițiuni” din istorica Declarație a Sfatului Țării erau o necesitate a zilei, cum a fost cerința unei reforme agrare prin care trebuia atrasă la o nouă viață socială și economică pătura țărănească.

În sesiunea Sfatului Țării din 26–27 noiembrie 1918, după ce se rezolvase chestiunea agrară, s-a renunțat la condițiile stipulate în actul de la 27 martie, declarându-se „Unirea necondiționată a Basarabiei cu România”. Astfel, se încheia în mod fericit un întreg capitol din istoria dramatică a neamului românesc de la răsărit de Prut. Unirea a deschis noi orizonturi de dezvoltare pe diverse planuri în fața românilor și tuturor etniilor din Basarabia în cadrul unui stat român întregit, parte a civilizației europene.

Anul acesta, la 27 martie, se împlinesc o sută de ani de la acel moment istoric apoteotic, crucial,

care a încoronat lupta românilor din Basarabia pentru Unirea cu țara-mamă, România, într-un stat național, puternic și independent. Gândul nostru se îndreaptă cu pioșenie și venerație către acei înaintași ai noștri, cunoscuți și anonimi, care s-au jertfit pentru înfăptuirea acestui ideal generos.

Onorată asistență,

Sesiunea noastră comună de astăzi este un omagiu profund adus acestui epocal eveniment istoric, memoriei tuturor luptătorilor pentru înfăptuirea Marii Uniri.

Un loc important în susținerea luptei românilor pentru Unire l-a avut opinia publică mondială care s-a solidarizat și a sprijinit efectiv idealurile mișcării naționale a românilor, de libertate, independență și unitate. Eroismul și jertfele din țară pentru cauza Unirii s-au împletit în mod armonios cu activitatea neobosită desfășurată în Europa și în SUA de către numeroase personalități politice și științifice, societăți cultural-patriotice, pentru recunoașterea și susținerea acestora pe plan internațional. Reprezentanții poporului român au acționat cu abnegație și dăruire patriotică pentru apărarea intereselor naționale în Statele Aliate, în anii 1916 și 1918 și, mai ales, în cadrul Conferinței de Pace din anii 1919–1920 pentru recunoașterea internațională a Marii Uniri, a hotărârilor istorice de la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia. Desigur, factorii externi, situația internațională dintr-o etapă istorică sau alta au constituit doar condițiile favorizante, dar nicidecum cauza înfăptuirii Marii Uniri din anul 1918, rolul hotărâtor revenind forțelor interne, poporului român din toate provinciile istorice.

Aniversarea Centenarului Marii Uniri, care debutează astăzi, aici, la Chișinău, prin omagierea Unirii Basarabiei, potențează întreaga spiritualitate românească – oameni de cultură, instituții, organizații, societăți – să-și aducă prinosul de gândire, spirit și recunoștință pentru toți cei care au contribuit la împlinirea mării cauze a tuturor românilor, unitatea noastră națională.

Cu gândul la cei de atunci, dar și la cei de astăzi, permiteți-mi să închei cu aceste cuvinte: „Veșnică slavă generației Unirii!”

Sărbătorirea Centenarului Unirii Basarabiei cu România – Iași, 28 martie 2018

Mihail Voicu

*Președintele Filialei Iași a Academiei Române
Membru corespondent al Academiei Române*

Este foarte bine cunoscut faptul că prima unire din șirul celor trei uniri ale anului 1918 a fost aceea a Basarabiei cu Regatul României. La finalul aceluia *an astral*, poporul român a realizat România Mare, devenind o națiune întregită, care a fost apoi recunoscută internațional în 1920 prin Tratatul de la Trianon. Această primă unire a avut loc la 27 martie/9 aprilie 1918, cu cele 86 voturi pentru, exprimate în Sfatul Țării (cu trei împotriva, 36 abțineri și trei absenți).

Sfatul Țării a fost organul reprezentativ al locuitorilor din Gubernia Basarabiei, ales în noiembrie 1917 pe timpul începuturilor revoluțiilor rusești și al dezintegrării puterii politice a Imperiului rus. Sfatul Țării a devenit apoi organul conducător al Republicii Democratice Moldovenești. Această Republică a fost statul autonom înființat prin votul Sfatului Țării din 2/15 decembrie 1917. Ea a devenit apoi stat independent prin votul unanim al Sfatului Țării din 24 ianuarie/6 februarie 1918.

Trebuie subliniat că înainte de 27 martie 1918, prin consultări în cadrul Sfatului Țării și cu comitetele ținuturilor s-a ajuns la formularea unei *Declarații de Unire cu Regatul României*, în care erau precizate 11 condiții, dintre care cea mai importantă cerea Sfatului Țării „să ducă la bun sfârșit o reformă agrară, care trebuia să fie acceptată fără obiecțiuni de guvernul român”.

După aprobarea în noiembrie 1918 a reformei agrare pentru Basarabia, Sfatul Țării a votat o moțiune prin care aproba *unirea fără condiții a Basarabiei cu Regatul României*, exprimându-și totodată încrederea în viitorul democratic al statului realizat prin unire, în care Basarabia nu mai avea nevoie de o protecție specială.

În toamna anului 1919, au fost convocate primele alegeri parlamentare în Basarabia, în care au fost aleși 90 de deputați și 35 de senatori. La 20 decem-

*Prof. Mihail Voicu,
membru corespondent al Academiei Române*

bie, același an, acești parlamentari, împreună cu ceilalți parlamentari reprezentanți ai regiunilor românești, au votat ratificarea Actelor Unirii aprobate în cele trei uniri succesive, de *Sfatul Țării*, de *Congresul Național din Bucovina* și de *Congresul Național din Transilvania*.

Putem considera că sărbătorirea Centenarului Marii Uniri a României a început la 21 noiembrie 2017 la Chișinău, dată la care a avut loc sesiunea științifică „Centenarul Sfatului Țării”, organizată de Academia de Științe a Moldovei și Academia Română. Ea a fost dedicată împlinirii a o sută de ani de la ședința de constituire a Sfatului Țării prin alegeri libere desfășurate pe teritoriul fostei Gubernii a Basarabiei.

La 27 martie 2018 a urmat sărbătorirea la Chișinău a Unirii Basarabiei cu Regatul României,

prin organizarea sesiunii științifice „Centenarul Unirii Basarabiei cu România”, în comun de către Academia de Științe a Moldovei și Academia Română. Evenimentul a avut loc în Sala Azurie a Academiei de Științe a Moldovei (Bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 1) și a avut un program pe măsura importanței deosebite, concretă și simbolică, a Marii Uniri pentru națiunea română. Sesiunea științifică a fost moderată de acad. Gheorghe Duca, președintele Academiei de Științe a Moldovei, și de acad. Cristian Hera, președintele Academiei Române. Cuvântul de inaugurare a fost rostit de acad. Gheorghe Duca. Au urmat apoi cuvintele de salut rostite de Monica Babuc, ministrul Educației, Culturii și Cercetării din Republica Moldova, acad. Cristian Hera, președintele Academiei Române, Daniel Ioniță, ambasadorul României în Republica Moldova, acad. Ioan-Aurel Pop, rectorul Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, și Valeriu Matei, membru al Academiei de Științe a Moldovei, membru de onoare al Academiei Române și directorul Institutului Cultural Român „Mihai Eminescu” din Chișinău.

Au urmat comunicările științifice referitoare la Centenarul Marii Uniri a României, care au fost susținute de

– acad. Victor Spinei, vicepreședinte al Academiei Române – *Împliniri naționale premergătoare Marii Uniri;*

– acad. Ion Guceac, Academia de Științe a Moldovei – *Viziune actuală asupra legitimității actelor adoptate de Sfatul Țării și importanța acestora;*

– acad. Klaus Bochmann, Academia de Științe Saxonă – *Actul unirii Basarabiei cu România; o privire dinspre Germania;*

– acad. Victor Voicu, secretarul general al Academiei Române – *27 martie 1918: unirea Basarabiei cu România, strălucită izbândă identitară românească;*

– dr. hab. Gheorghe Cojocaru, Institutul de Istorie al Academiei de Științe a Moldovei – *O „samă” de gânduri la ceas aniversar.*

În încheierea conferinței de la Chișinău, dr. ing. Gheorghe Prini, directorul Editurii Știința, a prezentat colecția omagială *Cărțile Editurii Știința publicate cu prilejul Centenarului Unirii*. Această manifestare aniversară a fost totodată prima adunare festivă comună, în afara României, respectiv la Chișinău, a celor două Academii, la care au participat membrii Academiei de Științe a Moldovei și 30 de membri ai Academiei Române.

Evenimentul care a urmat celui de la Chișinău a fost conferința aniversară „27 martie 1918: începutul întregirii României”, care a avut loc la Iași, 28 martie 2018, organizată de Academia Română, Academia de Științe a Moldovei și de Academia Română – Filiala Iași, cu un sprijin din Fondul Recurent al Donatorilor aflat la dispoziția Academiei Române. Manifestarea a fost moderată de prof. univ. Mihail Voicu, președintele Filialei Iași a Academiei Române.

În Aula împodobită festiv a Filialei Iași a Academiei Române (Bulevardul Carol I, nr. 8), conferința s-a desfășurat într-o atmosferă de mare sărbătoare națională, care a cuprins, de la început și până la sfârșit, pe toți participanții.

În deschiderea conferinței, într-un cadru oficial protocolar, a avut loc *Semnarea acordului de parteneriat pentru Centenarul Marii Uniri între Academia de Științe a Moldovei și Primăria Municipiului Iași*, prin reprezentanții celor două instituții: acad. Gheorghe Duca, președintele Academiei de Științe a Moldovei, și Mihai Chirică, primarul municipiului Iași.

Cuvintele de deschidere a lucrărilor conferinței, adresate din partea celor două instituții academice organizatoare, au fost rostite de acad. Cristian Hera, președintele Academiei Române, și acad. Gheorghe Duca, președintele Academiei de Științe a Moldovei. Au urmat apoi cuvintele de salut rostite de ing. Marian Șerbescu, prefectul Județului Iași, ing. Mihai Chirică, primarul Municipiului Iași, ÎPS Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei și prof. univ. dr. Vasile Vîntu, rectorul USAMV „Ion Ionescu de la Brad” din Iași.

Cuvântările rostite de președinții celor două Academii, de conducerea Prefecturii Județului Iași și Primăriei Municipiului Iași, de Mitropolitul Moldovei și Bucovinei și de rectorul unei importante universități ieșene, au evocat în primul rând anul astral 1918, plin de vicisitudini, de speranțe și în final de marile victorii ale întregirii depline a României Mari.

Oameni puternici din stânga și din dreapta Prutului au făcut ca imposibilul să aibă loc, ca nesperatul să devină realitate și, după cei 108 ani de despărțire, să se realizeze Unirea Basarabiei cu Regatul României. Au fost de asemenea amintiți anii faști și nefaști din cei o sută care au trecut; dar, începând cu 1990 și noii muguri ai speranțelor pentru o viitoare reunire a Basarabiei cu România, care au renăscut pe ambele maluri ale Prutului și care,

încet dar sigur, au început să dea în floare. În acest sens, contribuția esențială și specifică a Academiei Române este și va fi în continuare necesară pentru împlinirea dezideratului fundamental al națiunii române, și anume Unirea Basarabiei cu Țara. În această atmosferă de amintiri, de gânduri despre prezent și de proiecții de viitor mai bun, au urmat cele trei comunicări științifice dedicate Centenarului Marii Uniri a României.

Prima comunicare, *Basarabia și Academia Română*, a fost prezentată de acad. Bogdan C. Simionescu, vicepreședinte al Academiei Române. Acest text a fost dedicat relației directe dintre Academia Română și persoanele originare din Basarabia care au devenit membre sau membri ai acestui înalt for de consacrare științifică și culturală. De la bun început, în 1866, din cei 21 de membri fondatori ai Societății Academice Române – create cu scopul de a lucra la înaintarea literelor și a științelor între români” ca un „corp independent în lucrările sale de orice natură” – trei membri erau din Basarabia. Pe parcursul timpului și până astăzi, încă 60 de oameni de știință și de cultură prestigioși, originari din Basarabia, au devenit membri ai Academiei Române, fiind astfel o parte din „mărețul arbore al culturii și sintezei etnice a neamului nostru” (acad. C. Istrati¹).

A doua comunicare, *Structuri centrale de stat și ecleziastice ale Țării Moldovei în aria de interese imperiale ruse (secolul XVIII–mijlocul secolului XIX)*, a fost prezentată de acad. Andrei Eșanu, de la Academia de Științe a Moldovei. Autorul a făcut o analiză a cristalizării, a resorturilor și a țelurilor politicii expansioniste a Rusiei. Aceasta a început pe vremea lui Petru cel Mare, a continuat pe parcursul secolului al XVIII-lea, ajungându-se la anexarea Basarabiei în 1812, apoi la transformarea ei în gubernie țaristă și la aplicarea politicii de rusificare forțată a populației majoritar românești din Basarabia. În paralel, Țările Române au trecut prin numeroase ocupații ale armatelor țariste cu implicații și în lupta anti-otomană, inclusiv sub stindardul susținerii creștinismului ortodox în Balcani. S-au urmărit, totodată, în mod consecvent vechile ambiții imperiale rusești, respectiv cucerirea strâmtorilor Mării Negre și a Constantinopolului. Privitor strict

la Moldova și Țara Românească, se urmărea de fapt lichidarea domniilor și a structurilor politice și administrative locale și înlocuirea ierarhilor autohtoni cu persoane numite direct de Sinodul Bisericii Ruse. Această strategie militară, politică și diplomatică rusă s-a realizat doar în parte. Se știe că profitând de conjunctura favorabilă atât regională, cât și europeană, cele mai luminate minți ale elitelor românești au reușit în 1859 să realizeze Unirea celor două Principate dunărene sub un singur domnitor, care ulterior a dus la apariția pe harta Europei a României moderne și la eliberarea față de suzeranitatea Porții otomane.

Cea de-a treia comunicare, *Unirea românilor – forța identității naționale*, a fost prezentată de prof. univ. dr. Gheorghe Cliveti, directorul Institutului de istorie „A.D. Xenopol” din cadrul Filialei Iași a Academiei Române. Evocându-l pe episcopul Chesarie al Râmnicului (1720–1780), profesorul Cliveti ne-a reamintit că poporul român și-a primit „făgăduința” și a luat rînd pentru „desăvârșire”, străbătând următoarele trei „vâmi”: prima – a sângelui eroic, a doua – a zidirii de biserici și a treia – „a scrierii de cărți”. În fiecare „vamă”, românii s-au simțit ca fiind „de-un neam și de-o limbă”. Iar pe regretatul acad. Gheorghe Platon l-a auzit spunând că „prin configurația vetrei de locuire strămoșească, de fondul moștenit al uneia și al aceleiași limbi, de împărtășire a aceleiași credințe și a acelorași aspirații, românești, pentru istoria noastră, la început a fost unitatea. Ceea ce a lipsit mult timp, acelei istorii, a fost unirea politico-statală.” În încheiere profesorul Cliveti l-a reamintit pe Lucian Blaga care în 1940 nota că „românii au trăit ceva mai bine de douăzeci de ani într-o țară împărțită, al cărei orizont li s-a mutat în suflet, acolo unde nu va pieri niciodată”. Iar în privința Basarabiei și a Bucovinei de Nord, cu Herța, profesorul Cliveti a spus: „Să nu fie sărbătoare, ci reculegere marcată de suferință, pentru soarta respectivelor părți de pământ românesc, dar și de speranță că acestea vor reveni la matcă”.

Notă

¹ *Analele Academiei Române. Dezbaterile*, seria a II-a, tom XXI, 1898–1899, București, 1899, p. 163.

4 Aprilie – Ziua Academiei Române*

Acad. Cristian Hera

Președintele Academiei Române

Dorina N. Rusu

Membru corespondent al Academiei Române

Cu prilejul Zilei Academiei Române, la data de 4 aprilie, în Aula Academiei a avut loc ceremonia tradițională dedicată evenimentului, pentru a marca importanța celui mai înalt for cultural și științific al României, ce reunește personalități din țară și din străinătate din toate domeniile științei, literaturii și artelor.

Cuvântul de deschidere a fost rostit de academicianul Cristian Hera, președintele Academiei Române. În continuare au susținut comunicări acad. Dan Berindei și acad. Eugen Simion, care au vorbit despre menirea instituției și despre cele mai înalte personalități ale elitei academice românești.

Activitatea Academiei Române, inițial restrânsă la problema limbii și la studiul istoriei naționale, s-a diversificat și a dezvoltat noi direcții de studiu, reflectând dinamica societății.

Acad. Cristian Hera
Președintele Academiei Române

Ca în fiecare an, la 4 aprilie, sărbătorim Ziua Academiei Române. Anul 2018 fiind **anul Centenarului Marii Uniri**, această zi are o semnificație aparte, deoarece considerăm că **despre acest eveniment memorabil al istoriei poporului român nu se poate vorbi mai bine decât în Academia Română, unde idealul pentru care au luptat și s-au jertfit generații întregi de înaintași și-a aflat aici întruchiparea desăvârșită.**

Apărută la capătul unor eforturi constante și îndelungate, **pe terenul pregătit de Unirea Principatelor Române și a reformelor din timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza, Academia Română**

a fost încă de la început, atât prin componență, cât și prin obiectivele sale, „depozitara culturală a ne-stinsului dor secular de unire al tuturor românilor” după cum afirma istoricul V.A. Urechia.

Îngăduiți-ne, distinși participanți, să afirmăm cu aleasă bucurie, că **și anul acesta, Ziua Unirii Principatelor** a fost omagiată printr-o sesiune festivă – organizată de *Academia Română și Patriarhia Română* la Palatul Patriarhiei, unde, cu 159 de ani în urmă, a avut loc Adunarea Electivă care l-a ales în unanimitate pe Domnitorul Alexandru Ioan Cuza domnitor al Țării Românești – **care s-a bucurat de un strălucit succes.**

*Cuvânt de deschidere rostit cu ocazia sărbătoririi Zilei Academiei Române
(4 aprilie 2018, Aula Academiei Române)

În cadrul sesiunii de la Palatul Patriarhiei, **Președintele Academiei Române a avut onoarea să rotească alocuțiunea de deschidere și să modereze Sesiunea Festivă** la care au luat cuvântul: domnul Klaus Werner Iohannis, președintele României, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, membru de onoare al Academiei Române, academicianul Dan Berindei, academicianul Victor Spinei, vicepreședinte al Academiei Române, academicianul Ioan-Aurel Pop, academicianul Victor Voicu, secretarul general al Academiei Române, și academicianul Eugen Simion.

În același context vă informăm că propunerea privind realizarea bustului domnitorului Unirii, Alexandru Ioan Cuza – la aceleași dimensiuni ca și bustul Regelui Carol I – este în curs de executare. Cele două busturi vor fi amplasate la parter, la intrarea în Clubul Academicienilor.

Revenind la etapele istorice parcurse de Academia noastră, reamintim faptul că la 1 aprilie 1866, în decretul de fondare a Societății Literare Române, se menționa faptul că principala și cea mai urgentă misiune trebuia să fie **determinarea ortografiei limbii române, aflate într-o perioadă de tranziție de la scrierea cu caractere chirilice la cea cu caractere latine, alcătuirea unui dicționar și a unei gramatici a limbii, grija pentru limba română reprezentând un pas deosebit de însemnat pentru unitatea culturală a tuturor românilor.**

Conform aceluiași decret, Societatea Literară urma să fie formată, **pentru început, din 21 de membri aleși din toate provinciile românești, indiferent de statutul lor politic: patru din Muntenia, câte trei din Moldova, Transilvania și Basarabia, câte doi din Maramureș, Banat, Bucovina și din sudul Dunării, din Macedonia, adică din rândul aromânilor.**

Semnificativ este faptul că **primii 14 membri ai Societății Literare numiți la 22 aprilie 1866 proveneau din ținuturile românești aflate sub stăpâniri străine, ceea ce-l va face pe Bogdan Petriceicu Hasdeu să afirme mai târziu: „Când cineva zice român, șterge și Dunărea și Carpații”.**

Din **Basarabia** au fost numiți Alexandru Hasdeu, Constantin Stamati și Ioan Străjescu; din **Transilvania**, Timotei Cipariu, George Barițiu și Gavriil Munteanu; din **Maramureș**, Iosif Hodoș și Alexandru Roman; din **Banat**, Andrei Mocioni și Vincențiu Babeș; din **Bucovina**, Alexandru Hurmuzaki și

Ambrosiu Dimitrovici, înlocuit apoi cu Ion G. Sbiera; din **Macedonia**, Ioan D. Caragiani și Dimitrie Cozacovici.

La 2 iunie 1867, au fost aleși și **reprezentanții Principatelor Unite**: din **Moldova**, Vasile Alexandri, Costache Negruzzi și V.A. Urechia, iar din **Muntenia**, Ion Heliade Rădulescu, C.A. Rosetti, Ioan C. Massimu și August Treboniu Laurian, căroro li s-au alăturat peste numai câteva zile, Titu Maiorescu și Nicolae Ionescu.

Se reușea astfel ca, încă de la înființare, **Academia Română să reprezinte**, așa după cum avea să afirme mai târziu Constantin I. Istrati, **„mărețul arbore al culturii și sintezei etnice a neamului nostru”.**

Basarabia fiind **prima** provincie care s-a unit cu România, **îndeplinim o datorie de onoare** de a vă informa că recent a avut loc la Chișinău, pe 27 și la Iași, pe 28 martie, **sesiunea festivă comună a celor două Academii Naționale de Limbă Română**, sesiune care **s-a bucurat de un succes cu totul deosebit**. A fost pentru **prima dată în istoria de 152 de ani** a Academiei Române când membrii Academiei noastre **au participat la o întrunire din afara hotarelor țării în număr atât de mare (30)**. Sesiunea, **moderată de Președinții celor două Academii**, a fost de o înaltă ținută științifică, datorată comunicărilor prezentate în plen de colegii **din Republica Moldova și din România**

Revenind la „traseul trăirilor” Academiei noastre, vestea înființării la București a Societății Literare Române, în anul 1866, a fost **salutată în termeni entuziaști în toate provinciile românești**, iar sosirea în capitala țării a celor dintâi membri de peste munți **s-a transformat într-o adevărată sărbătoare națională**. De altfel, ideea unității românești a fost prezentă și **în sala împobobită cu imaginea Columnei lui Traian și cu portretele lui Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul**, în care s-a desfășurat, la 1 august 1867, ședința inaugurală a Societății Academice.

Caracterul profund național, imprimat încă de la înființare, s-a menținut și s-a întărit în anii care au urmat.

Adevărat **„institut național”**, **după cum a fost denumit supremul for de cultură în decretul de transformare a Societății Academice Române în Academia Română, din 29 martie 1879**, a primit, de-a lungul anilor, ca membri titulari, corespondenți

și de onoare, *reprezentanți de seamă din toate ținuturile unde se vorbea și se simțea românește.*

Un moment cu adânci semnificații l-a reprezentat alegerea ardeleanului George Barițiu ca Președinte al Academiei Române, la 24 martie 1893, moment până atunci unic în analele instituției, el fiind *primul președinte dintr-o provincie aflată sub stăpânire străină*, dovadă în plus *că în supremul for de cultură al țării nu existau granițe între români.*

În revista „Familia” de la Oradea condusă de Iosif Vulcan, acesta nota: „*Un ardelean președinte al Academiei Române din București! Iată marele eveniment, a cărui glorie se revarsă asupra tuturor românilor de dincoace. Un eveniment și mai important pentru considerațiunea că el ne indică identitatea culturală a neamului românesc.*”

Dar *nu numai* prin componență, *cât mai cu seamă* prin activitatea desfășurată și atitudinea adoptată de-a lungul anilor față de *marile momente ale luptei românilor pentru unitate națională*, Academia Română a demonstrat că este a tuturor românilor.

Un loc aparte, l-a reprezentat *studierea, sub toate aspectele, a teritoriilor aflate sub dominații străine* și nu este deloc întâmplător nici faptul că *seria discursurilor de recepție a fost inaugurată de Alexandru Papiu-Ilarian, reprezentant din Transilvania*, care a vorbit despre *Gheorghe Șincai, unul dintre corifeii Școlii Ardelene.*

În același timp, instituția academică de la București a fost prezentă la toate momentele importante care aveau loc în întreg spațiul românesc, luând nu o dată atitudine față de evenimentele în curs. Așa a fost în 1894, când membrii Academiei Române, printr-un *Apel adresat corpurilor învățate ale lumii*, susțineau justetea luptei românilor din Transilvania pentru eliberare și unitate națională, sau în anii Primului Război Mondial, când instituția academică a contribuit la înfăptuirea idealului reîntregirii țării, prin membrii ei care luptau pe front, prin *cei implicați direct în viața politică, prin conferințele susținute și articolele apărute în presa vremii.*

Mărețele acte din 27 martie, 28 noiembrie și 1 Decembrie ale *astralului an 1918*, prin care s-a hotărât unirea Basarabiei, a Bucovinei, Transilvaniei, Crișanei, Maramureșului și Banatului cu

România, și-au găsit în Academia Română un profund ecou.

Instituția sub cupola căreia se realizase unitatea culturală a românilor cu jumătate de veac înainte a salutat în termeni entuziaști hotărârile de la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia.

Conștienți că Unirea din 1918 a deschis o nouă etapă nu numai în istoria poporului român, dar și în istoria instituției academice, membrii ei au dorit să facă din instituția academică, după cum afirma Nicolae Iorga, „*un nesecat izvor de lumină și un mijloc de întărire a unității noastre naționale.*”

Activitatea Academiei Române a dovedit din plin că acest ideal a fost transformat în realitate.

Începută timid cu probleme de limbă și de istorie, aria de cercetare s-a extins treptat la aproape toate domeniile științei și culturii.

Astfel, dacă între anii 1867 și 1948, în Academia Română, funcționau doar trei secții – *Literară, Istorică*, acestea două create încă de la început și *Științifică*, înființată în 1872 – după 1948, numărul secțiilor a sporit, la început la șase, apoi la opt, ulterior la 12, pentru a ajunge astăzi la 14, în care își desfășoară activitatea specialiști din cele mai diverse domenii: *de la literatură, filologie, arheologie, istorie, filosofie, psihologie, arte până la matematică, chimie, fizică, științele agricole și silvice, geografie și geologie, medicină, biologie, economie, științe tehnice*, pentru a ajunge *la domenii de vârf, proprii unei societăți moderne*, precum *știința și tehnologia informației.*

În toate aceste domenii, realizările membrilor Academiei Române au fost dintre cele mai importante, iar numărul și diversitatea institutelor sale de cercetare au sporit an de an. **Rezultatele cercetărilor românești sunt cunoscute, recunoscute și prețuite în lumea științifică din țară și din străinătate.**

Lucrări de mare anvergură, precum *Dicționarul-Tezaur al Limbii Române, Dicționarul General al Literaturii Române*, tratatul de *Istoria românilor*, colecțiile de documente, repertoriile arheologice, atlasele geografice și etnografice, tratatele de medicină, de științe agricole și silvice, de economie, descoperirile din biologie, medicină, chimie și fizică, aplicațiile din domeniul informaticii etc. se înscriu între marile realizări ale Academiei Române.

Deschis problemelor societății românești, înaltul for de cultură și de știință al țării s-a implicat, realizând programe și strategii de dezvoltare a României, oferindu-și competența și prestigiul său ori de câte ori a fost solicitat, devenind „o instituție de înaltă îndrumare și de solidaritate a tuturor străduințelor științifice ale neamului”, după cum afirma acad. Gheorghe Ionescu-Șișești.

Acum, în anul Centenarului Marii Uniri, făcând un succint bilanț, Academia Română poate privi cu mândrie la ceea ce a realizat și cu speranță în viitor, pentru înfăptuirea proiectelor ei științifice și culturale.

Astăzi, mai mult decât oricând, într-o societate din ce în ce mai globalizată, Academia Română prin membrii săi și institutele sale, are datoria de a rămâne pe mai departe un exemplu de muncă în serviciul Națiunii, al Patriei în care ne-am născut, crescut, educat și format ca specialiști și – sper din tot sufletul – ca oameni cu demnitate și moralitate, ca oameni de unitate și stabilitate.

În acest sens sunt deosebit de actuale cuvintele rostite acum mai bine de nouă decenii de Dimitrie Gusti: „Academia Română, de la înființarea ei până astăzi, a considerat ca o datorie principală să îmbogățească și să înalțe patrimoniul cultural al națiunii. Așa a fost până acum, așa va fi și de acum înainte, un mijloc superior și dezinteresat de îndrumare și progres în viața spirituală a neamului, o păstrătoare a continuității și statorniciei muncii științifice și culturale productive”.

Se cuvine ca în această zi a instituției noastre, să aducem un pios omagiu fondatorilor și tuturor membrilor ei, a căror muncă depusă spre îmbogățirea patrimoniului cultural, științific și spiritual al țării și a căror dăruire față de Academia Română să ne fie pildă și îndemn pe mai departe.

VIVAT, CRESCAT, FLOREAT
ACADEMIA ROMÂNĂ!

Academia Română

Academia Română și menirea ei*

Acad. Dan Berindei

Academia Română a împlinit o vârstă venerabilă. Istoria ei dezvăluie un proces evolutiv, suișuri și coborâșuri, dar neîncetat ea s-a implicat în problemele națiunii. A reprezentat prin compoziția ei nivelul spiritual a românilor, s-a dedicat semnelor de întrebare ale conaționalilor, s-a străduit să reprezinte un model și un exemplu. De asemenea, n-a fost într-un turn închis de fildeș, ci a căutat răspunsuri la semne de întrebare și a fost prezentă în linia întâi în marile momente ale României, vrednic artizan al unității, neatârării și demnității naționale și, totodată, reprezentant al ei în marea familie a organismelor similare ale lumii.

România desăvârșită împlinește, în acest an, centenarul, dar ea nu s-a născut din nimic și nici din întâmplare, ca un joc al hazardului, ci a fost expresia unui proces istoric milenar și am putea spune că a existat chiar înainte de a fi ființat. Locuim un pământ binecuvântat, dar așezat „în calea răutăților”.

Înaintașii noștri au avut o putere de rezistență uneori de necrezut și în aceeași vreme au știut să păstreze o zestre de civilizație și, ca semn al ei, o limbă definitivă a nivelului pe care l-am avut neîncetat și care ne îndrituiește de a fi fii ai marei familii a popoarelor romanice.

Vicisitudinile istorice au făcut ca românii să nu se poată strânge lungă vreme la un loc într-o singură entitate statală, dar ei au avut tăria și priceperea de a păstra unitatea limbii lor, de a și-o transmite generație după generație, asemănătoare în toate părțile locuite de ei. Când a venit marele moment al sfârșitului „vechiului regim” și apropiată clipa ieșirii din jocul istoriei imperiilor, românii s-au înfățișat cu o limbă a lor, indiferent de teritoriul locuit și, firesc, ei au reprezentat pe noua hartă a lumii unul dintre popoarele ei. Dar această poziție s-a cerut

Acad. Dan Berindei

justificată, recunoscută, iar întemeierea unei instituții academice a avut tocmai menirea de a pune bazele recunoașterii internaționale a unei unități de necontestat.

Constituirea unei entități academice de acest fel, pentru un popor care era împărțit în state deosebite, a fost departe de a fi lesnicioasă. Dimpotrivă, au trebuit înfruntate nenumărate obstacole, deoarece procesul avea loc pe teritorii diverse. Timp de decenii, cărturari de pe tot întinsul națiunii au fost prinși în acest joc. Procesul și-a găsit împlinirea în primăvara anului 1866, când Locotenența domnească a acționat cu curaj, constituind societatea. Societatea își avea rolul ei în acest proces istoric hotărâtor,

*Comunicare susținută cu ocazia sărbătoririi Zilei Academiei Române
(4 aprilie 2018, Aula Academiei Române)

*Acad. Dan Berindei, acad. Alexandru Surdu, vicepreședinte al Academiei Române, acad. Victor Voicu, secretarul general al Academiei Române, acad. Cristian Hera, președintele Academiei Române, acad. Eugen Simion, acad. Bogdan C. Simionescu, vicepreședinte al Academiei Române, acad. Victor Spinei, vicepreședinte al Academiei Române
4 aprilie 2018, Aula Academiei Române*

fiind menită să asigure deplina unitate spirituală a românilor într-o lume nouă, în care umanitatea intrase după convulsiile, parțial tragice, dar în ansamblu benefice din epoca Revoluției franceze și căreia avea să-i schimbe destinul.

Românii intraseră pe harta lumii, entitatea lor fiind recunoscută și acceptată.

Societatea preconizată avea un rol complex. Ea era simbolul unei unități care încă nu exista pe toate planurile. Românii vorbeau aceeași limbă, dar erau împărțiți, asupra lor exercitându-se stăpânirea marilor puteri. O viitoare unitate presupunea eliberări și reunificări în părți diverse. Această unitate era un proces necesar, destinat a sta la temelul unui nou edificiu național. În viitoarea propășire a tuturor era mai necesară ca oricând unitatea – uneori, mai este necesară și astăzi! – și mai ales conștiința ei, iar societatea academică preconizată a avut tocmai rolul cultivării acestui simțământ în formarea și educarea națiunii și totodată în dialogul ei universal cu entitățile de profil.

Societatea a pornit la drum în condiții grele. Asigurarea participării membrilor s-a lovit de obstacole, unele ce nu se lăsau depășite, mai ales în privința Imperiului rus. Dar s-a mers înainte, iar

societatea a reușit să se impună nu numai pe plan național în toate provinciile locuite de români, dar și pe plan internațional. Într-un fel, unitatea academică a devansat unitatea statală a națiunii. Aici a fost cea dintâi unificare a românilor, cea pe plan spiritual, înainte de fericita zi de 1 Decembrie 1918. Totodată, Academia a jucat și rolul de formator al opiniei despre români și România în lumea savantă a lumii, opinie acceptată internațional.

Dar societatea întemeiată în 1866 n-a avut doar această menire, ci ei i-a fost rezervat cu precădere să se dedice domeniilor limbii și istoriei, dar și întregului spectru al științelor. Ea trebuia să asigure culturii un larg acces într-o multilateralitate de discipline care s-o ajute la o deplină integrare.

Prin membrii ei, Academia Română a ajutat România la cuprinderea ei în marea familie de știință și cultură a planetei. Când asistăm astăzi la atâtea stângăcii și șovăieli ale vremii noastre, nu putem decât să exprimăm o admirație nețărmuită pentru acei înaintași ai noștri care ne-au deschis drum – României, în primul rând, dar și nouă tuturor, urmașilor – în marea familie a popoarelor lumii, manifestând inteligență, dar și o puternică dragoste de țară.

De asemenea, ne revine nouă să fim purtătorii de cuvânt ai acelor înaintași academici, să exprimăm aceleași simțăminte patriotice și dorința lor ardentă de propășire pentru România. Neîndoielnic printre ei au existat oameni de cultură de mâna întâi, dar și unii de capacitate mai redusă; în ansamblu, însă, au știut să se integreze și cu toții să reprezinte instituția, să contribuie, astfel, la admiterea culturii și științei românești în familia culturii și științei moderne universale, unii chiar strălucind.

Noua societate a avut și menirea pe care și-a asumat-o de a fi un model, o călăuză. Societatea a fost de la început apolitică, a refuzat înregimentările și spiritul partizan, străduindu-se totodată să exprime ansamblul problemelor. Dobândindu-și reședința în inima capitalei, ea și-a exercitat autoritatea prestigioasă și s-a străduit ca ființarea și evoluția ei să reprezinte un îndemn și un model.

De-a lungul unui secol principala bibliotecă a țării a fost a ei, iar astăzi aceasta continuă să reprezinte cu cinste fondul de carte al țării, fiind considerată ca atare în lumea academică a lumii. Academia a devenit nu numai producătoare și răspânditoare de cultură și știință, ci și acumulator, prin colecțiile ei, unele de valoare inestimabilă.

Donațiile primite în cursul lungii ei vieți, pierdute și recâștigate ori mai recent dobândite, s-ar cere exploatate la un nivel ridicat pentru binele instituției, dar și pentru ca rentabilitatea lor să devină semnificativă, iar exploatarea lor un îndemn adresat mai ales tineretului studios.

Cu localul și parcul său în inima capitalei, instituția noastră academică este menită să reprezinte generațiilor succesive locul și însemnătatea Academiei Române. Ea este într-un fel un templu al națiunii, conservator al unor bunuri culturale, produse de ea sau strânse în colecțiile ei, dar și un simbol al inteligenței și creativității românilor și într-un fel într-o istorie încercată, prin existența ei de un secol și jumătate, un simbol al continuității și statorniciei.

Sărbătorirea Academiei în fiecare an trebuie să reprezinte un subiect de bucurie și totodată de mult respect și de prețuire postumă față de înaintași și opera lor. Ea trebuie să ne amintească însă că suntem datori să le continuăm exemplul și să-l cultivăm mai departe. Este datoria noastră față de cei ce ne-au precedat, dar în primul rând față de națiunea pe care o reprezentăm la cel mai înalt nivel, în atâtea domenii. Îi suntem, vrând nevrând, purtători de cuvânt, dar și răspunzători pentru buna sa reprezentare! Dar

suntem răspunzători și pentru gesturile și reacțiile noastre. Nu trebuie să uităm în niciun moment că ne exprimăm pe noi, dar și dezideratele națiunii noastre și suntem într-un fel sintetizatori ai țelurilor ei.

Academia Română a străbătut un drum lung în evoluția sa, a trecut, treaptă cu treaptă, pe un drum ascendent, implicându-se la cel mai înalt nivel în opera de construcție a României, de la independență și modernizare la desăvârșire teritorială. Ea a suferit și în clipele grele ale națiunii și s-a bucurat în cele de mari împliniri. Neconținut a fost purtătoare de steag al patriei și și-a înțeles acest rol de stegar. Se cuvine ca acest lucru să nu fie uitat.

Înainte ca unitatea să fie desăvârșită pe plan teritorial, a ființat unitatea culturală în cadrul Academiei, ca un îndemn adresat românilor. Chiar și în „perioada roșie”, prin abilitate și îndrăzneală, Academia a reușit să se afirme pe un plan diferit, să fie și altfel și mai ales a izbutit să nu se lase prinsă în țesătura de neadevăr. Timp de aproape o jumătate de veac am lucrat într-un institut al Academiei, înainte să am bucuria alegerii mele în rândurile membrilor ei, și pot să depun mărturie în această privință.

De la întemeiere, Academia s-a considerat o purtătoare de cuvânt și o sintetizatoare, atentă la evoluția țării, apărătoare a principiilor înalte ale umanității, dar neconținut și reprezentantă a națiunii și apărătoare a drepturilor și intereselor ei.

De peste o jumătate de secol, în jurul Academiei s-a dezvoltat rețeaua de institute de cercetare. Prin aceasta am devenit o mare familie a științei, înzestrată la înalt nivel, a cărei productivitate se bucură de aprecieri unanime. Suntem departe de a fi un slab producător de știință. Dimpotrivă, rețeaua noastră de institute alcătuiește o adevărată uzină, care, prin activitate, ne onorează în cele mai diferite domenii.

Academia Română a fost și este o creație de excelență, o învățătoare a națiunii, o carte de vizită a faptelor și gândurilor ei. Aici, în această clădire se creează și se afirmă cultură, iar știința, cu toate ramurile ei se înfățișează prestigios. Noi, cei de astăzi, nu trebuie să uităm nicio clipă pe cei de ieri, care au știut cu dăruire – și mulți cu o înaltă înzestrare spirituală – să contribuie la progresul țării și la alinierea românilor în lumea contemporană.

Trebuie să milităm ca spiritul care a însuflețit această Academie Română timp de un secol și jumătate s-o însuflețească mai departe pentru propria ei afirmare, dar în același timp pentru ca ea să fie un far.

Academia Română – 152*

Acad. Eugen Simion

Doamnelor și domnilor,

Sărbătorim 152 de ani de la fondarea Academiei Române. Prilej de a ne aminti de cei care au fost, de ceea ce au făcut pentru cultura românească, în fine, prilej – totodată – de a discuta, azi, despre rolul Academiei Române în lumea în care trăim. O lume postmodernă, intrată în procesul globalismului, o lume – ne spun politologii, sociologii și antropologii culturii – antiumanistă, antinațională, anticreștină... Să fie adevărat? Nu putem răspunde cu certitudine nici *da*, nici *nu*. Sigur este că lumea tehnologiilor avansate comunică repede, se mișcă repede, se construiește după principiul vaselor comunicante și pune în discuție cam tot ce a fost și s-a crezut, multă vreme, că reprezintă valorile fundamentale ale umanismului nostru, de la – să zicem – *familie* (din ce în ce mai contestată sub formele ei tradiționale) până la *cultura națională*. Este bine, este rău? Unii sunt de părere că este bine, pentru că familia a devenit o structură înțepenită în prejudecățile ei religioase, alții că nu-i deloc bine, ba chiar este foarte primejdios, pentru că familia tradițională bazată pe căsătoria dintre un bărbat și o femeie este singura formă ce asigură perpetuarea speciei, educația copiilor și asigură, totodată, stabilitatea societății și plenitudinea morală și spirituală a omului.

Lucrurile sunt și mai complicate când vine vorba de *națiune*, *cultură*, *identitate*, *tradiție spirituală*, *loc* (sol, spațiu, patrie). Toate acestea n-ar mai fi valori esențiale (și deci, necesare) pentru omul postmodern care trebuie să fie liber să-și aleagă limba ce-o dorește, identitatea ce-i convine și *solul* (locul) unde vrea să trăiască. Nici *națiunea*

Acad. Eugen Simion

n-ar mai reprezenta un punct de reper în existența individului postmodern, iar „naționalismul” (conceptul pe care secolul al XIX-lea îl considera expresia patriotismului și elementul coagulant al unui popor) a căpătat în zilele noastre o semnificație negativă, fiind identificat cu xenofobia, antisemitismul, rasismul etc. Nici literatura n-ar mai trebui să cultive elementele identitare, etnice, *localiste*, susțin unii teoreticieni ai culturii (Pascale Cassanova, de pildă), pentru că limitează perspectiva omului postmodern și se închide, ea însăși (literatura), în propria marginalitate.

Să cultivăm ceea ce ne leagă (*punțile*), nu ceea ce ne desparte. Acesta-i noul strigăt al mondialis-

*Comunicare susținută cu ocazia sărbătoririi Zilei Academiei Române
(4 aprilie 2018, Aula Academiei Române)

mului în lupta contra *localismului, naționalismului, conservatorismului*. Nu ni se spune însă, clar, ce facem cu limba. Limba națională o mai putem folosi? Sau o abandonăm, pentru a scrie în alta vorbită pe toată planeta? Să învățăm, toți, mari și mici, chineza care, după unele estimări, va fi limba viitorului, pentru că economia Chinei va fi în secolul nostru (secolul XXI) învingătoare în concurența – deja declanșată – cu economia Statelor Unite?

Chestiuni, teorii, întrebări... Nu este locul și nici nu avem timpul să le discutăm, acum și aici, în Aula Academiei Române, pe toate și în amănunt. Nici nu ne pricepem în toate câte sunt și vin, grămadă, peste noi. Noi, românii, intrați în câmpul tactic al globalismului, după ce, timp de 50 de ani, am trăit și ne-am confruntat cu *sovietismul*, care, și el, voia să globalizeze (internaționalizeze) culturile naționale, politicile naționale, etica și echitatea etc. Ne putem întreba, totuși, ce poate să facă și care este, în fond, rostul unei academii naționale – cum este Academia Română – în această nouă lume ce se pregătește în mare zarvă. O lume, până una, alta, în mișcare – cum am spus mai înainte – o lume în care certitudinile vechi se duc, una după alta, iar certitudinile noi sunt primite cu un scepticism, am impresia, din ce în ce mai accentuat.

Doamnelor și domnilor,

Academia este, de regulă, o instituție conservatoare, locul ei nu este în avangardă, ci – dacă se poate – în ariergarda avangardei. Cred cu tărie, și azi, că rolul ei este de a cultiva în continuare și de a apăra valorile spiritualității naționale, adică *limba, istoria, literatura, artele frumoase*, de a cultiva știința, care, adevărat, este universală – cum spunea Pasteur cu o sută de ani în urmă –, dar cercetătorii, să nu uităm, sunt cetățenii unei țări. Ei se formează în cadrul unei culturi naționale și contribuie, prin descoperirile lor, la progresul acestei națiuni. Nu vă spun, desigur, lucruri noi, pe toate acestea le știți, dar, uneori, este bine să le reamintim, pentru a nu fi uitate. Și, am sentimentul că în epoca noastră (repet, o epocă în care toate sunt puse în discuție și, de cele mai multe ori, sunt contestate, relativizate) unele valori trebuie reafirmate, pentru a nu se pierde și, odată cu ele, pentru a ne pierde noi înșine.

Dar să revin la Academia Română, înființată de oamenii lui Alexandru Ioan Cuza (C.A. Rosetti, Mihail Kogălniceanu, Nicolae Golescu, Alexandrescu, Urechea etc.) la puțin timp după înființarea *micii uniri*, la 1859. Oameni de bine. Patrioți.

Reformiști „fără pripeală”, cum zicea Kogălniceanu. Au venit după ei Ion Ghica (de mai multe ori președinte al Academiei Române), Odobescu (secretar general), Titu Maiorescu (de două ori vicepreședinte), Gheorghe Bariț (și el președinte al Academiei Române) și mulți alții, din toate provinciile istorice românești și din toate domeniile culturii. Primul lor *proiect de academie* (adică proiect de țară) a fost dicționarul limbii române, urmat de altul (tipărirea operei lui Dimitrie Cantemir). Dicționarul – la recomandarea lui Maiorescu și cu sprijinul Regelui Carol I – a fost început, se cunoaște, de Hasdeu și încheiat, după aproape 150 de ani, de generațiile actuale de lingviști. La fel ediția integrală Cantemir – de-abia în zilele noastre este pe cale să fie înfăptuită. Academia Română a reluat, între timp, *Tratatul de istorie a românilor* și l-a dus la capăt (în zece volume); a inițiat un alt proiect major, esențial pentru cultura națională, și anume *Dicționarul General al Literaturii Române* și l-a dus, iarăși la capăt (în șapte volume masive) și se pregătește, acum, să încheie ediția a II-a (în opt volume). Merită să semnalăm aceste apariții. Ele sunt esențiale pentru nația noastră care sărbătorește anul acesta o sută de ani de la *marea unire*.

Doamnelor și domnilor,

Cum peste o zi (5 aprilie 2018) vom alege un nou președinte al Academiei Române, dați-mi voie să spun câteva cuvinte despre ce trebuie să facă și ce nu poate să facă un președinte. Îmi permit acest lucru, pentru că am oarecare experiență (am fost ales de dumneavoastră opt ani președintele acestui înalt for de cultură și știință și patru ani vicepreședinte) și am auzit, am văzut și m-am confruntat cu situații de toate felurile. Cu ce să încep?

Încep cu observația că președintele Academiei Române, ales prin vot secret în Adunarea generală de toți membrii Academiei Române (corespondenți, titulari și de onoare), are multe drepturi, dar nu și pe acela, de pildă, de a implica Academia Română în viața politică sau de a pune Academia Română în subordinea altor entități, indiferent care ar fi ele. Nu cred, de exemplu, că Academia Română trebuie să fie un exponent al Casei Regale, nici al unor organizații secrete, cum a încercat să fie în ultimii ani. Nu cred, apoi, că un președinte poate lua de unul singur decizia de a schimba legea și statutul Academiei Române, cum a încercat regretatul fost președinte. Tot el a venit (în 2016, când am sărbătorit 150 de ani de la fondarea Academiei Române) cu

Ziua Academiei Române, 4 aprilie 2018

ideea că nu Cuza și oamenii săi au înființat, la 4 aprilie 1866, Societatea literară, ci Carol I care, la acea dată, nu pusese încă pasul pe solul României. A sosit abia după 40 de zile. O interpretare și o mistificare curioasă a istoriei. De ce? În fine, președintele Academiei Române nu este și nu poate fi un șef autoritar de întreprindere, el este și trebuie să conducă Academia Română ca un intelectual înțelept și responsabil, egal între egali. Deciziile importante (acelea ce privesc destinul Academiei Române) nu trebuie să le ia singur, ci numai după ce consultă Prezidiul și Adunarea generală.

Ideea de a primi, într-o singură ședință, 25 de membri (fapt ce s-a întâmplat anul trecut, în toamnă) mi se pare, ca să zic așa, cu totul nefericită. Academia Română nu-i un sindicat de syndicate, ci o instituție înalt spirituală, în care fiecare membru al ei, luat în parte, reprezintă disciplina din care provine și, desigur, capacitatea lui de creație și personalitatea sa, iar, toți la un loc, trebuie să reprezentăm spiritualitatea românească și capacitatea de creație a nației noastre. Iată de ce trebuie să fim atenți pe cine selectăm, cum selectăm, pe cine ne decidem să recomandăm și să-l primim în Academia Română.

Prestigiul unei academii începe cu prestigiul membrilor săi. Altfel, cum se zice în popor, votăm ca primarii, la grămadă, într-o jumătate de oră, 25 de candidați veniți de peste tot, candidați pe care nu-i cunoaștem sau îi cunoaștem foarte puțin. Nu mai spun că, de multe ori, ni se cere votul la sfârșitul unei ședințe care a început cu cinci-șase

ore înainte, atunci când obosiți, am face orice ca să plecăm. Trebuie să găsim o metodă mai sigură de a selecta pe cei care doresc să fie primiți în Academia Română. Să vedem, întâi, cum procedează alte academii europene. Există, peste tot, grupuri de reflecție (comisii consultative) formate din seniorii Academiei. Ei cercetează îndelung și cu atenție propunerile venite și, după ce le cercetează, prezintă conducerii academiei respective un punct de vedere. O metodă ce poate fi luată, cred, în seamă pentru a împiedica graba, improvizatia și subiectivismul.

Ar fi și altele de spus privitor la viața Academiei noastre (despre viața institutelor noastre, de exemplu), dar cum timpul este limitat, mă opresc deocamdată aici. Nu înainte de a vă reaminti că Academia Română – alături de Biserica Ortodoxă Română și Parlamentul României – este și trebuie să rămână o instituție fundamentală a națiunii române. Ea, pentru a fi acceptată și respectată ca atare, trebuie să așeze ceea ce are, prin menirea ei, de apărare (valorile morale și spirituale ale națiunii noastre, drepturile noastre istorice, principiile democrației și, în genere, condiția omului) și cum a făcut și până acum, trebuie să cultive spiritul național, așa cum îl definea, cu o sută de ani în urmă, Titu Maiorescu, vicepreședintele Academiei Române: „Să fim naționali cu fața spre universalitate”. Citez deseori această propoziție pentru că, am impresia, ea rezumă o atitudine morală justă și o poziție intelectuală corectă în relația dintre *noi* și *ceilalți*, între *național* și *universal*.

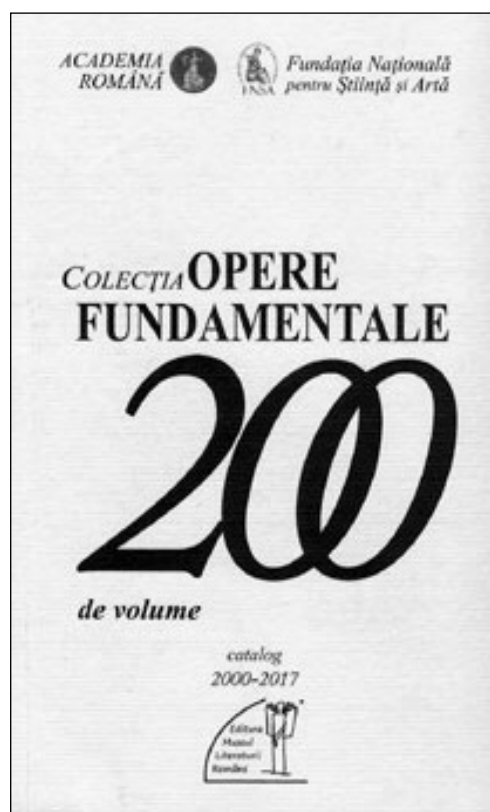
Fundația Națională pentru Știință și Artă Performanță de excepție – lansarea volumului cu numărul 200 din *Opere Fundamentale**

Acad. Cristian Hera
Președintele Academiei Române

Academia Română și Fundația Națională pentru Știință și Artă au organizat ceremonia de lansare a volumului cu numărul 200 din Colecția „Opere fundamentale” din literatura, critica și istoria literară românească și din literatura universală.

Colecția „Opere fundamentale” este un proiect cultural de interes național, inițiat în anul 2000 de acad. Eugen Simion, Președintele Secției de filologie și literatură a Academiei Române, și cuprinde ediții critice integrale din clasicii literaturii, tipărite în cele mai elegante condiții. Volumul cu numărul 200 este dedicat scrierilor ideologice și culturale ale lui Mihail Kogălniceanu, marcând astfel debutul integralei operei acestui important scriitor român.

La evenimentul moderat de acad. Maya Simionescu, președinte executiv al Fundației Naționale pentru Știință și Artă, au luat cuvântul: acad. Cristian Hera, președintele Academiei Române, actorul George Ivașcu, ministrul Culturii, acad. Victor Spinei, vicepreședinte al Academiei Române, acad. Victor Voicu, secretarul general al Academiei Române, prof. Tomnița Florescu, viceprimar, Primăria Municipiului București, acad. Răzvan Theodorescu, acad. Nicolae Breban, acad. Ioan-Aurel Pop, prof. Emil Constantinescu (președintele României între anii 1996–2000), prof. Ioan Cristescu, prof.

Mircia Dumitrescu, membru corespondent al Academiei Române, prof. Mircea Martin, membru corespondent al Academiei Române, prof. Petre Roman (fost prim-ministru al României), prof. Andrei Terian, prof. Paul Cernat, prof. Bogdan Crețu, acad. Eugen Simion, președintele Fundației Naționale pentru Știință și Artă.

**Cuvânt rostit la ceremonia prilejuită de apariția celui de-al 200-lea volum din seria „Opere fundamentale” (1 februarie 2018, Aula Academiei Române)*

Distinși membri ai Academiei Române,
Distinși participanți,

Fundația Națională pentru Știință și Artă marchează apariția celui de-al 200-lea volum din colecția „*Opere fundamentale ale literaturii române*”, eveniment cultural de înalt prestigiu pentru Academia Română.

De la început, îngăduiți-mi să adresez *alese mulțumiri* și *respectuoase felicitări* Academicianului Eugen Simion, Președintele Fundației și Președintele Secției de filologie și literatură a Academiei Române, care nu numai că a avut inițiativa acestei colecții de tip „Pléiade”, dar s-a implicat profund în buna ei apariție, **selecționând colaboratorii, întocmind ample studii introductive** și, deloc de neglijat, **reușind să găsească surse de finanțare pentru apariția colecției în condiții grafice de excepție**. Nu pot să nu menționez că în această intensă activitate a fost sprijinit, fără rezervă, de Președintele executiv al Fundației, doamna academician Maya Simionescu.

În cele 200 de volume tipărite până în prezent (a apărut volumul 207), se regăsesc publicate, în

ediții critice, operele unor mari scriitori români, de la cronicari la pașoptiștii Ion Ghica, Nicolae Bălcescu și Mihail Kogălniceanu, de la titanii literaturii, Mihai Eminescu, Ion Creangă, Ion Luca Caragiale, până la George Călinescu, Tudor Arghezi, Nichita Stănescu, dar și mari autori străini: Immanuel Kant, Marcel Proust ori William Shakespeare, punându-se astfel la dispoziția cititorilor lucrări de referință, ***riguros întocmite sub raport științific***.

Se impune să subliniez că, ***aflându-ne la începutul Anului Centenarului Marii Uniri***, manifestarea de astăzi, ca și obiectul acesteia, lansarea celui de-al 200-lea volum din colecția „Opere fundamentale”, se înscriu **ca un suprem omagiu adus culturii române, care a constituit dintotdeauna, și sunt convins că va continua să reprezinte în viitor, factorul principal al unității românești**.

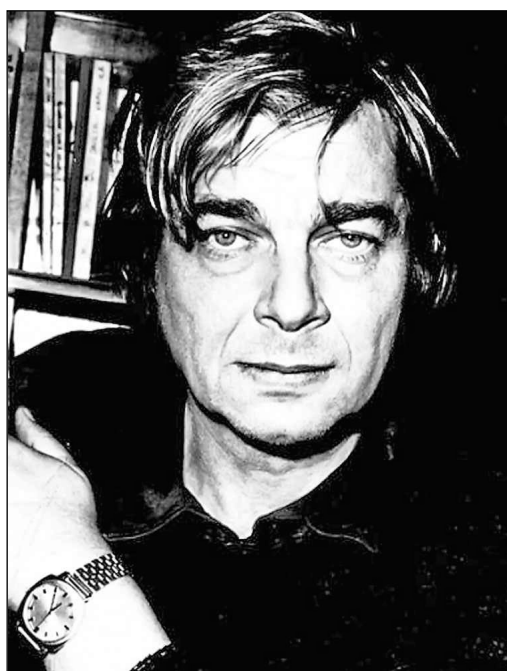
Îmi exprim speranța că Fundația Națională pentru Știință și Artă a Academiei Române ***va îmbogăți acest tezaur de mare preț al culturii române, moștenire de seamă pentru generațiile ce vor urma***.

Nichita Stănescu, inegalabil reformator al versului românesc*

Acad. Cristian Hera
Președintele Academiei Române

În perioada 29–31 martie 2018, Primăria Municipiului Ploiești, Consiliul Județean Prahova și Direcția pentru Cultură Prahova au organizat cea de-a XXX-a ediție a Festivalului de poezie „Nichita Stănescu”, la Ploiești.

Festivalul, care a cuprins concursuri de recitări, târguri de carte, expoziții de artă plastică și evocări la statuile ridicate în cinstea poetului, s-a bucurat de contribuția majoră a academicianului Eugen Simion la organizarea tuturor momentelor aniversare „Nichita Stănescu”. La eveniment au participat: acad. Cristian Hera, președintele Academiei Române, acad. Eugen Simion, prof. Mircea Petrescu, membru de onoare al Academiei Române, pictorul și graficianul Mircea Dumitrescu, membru corespondent al Academiei Române, prof. Constantin Stere, directorul executiv al Direcției Județene pentru Cultură Prahova, reprezentanți ai autorităților locale și iubitori de poezie.

Nichita Stănescu (1933–1983)

La 31 martie, *Nichita Stănescu* ne aduce în Ploieștiul nostru natal. Anul acesta cu atât mai mult am dorit să fim aici, *împreună cu el*, acum, când ar fi împlinit 85 de ani.

Nichita Stănescu, acest admirabil artist, demn continuator al lui Eminescu și Arghezi, care a reformulat din temelii, am putea spune, *regulile poeziei românești*, a devenit o figură legendară încă din timpul vieții. Cercul său de prieteni și de admiratori, mereu tot mai larg, reprezenta nu numai admirația pentru *un om de-a dreptul fermecător*, dar mai cu

seamă pentru un artist în accepțiunea cea mai profundă a termenului.

Minte iscoditoare, cu o mare ușurință de a pune pe hârtie trăiri adânci, creator de metafore dintre cele mai îndrăznețe, Nichita uimea pe ascultători și pe cititori, deopotrivă.

Călăuzit de crezul său, potrivit căruia „*Poezia nu este numai artă: ea este însăși viața, însuși sufletul vieții*”, că „*Fără poezie omul nu s-ar distinge de nean*”, *Nichita a creat o artă a verbului nemaîntâlnită până la el. Cuvintelor potrivite* ale lui

*Alocuțiune susținută la sesiunea festivă dedicată poetului Nichita Stănescu (31 martie 2018, Teatrul „Toma Caragiu”, Ploiești)

Arghezi el le-a opus „*Necuvintele*” sale pline de înțelesuri, de profundă simțire, de muzicalitate abia perceptibilă. A creat cuvinte, a inventat metafore, într-un cuvânt, **a îmbogățit limba română**, care, pentru el **reprezenta însăși Patria**.

„*A vorbi despre limba română este ca o duminică*, afirma Nichita. *Frumusețea lucrurilor concrete nu poate fi decât exprimată în limba română... Ce patrie minunată este această limbă! Ce nuanțe aparte îmi dau seama că ea are! Această revelație am avut-o abia atunci când am învățat o altă limbă. Nu spun că alte limbi, alte vorbiri nu ar fi minunate și frumoase. Dar atât de proprie, atât de familiară, atât de intimă îmi este limba în care m-am născut, încât nu o pot considera altfel decât iarbă. Noi, de fapt avem două părți coincidente, o dată este patrie de pământ și de piatră și încă o dată este numele patriei de pământ și de piatră. Numele patriei este tot patrie. O patrie fără nume nu este patrie. Limba română este patria mea”*.

De la primul său volum, *O viziune a sentimentelor*, trecând prin cele *II elegii*, ajungând la *Necuvintele* și *Epica Magna* până la *Oase plângând*, încheind cu *Scrisori*, **Nichita Stănescu a demonstrat dragostea sa pentru limba română, pentru verbul frumos articulat, pentru metaforele bogate în înțelesuri**. Prin toate acestea va rămâne, fără îndoială, un **inegalabil reformator al versului românesc**. Ori de câte ori ne vom întoarce spre cărțile pe care ni le-a lăsat, vom auzi **glasul său înflăcărat de câte o imagine rară, îi vom vedea aievea privirea sa pătrunzătoare, în care dragostea pentru tot ceea ce este frumos în om și în lume ne va învălui mereu și mereu...**

Spunem cu mândrie că am fost contemporani cu **Nichita**. **Eu pot să mă mândresc mai mult, ca de altfel și academicianul Eugen Simion și Mircea Petrescu, membru de onoare al Academiei Române**, pentru că am fost nu numai colegi de liceu, **toți patru, am fost colegi de clasă** la renumitul Liceu „Petru și Pavel” din Ploiești. Toți suntem născuți în 1933. Nichita astăzi ar fi împlinit 85 de ani, Mircea Petrescu pe 8 mai, Eugen Simion pe 25

mai, iar cel care vă vorbește pe 18 decembrie, cu opt luni și jumătate mai „tânăr”, motiv pentru care Nichita îmi spunea „*tinere*”.

În drumurile noastre de la școală, pe care le făceam împreună, nu ne gândeam ce ne va rezerva fiecăruia soarta. După patru clase la Liceul „Petru și Pavel”, am plecat la București, la Liceul „Sfântul Gheorghe” și am pierdut legătura cu Nichita. Aceasta, până într-o zi, după terminarea facultății, când am descoperit că devenise un tânăr frumos și deosebit de înzestrat. I-am căutat volumele și am descoperit în ele **un poet de o mare profunzime, un creator de limbă română**.

A plecat prea repede dintre noi, lăsându-ne o moștenire frumoasă: volumele sale de versuri, la care ne întoarcem ori de câte ori ne este dor de el.

Și totuși, am avut bucuria să-l reîntâlnesc pe Nichita în Academia Română. În 1990, amplul proces de renaștere a instituției academice a cuprins și **alegerea în rândurile sale, post-mortem, a unor mari creatori**, care nu au putut să se aștepte până atunci în înaltul for de cultură și de știință al țării.

În iulie 1990, Nichita Stănescu avea să fie cel dintâi ales post-mortem membru după reorganizarea Academiei Române. Împreună cu el au primit aceeași calitate alte mari nume ale culturii române: **Constantin Brâncuși, Mircea Eliade, Constantin Noica**. Era o recunoaștere a meritelor incontestabile ale lui Nichita Stănescu **dovedite în scurta, dar atât de rodnică sa viață**. **A intrat astfel în rândul „nemuritorilor”, așa cum nemuritoare este opera sa**.

Închei cu o frază rostită de Nichita, care atât de bine i se potrivește: „*Să punem șapte coroane nu pe capul poetului, ci pe verbul versului*”. Nichita și-a pus însuși, nu șapte, ci mai multe coroane, **prin întreaga sa creație, de o frumusețe fără pereche**. De acolo de unde este, Nichita ne privește și ne veghează **să păstrăm și pe mai departe curată, limpede și frumoasă patria sa – limba română**.

Povestea unui Oraș sau despre cei care îl iubesc pe Nichita

*Constantin Stere**

A fost odată un Oraș, care voia să fie altfel, și pentru asta l-a vrut ca naș de botez pe Mihai. Pe Mihai Viteazul sau, cum îi spun ei, pe Mihai Bravul.

Orașul voia să fie altfel și atunci l-a adus pe I.L. Caragiale, care să râdă de ei, și să-i facă să râdă de ei înșiși fără să se supere, fiindcă râsul îi eliberează. Și s-a răs atât de bine și mult, până când orașul l-a creat pe Toma. Pe Toma Caragiu. Să-i facă să râdă și mai tare. Orașul voia să fie altfel, să arate altfel și atunci l-a creat pe Toma. Pe Toma T. Socolescu. Să-l facă mai frumos, cu case frumoase, dar românești. Case deosebit de frumoase. El, orașul, voia să fie altfel, să cânte frumos, dar românește. Și atunci l-a creat pe Paul. Pe Paul Constantinescu. Și el, orașul, voia să fie altfel, voia să vorbească altfel, dar românește. Și atunci l-a creat pe Nichita. Pe Nichita Stănescu. Și asta s-a întâmplat cu 85 de ani în urmă, când Nichita a venit în vizită la Ploiești. Nu a stat mult, se grăbea. Avea treabă în altă parte a Universului. Doar jumătate de secol a putut să stea, fix și a plecat. Avea treabă în Univers.

Dar nu a venit singur. A venit însoțit de prietenii săi. Și ei au rămas. Aveau treabă aici, pe Pământ. Să ne povestească despre Nichita. Și ploieștenii au înțeles și s-au strâns în jurul prietenilor lui Nichita, ca să vorbească cu ei despre Nichita, pe limba lui, a cuvintelor necuvinte, dar românești. Au tercut 35 de ani de atunci, de când Nichita a trebuit să plece, se grăbea, dar ploieștenii se adună an de an să vor-

bească despre Nichita, cu prietenii lui. Cu Eugen, cu Mircea, cu Cristian, cu Adam și mii alții.

În martie Ploieștii se numesc Nichita. Pentru că în martie spiritul lui se pogoară peste toți, peste toți ploieștenii, și peste cei care l-au cunoscut, l-au iubit și încă îl iubesc.

La 31 martie toți marii fii risipitori ai Ploieștilor se întorc acasă. Îi adună și îi conduce spiritul tutelar nichitian. Și ploieștenii îi așteaptă și îi răsplătesc pentru ceea ce fac pentru ei, pentru fiecare din ei, pentru că toți îl iubesc pe Nichita.

În final se oferă daruri, pentru ce au făcut și pentru ce vor face. Sigur, darurile sunt simbolice, dar contează atât de mult, pentru că sunt oferite din suflet.

Anul acesta, ca altfel de fiecare dată, darurile ploieștenilor au fost înmânate de către academicianul Eugen Simion, fost președinte al Academiei Române, colegul de clasă al lui Nichita. A fost însoțit de colegul lui de clasă academicianul Cristian Hera, președinte în exercițiu al Academiei Române, alături de alt coleg al lor de clasă, profesor Mircea Petrescu, membru de onoare al Academiei Române, și mulți, mulți alții. Au vorbit despre Nichita, despre opera lui Nichita, despre prezența lui Nichita în viața noastră, după plecarea sa grăbită.

Povestea Orașului nu s-a încheiat. Prietenii lui Nichita au rămas, pentru că au treabă cu el, cu Orașul și ploieștenii care îi așteaptă în fiecare martie, atunci când orașul se numește Nichita.

Academicianul Dan Rădulescu la 90 de ani de viață

Acad. Nicolae Anastasiu

Aniversarea a 90 de ani de la nașterea academicianului și profesorului Dan Rădulescu este un bun prilej pentru comunitatea academică și universitară să-și întoarcă privirea cu mulți ani în urmă, pentru a evoca, cu mândrie și bucurie, personalitatea MAESTRULUI. A profesorului care ne-a instruit pe mulți dintre noi și ne-a transmis pasiunea pentru geologie, a omului de știință care ne-a provocat emoția reconstituirii vieții Pământului, prin concepte și tehnici noi de lucru, a managerului care, în fruntea unei instituții fiind, a știut să facă ordine, să apropie oamenii între ei și să genereze echipe performante în breasla lor. Cine a stat în preajma profesorului Dan Rădulescu a avut mereu ce învăța.

La o astfel de aniversare, avem obligația să trecem în revistă truda pe care sărbătoritul a depus-o, pentru că rezultatele ei sunt mereu vizibile și îmbracă mantia unui model pe care râvnim să ni-l însușim și noi.

La mulți ani, domnule Academician! La mulți ani, domnule Profesor!

Să parcurgem, cu răbdare, drumul pe care l-a străbătut absolventul Liceului „Spiru Haret” din București (în anul 1946), licențiatul Secției de geologie a Facultății de Științe Naturale a Universității din București (în 1950), pentru a-i putea urmări cariera universitară și consacrarea academică.

Geologia căreia i s-a dedicat este o știință fundamentală care, dacă o practici, îți insuflă pasiune, îți dezvoltă inteligența și spiritul creator, te apropie mult de inima naturii și așteaptă de la tine împliniri generoase, provocări cu *feedback*-uri benefice pentru cei din jurul tău. Dorința tânărului Dan Rădulescu de a reuși transpare din evoluția rapidă pe care a avut-o la Catedra de mineralogie a Universității din București (asistent în 1950, lector în 1954, conferențiar în 1957 și profesor în 1968), sub îndrumarea profesorului Dan Giușcă. Titlul de doctor în

Acad. Dan Rădulescu

geologie, l-a obținut în 1957, iar pe cel de doctor docent în 1968.

În spațiul Catedrei, în care am petrecut, împreună, mulți ani din viață, profesorul Dan Giușcă ne-a spus: „*Dintre profesorii pe care-i aveți, în Dan Rădulescu o să descoperiți multe calități: urmăriți-l ca dascăl, veți avea ce învăța, citiți-l ca om de știință și veți vedea cât de metodic este ... aveți răbdare și descoperiți-l ca om ... nu vă va părea rău*”.

Din 1950 până la retragerea sa din activitatea didactică (1997), profesorul Dan Rădulescu a fost titularul a numeroase cursuri: *Cristalografie, Mineralogie, Petrologie magmatică și metamorfică, Petrografia rocilor sedimentare, Vulcanologie, Determinarea mineralelor cu ajutorul metodei universale Fedorov, Istoria mineralogiei și petrografiei*.

Acad. Dan Rădulescu și acad. Dan Giușcă

În cursurile tipărite – printre foarte puținele existente în acei ani – *Petrografia rocilor sedimentare* (două ediții, 1962, 1965) abordează noutăți pentru vremea aceea: provinciile petrografice, aplicațiile matematicii în domeniul sedimentar, tipurile de resurse minerale asociate terenurilor sedimentare, noua terminologie a rocilor carbonatice. Edificator este un comentariu al profesorului E.F.K. Zarudzki, de la Institutul Oceanografic „Woods Hole”, Boston, SUA: „Am arătat cartea dumneavoastră *Petrografia rocilor sedimentare unora dintre colegii mei*

și ei au fost impresionați de nivelul ei ridicat. Se pare că această carte este unul dintre factorii importanți care pot să introducă știința românească în emisfera vestică.” În *Cursul de petrologie magmatică și metamorfică* (1981), regăsim conceptul de *facies* metamorfic și rolul dinamicii crustale în geneza corpurilor magmatice, *Cursul de vulcanologie*, tipărit sub titlul *Vulcanii, astăzi și În trecutul geologic* (1976), este un prestigios volum de largă circulație și aplicabilitate, preluat, la scurt timp după apariție, și de o editură străină.

Volumul *Petrologia României* (1982) este prima sinteză, scrisă în colaborare cu acad. Radu Dimițescu, despre natura și poziția terenurilor metamorfice și a magmatitelor în zonele carpatice și în Dobrogea.

Pentru că statutul unui profesor trebuie să se identifice cu un model, respectul studenților față de el izvorăște nu numai din exprimarea sa științifică erudite, sau din prelegerile sale din amfiteatru, ci și din modul în care judecă truda lor pe băncile facultății demonstrată la examene, altfel spus: cum diseminează dreptatea. Pentru că, după cum spunea Platon, maestrul Școlii din Atena: „*A ști ce este dreptatea nu înseamnă doar a fi capabil să discuți despre ea, înseamnă, în mod direct și fără echivoc, a face lucruri drepte, adică a fi un om drept. În același fel, a cunoaște virtutea înseamnă a o întrupa*”. Profesorul a fost un astfel de model și a devenit după 1980 și conducător de doctorate.

Carierea universitară în geologie, pentru a te bucura de succese în profesie, trebuie întregită cu studiul în teren – *mente et malleo* – și cu cercetarea

la fața locului a însemnelor Pământului, a mineralelor și rocilor, a fosilelor, a zăcămintelor de minereuri ... mereu cu harta în mână. Astfel, din primii ani de carieră didactică, în verile dintre semestre, profesorul Dan Rădulescu a făcut cercetare pe teren.

Locul profesorului Dan Rădulescu în comunitatea științifică a fost marcat de interesul constant față de problemele de mineralogie, petrografie, vulcanologie, geotectonică, metalogenie, de conversia lor în numeroase publicații de specialitate, de prezența la congrese internaționale de geologie, de coordonarea activităților de elaborare a numeroase tipuri de hărți geologice ale României (de exemplu, *Harta metalogenetică a României*, 1966, și *Harta metalogenetică pentru fier a României*, 1966) și ale Europei.

În domeniul mineralogiei a făcut cercetări asupra mineralelor din rocile vulcanice, din zăcămintele saline și din zgurile metalurgice. Un loc aparte, cu reflexe genetice, l-a ocupat studiul feldspaților din andezitele bazaltoide (regiunea Baia Mare). În zăcămintele primare de mangan (1962), a descoperit glaucofanul și, prin aceasta, a îmbogățit informațiile despre calitatea minereurilor. După aceste lucrări, a realizat primul studiu al sărurilor delicvescente din România (Găleanu, Târgu Ocna, 1960).

În domeniul petrografiei a extins cercetările pe mulți ani (1956–1975), iar acestea au vizat vulcanitele din Munții Apuseni (de la Săcărâmb), pentru care a reconstituit structura aparatelor vulcanice, a nuanțat caracterele petrografice și petrochimice ale rocilor din Munții Gutâi, Maramureș. A urmat apoi o primă reevaluare a vulcanitelor neogene din Carpații Orientali (prin schițarea modelelor genetice, prin atribuirea de complex vulcano-sedimentar Munților Gurghiu, prin întocmirea primei hărți vulcano-genetice a Munților Harghita, prin elaborarea de sinteze incluzând efectele metalogenetice ale fenomenelor vulcanice și prin descrierea curgerilor de *lahar* – un echivalent a ceea ce astăzi vulcanologii consideră curgeri piroclastice). În cadrul formațiunilor vulcanice neogene, a clarificat relația roci vulcanice-roci subvulcanice. O vedere de ansamblu asupra vulcanismului subsecvent tardiv i-a permis să separe și să compare pe criterii mineralogice, petrografice și geochemice cicluri de erupție și cicluri metalogenetice, deosebit de utile în evaluarea potențialului metalifer.

Acad. Dan Rădulescu, acad. Dan Giușcă (centru) și prof. Simon Pauliuc, la începutul unei campanii de teren

Studiul zăcămintelor de minereuri l-a început mai târziu, după experiența acumulată în domeniul mineralogiei și petrografiei, și a fost focalizat pe acumulările feruginoase, manganoase și aurifere.

În anii '80 și '90, ideile sale privind evoluția teritoriului României, în conformitate cu modelul tectonicii globale, le-a dezvoltat și le-a testat prin cercetări de geotermalism și prin corelări între tectonică și magmatism.

În domeniul geotectonicii, în anul 1974, a efectuat, alături de acad. Mircea Săndulescu, prima reconsiderare a spațiului carpatic prin prisma tectonicii globale.

Când foarte multe porți se închideau, iar contactul cu lumea științifică internațională devenea o imposibilitate, profesorul Dan Rădulescu a organizat la București Congresul Internațional de Vulcanologie (1973) și ne-a oferit nouă, începătorilor de atunci, posibilitatea cunoașterii a noi tipuri de abordări, de rezultate și idei ale oamenilor de știință de dincolo de Cortina de Fier.

O altă reușită a sa a fost *Mineralogia topografică a României* (1966), un volum care ilustrează pedanteria, știința detaliului și rigoarea cercetătorului. Împreună cu academicianul Radu Dimitrescu, a ușurat accesul la informație și a prefigurat o lucrare de tip enciclopedic, cu deschidere spre prognoza substanțelor minerale utile. Profesorii Meizner din Austria, Kutina din Cehia, Streckeisen din Elveția (membru de onoare al Academiei Române) au făcut comentarii elogioase la primirea volumului. Profesorul Koch de la Budapesta a scris: „*Frunzăresc zilnic cartea dumneavoastră minunată și mă bucur că am la îndemână o lucrare atât de bună*”.

Legătura între cercetător și profesor, permanentul *feedback* al fiecăruia în parte, rafinarea în creuzetul minții a ideilor, ipotezelor științifice, teoriilor, atunci când toate acestea se circumscriu aceleiași persoane, rămân o condiție esențială pentru reușita în spațiul universitar și academic.

Prezența profesorului Dan Rădulescu în viața științifică națională și internațională poate fi sintetizată prin cele peste o sută de lucrări publicate, dintre care multe au avut recenzii în „Zentralblatt für Mineralogie” (Stuttgart), principala publicație în acest domeniu al științei. Pe lângă lucrările publicate, mai mult de 30 de manuscrise ale rapoartelor elaborate ca geolog la Întreprinderea de Prospekțiuni a Comitetului de Stat al Geologiei (1950–1959) cuprind rezultatele unor activități științifice și ale muncii pe teren. Ele se găsesc în arhivele Institutului Geologic al României, ale fostei Întreprinderi de Prospekțiuni Geologice și ale fostului Comitet de Stat al Geologiei. O bună parte a acestor rezultate au reprezentat premiere pentru cunoașterea geologică a teritoriului României și o bază științifică nouă pentru dezvoltarea activității economice.

Pregătirea profesională de excepție, dar și calitățile sale de foarte bun organizator, experiențele câștigate în domeniul universitar și academic l-au impus în competițiile pentru ocuparea unor poziții în conducerea unor organisme și instituții ale momentului. A fost directorul Institutului Geologic al României (1966–1969), membru în Biroul Executiv al Comitetului de Stat al Geologiei (1966–1969; 1972–1974), ministru adjunct la Ministerul Minelor, Petrolului și Geologiei (1974–1977), șeful Catedrei

de mineralogie din Universitatea București (1979–1985; 1990–1992). La încheierea mandatelor, în fiecare dintre aceste instituții, a lăsat structuri solide, bine organizate, cu proiecte în derulare, cu o largă deschidere spre unități partenere. În cadrul Catedrei de mineralogie, de exemplu, au apărut însemnele progresului în geologie din anii '70: simezele catedrei poartă planșele ce ilustrează tectonica plăcilor crustale și relația lor cu spațiul carpato-danubian; colecția de mineralogie, începută de Ludovic Mrazec, a fost reorganizată; colecțiile de petrografie regională au fost finalizate; laboratoarele studențești s-au dezvoltat.

Contribuțiile științifice aduse de profesorul Dan Rădulescu au avut și ecou internațional. Activitățile din țară, rezultatele obținute și pozițiile instituționale pe care le-a deținut l-au condus spre numeroase reuniuni științifice internaționale. Între anii 1963 și 1980 a fost reprezentantul României la congresele geologice de la Praga (1963), New Delhi (1964), Sofia (1965), Noua Zeelandă (1965), Praga (1968), Sydney (1976), Paris (1980). De asemenea, a rămas membru al Societății Geologice a Franței și a făcut parte din conducerea Asociației Internaționale de Vulcanologie și Chimism al Interiorului Globului (din 1975).

Încununarea acestui parcurs profesional l-a constituit primirea profesorului Dan Rădulescu în Academia Română. În anul 1990 a devenit membru corespondent, iar trei ani mai târziu (1993) a fost titularizat. Competențele sale și experiența managerială au contribuit la alegerea sa ca vicepreședinte al Academiei Române (1994–1998). În această calitate, alături de dorința sa de mereu mai bine, a coordonat

Clădirea Institutului Geologic al României (1906), în prezent Muzeul Geologic

Sala Colecției de mineralogie „Ludovic Mrazec” din incinta Catedrei de mineralogie a Universității din București

Acad. Dan Rădulescu, acad. Nicolae Petruțian (centru) și acad. Dan Giușcă, la tribuna Congresului Internațional de Geologie, New Delhi, 1964

procesul de elaborare a Statutului Academiei Române. O misiune dificilă în care se cereau calități care să-ți permită o largă cuprindere a principiilor care guvernează o instituție etalon, să-ți asumi responsabilități ce derivă din poziția pe care ai câștigat-o, să înțelegi că faptele tale definesc în cel mai înalt grad imaginea acestei instituții. Mai mult decât atât, trebuia să știi și să poți să generalizezi dar, în același timp, să te confrunți cu marea diversitate a grupurilor elitiste ce dezbate constant sub Aula Academiei Române. Toți beneficiem astăzi de efectele unei asemenea coordonări.

Discursul de recepție la Academia Română – *Munții noștri aur poartă* – este expresia îmbinării reperelor istorice cu nevoia de bogății care să propulseze mersul înainte al societății, este un eseu filosofic despre știință și practică.

În cadrul Secției de științe geonomice, al cărei președinte onorific este în prezent, profesorul Dan Rădulescu pledează constant pentru conservarea valorilor și respectarea principiilor, pentru echilibru și înțelegere între colegi, îndeamnă la manifestări științifice permanente și la respectarea înaltelor obligații ale unui membru al Academiei Române. Prin glasul său auzit în Adunările generale, transmite idei noi și face referiri la păstrarea, cu prioritate, a patrimoniului cultural și științific; mesaje scurte și subtile pentru o evoluție solidă și sănătoasă a acestui înalt for, a acestei „agore” elitiste. De doi ani este în fruntea Comitetului Național al Geologilor din România și stimulează evenimente științifice cu deschidere spre problematica modernă a domeniului.

Nu a uitat niciun moment să evoce memoria înaintașilor noștri, care au pus pietrele de temelie pentru consolidarea și dezvoltarea fundamentelor geologice. Cu ocazia comemorării nașterii lui Ludovic

Mrazec, în fața pietrei de mormânt a acestuia (din Cimitirul Bellu Catholic), spunea studenților săi: „Să nu uităm niciodată că aici odihnește întemeietorul Catedrei în care lucrăm, că meritele lui științifice sunt enorme, că personalitatea lui l-a impus președinte al Academiei Române în perioada 1932–1935 ... că scrierile și cursurile sale au pus bazele școlii de geologie”.

Poziția sa civică s-a impus într-o perioadă pe care am putea-o numi sabatică, atunci când a fost desemnat ambasador în Grecia (1997–2000) de către președintele României. S-au inițiat atunci și s-au consolidat câteva legături instituționale cu Universitatea din București și cu Academia Română.

Interesul și dorința profesorului Dan Rădulescu de a promova cunoștințele geologice dincolo de sălile de curs sau ale amfiteatrelor unde se prezentau comunicări științifice se regăsesc în lucrările de popularizare pe care le-a transmis unui auditoriu dornic să afle secretele Terrei (*De 10 miliarde de ori mai mic*, 1954; *În căutarea zăcămintelor de mine-reuri radioactive*, 1956; *Determinarea vârstei Pământului*, 1956; *Ce sunt cristalele și cum se formează ele*, 1961...).

Numele său îl regăsim în câteva bine-cunoscute publicații de profil: „The International Year Book and Statesmen’s Who’s Who”, 2000, 2001, 2002, 2003; „Who’s Who in the Balkans”, 1997–1998; „International Who’s Who in Romania”, 2002; „Nemuritorii”, 1994.

Comunitatea geologică din Academia Română și din universitățile din țară aduc un omagiu academicianului și profesorului Dan Rădulescu, și-și exprimă bucuria de a-i fi contemporani și de a-și urma pilda exemplară mulți ani împreună.

„Ambasador internațional” al școlii de chimie fizică*

Acad. Cristian Hera
Președintele Academiei Române

În Aula Academiei Române, într-o sesiune specială, doamna academician Maria Zaharescu a fost sărbătorită la împlinirea unei frumoase vârste. După cuvântul de deschidere al academicianului Cristian Hera, președintele Academiei Române, au rostit alocuțiuni omagiale: acad. Ionel Haiduc, acad. Bogdan C. Simionescu, vicepreședinte al Academiei Române, acad. Marius Andruh, președintele Secției de științe chimice, dr. Vlad Tudor Popa, directorul Institutului de Chimie Fizică „Ilie Murgulescu”, dr. Maria Crișan, Institutul de Chimie Fizică „Ilie Murgulescu” și dr. Horia Bălășoiu.

În alocuțiunile lor, participanții la aniversare au apreciat activitatea de excepție a doamnei academician Maria Zaharescu.

Acad. Maria Zaharescu

Distinsă și stimată doamnă academician
Maria Zaharescu,
Distinși membri ai Academiei Române,
Distinși participanți,

Este o onoare, dar în același timp și o plăcere, pentru mine să deschid această sesiune dedicată unui prestigios reprezentant al școlii de chimie fizică, cu rădăcini adânci la Cluj și la București.

Uitându-mă pe programul întâlnirii, distinși colegi din domeniul chimiei vor vorbi despre activitatea doamnei academician Maria Zaharescu.

Cel care vă vorbește a avut prilejul să o cunoască înainte de anii '90, datorită faptului că am colaborat la diferite întâlniri și simpozioane, pentru că Domnia Sa avea înclinație și pentru producerea unor substanțe fitofarmaceutice, dedicate combaterii bolilor, dăunătorilor la culturile agricole. Însă am cunoscut-o pe doamna academician Maria Zaharescu în anii petrecuți la Academia Română. Aș vrea să spun de la început că este un om de omenie, un om de excepție. Colaborarea cu Domnia Sa întotdeauna reprezintă o plăcere

**Cuvânt de deschidere rostit la sesiunea aniversară dedicată doamnei academician Maria Zaharescu
(16 februarie 2018, Aula Academiei Române)*

*Acad. Cristian Hera, președintele Academiei Române,
și acad. Ionel Haiduc*

deosebită, pentru că întotdeauna are o reacție pozitivă la propunerile care se abat.

A coordonat, o perioadă îndelungată de timp, Secția de științe chimice. Dar, esențial, din punctul meu de vedere este faptul că doamna academician Maria Zaharescu a reprezentat cu cinste chimia anorganică, chimia fizică românească peste hotarele țării. A participat la numeroase congrese, conferințe, simpozioane, seminarii, unde a prezentat lucrări apreciate de către toți participanții la aceste manifestări internaționale.

Domnia Sa face parte din colegiul de redacție al mai multor reviste prestigioase de chimie pe plan internațional.

Vă spun, fără rezervă, că doamna academician Maria Zaharescu este un reprezentant strălucit al școlii românești de chimie fizică și aș numi-o „ambasador al școlii de chimie fizică” în relațiile internaționale.

Sigur că doamnei academician Maria Zaharescu îi cunoaștem modestia și nu prea se bucură de cele pe care le-am spus, însă, doamnă academician, vă spun din suflet, vă apreciez în mod deosebit și sunt convins că cei care vor lua cuvântul în continuare vor spune foarte multe despre dumneavoastră. Am aflat că ați fost colegă de an cu distinsul nostru coleg, ex-președinte, domnul academician Ionel Haiduc, care vă cunoaște din școală. De asemenea, academicianul Marius Andruh, președintele Secției de chimie, v-a fost aproape; apoi academicianul Bogdan Simionescu, vicepreședinte al Academiei Române, vorbește întotdeauna cu mare plăcere despre realizările dumneavoastră.

Doamnelor și domnilor,

Dați-mi voie să închei cu tradiționala urare „La mulți ani” cu multă sănătate și noi realizări în activitatea dumneavoastră, stimată doamnă academician Maria Zaharescu!

Omagiu colegial*

Acad. Ionel Haiduc

Distinși membri ai Academiei Române,
Stimați invitați,

De obicei vârsta doamnelor este un subiect tratat cu discreție, dar atunci când vârsta este purtată cu demnitate și nici nu este evidentă, nu există niciun motiv de secretizare.

Sărbătorim astăzi o frumoasă aniversare a kolegei noastre, doamna academician Maria Zaharescu, după o viață plină de realizări deosebite.

Din întâmplare am fost kolegi de facultate, la Universitatea „Victor Babeș” din Cluj (astăzi Babeș-Bolyai) în perioada 1954–1959. Niciunul dintre noi nu visa atunci că vom deveni kolegi și în Academia Română. Academia era ceva departe, sus, și era reprezentată în Facultatea de Chimie prin trei membri, profesori deosebit de respectați: doamna academician Raluca Ripan la chimie anorganică, profesorul Ioan Tănăsescu, membru corespondent, la chimie organică și profesorul Constantin Gh. Macarovici, membru corespondent, la chimie generală. Generația noastră, promoția 1959, avea să dea mai târziu alți trei membri Academiei Române: regretatul Ioan Silberg, membru corespondent, academician Maria Zaharescu și cel care vă vorbește. În prezent, Facultatea de Chimie a Universității din Cluj-Napoca are din nou trei membri: acad. Cristian Silvestru, profesorul Ioan Grosu, membru corespondent, și subsemnatul. Această facultate, după cum se vede, este legată de Academia Română printr-un număr magic: trei.

Doamna Maria Zaharescu, pe atunci Maria Demian, zisă Mabi, a fost o studentă eminentă. Nu am fost kolegi de grupă, ne întâlneam doar la cursuri (în pauze), care pe vremea aceea erau obligatorii, și la activitățile de cerc științific studentesc, unde kolega noastră, de asemenea, s-a remarcat.

Kolega noastră a absolvit facultatea cu o lucrare de licență – atunci se numea teză de stat – condusă

de profesorul Candin Liteanu, rezultată din activitatea de cercetare din cadrul cercului științific studentesc și care a stat apoi la baza primelor articole științifice publicate de doamna Maria Zaharescu.

La absolvire, Maria Demian (Zaharescu) a fost repartizată la Uzina Carbochim din Cluj-Napoca. Această uzină era unică în sud-estul Europei și producea carbură de siliciu, un material aproape la fel de dur ca diamantul, precum și alte materiale abrazive. Astăzi, uzina nu mai există. De la început, doamna Zaharescu a participat în cercetarea uzinală, elaborând câteva lucrări în legătură cu corindonul, un nou material abraziv care se introducea în fabricație.

În 1964 s-a transferat la Centrul de Chimie Anorganică al Academiei Române, iar din 1969 până la pensionare a funcționat în cadrul Institutului de Chimie Fizică al Academiei Române, unde a parcurs ierarhia de la cercetător la cercetător principal I și șef de laborator. Aici a desfășurat o bogată activitate de cercetare științifică, realizând și conducând un colectiv deosebit de performant. Principalul domeniu abordat a fost acela al materialelor oxidice, începând cu teza de doctorat intitulată *Studiul sistemului ternar NiO-SiO₂-TiO₂*, realizată sub conducerea profesorului Constantin Macarovici. Dacă ne gândim că majoritatea elementelor chimice sunt metale și toate se combină cu oxigenul, înțelegem că domeniul oferă posibilități nenumărate, dacă nu infinite de combinare, mai ales când se asociază două sau trei metale în sisteme oxidice multimetalice. Doamna Maria Zaharescu a atacat acest domeniu cu mult succes și cu rezultate semnificative.

O contribuție deosebită a doamnei Zaharescu a fost introducerea în țară a așa-numitei metode „sol-gel” pentru prepararea unor materiale oxidice, capitol în care a excelat și a devenit un lider în domeniu, ceea ce americanii numesc *a leader in the field*.

*Alocuțiune susținută la sesiunea aniversară dedicată doamnei academician Maria Zaharescu
(16 februarie 2018, Aula Academiei Române)

Acad. Maria Zaharescu și acad. Ionel Haiduc

Recent, într-o conferință la Cluj-Napoca, doamna Zaharescu spunea pe nedrept că domeniul este mai puțin spectaculos. În realitate, importanța domeniului este reflectată în existența unei reviste internaționale, „Journal of Sol-Gel Science and Technology”, Domnia Sa fiind membră în colectivul de redacție, și, de asemenea, „International Society of Sol-Gel Science”, unde colega noastră este printre membrii fondatori.

Menționăm și studiile doamnei Zaharescu asupra relației dintre structura și proprietățile materialelor vitroase (sticle) cu importante aplicații.

Se poate constata că în cercetarea științifică, doamna Maria Zaharescu practică o chimie diferită de cea abordată de majoritatea chimiștilor din România. Cercetările Domniei Sale se încadrează în chimia stării solide, cu relevanță pentru chimia materialelor, în timp ce majoritatea chimiștilor români studiază combinații moleculare și supramoleculare, mai ales organice, coordinative și organometalice.

Doamna Maria Zaharescu și-a consolidat reputația națională și internațională prin cele aproape 400 de lucrări și comunicări științifice publicate, la care se adaugă o carte (apărută la Editura Springer) și opt capitole în cărți publicate la edituri prestigioase din țară (Editura Academiei Române) și din străinătate (Springer și Wiley). Deține și trei brevete de invenție, fapt nu tocmai comun printre chimiști. Printre revistele internaționale în care a publicat, se numără „Journal of Sol-Gel Science and Technology”, „Journal of Physical Chemistry”, „Journal of the American Ceramic Society”, „Journal of the European Ceramic Society”, „Journal of Materials

Chemistry” și altele. Lucrările publicate de Domnia Sa au acumulat peste 2400 de citări (fără autocitări), realizând un indice Hirsch de 25. Aceasta înseamnă că 25 de lucrări au fost citate de cel puțin 25 de ori. Amintesc doar câteva articole publicate în anul 2003, în revista „Thin Films” cu 167 citări, „Journal of Materials Chemistry” cu 105 citări și „Journal of Non-Crystalline Solids” cu 71 citări.

Având un nume tipic românesc, cu terminația *-escu*, colega noastră a contribuit la vizibilitatea științei românești în lume, prin participarea cu succes la manifestări și conferințe științifice nu numai în Europa (Anglia, Bulgaria, Franța, Germania, Italia, Polonia, Portugalia, Rusia, Serbia, Slovenia, Spania, Suedia, Ungaria), America (Brazilia, Chile, SUA), dar și în țări exotice, ca Africa de Sud, Australia, China, Coreea de Sud, Japonia, Malaysia, Maroc, Mexic, Noua Zeelandă.

Doresc să menționez și prezența activă a doamnei Maria Zaharescu în Academia Română, în calitate de coordonator și reprezentant al Secției de chimie în Prezidiul Academiei (în perioada 2006–2009), președinte executiv al Comisiei de Granturi și membru în Comisia de Etică a Academiei.

Ar mai fi de menționat și alte merite și recunoașteri, printre care decorarea cu Ordinul „Steaua României” (2017) și Meritul Științific, colaborările și granturile internaționale, dar doresc să las și altor vorbitori posibilitatea de a le prezenta.

Stimată colegă,

Vă felicit pentru cariera dumneavoastră strălucită și doresc ca din cinci în cinci ani să sărbătorim împreună câteva aniversări „rotunde”.

Academician Maria Zaharescu, inițiator al cercetării în domeniul sol-gel în România*

*Maria Crișan***

Dacă aş face o incursiune în timp m-aş opri în jurul anului 1980, când, angajată fiind la Institutul de Chimie Fizică (pe atunci Centrul de Chimie Fizică), în Laboratorul de silicați și compuși oxidici, doamna dr. Maria Zaharescu mi-a propus spre rezolvare tema *Materiale oxidice obținute din geluri*. M-am entuziasmat pe moment, dar am realizat apoi că nu știam cum să încep. Tema a fost o noutate pentru România, iar accesul la documentare se făcea numai prin Chemical Abstracts sau Current Content unde găseam titlul și eventual rezumatul articolului. Exista posibilitatea de a intra în posesia articolelor numai prin intermediul cărților poștale trimise prin institut. Nu totdeauna primeam articolul solicitat. La nenumăratele cărți poștale trimise, am primit câteva articole: de la dr. Konijdenjik din Olanda și de la profesorul Saka din Japonia, unii dintre pionierii cercetării mondiale în domeniul sol-gel. La invitația doamnei academician Zaharescu, profesorul Sakka a participat la Conferința de Chimie Fizică de la Galați din septembrie 2016 și a apreciat nivelul cercetărilor noastre în domeniul sol-gel.

Cercetările în laboratorul nostru au debutat cu studiul sistemelor monocomponente SiO_2 și TiO_2 și s-au reprodus în laborator compozițiile din articolele profesorului Saka.

Cu dioxidul de siliciu ne-am descurcat mai ușor, la fel cu obținerea de pulberi în ambele sisteme. Complicația a intervenit în cazul obținerii filmelor de TiO_2 , care erau la mare vogă în lume, datorită multiplelor posibilități aplicative oferite de ele. Nu realizam din ce motive încercările dădeau greș. Aveam discuții dese cu doamna dr. Zaharescu.

Într-un final s-a recurs la distilarea solventului pe BaO și la efectuarea reacției în atmosferă inertă. S-a ajuns la concluzia că sticlele de alcool etilic p.a. Reactivul, nu erau p.a. și conțineau o cantitate mare de apă. La fiecare sinteză trebuia să se determine cromatografic conținutul de apă, pentru a fi luat în calcul la stabilirea cantităților de reactanți, iar azotul gazos, care asigura atmosfera inertă în reactor, era trecut prin coloane de site moleculare, pentru a absorbi urmele de apă din gaz.

În ceea ce privește extragerea filmelor cu viteză constantă se folosea un dispozitiv special construit în laborator. Astfel s-au obținut primele filme de TiO_2 depuse pe suporturi de sticlă sau siliciu monocristal. Reușita experimentărilor a fost confirmată de identificarea titanului tetracoordinat cu echipamentul Specord 75 cu dispozitiv ATR.

Primele rezultate obținute au fost prezentate la conferințe din țară – „Fundamente în știința silicaților”, primul Colocviu național în cadrul Seminarului Solacolu (1983), lucrări IUPAC MACRO '83, CONSILOX 4 Conferința de știința și ingineria materialelor (1984), simpozionul ICE-CHIM (1984), sesiunea științifică „Materiale noi” a Academiei Române (1988), Al III-lea Simpozion național privind materiale ultrapure (ICPMS, 1988), Conferința anuală de semiconductori (CAS '89), Zilele Academice Timișene (1989) – și din străinătate (SILICONF Budapesta, 1985, Conference on Silicate Industry and Silicate Science), IBAUSIL-Weimar 1985 (IXth International Conference on Building Materials and Silicates, IBAUSIL IX, Weimar, 1985), și publicate în

*Alocuțiune susținută la sesiunea aniversară dedicată doamnei academician Maria Zaharescu (16 februarie 2018, Aula Academiei Române)

**Dr., Institutul de Chimie Fizică „Ilie Murgulescu”, București

Acad. Maria Zaharescu, acad. Ionel Haiduc, acad. Marius Andruh, acad. Bogdan C. Simionescu, vicepreședinte al Academiei Române

volumele conferințelor respective. Primele articole în reviste sunt cele publicate în „Silikattechnik”, 1986, și în „Rev. Roum. Chim.”, 1989. *Proceedings*-urile de la SILICONF și IBAUSIL, ca și articolul din Silikattechnik, au fost citate în reviste de prestigiu, precum „J. Am. Ceram. Soc.” (1986), „J. Non-Cryst. Solids” (1988), „Mat. Res. Soc. Symp. Proc.” (1988).

Începând cu anii '90 s-au dezvoltat cercetările în domeniul nanomaterialelor. La această scală, interacțiunile moleculare, procesele și fenomenele pot fi controlate și direcționate pentru a obține materiale cu proprietăți dorite.

Cele mai multe cercetări din domeniul larg al nanoștiinței au fost dedicate dezvoltării căilor de sinteză pentru nanoparticule și nanostructuri. Aceste eforturi au permis accesul la nanomateriale cu o gamă largă de compoziții, dimensiuni de particule monodisperse și proprietăți complexe de asamblare. Există multe proprietăți și aplicații noi ale nanoparticulelor demonstrate: de la cataliză la protecția mediului, de la aplicații biomedicale la electronică. Dezvoltarea unor tehnici avansate de caracterizare (cum ar fi microscopia de forță atomică și microscopia scaning prin tunelare) și a căilor de sinteză (cum ar fi procesarea sol-gel) a făcut posibilă proiectarea nanomaterialelor.

Ca o consecință a acestor rezultate, doamna dr. Maria Zaharescu mi-a propus înscrierea la doctorat cu o temă de sol-gel. Doctoratul l-am susținut în 1997 cu teza intitulată *Materiale oxidice mono-componente obținute din fază de gel*.

Mă mândresc cu faptul că am fost primul doctor coordonat de doamna academician Maria Zaharescu și a fost prima teză în domeniul de sol-gel din România. A urmat apoi un număr semnificativ de teze îndrumate de doamna academician Zaharescu, având ca trăsătură comună rigurozitatea științifică.

Numărul mare de lucrări apărute în domeniu a determinat editarea, începând din anul 1993, a unei reviste de specialitate, destinate exclusiv domeniului sol-gel („Journal of Sol-Gel Science and Technology”, publicată de editura Kluwer Academic Publishers, SUA). Ulterior, doamna academician Maria Zaharescu a fost cooptată în colectivul editorial al revistei.

Revenind la conferințele interne după 1990, menționăm: Conferința de chimie fizică, ROCAM (Conference of Advanced Materials), CERO 5 (Simpozion privind progrese ceramice), Sesiunile de comunicări de la Râmnicu Vâlcea, Zilele Academice Timișene și Ieșene, CAS, CONSILOX, Conferința națională de chimie și inginerie chimică, Universitatea „Politehnica” București etc.

*Sesiunea aniversară dedicată doamnei academician Maria Zaharescu
16 februarie 2018, Aula Academiei Române*

Ca manifestări externe, amintim Conferințele de sol-gel, Conferințele de solide necristaline, ECERS-European Conference of Ceramic Society, CIMTECH – International Conference on Modern Materials and Technology, Euromembrane '99, simpozioanele de la Varna de sticlă și ceramică sau Conferințele Societății de Chimie ale Țărilor Sud-Est Europene.

În perioada de început a cercetărilor sol-gel, între anii 1983–2000 s-au publicat 66 de articole atât în *Proceedings*-urile conferințelor menționate, cât și în reviste bine cunoscute în domeniu, ca „Silikat-technic”, „Rev. Roum. Chim”, „J. Non-Cryst. Solids”, „J. Mater. Sci”, „J. Sol-Gel Sci. Technol”, „Key Eng. Mater.”, „Sensors and Actuators”, „Thin

Solid Films”, „J. Optoelectr. Adv. Mater.”, „Sci. Sintering”, „J. Disp. Sci. Technol.”etc.

Figura 1 ilustrează dinamica publicării acestor articole. Menționez că lucrările sunt citate în literatura de specialitate.

În numărul omagial din „Revue Roumaine Chimie”, dedicat doamnei academician Maria Zaharescu, am prezentat o scurtă istorie a procesului sol-gel în Institutul de Chimie Fizică.

În concluzie, doamna academician Maria Zaharescu, inițiator al cercetării în domeniul sol-gel din România, este creatorul școlii de sol-gel românești, drept pentru care îi purtăm o aleasă considerație și recunoștință.

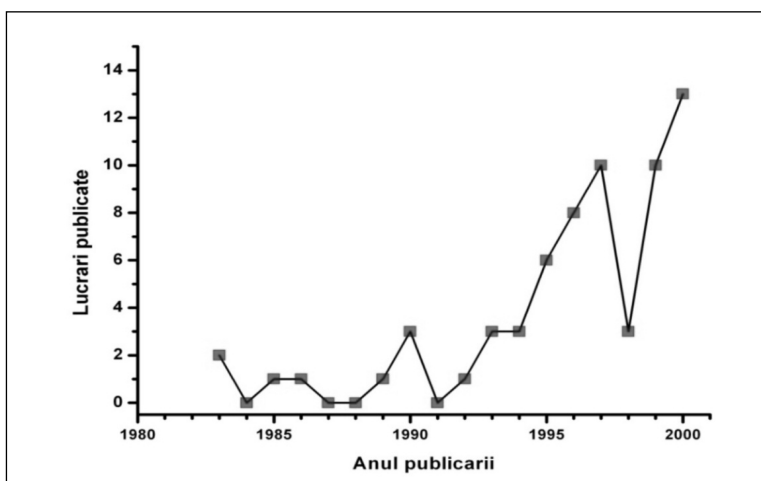

Figura 1. Dinamica apariției articolelor sol-gel între anii 1983–2000

Academician Maria Zaharescu: cercetător, îndrumător, coleg și prieten*

*Vlad Tudor Popa***

Nu sunt persoana cea mai potrivită pentru a vorbi despre realizările profesionale ale doamnei academician Maria Zaharescu. Colegii de facultate, colegii academicieni au făcut-o, colaboratorii „din prima sferă de coordinare” o vor face în continuare. Neîntâmplarea a făcut să fiu martor al activității profesionale și manageriale a sărbătoritei noastre de astăzi, începând cu aproape 50 de ani în urmă!

În toamna anului 1970, licean cu intenții de studiu al chimiei în general și al chimiei fizice în special, am fost primit ca „aspirant” în laboratorul regretatului dr. Mihail Vass, cel mai tânăr șef de laborator din vremea aceea, în clădirea Centrului de Chimie Fizică din strada Dumbrava Roșie nr 23. Câteva luni mai târziu, în 1971, acesta mă prezenta celei mai tinere șefe de laborator din institut, proaspăt cercetător principal gradul 3, dr. Maria Zaharescu. Poate că merită menționat, pentru ilustrarea posibilităților de promovare profesională din acele timpuri că, în anul 1990, dr. Maria Zaharescu era în continuare CP3! În același an i-am cunoscut și pe colegii mai vechi și pe proaspăt angajații în Laboratorul de chimia fizică a materialelor oxidice cu care, câțiva ani mai târziu, am devenit coleg de institut. Despre atmosfera din colectivul condus de doamna Zaharescu, despre starea de spirit pe care, cu tact și talent, Domnia Sa a instaurat-o și întreținut-o până astăzi, sunt în măsură să spun câteva cuvinte.

Maria Zaharescu a deschis, a coordonat și a îndrumat domenii importante din chimia fizică a sistemelor oxidice și domenii conexe, cu priorități locale și internaționale: mecanisme de reacție în

*Maria Zaharescu
Desen de Bogdan Zaharescu*

fază solidă, echilibre de faze, chimia sol-gel (inițiată în România), materiale oxidice cu proprietăți speciale (magnetice, optice, electrice, rezistente termic și chimic).

Prezentarea de față ilustrează, prin amabilitatea colegilor și colaboratorilor, câteva dintre realizările importante ale cercetărilor coordonate de doamna academician Maria Zaharescu. Sunt rezultatele unor eforturi consistente și constante, desfășurate într-o

*Alocuțiune susținută la sesiunea aniversară dedicată doamnei academician Maria Zaharescu
(16 februarie 2018, Aula Academiei Române)

**Director, Institutul de Chimie Fizică „Ilie Murgulescu”, București

atmosferă de „sprinteneală a spiritului”, la care nu de puține ori am fost martor și pe care fondul muzical al acestei prezentări (Rondo – Allegro din Concertul nr. 3 de Beethoven cu Sviatoslav Richter și Philharmonia Orchestra condusă de Riccardo Muti) încearcă să o reproducă.

Realizările importante ale laboratorului nu ar fi fost posibile fără o constantă îndrumare, coordonare și colaborare ce a consfințit, până astăzi, un soi de camaraderie plină de umor, privită de toți ca reală apropiere, din care lipsește respectul „scrobit”, dar rămâne, fără ostentație, respectul „substanțial”.

Propensiunea culturală a sărbătoritei noastre a fost esențială în instalarea și menținerea acestor relații de camaraderie, extinse și în viața extra-profesională. În această privință a fost ajutată de personalitatea artistică a soțului său, domnul Bogdan Zaharescu, plastician „cu state vechi” și vechi prieten al Institutului de Chimie Fizică, cu o

recentă și apreciată expoziție personală la Biblioteca Academiei Române. Câteva dintre lucrările Domniei Sale au fost folosite ca fond grafic al diapozitivelor prezentate aici. Doamna Zaharescu a încurajat și a sprijinit întotdeauna preocupările, încercările, întreprinderile culturale ale colegilor săi. Dimensiuni prețioase ale personalității sale sunt exemplar ilustrate de portretul recent realizat de soțul său și de această fotografie făcută în laborator cu ocazia împlinirii a 60 de ani de existență a Institutului de Chimie Fizică „Ilie Murgulescu”. O putem observa în plan secund, martor al dezbaterei aprinse între foști și actuali colegi (printre care și domnul Bogdan Zaharescu), într-o postură care i-a fost proprie în întreaga activitate, desfășurată cu dăruire (dăruită și dăruitoare), discreție, delicatețe și decență.

La mulți ani,
doamnă academician Maria Zaharescu!

Acad. Maria Zaharescu împreună cu foști și actuali colegi, cu ocazia aniversării a 60 de ani de la înființarea Institutului de Chimie Fizică „Ilie Murgulescu”, București

Profesorii mei.

Cuvânt de mulțumire*

Acad. Maria Zaharescu

Vă mulțumesc foarte mult tuturor pentru frumoasele aprecieri pe care le-ați făcut la adresa mea.

Este bine cunoscut faptul că rezultatele activității fiecăruia dintre noi sunt esențial influențate de personalitățile care ne-au marcat diferitele perioade ale vieții și eu aș dori să le menționez pe cele mai importante, fără contribuția cărora, cu siguranță n-aș fi astăzi aici.

Sunt șapte profesori pe care vreau să-i prezint, unii din perioada studenției, iar apoi cei care au fost șefii mei în diversele institute în care am lucrat. Poate pare un număr mare, dar acest lucru s-a întâmplat, pentru că drumul meu în știință n-a fost unul drept și lin, ci unul destul de complicat.

M-am mutat de la Cluj la București, am trecut prin diverse activități și specializări, dar în fiecare etapă a existat câte un mentor care m-a ghidat în activitatea mea științifică.

După cum s-a menționat, am terminat Facultatea de Chimie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj, în anul 1959. Printre profesorii care mi-au marcat dezvoltarea științifică încă din primul an de facultate au fost doamna academician Raluca Ripan, profesor de chimie anorganică, și domnul Candin Liteanu, profesor de chimie analitică.

Academician Raluca Ripan era un profesor foarte sever și intransigent, iar primul meu examen ca student a fost cel de chimie anorganică. Calificativul pe care l-am obținut la acest examen a fost „f. bine” ceea ce am considerat ca fiind un început promițător și mi-a dat încredere că aș putea să mă dezvolt mai departe în domeniul chimiei.

Profesorul Candin Liteanu a fost, de fapt, cel care a avut rolul determinant în formarea mea științifică în perioada studenției, mai ales, începând,

din anul trei de facultate, când am început să activez în cadrul cercurilor științifice studențești sub conducerea sa. El a fost și conducătorul lucrării mele de diplomă, intitulată *Utilizarea schimbătorilor de ioni în analiza chimică*, ce s-a finalizat și prin publicarea a două lucrări științifice în revista „Studia Universitatis Babeș-Bolyai”. Pe lângă profesionalismul său, ceea ce am apreciat foarte mult la profesorul Candin Liteanu a fost pasiunea pentru cercetare și capacitatea extraordinară de a interacționa cu studenții și de a-i antrena în activitatea de cercetare, ca și altruismul său, disponibilitatea sa de a sări în ajutorul tuturor.

În anul trei de facultate (1956–1957) am urmat Cursul de chimie fizică, mai exact de structură moleculară, susținut de profesorul Ioan Cadariu, cel care mi-a trezit interesul pentru acest domeniu.

Am dorit chiar să mă transfer în anul IV la București, pentru a urma specializarea în chimie fizică, întrucât în acea perioadă la Facultatea de Chimie din Cluj nu exista această specializare. N-am reușit însă să plec la București, din cauza unor probleme familiale.

Ceea ce m-a impresionat în mod special la profesorul Ioan Cadariu a fost claritatea expunerii ideilor (cursurile sale erau impecabile), iar apoi corectitudinea exemplară și demnitatea pe care o manifesta în toate situațiile.

După terminarea facultății, în anul 1959, am obținut un post de chimist cercetător la Serviciul de cercetări al Întreprinderii Industriale de Stat „Carbochim” din Cluj, care producea materiale abrazive: oxid de aluminiu, carbură de siliciu și pietre de polizor. A fost primul contact cu compușii oxidici și chimia la temperaturi înalte, domenii de care m-am

*Cuvânt de mulțumire rostit de acad. Maria Zaharescu la sesiunea aniversară (16 februarie 2018, Aula Academiei Române)

Prof. Candin Liteanu

Acad. Raluca Ripan

ocupat apoi toată viața. Colaborarea mea cu profesorul Liteanu a continuat și în această perioadă. La solicitarea fabricii privind colaborarea sa pentru elaborarea unei noi metode rapide de analiză a oxidului de aluminiu (Al_2O_3), profesorul Liteanu m-a recomandat pentru această activitate, care, deși dificilă, a fost și foarte provocatoare.

Sub îndrumarea profesorului Liteanu, am reușit să elaborez o metodă de analiză în care determinările gravimetrice, care se foloseau în mod curent, au fost înlocuite cu determinări complexometrice și colorimetrice. Metoda a fost publicată într-un volum din seria „Cercetări Metalurgice”, cu titlul *Metodă nouă de analiză folosită în controlul fabricației electrocorindonului* și a fost apoi utilizată pentru controlul calității materiilor prime, dar și a produselor finale, pentru o îndelungată perioadă de timp. Lucrarea n-are factor de impact, nu este citată, dar eu consider că a avut o contribuție importantă, cel puțin pe plan economic, deși nu este contabilizată la ora actuală în palmaresul meu științific. Datorită acestei realizări am beneficiat de un stagiu de perfecționare la Institutul Unional de Cercetări în domeniul Materialelor Abrazive și al Șlefuirii (VNIIS) din Leningrad, URSS.

În aceeași perioadă, profesorul Ioan Cadariu mi-a propus să candidez pentru un post de asistent la disciplina chimie fizică, pe care eu mi-l doream foarte mult. N-am reușit acest lucru, din cauza reglementărilor din acea perioadă, și n-am reușit nici să mă transfer la Institutul de Chimie din Cluj.

Neputând ocupa un post în învățământul superior sau într-un institut de cercetare la Cluj, m-am orientat spre București, unde în anul 1963, tocmai fuseseră înființate centrele de cercetare ale Academiei Române (Academia Republicii Populare Române). Am aflat întâmplător despre înființarea acestor centre, prin dr. Toma Constantin, secretarul Secției de științe chimice a Academiei, fost asistent al Facultății de Chimie din Cluj.

Mi s-a propus să candidez pentru un post de asistent de cercetare la Centrul de Chimie Anorganică al Academiei, Secția de chimia silicaților, pentru care mă recomanda experiența mea anterioară în domeniul oxizilor. Am reușit la concursul de angajare și astfel m-am mutat la București.

Secția de chimia silicaților avea două sectoare, cel de structura și proprietățile fizice ale silicaților și cel de sinteze și echilibre termice de fază ale silicaților. Am fost repartizată la sectorul de echilibre termice de fază și l-am avut ca șef de sector pe profesorul Radu Dinescu, iar ca șef de secție pe profesorul Șerban Solacolu.

Profesorul Solacolu a predat Cursul de chimia fizică a silicaților, iar profesorul Radu Dinescu a predat Cursul de tehnologia silicaților și a compușilor oxidici, la Facultatea de Chimie Industrială a Institutul Politehnic București, astăzi Universitatea Politehnică București. Ambii au fost deschizători de drum în domenii specifice ale chimiei compușilor oxidici, primul în domeniul chimiei fizice a silicaților, iar al doilea în domeniul

Prof. Șerban Solacolu,
membru corespondent al Academiei Române

Prof. Radu Dinescu

ceramicii. Ambii au publicat câte o carte de referință în domeniile menționate. Eu am să amintesc doar cartea profesorului Solacolu, *Chimia fizică a silicaților*, publicată în mai multe ediții și tradusă și în limba maghiară.

În ce fel m-au influențat cei doi profesori? Profesorul Șerban Solacolu, prin competența profesională, prin modul complex de abordare a cercetărilor și printr-o atitudine foarte sobră în toate situațiile, iar profesorul Radu Dinescu, prin profesionalism și exigență, dar și prin răbdarea și perseverența extraordinară pe care o manifesta atât față de cercetători, cât și față de studenții cu care lucra.

Ca rezultat al cercetărilor cu profesorii Solacolu și Dinescu nu am avut multe lucrări, doar zece, dintre care patru au fost însă preluate de Institutul Național de Standarde și Tehnologie a Statelor Unite (ACerS-NIST), în colecția „Phase equilibria diagrams”, iar trei dintre ele, care tratau sisteme oxidice cu proprietăți electrice, au fost preluate de aceeași instituție și în volumele dedicate electroceramicii.

Lucrările preluate de Institutul Național de Standarde și Tehnologie a Statelor Unite (ACerS-NIST) în colecțiile menționate, au fost următoarele:

1. Ș. Solacolu, R. Dinescu, M. Zaharescu, *Die thermischen Phasengleichgewichte des Systems BaO-TiO₂-V₂O₅*, „Rev. Roum. Chim.”, **15**, 401–408

(1970), preluată în ACerS-NIST, Phase Equilibria Diagrams, Vol. 6, Fig. 0665 și în Electroceramics ED-448, Ed. The American Ceramic Society.

2. Ș. Solacolu, R. Dinescu, M. Zaharescu, *Propriétés électriques des masses appartenant au système BaO-TiO₂-V₂O₅*, „Bull. Soc. Fr. Ceram.”, no. **80**, 55–59 (1970), preluată în ACerS-NIST, Electroceramics ED-448. Ed. The American Ceramic Society.

3. Ș. Solacolu, R. Dinescu, M. Zaharescu, *Die thermischen Phasengleichgewichte des Systems SrO-V₂O₅*, „Rev. Roum. Chim.”, **17**, 311–317 (1972), preluată în ACerS-NIST, Phase Equilibria Diagrams, Vol. 4, Fig. 05183. Ed. The American Ceramic Society.

4. Ș. Solacolu, M. Zaharescu, *Phase equilibria of the CaO-TiO₂-V₂O₅ System*, „Rev. Roum. Chim.”, **17**, 1715–1721 (1972), preluată în ACerS-NIST, Phase Equilibria Diagrams, Vol. 4, Fig. 05397, și în Electroceramics EC-499S, Ed. The American Ceramic Society.

Lucrările au fost apreciate ca având acuratețea necesară pentru a fi considerate date de referință ale acestei instituții, ale cărei colecții sunt publicate din 1901, deși mijloacele de investigație de care dispuneam în acea perioadă erau destul de precare. Difracția de Raze X se înregistra pe filme fotografice, distanța dintre benzile de difracție se măsura cu rigla, iar maximul era apreciat la jumătatea distanței măsurate. Precizia nu putea să aibă astfel o acuratețe foarte mare.

*Prof. Gheorghe Macarovici,
membru corespondent al Academiei Române*

Acad. Ilie Murgulescu

În cadrul lucrării (1) am stabilit existența unui compus ternar între $\text{TiO}_2\text{-BaO-V}_2\text{O}_5$, despre existența căruia eu am avut mult timp îndoieli. După 16 ani am avut fericirea să vedem că un alt grup de cercetători din Statele Unite a confirmat existența compusului ternar. Astfel, deși este o lucrare publicată în „Revue Roumaine de Chimie”, nu are factor de impact ridicat și nu are multe citări, este o lucrare care mi-a dat o mare satisfacție.

În perioada activității la Centrul de Chimie Anorganică mi-am efectuat și studiile doctorale cu profesorul Gheorghe Macarovici, membru corespondent al Academiei Române, la Institutul de Chimie din Cluj, și am susținut, în anul 1971, teza de doctorat cu titlul *Studiul sistemului ternar $\text{SiO}_2\text{-TiO}_2\text{-NiO}$* .

Nu am putut să urmez doctoratul la profesorul Șerban Solacolu, pentru că în acea perioadă nu se accepta echivalența între diploma de chimist, acordată de facultățile de chimie, ca Facultatea de Chimie din Cluj, și cea de inginer chimist pe care o acordau institutele politehnice, inclusiv Institutul Politehnic din București, unde preda profesorul Solacolu.

Pe domnul Gheorghe Macarovici nu l-am avut profesor, dar fiind preocupat de obținerea de compuși oxidici prin reacții chimice în soluție, interesul său de a interacționa cu cercetători care studiau diagramele termice de faze în sisteme oxidice a fost mare.

Prin acceptarea mea la doctorat, profesorul Macarovici a avut o importanță esențială pentru activitatea mea viitoare, căci fără doctorat evoluția mea în cariera științifică n-ar fi fost posibilă. Colaborarea cu profesorul Gheorghe Macarovici a continuat și după terminarea doctoratului, având lucrări comune apărute până în anul 1983.

În anul 1969, Centrul de Chimie Anorganică a fuzionat cu Centrul de Chimie Fizică și am avut marea șansă să am director pe academicianul Ilie Murgulescu. Acesta a acceptat întregul colectiv al Secției de chimia silicaților ca o unitate de sine stătătoare cu denumirea de Sector de chimia fizică a silicaților, considerând tematica de cercetare a secției ca fiind chimie fizică, dedicată reacțiilor la temperaturi ridicate.

În ceea ce privește relațiile mele cu academicianul Ilie Murgulescu, deși n-am avut ocazia să lucrez direct cu el, acesta a contribuit esențial la dezvoltarea și promovarea mea științifică. Astfel, în anul 1971 am devenit cercetător științific gradul 3, în același an am susținut teza de doctorat, la 11 iunie, iar la 26 iunie aceasta a fost avizată la Ministerul Învățământului.

La 1 septembrie 1971 am fost numită șefă de laborator, iar în anul 1973 am fost propusă și am obținut Premiul Academiei „Gheorghe Spacu” pe anul 1971, pentru grupul de lucrări în domeniul „Echilibrelor termice de faze în sisteme oxidice”, lucrări realizate sub conducerea profesorului Solacolu și profesorului Macarovici.

În anul 1974 am beneficiat de o bursă postdoctorală la Universitatea Tehnică a Danemarcei din Lyngby, tot datorită susținerii profesorului Ilie Murgulescu, unde am efectuat, de asemenea, cercetări în domeniul echilibrelor termice de faze.

În anul 1975, laboratorul pe care-l conduceam a fost dotat cu un aparat de analiză termică, pentru continuarea cercetărilor efectuate în timpul specializării din Danemarca.

În ianuarie 1977, profesorul Murgulescu a fost schimbat din funcția de director al Centrului de Chimie Fizică, dar am păstrat legătura cu el până aproape de dispariția sa. Ceea ce m-a impresionat la profesorul Murgulescu a fost deosebita sa competență profesională, exemplara organizare a programului de lucru, implicarea în activitatea institutului până la nivelul activității fiecărui cercetător și modul imparțial de abordare a problemelor pe care le avea de rezolvat.

Trecând în revistă influența pe care au avut-o asupra dezvoltării mele științifice profesorii menționați, consider că dacă n-aș fi asimilat tot ceea ce a fost specific domeniilor lor de cercetare și personalității acestora, n-aș fi avut aceste realizări. Chiar și inițierea cercetărilor în domeniul chimiei sol-gel n-ar fi fost posibilă fără cunoștințele mele în domeniul chimiei în soluții, în cel al oxizilor și în cel al chimiei la temperaturi înalte.

Debutul colectivului nostru în domeniul sol-gel a fost însă promițător. Lucrările noastre au fost citate foarte repede, după publicarea lor. Deși nu am reușit să participăm la multe conferințe internaționale cu tematică sol-gel, nu o dată, organizatorii ne-au cerut lucrările pentru a fi publicate, fără să fi fost prezentate, iar acest lucru era menționat printr-o notă la subsolul articolelor. Ca exemplu, prezint lucrarea M. Zaharescu, C. Pîrlog, A. Brăileanu, D. Crișan, V. Stancovschi, T. Surdeanu, *The influence of the powder synthesis method on the microstructure of lanthanum stabilized beta-alumina ceramics*, *Solid State Ionics*, **15**, 55–60 (1985), cu nota:

„This paper was accepted for presentation at the 4th Conference on Solid State Ionics, Grenoble, 4–8 July 1983, but could not be presented”.

Profesorul Sumio Sakka, inițiatorul și primul editor-șef al „*Journal of Sol-Gel Science and Technology*” (Editura Springer), la retragerea sa

din activitate, m-a propus în colectivul de redacție al revistei, funcție pe care o am și în prezent. Ceea ce am învățat de la toți marii profesori care au contribuit la formarea mea, am încercat să transmit și eu generațiilor mai tinere; sper că am reușit, în mare măsură.

Am colegi, unora le-am fost și conducător de doctorat, care activează și acum în cadrul Laboratorului de compuși oxidici și știința materialelor din Institutul de Chimie Fizică „Ilie Murgulescu” al Academiei Române, iar prin nivelul cercetărilor au reușit să mențină activitatea laboratorului la un standard ridicat. Alți colegi au plecat în străinătate, după terminarea studiilor doctorale, dar ocupă funcții importante în universități de prestigiu, de exemplu: profesor la Purdue University (USA), profesor la Lehman College of the City University of New York (USA), profesor asociat la William Paterson University of New Jersey (USA), cercetător principal la University of Edinburgh (Anglia), cercetător la University of Toronto, Canada.

Unul dintre colegii noștri a avut o evoluție spectaculoasă. A fost admis la un stagiul postdoctoral la Los Alamos Laboratory, unde a avansat până la poziția de șef de departament; s-a transferat la Argonne National Laboratory Chicago, a predat la Northwestern University și University of Chicago (USA), iar între anii 2013–2015 a fost consilier principal pe probleme de informatică și director național la Ministerul Energiei al SUA.

În încheiere, deși mi-am propus să vorbesc despre profesorii mei, nu pot să nu-i amintesc pe părinții mei și familia mea, destul de numeroasă, care m-au format nu științific, ci ca om și care pentru perioada tensionată a anilor '40–60 au fost pentru mine un model de decență și demnitate.

În alocuțiunile anterioare a fost menționată și fiica mea, de care eu sunt foarte mândră, și soțul meu, care a dovedit prin picturile prezentate la expoziția de la Biblioteca Academiei Române, din octombrie 2017, că este un pictor talentat. Ambii m-au sprijinit, m-au înțeles și mi-au dat libertatea să-mi desfășor activitatea. Le mulțumesc și lor. Soțului meu, cu acordul dumneavoastră, îi spun, de asemenea „La mulți ani”, pentru că mâine este aniversarea zilei sale de naștere.

Dumneavoastră, tuturor, vă mulțumesc pentru prezență!

Academicianul Bogdan C. Simionescu la vârsta de 70 de ani*

Acad. Cristian Hera
Președintele Academiei Române

Academia Română l-a sărbătorit pe academicianul Bogdan C. Simionescu, vicepreședinte al Academiei Române, într-o sesiune omagială organizată cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani. După cuvântul de deschidere rostit de academicianul Cristian Hera, președintele Academiei Române, au susținut alocuțiuni: acad. Marius Andruh, acad. Eugen Simion, acad. Răzvan Theodorescu, acad. Nicolae Breban, general-locotenent (r) Dumitru-Dorin Prunariu, membru de onoare al Academiei Române, acad. Maria Zaharescu, dr. Valeria Harabagiu, Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”, Iași.

Acad. Bogdan C. Simionescu
Vicepreședinte al Academiei Române

Doamnelor și Domnilor membri ai Academiei Române,

Distinși participanți,

La solicitarea distinsului sărbătorit de astăzi, sunt onorat – în calitatea de Președinte al Academiei Române, pe care o voi avea până la data de 5 aprilie anul curent, când va avea loc Adunarea generală pentru alegerea viitorului Președinte al Academiei noastre – să rostesc un cuvânt de deschidere la acest eveniment aniversar.

Inginer chimist, doctor în științe chimice, academicianul Bogdan Simionescu și-a dedicat întreaga activitate muncii de **creație în cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică din domeniul chimiei**

macromoleculare și fizica polimerilor, continuând, astfel, o mare parte a activității de creație științifică a distinsului său tată, academicianul Cristofor Simionescu, creator de școală, fondatorul Secției de chimie macromoleculară din cadrul Institutului Politehnic „Gheorghe Asachi” din Iași și fondatorul Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” din același oraș, instituit pe care fiul său, academicianul Bogdan Simionescu l-a condus în calitate de Director timp de 14 ani, din anul 2000 până în aprilie 2014, când a fost ales Vicepreședinte al Academiei Române.

Ce poate fi mai frumos? **A continuat drumul deschis de prestigiosul și remarcabilul său**

*Cuvânt de deschidere rostit la sesiunea omagială dedicată academicianului Bogdan C. Simionescu
(22 martie 2018, Aula Academiei Române)

*Acad. Cristian Hera, președintele Academiei Române, Acad. Bogdan C. Simionescu, Vicepreședinte al Academiei Române
22 martie 2018, Aula Academiei Române*

părinte, drum pe care – la fel de prestigiosul său fiu – l-a pavat cu noile și importantele sale realizări în domeniu.

Remarcabilele rezultate obținute de-a lungul timpului nu au venit de la sine. S-au datorat unei pregătiri temeinice, începând cu școala primară, liceu și facultate, continuând fără întrerupere, prin doctorat și specializări în țară și în afara hotarelor României. **Temeinica sa pregătire i-a deschis larg porțile în promovările succesive din cercetarea științifică și din învățământul superior.** Atât în cercetare, cât și în învățământ, **a traversat și a activat cu succes** prin toate treptele consacrării profesionale: de la cercetător științific la cea de membru al Academiei Române, iar în învățământul superior de la asistent la profesor universitar.

Demn de evidențiat, dar mai ales de apreciat, este faptul că întreaga sa activitate, începând cu pregătirea universitară, continuând cu doctoratul și diferitele specializări, a fost dedicată domeniului chimiei macromoleculare și fizicii polimerilor. Ca urmare a cunoștințelor dobândite, dar mai ales atât de mult apreciate, **a fost solicitat de diferite instituții de învățământ superior sau institute de cercetare științifică din diferite țări ale lumii,** unde a activat **fie ca profesor invitat, fie ca cercetător științific în diferite programe de cercetare. Din cunoștințele pe care le am, peste tot și-a făcut datoria.**

Păstrând vie memoria Președintelui academician Ionel-Valentin Vlad, doresc să menționez că sărbătoritul nostru de astăzi, academicianul Bogdan Simionescu, a avut o strânsă colaborare

cu regretatul Președinte Vlad, încă din anul 2010, mai ales la inițierea și organizarea în Academia Română a Școlii Doctorale – în aceea perioadă academicianul Ionel-Valentin Vlad îndeplinea funcția de Vicepreședinte al Academiei Române –, reușind împreună să înființeze, în anul 2011, Școala de Studii Avansate a Academiei Române (SCOSAR).

Distingi participanți,

În **Invitația-program** a sesiunii aniversare de astăzi sunt înscrise numele unor prestigioși membri ai Academiei Române, precum **Eugen Simion, scriitor și critic literar, Răzvan Theodorescu, istoric și critic de artă, Nicolae Breban, scriitor și cel mai mare romancier contemporan, Dumitru-Dorin Prunariu, inginer cosmonaut,** care vor vorbi despre Omul Bogdan Simionescu, **dar și reprezentanți din domeniul chimiei: Marius Andruh, Maria Zaharescu,** precum și colaboratoarea sa, dr. Valeria Harabagiu, de la Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”, care, fără îndoială, vor vorbi despre performanțele profesionale ale sărbătoritului nostru de astăzi.

În final, îngăduiți-mi să îl rog pe academicianul Marius Andruh, Președintele Secției de științe chimice să modereze sesiunea aniversară dedicată împlinirii vârstei de 70 de ani a distinsului nostru coleg, academicianul Bogdan Simionescu, și să urez succes deplin lucrărilor sesiunii, iar sărbătoritului îi urez multă sănătate, noi și importante realizări în viața și în activitatea profesională.

La mulți ani, Domnule Coleg!

Academician Bogdan C. Simionescu – colaborare și comunicare*

Acad. Maria Zaharescu

Sărbătorim astăzi împlinirea vârstei de 70 ani a domnului academician Bogdan C. Simionescu, profesor la Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi” din Iași (din 1992), cercetător principal și director (2000–2014) al Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” (ICMPP) Iași, Institut de Excelență al Academiei Române, și vicepreședinte al Academiei Române.

De ce am ales să vorbesc despre colaborare și comunicare în acest moment aniversar? În primul rând, pentru că aceste acțiuni, colaborarea și comunicarea, îl caracterizează pe domnul academician Simionescu și a încercat să le promoveze în colectivele în care activează sau a activat.

Conducerea institutului nostru s-a bucurat de ajutorul și colaborarea domnului academician Bogdan C. Simionescu, atât în perioada în care a fost director la ICMPP, cât și în calitatea sa de vicepreședinte al Academiei Române.

- Ca director al ICMPP a fost un exemplu de colaborare, mă refer la perioada primelor proiecte de infrastructură (POS-CCE O2.2.1), în urma cărora ICMPP a realizat Centrul de Cercetări Avansate pentru Bionanoconjugate și Biopolimeri, iar Institutul de Chimie Fizică „Ilie Murgulescu” (ICF) a fost dotat cu aparatură performantă în valoare de 11 milioane de euro. Dificultățile manageriale au fost însă foarte mari, fiind printre primele proiecte de acest tip, iar soluționarea lor a fost posibilă doar prin colaborarea între cele două institute.

- Ca vicepreședinte al Academiei Române, suportul și colaborarea domnului academician Bogdan C. Simionescu s-au referit la complicatele acțiuni juridice legate de clădirea în care ICF funcționează.

În ceea ce privește colaborarea în domeniul cercetării științifice este bine-cunoscut faptul că succesul unor cercetări de amploare depinde în măsură esențială de existența unor colaborări între institute și cercetători cu specializări complementare.

Abordarea deschisă și pozitivă a domnului academician Bogdan C. Simionescu, privind colaborarea cu alte institute sau cercetători individuali, o voi exemplifica prin una dintre colaborările directe pe care institutul nostru le-a avut cu Institutul „Petru Poni” și în care am coordonat activitatea institutului nostru. Este vorba despre proiectul „Rețea științifică integrată pentru dezvoltarea materialelor polimerice multifuncționale bazate pe cunoaștere” (Multipol), Program CEEEX, tip MATNANTECH (2002–2008), coordonator: Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” (ICMPP) Iași, responsabil: dr. Valeria Harabagiu

Parteneri:

1. Universitatea Tehnică „Gheorghe Asachi”, Iași;
2. Institutul de Chimie Fizică „Ilie Murgulescu”, București;
3. Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Chimie și Petrochimie (ICECHIM), București;
4. Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Inginerie Electrică ICPE-CA, București;
5. Universitatea de Științe Agronomice și Medicină Veterinară „Ion Ionescu de la Brad”, Iași
6. Universitatea de Medicină și Farmacie, Iași.

După cum se poate observa este vorba despre colaborarea între șapte institute de cercetare, dintre care trei din domenii diferite de cel al chimiei: inginerie electrică, agronomie, medicină umană și veterinară.

*Alocuțiune rostită la sesiunea omagială dedicată academicianului Bogdan C. Simionescu (22 martie 2018, Aula Academiei Române)

Acad. Cristofor I. Simionescu

În acest proiect, cu număr mare de parteneri și specializări diferite, relațiile de colaborare atât în domeniul cercetării științifice, dar și pentru rezolvarea formalităților administrative și financiare, au fost complexe și uneori dificile, dar s-au rezolvat întotdeauna, datorită spiritului de colaborare și implicare manifestat de coordonatorul proiectului (ICMPP).

Comunicarea la manifestări științifice a rezultatelor obținute în cadrul unor cercetări este calea mai rapidă de a le face cunoscute, dar și de a crea legături între diferiți cercetători.

Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” încurajează comunicarea rezultatelor obținute de către cercetătorii săi la manifestări științifice interne și internaționale, dar se implică, totodată, în organizarea în țară a unor manifestări științifice la care participă oameni de știință de prim rang din străinătate. Acest lucru este deosebit de important, pentru că prezența cercetătorilor străini în România face ca rezervele, care mai există uneori privind capacitatea noastră de a efectua cercetări, la nivel internațional să fie înlăturate.

Câteva dintre conferințele internaționale organizate de ICMPP:

- Xème Colloque Franco-Roumain sur les Polymères, Septembre 6–8, 2011, Douai, France;
- XIème Colloque Franco-Roumain sur les Polymères, 27–29 août 2014, Pitești, Roumanie;
- XIIth Colloque Franco-Roumain sur les Polymères, September 5–7, 2016, Sophia Antipolis, France;

– Cristofor I. Simionescu Symposium Frontiers in Macromolecular and Supramolecular Science, zece ediții, 2008–2017, București și Iași.

Pe lângă organizarea de conferințe în domeniul polimerilor, ICMPP a oferit spațiul și facilitățile de care dispune pentru organizarea de conferințe cu alt specific.

Câteva dintre conferințele internaționale găzduite de ICMPP:

- 11th Conference on Colloid and Surface Chemistry (CCSC 2013), May 9–11, 2013, Iași;
- 12th International Conference on Colloid and Surface Chemistry (ICCS'2016), May 16–18, 2016, Iași;
- 3rd International Conference on Analytical Chemistry (ROICAC'2016), 28–31 august 2016, Iași.

Dintre conferințele organizate de ICMPP, mă voi opri asupra simpozionului „Cristofor I. Simionescu Symposium Frontiers in Macromolecular and Supramolecular Science”, care are loc la București și Iași în fiecare an. Între anii 2008–2017 au avut loc zece ediții. Co-organizator al simpozionului este profesorul Virgil Percec, de la University of Pennsylvania, Philadelphia, SUA, membru de onoare al Academiei Române. Menționez faptul că domnul profesor Virgil Percec și-a efectuat studiile doctorale sub conducerea academicianului Cristofor I. Simionescu.

Conferința s-a bucurat de participarea unor eminenți oameni de știință din SUA, Marea Britanie, Olanda, Germania, Israel, Franța, Elveția, Japonia.

Câțiva dintre participanții importanți:

– prof. R.H. Grubbs-Caltech, Pasadena, USA, participant în 2009 și 2016, Premiul Nobel pentru chimie în 2005;

– Sir J. Fraser Stoddart, Northwestern University, USA, participant în 2011, Premiul Nobel pentru chimie în 2016;

– prof. Dieter Schuler, ETH (Swiss Institute of Technology), Zurich, Elveția, cu care s-a realizat un Proiect comun, FP7 (STREAM), și două proiecte bilaterale România-Elveția;

– prof. M.L. Klein, Temple University, Philadelphia, USA, participant la opt ediții;

– prof. M. Moeller, Rheinisch-Westfälische Technische Hochschule (RWTH), Aachen, Germania, participant la șase ediții.

Cele zece ediții ale simpozionului au contribuit la:

– Creșterea vizibilității cercetării științifice din România în domeniul chimiei pe plan internațional.

– Au condus la realizarea unor proiecte de colaborare naționale și internaționale cu participarea specialiștilor din străinătate.

– Au reprezentat un frumos omagiu adus *părintelui chimiei macromoleculare în România, academicianului Cristofor I. Simionescu*.

Înainte de a-mi încheia prezentarea, doresc să transmit cele mai bune și sincere urări pentru o

viață lungă cu multă sănătate, putere de muncă, succese și realizări deosebite în activitate din partea doamnei profesoare Joanna Groza, University of California at Davis, care a organizat în România trei conferințe internaționale: „Communication and Intergration in Nanomaterials”, workshop, finanțat de National Science Foundation (NSF), USA, Brașov, România, două ediții, 2002 și 2006, „Exploring Romanian Resources in Materials Research”, workshop, finanțat de European Office of Aerospace Research and Development (EOARD)-USA, Brașov, România, 2008.

Doamna profesoară Joanna Groza și-a amintit faptul că la prima conferință menționată, profesoara Alexandra Navrotski, University of California at Davis, și profesorul Richard Siegel, University of New York, Albany, l-au cunoscut pe academicianul Bogdan C. Simionescu și au apreciat lucrările Domniei Sale de pionerat în domeniul funcționalizării nanomaterialelor. Au fost primele eforturi de succes care au început domeniul nou de schimbare a proprietăților superficiale al nanomaterialor.

Îl felicit pe domnul academician Bogdan C. Simionescu la împlinirea vârstei de 70 de ani și îi urez multe succese în activitatea prezentă și cea viitoare, multă sănătate și la mulți ani fericiți și împliniți!

*Aspecte din timpul desfășurării simpozionului
„Cristofor I. Simionescu Symposium Frontiers in Macromolecular and Supramolecular Science”*

Academicianul Bogdan C. Simionescu – eminent intelectual, manager și caracter*

Dumitru-Dorin Prunariu

Membru de onoare al Academiei Române

Domnule președinte al Academiei Române,
Doamnelor și domnilor membri ai Academiei Române,

Stimați colegi,

Dragi invitați,

Mărturisesc faptul că mă încercă o anumită emoție să iau cuvântul astăzi în fața dumneavoastră, pe de o parte pentru faptul că mă aflu la tribuna celui mai înalt for științific și cultural al României, care se bucură de prețuirea tuturor, iar pe de altă parte pentru că fac parte dintre cei care astăzi exprimă o parte din gândurile lor legate de aniversarea domnului academician Bogdan Simionescu, vicepreședinte al Academiei Române.

O parcurgere rapidă a CV-ului Domniei Sale ne arată că este inginer chimist. Sigur, amândoi suntem, conform pregătirii de bază, ingineri, deși domeniile sunt diferite, dar există elemente suficient de solide care, până la un punct, unesc profesiile noastre. Nu mă voi referi însă direct la activitatea științifică a domnului academician Bogdan Simionescu, o vor face, cu siguranță, alți colegi, care îi sunt mai apropiați profesional, ci voi încerca să îl prezint dintr-o altă perspectivă. De fapt, intervenția mea se și intitulează *Academicianul Bogdan C. Simionescu, eminent intelectual, manager și caracter*.

La câteva luni după alegerile din aprilie 2014 a noii conduceri a Academiei Române, înaintea începerii lucrărilor unei Adunări generale, domnul academician Bogdan Simionescu s-a apropiat de mine și mi-a adresat direct invitația de a prezenta o conferință despre domeniul meu de activitate la

*Dumitru-Dorin Prunariu,
membru de onoare al Academiei Române*

Filiala Iași a Academiei Române, filială pe care o condusesese timp de aproape doi ani în calitate de președinte. Mi-a spus că era interesat de o revigorare a vieții cultural-științifice a celui de-al doilea oraș al țării și că urma tradiția începută cu mulți ani în urmă de părintele său, academicianul Cristofor Simionescu, și de predecesorul său la conducerea Filialei, academicianul Viorel Barbu. Ambii inițiaseră conferințe cu impact științific și cultural adresate unui public format în mare parte din pătura intelectuală. Am acceptat imediat

*Alocuțiune rostită la sesiunea omagială dedicată academicianului Bogdan C. Simionescu
(22 martie 2018, Aula Academiei Române)

*Sesiunea omagială dedicată academicianului Bogdan C. Simionescu
22 martie 2018, Aula Academiei Române*

invitația – îmi place să mă adresez unei audiențe interesate de activitatea pe care am desfășurat-o și continui să o desfășor, să întâlnesc oameni noi, mai ales tineri, și să împărtășesc din experiența și cunoștințele mele. Am constatat, ulterior, că Domnia Sa dorea o vizită mai completă – dacă mă pot exprima așa – la Iași, adică o vizită care să cuprindă, pe lângă conferință, și vizitarea Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” și a noului Centru de Cercetări Avansate pentru Bio-nanoconjugate și Biopolimeri, cu care institutul se îmbogățise în urma câștigării unui proiect de mari dimensiuni, cât și a abia reinauguratului Palat al Culturii.

Atât eu, cât și domnul academician Bogdan Simionescu suntem persoane active, cu un program stabilit cu mult timp înainte, materializarea propriu-zisă a invitației reușind în final să se realizeze după mai bine de doi ani.

Vizita mea la Iași a avut loc în luna mai 2017. Am susținut conferința în fața unui public numeros, în majoritate tânăr, în Aula Filialei Iași a Academiei Române, construcție finanțată de către Fundația „Elias” și ridicată, am aflat, prin eforturile și lupta academicianului Cristofor Simionescu, pe atunci președinte al Filialei. Participanții la conferință proveneau de la instituții de învățământ și cultură,

interesați și vizibil familiarizați cu asemenea evenimente. În acea aulă, la invitația și în organizarea academicianului Bogdan Simionescu, au conferențiat și/sau au lansat cărți mulți intelectuali autentici: acad. Nicolae Breban, acad. Eugen Simion, acad. Marius Sala, acad. Răzvan Theodorescu, prof. Emil Constantinescu, acad. Nicolae Anastasiu, maestrul Mircea Diaconu, scriitorul Nicolae Dabija și mulți alții.

Am fost impresionat în primul rând de nivelul de cunoștințe și de calitatea intelectuală elevată a publicului prezent la conferință. Din discuțiile purtate cu unii dintre participanți am aflat cât de mult apreciază calitatea conferințelor organizate de domnul academician Simionescu, câtă desfătare intelectuală le produc aceste conferințe, cât de mult îi apreciază rafinamentul intelectual, blândețea aparentă, dar și fermitatea ca organizator și manager.

Am vizitat apoi Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”, care împlinea 60 de ani de existență, cât și noul Centru de Cercetări. Aceleași aprecieri deosebite le-am găsit și în conversațiile cu cercetătorii de aici.

Am fost impresionat de institut, de implicarea celor tineri și de atitudinea lor foarte apropiată și caldă față de profesorul Bogdan Simionescu, care a

condus institutul timp de 14 ani și l-a adus între primele trei institute de cercetare din România.

Am fost plăcut surprins de naturațea cu care tinerii, reprezentând mai mult de o treime din personalul institutului, îmi arătau ultimele lucrări. Tocmai apăruseră pe copertele unor reviste internaționale și erau tare mândri și motivați în continuare să realizeze lucruri mărețe. Am fost impresionat, de asemenea, de aparatura de ultimă oră existentă în institut. În câteva cuvinte, un institut de cercetare ultramodern, eficient, cu atmosferă de lucru febrilă, dar degajată, cu oameni pasionați și încrezători în ei înșiși și în munca lor. Se vedea clar că se bucurau sincer de prezența în rândul lor a profesorului Bogdan Simionescu, atât ca om cu un deosebit caracter, ca manager, care a ridicat institutul la nivelul la care se găsește, și conducător de proiecte care i-a dus în elita cercetătorilor în domeniul lor. Tinerii se grăbeau să-i împărtășească profesorului și conducătorului lor noutățile și se vedea că timpul petrecut la București nu îl îndepărtase deloc pe academicianul Bogdan Simionescu de institut, de problemele acestuia și de cercetătorii săi.

Sentimentul apropierii academicianului Bogdan Simionescu de ceilalți era prezent și la Filiala Iași a Academiei, unde am cunoscut cadre didactice și cercetători din universități și din institutele de cercetare ale Academiei Române. Interlocutorii noștri erau bucuroși, se vedea că le face mare plăcere să-l întâlnească, împărtășeau amintiri comune, i se adresa cu încredere, nutreau un deosebit respect și o mare admirație față de profesorul Bogdan Simionescu. Îl apreciau ca pe o persoană de o verticalitate indiscutabilă, foarte echilibrată, cu un caracter de excepție, cu o modestie umană specifică oamenilor deosebiți, intelectualilor rasați crescuți și educați în familie cu tradiție, având o putere de muncă impresionantă și cu capacitatea de a mobiliza oamenii pentru realizări de excepție.

Întreaga mea vizită la Iași mi-a întărit convingerea că tradiția și transmiterea de gânduri și idei de la o generație la alta, că puterea modelului și a exemplului sunt extrem de importante.

Academicianul Bogdan Simionescu a beneficiat plenar de exemplul părintelui său, academicianul

Cristofor Simionescu, a continuat și a completat opera acestuia, a consolidat construcțiile și realizările predecesorului și modelului său. Și tatăl și fiul au construit în și pentru școală și mai ales pentru Academia Română în vremuri nu tocmai prielnice, au căutat să lege educația și cercetarea într-un întreg mai puternic, și-au asumat rolul de formator, au deschis celor tineri porțile cunoașterii și ale afirmării nu numai în țară, ci și peste hotare.

În fiecare an, Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” primește între 50 și 60 de vizitatori străini, inclusiv laureați ai Premiului Nobel, și organizează cel puțin două-trei manifestări științifice internaționale de cel mai înalt nivel.

Am revenit la Iași peste câteva luni – am fost onorat de primirea titlului de *doctor honoris causa* al Universității Tehnice „Gheorghe Asachi” din Iași și al titlului de *cetățean de onoare* al Municipiului Iași. Ambele evenimente s-au desfășurat în timpul primei conferințe a rectorilor desfășurate la Iași, unde academicianul Bogdan Simionescu a participat în calitate de invitat special și, pe toată durata vizitei, m-am convins că primele mele impresii în ceea ce-l privea pe academicianul Simionescu se confirmau: se bucura de un mare respect al comunității științifice și academice, al celor care conduc mari unități de învățământ superior, i se cerea opinia și i se ascultau sfaturile; se vedea că era foarte familiar cu problemele învățământului și ale cercetării din România, m-am convins că reprezintă într-o lume cu din ce în ce mai puține modele un adevărat reper și că face parte dintr-o elită autentică pe care ar trebui să o prețuim mult mai mult.

La mulți ani, domnule vicepreședinte al Academiei Române! Vă doresc multă sănătate, putere de muncă, aceeași generozitate față de cei care vă înconjoară, realizări profesionale cât mai impresionante, bucurii și împliniri.

Sper ca Academia Română să beneficieze la maxim, și în continuare, de profesionalismul, devotamentul dumneavoastră complet, dovedita dumneavoastră experiență managerială și, nu în ultimul rând, de caracterul dumneavoastră, trăsătură extrem de importantă și nu foarte des întâlnită în vremurile noastre.

La mulți ani!

Academicianul Bogdan C. Simionescu – de ce îl prețuim, îl respectăm și îl admirăm?*

*Valeria Harabagiu***

O coincidență fericită și deloc întâmplătoare – dacă ne gândim la destine împletite – prilejuiește anul acesta celebrarea unei frumoase și rodnice vârste de 70 de ani, atât pentru academicianul Bogdan C. Simionescu, cât și pentru Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”.

Institutul s-a „născut pe hârtie”, în anii grei de după război, când a apărut Regulamentul General al Academiei Republicii Populare Române în Monitorul Oficial, Partea I-a/28.12.1948. La Art. 51 este prevăzută înființarea filialelor Academiei Române la București, Iași și Cluj, fiecare având în coordonare mai multe institute de cercetare (Art. 75). Filialele Iași i-au fost repartizate șase institute existente sau nou-înființate, unul dintre acestea din urmă fiind Institutul de Chimie. Sfatul Popular al Orașului Iași a atribuit, în anul următor, pentru construcția institutului, o suprafață de teren desprinsă din parcul expoziției, împreună cu pavilionul central al

expozițiilor agrare ale țărilor din sud-estul Europei (ultima ediție s-a desfășurat în anul 1938). Construcția institutului s-a realizat în două etape și a fost finalizată în anii '70 ai secolului trecut (Fig. 1), când deja primise actuala denumire, Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni” (ICMPP).

ICMPP a fost condus succesiv de personalități marcante ale școlii de chimie din România: acad. Radu Cernătescu (1949–1957), prof. Ilie Matei (1958–1963), acad. Ioan Zugrăvescu (1963–1970), acad. Cristofor I. Simionescu (1970–2000), care au dezvoltat profilul științific al institutului, de la chimie anorganică și organică spre chimie macromoleculară și au făurit o cultură instituțională solidă, bazată pe o resursă umană riguros selectată și specializată, cu o înaltă ținută etică.

Încă din anii '80–90, tânărul asistent al Institutului Politehnic „Gheorghe Asachi”, Bogdan C. Simionescu, după întoarcerea de la Leuven,

Fig. 1 ICMPP la finalizarea construcției

*Alocuțiune rostită la sesiunea omagială dedicată academicianului Bogdan C. Simionescu (mesajul cercetătorilor Institutului de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”, Iași) (22 martie 2018, Aula Academiei Române)

**Dr., Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”, Iași

Belgia cu titlul de doctor, colabora cu un grup restrâns din institut (dr. Silvia Ioan) în aspecte legate de termodinamica soluțiilor de polimeri, în special a celor cu mase moleculare ultraînalte.

După anii '90, proaspătul profesor Simionescu a condus teze de doctorat ale unor tineri din Institutul „Petru Poni”, pe teme legate de sinteza și proprietățile polimerilor (Maria Bercea, Gabriela Grigorescu și Cătălina Ioan – soluții polimere; Mariana Pinteală – polisiloxani funcționali; Simona Morariu – polimerizare radicalică cu deschidere de ciclu; Alice Mija – rășini epoxidice mezomorfe; Vasile Paraschiv – poli(N-acetilimino)etilene; Cristina Iojoiu și Mioara Ropot – polimerizare fotoinițiată). Fără a avea atribuții administrative în institut, profesorul Simionescu s-a preocupat, în acea perioadă, de reconectarea cercetării ieșene în domeniul polimerilor la spațiul științific internațional. A scris sute de scrisori de prim-contact unor personalități din străinătate, a achiziționat, din resurse personale, primul calculator pe care l-a pus la dispoziția doctoranzilor, a organizat simpozioane internaționale și a oferit sprijin, inclusiv material, pentru participarea doctoranzilor la conferințe în străinătate sau pentru stagii de cercetare în centre cunoscute din Franța și Germania.

În anul 2000, profesorul Bogdan C. Simionescu a ocupat, prin concurs, poziția de director al ICMPP. A găsit institutul într-o stare precară, rezultat al subfinanțării ultimilor zece ani ai regimului comunist și primilor ani de tranziție. Câteva puncte tari ale institutului, la acea vreme, constau în faptul că revenise sub umbrela coordonatoare a Academiei Române, cu întregul set de valori științifice și umane, promovate de acest for tutelar și dispunea de resursă umană înalt specializată, capabilă să dezvolte teme de cercetare moderne. În același timp, institutul se baza pe o structură organizatorică rigidă, dezechilibrată pe categorii profesionale și de vârstă, avea infrastructura de cercetare depășită fizic și moral și finanțarea cu totul insuficientă.

Noul director a venit cu entuziasm, cu dorința de a clădi și aducea, ca importantă zestre, competență științifică (peste 200 de lucrări publicate), vizibilitate internațională (în anii '90 grupul C.I. și B.C. Simionescu se situa pe poziția a doua, după grupul M. și N. Simionescu, ca număr de citări în România), experiență în proiecte europene și, nu în ultimul rând, mentalitate și atitudine de lider sub mottoul *Directorul este în serviciul institutului și nu invers*. Directorul Simionescu a adus, de asemenea,

viziune managerială – conform spuselor sale, dorea să situeze institutul printre cele mai bune din Europa – și un program managerial cu câteva principii generale pe care le-a aplicat sistematic și care au rămas și astăzi un model de urmat. A pornit de la definirea regulilor aplicabile activității de cercetare, o activitate creativă și de performanță, și anume: libertatea necesară unei activități creative este asumată la nivel individual și instituțional; rigorile administrative trebuie să răspundă necondiționat legislației, dar nu trebuie să fie opozabile unei activități creative; relațiile *funcții de decizie-funcții de execuție* se bazează pe respect reciproc, colaborare, suport și stimulare; evaluarea individuală a cercetătorilor are drept criteriu de bază rezultatele obținute și nu timpul petrecut efectiv în institut.

De-a lungul celor 14 ani cât a condus institutul, academicianul B.C. Simionescu a căutat, a găsit și a aplicat cu tenacitate soluții pentru depășirea problemelor, eliminarea disfuncționalităților, corectarea aspectelor negative, coagulând energiile pozitive și aducând astfel instituția coordonată în starea unui organism tânăr, care acționează unitar și cu entuziasm pentru a trăi frumos, sănătos și eficient. A acționat asupra punctelor slabe ale ICMPP. Prin creșterea numărului de proiecte naționale și internaționale ale institutului a fost redusă proporția finanțării directe din bugetul Academiei Române de la peste 80% în anul 2000, la mai puțin de 40–50% în perioada de după anul 2006 (Fig. 2).

Organizarea personalului în laboratoare cu geometrie fixă a fost înlocuită cu un sistem de licitație internă periodică pentru subprograme și proiecte de cercetare, care dădea posibilitatea mai tinerilor cercetători să acceadă la poziții de coordonare/decizie, iar echipele de cercetare aveau libertatea de a se distribui pe subprograme, în funcție de necesitățile de expertiză ale temelor abordate.

Tematica de cercetare a fost modernizată treptat, prin revizuirea periodică a programului din planul Academiei Române, prin specializările la nivel doctoral și postdoctoral, prin proiectele câștigate pe cale competitivă, toate bazate pe un management performant, pe infrastructură de cercetare excepțională și cultură instituțională stimulantă. S-a trecut astfel de la teme clasice la abordări moderne, de înalt interes pe plan internațional (Fig. 3).

Grație efortului întregului corp de cercetare, institutul deține astăzi echipamente performante, achiziționate din bugetele proiectelor naționale și europene, care alcătuiesc o infrastructură de cerce-

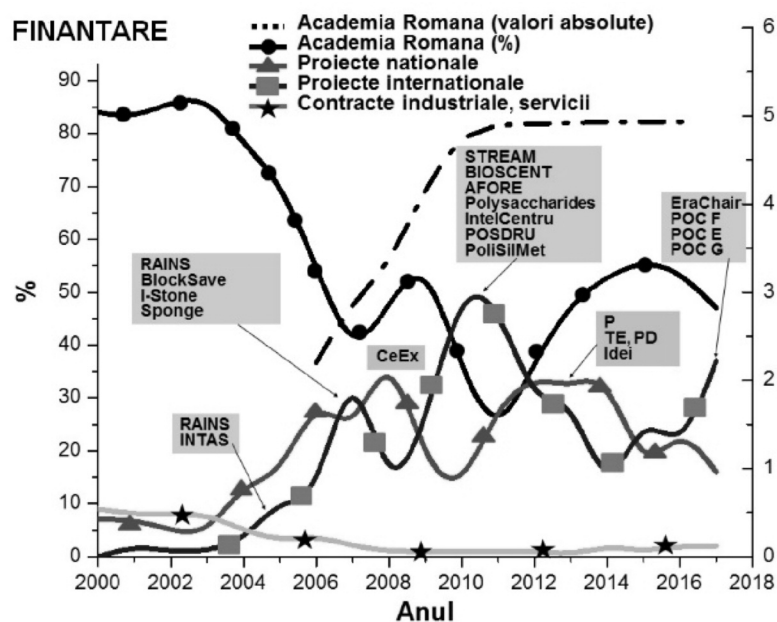

Fig. 2 Finanțarea Institutului din diferite surse, între anii 2000 și 2018

tare similară cu a celor mai dezvoltate centre din Europa. Numărul articolelor științifice, publicate în reviste cotate ISI, a crescut astăzi de la circa 70/an în 2000 la o medie de 250/an.

Plecat din poziția de director al ICMPP, pentru a ocupa funcția de președinte al Filialei Iași a Academiei Române, academicianul Simionescu s-a implicat în crearea unei vieți academice active și în rezolvarea problemelor cu care institutele Filialei s-au confruntat. Doar ca un exemplu, ar fi de amintit construirea noului sediu al Institutului de Istorie „A.D. Xenopol” – cel vechi a fost pierdut prin retrocedare – în numai doi ani și cu jumătate din fonduri private.

Cum îl percepem noi, colaboratorii lui, pe academicianul Bogdan C. Simionescu?

Răspunsul definește o personalitate complexă, de largă cultură, cunosător de istorie, vorbitor de mai multe limbi, cercetător pasionat și creativ, dascăl apreciat de studenți, iubitor de natură, de familie și de neam, cu respect pentru înaintași și viziune pentru urmași. Poate cel mai sugestiv mod de a răspunde la întrebare ar fi câteva dintre multe gânduri transmise profesorului de foști colaboratori cu ocazia aniversării:

„...Îmi amintesc o seară de iunie, la sfârșitul simpozionului „Cristofor I. Simionescu 2010”; invitați Robert H. Grubbs, Caltech, Pasadena, USA – laureat al Premiului Nobel în 2005, Virgil Percec, Univer-

sity of Pennsylvania, Philadelphia, USA, Donald A. Tomalia, Central Michigan University, Mt. Pleasant, USA, Hans Wolfgang Spiess, Max Planck Institute, Mainz, Germany, Bernadette Charleux, Claude Bernard University, Lyon, France, Ehud Keinan, Technion, Haifa, Israel, and Scripps, La Jolla, USA. Invitații au fost încântați de tot ceea ce au văzut și au trăit în Iași, totul se terminase cu bine, cu laude la adresa institutului. Ne întorceam acasă cu mașina, stăteți pe locul din față, alături de șofer, eu și alți doi colegi pe locurile din spate. La radio a început să cânte Freddie Mercury, *Show must go on*. I-ați cerut șoferului să dea sonorul mai tare și ați deschis geamul. De afară intra un aer cald și miros de tei. Era bucuria împlinirii, a lucrului bine făcut, exprimarea bucuriei implicării active în evenimente care marchează pozitiv viața oamenilor.

La mulți ani, domnule profesor, cu sănătate, putere și bucurie, dincolo de orice titlu vă doresc să rămâneți domnul profesor pe care eu l-am cunoscut, omul cu suflet cald, atent la oameni, luptând pentru ei, căci *Show must go on*”.

Dr. Luminița Marin

„...Am căutat în sufletul și în mintea mea câteva imagini pe care să le asociez profesorului Bogdan Simionescu, care să definească ce reprezintă Domnia Sa pentru mine... Un tablou cu lan de floarea soarelui în Muzeul Van Gogh din Amsterdam, unde domnul profesor mi-a zis că este obligatoriu să

MODERNIZAREA TEMATICII DE CERCETARE:

Program Academia Romana revizuit periodic
Specializari (doctorat, postdoctorat)
Proiecte castigate pe cale competitiva
Management si dotare performante

Teme clasice

- Poliuretani
- Polimeri termostabili (heterociclici)
- Polisiloxani (functionali, copolimeri)
- Polimeri ionici (Ilniari, reticulati)
- Polimeri conductori

Polimerizare radicalica controlata
Metode combinate de sinteza a polimerilor
Chimie supramoleculara
Chimie dinamica
Modelare
Polimeri sensibili la stimuli externi si sisteme de eliberare controlata a medicamentelor
Vectori nonvirali
Filme subtiri
Hidrogeluri
Elastomeri dielectrics
Suprafete polimere functionale
Hibrizi organici-anorganici
Nanomateriale

Fig. 3 Tematica de cercetare a ICMPP: de la clasic la modern

merg... O seară nebună cu dosare împrăștiate, dosare care a doua zi trebuiau trimise la Bruxelles pentru primul proiect FP5 pe care institutul l-a depus. Domnul profesor și noi cu ochii cârpiți de somn, încercând să punem ordine în idei exprimate prima dată într-o formă totalmente nouă pentru noi; nu conta că era unu noaptea și nici că provocarea o lansase o copilă încăpățânată. Luptam pentru o idee și era minunat. Și mai cred că îmi mai amintesc de serile din biroul de la etajul II, unde un grup de copii răzvrățiți învăța sub îndrumarea răbdătoare a domnului profesor ce însemnă să *îți urmezi și să lupți pentru visurile tale, să ai curajul să îți asumi responsabilitatea pentru faptele și ideile tale și să ai puterea să o iei de la capăt de fiecare dată când lucrurile nu merg așa cum îți dorești...*

Îndrumător, părinte spiritual și prieten bun, domnule profesor, vă mulțumesc pentru tot.”

Dr. Teodora Rusu

„...Nimic nu este mai minunat decât să constăți că în lumea în care trăim mai există oameni care-și trăiesc viața vertical, cu dragoste pentru simplu și frumos, care cred cu tărie în puterea exemplului personal, pe care-l oferă neconținut. Vă mulțumesc, domnule profesor, pentru lecțiile minunate pe care cu generozitate mi le-ați oferit și vă doresc din suflet ca viața întreagă să vă fie o eternă primăvară!

La mulți și frumoși ani!”

Dr. Daniela Ailincăi

**Draga BOGDAN,
Domnule PROFESOR,
Domnule DIRECTOR,
Domnule ACADEMICIAN,
Domnule VICEPRESEDINTE,**

**Cu pretuire, respect și
recunostinta, va dorim din inima**

sanatate deplina,

**sa treceti usor
pragurile pe care
viata vi le va pune
in cale,**

**sa nu pierdeti cheile
cararilor ce vor fi deschise,**

**sa aveti succes in toate
demersurile,**

**sa vi se implineasca toate
dorintele personale
si profesionale.**

Amulțanti!

Martie 2018
PETRUPONISTII

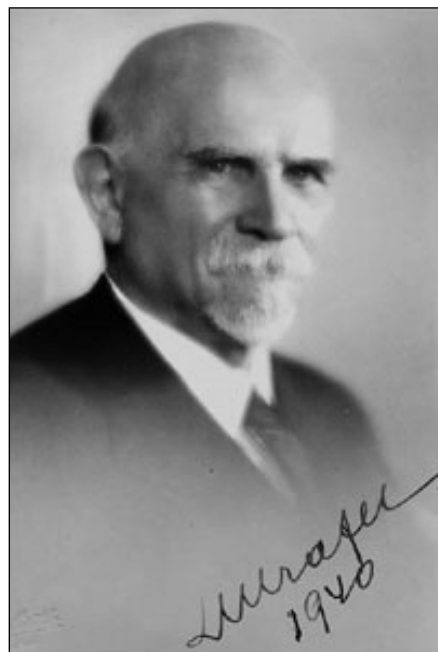
Ludovic Mrazec – ilustru savant român*

Acad. Cristian Hera

Președintele Academiei Române

Aula Academiei Române a găzduit o sesiune comemorativă dedicată ilustrului savant Ludovic Mrazec, renumit petrograf și tectonician.

Manifestarea a fost moderată de acad. Nicolae Panin, președintele Secției de științe geomice. După alocuțiunea de deschidere rostită de acad. Cristian Hera, președintele Academiei Române, au susținut comunicări: prof. dr. Emil Constantinescu, acad. Nicolae Anastasiu, acad. Gheorghe Udubașa, conf. dr. Gheorghe Ilinca, dr. Tudor Berza, membru corespondent al Academiei Române, prof. dr. Corneliu Dinu, dr. Antoneta Seghedi și dr. Titus Brustur.

Acad. Ludovic Mrazec (1867–1944)

Stimate Domnule Emil Constantinescu,
Președinte al României (1996–2000),

Distinși membri ai Academiei Române,

Distinși participanți,

Vă rog să îmi îngăduiți să mulțumesc respectuos Secției de științe geomice, Președintelui Secției, academicianului Nicolae Panin, pentru inițiativa de a organiza această sesiune, dedicată uneia dintre cele mai distinse personalități din istoria Academiei Române, academicianul Ludovic Mrazec.

Am răspuns fără rezervă invitației de a participa la sesiunea comemorativă dedicată ilustrului nostru predecesor, nu numai pentru înaltul respect pe care îl port acestuia, ci și pentru faptul că academicianul Mrazec a creat în cadrul Institutului Geologic,

alături de Secția de geologie, și o Secție de agrogeologie, devenită ulterior Secție de pedologie.

După cum este cunoscut, la 19 iunie 1906, prin decret regal semnat de regele Carol I, la propunerea ministrului Agriculturii, Industriei, Comerțului și Domeniilor din acea perioadă, Ion Lahovary, s-a înființat Institutul Geologic, iar Ludovic Mrazec a fost mandatat cu organizarea și conducerea acestuia.

Sub îndrumarea și coordonarea lui Ludovic Mrazec, Institutul Geologic al României, pe care l-a condus până în 1928, **s-a afirmat nu numai pe plan geologic, ci și în domeniul științei solului**, a studierii fertilității acestuia, a capacității solului de a satisface simultan și continuu nevoia de hrană și apă a plantelor, afirmare datorată activității susținute a

*Cuvânt de deschidere rostit la sesiunea comemorativă „Ludovic Mrazec – ilustru savant român”
(28 februarie 2018, Aula Academiei Române)

colaboratorilor din cadrul Secției de agrogeologie, desfășurate atât în țară, cât și peste graniță.

O primă hartă cu resursele de soluri din România, realizată în cadrul Institutului Geologic, întocmită pe baza concepției noi, genetica-naturalistă, a fost prezentată la Conferința Agrogeologică de la Budapesta în 1909 și apoi, pentru România întregită, la primul Congres Internațional de Știința Solului din SUA, în anul 1927.

Indirect, ilustrul savant **Ludovic Mrazec a contribuit la dezvoltarea științei solului și prin promovarea tânărului, la vremea respectivă, Gheorghe Munteanu Murgoci, care a lucrat sub conducerea sa, în perioada 1895–1906, în cadrul Laboratorului de mineralogie al Universității din București, după care l-a numit șef al Secției de agrogeologie din cadrul Institutului Geologic.**

Prin grija lui Mrazec, care a întrezărit capacitatea intelectuală deosebită a lui Murgoci, acesta a fost trimis, în 1888, la Viena și apoi la München pentru aprofundarea cunoștințelor și pentru pregătirea tezei de doctorat intitulată „Über die Einschlusse von Grant-Vesuvianfels in dem Serpentino des Parangu Massiv's”, pe care o susținut-o cu deosebit succes în anul 1900. După susținerea tezei de doctorat, Gheorghe Munteanu Murgoci continuă perfecționarea, în anul 1904, în Anglia și SUA, unde lucrează o perioadă în laboratorul lui Hilgard, în California.

Doresc să subliniez că în cadrul Institutului Geologic a fost elaborată, cu concursul pedologilor din institut, o lucrare cu un caracter monografic, ce cuprinde rapoarte referitoare la stadiul de cercetare a solului în diferite țări ale lumii de pe cele cinci continente. Lucrarea a fost prezentată cu mare succes de Gheorghe Munteanu-Murgoci la Conferința Agrogeologică de la Roma din 1924; tot atunci s-a înființat și Societatea Internațională de Știința Solului, acesta devenind membru fondator al SISS, calitate în care a prezentat lucrarea, în 1927, la primul Congres Mondial al SISS, care a avut loc la Washington DC, SUA.

La Institutul Geologic, sub coordonarea academicianului Ludovic Mrazec, a fost creată o puternică școală de pedologie condusă de Gheorghe Munteanu-Murgoci, alături de care au activat Teodor Saidel, membru post-mortem al Academiei Române, Emilian Protopopescu-Pache, Petre Enculescu, la care s-au adăugat și pedologi din Basarabia reunită. După această primă generație a

urmat generația academicianului Nicolae Cernescu și a dr. Nicolae Florea, membru de onoare al Academiei Române, care acum, la 96 de ani, este prezent în această Aulă.

Din 1970, Secția de pedologie de la Institutul Geologic a trecut la Institutul de Cercetări pentru Pedologie și Agrochimie, nou-înființat în cadrul Academiei de Științe Agricole și Silvicultură.

Îngăduiți-mi să salut prezența în Aulă și a academicianului Dan Rădulescu, recent devenit nonagenar, fost Director științific (1963–1966) și Director al Institutului Geologic (1966–1969), Vicepreședinte al Academiei Române în perioada 1994–1998.

Multidisciplinaritatea preocupărilor sale profesionale – mineralogie, petrografie, geologie, geologie aplicată, tectonică –, a tematicilor de cercetare științifică, cu rezultate performante pentru România, unele dintre ele prioritare pe plan mondial, m-au făcut să intitulez prezentarea mea de astăzi *Ludovic Mrazec – ilustru savant român*.

Performanțele obținute încă din anii tinereții, l-au determinat pe academicianul Constantin Istrate să-l propună pe Ludovic Mrazec, la 25 martie 1901, când avea doar 34 de ani, să fie ales membru corespondent al Academiei Române.

Nu pot să nu menționez faptul că în acea perioadă, Președinte al Academiei Române (1901–1904) era unul dintre cei mai de seamă membri ai acestui Forum, academicianul Petre Sebeșeanu Aurelian, agronom, economist și mare om politic.

La 11 aprilie 1905, Ludovic Mrazec a fost ales membru titular al Academiei Române, iar la 23 martie 1907 a susținut discursul de recepție intitulat *Despre formarea resurselor de petrol din România*. În același an, Ludovic Mrazec l-a propus pe distinsul biolog, ihtiolog, oceanolog, zoolog și ecolog Grigore Antipa, pentru a fi ales membru corespondent al Academiei Române.

Ca urmare a recunoașterii meritelor sale a fost ales Vicepreședinte al Academiei Române pentru perioada 25 mai 1913–28 mai 1916 și Președinte al Academiei Române în perioada 30 mai 1932–31 mai 1935, când a elaborat proiectul de revizuire a statutului Academiei Române, inițiind în același timp un proiect de reorganizare a Academiei, precum și de înființare, împreună cu Grigore Antipa, a Muzeului de Științe Naturale.

Ludovic Mrazec, modelul unui savant patriot*

*Emil Constantinescu***

Încercăm să luminăm astăzi, sub cupola Academiei, viața unui mare savant și patriot român, Ludovic Mrazec, după un secol și jumătate de la nașterea sa. În opinia geologului Mircea Ilie, care l-a cunoscut îndeaproape și a scris poate cele mai frumoase amintiri despre Ludovic Mrazec, viața oamenilor de știință poate fi rareori redată cu adevărat de biografi profesioniști și poate fi înfățișată fidel doar de cei care i-au cunoscut foarte bine, de colegi și de elevii lor.

În iunie 1964, când, la Facultatea de Geologie a Universității din București, s-au comemorat 20 de ani de la moartea lui Ludovic Mrazec, eram student în anul III. În iulie 1967, când s-au împlinit o sută de ani de la naștere, eram asistent la disciplina mineralogie pe care o fondase și am avut onoarea, de fiecare dată, să fiu desemnat să vorbesc în numele unei generații aflate la primul contact cu științele geologice. Profesorii și academicienii care au conturat atunci, în intervențiile lor, personalitatea lui Ludovic Mrazec, trăiseră în proximitatea lui. Astăzi, după încă o jumătate de secol, nu mai sunt printre noi nici colegii, nici elevii săi. Generația de geologi din care fac parte are în jur de 80 de ani și noi, cei care am avut șansa să ne formăm sub îndrumarea foștilor colegi și elevi ai profesorului Ludovic Mrazec, avem acum, la rândul nostru, datoria să transmitem generațiilor viitoare mărturiile discipolilor direcți ai lui Ludovic Mrazec.

Doi oameni foarte diferiți prin poziția lor socială, dar apropiați profesorului, m-au ajutat să cunosc mai bine personalitatea lui Ludovic Mrazec. Primul, academicianul Dan Giușcă, un distins savant, fusese pe rând preparator, asistent, lector și

Prof. Emil Constantinescu

conferențiarul preferat al lui Ludovic Mrazec, însărcinat cu finalizarea ultimei sale opere fundamentale, *Cursul general de minerale și roci*. A fost îndrumătorul meu de doctorat și, de multe ori, în timp ce îi prezentam la microscopul din cabinetul său secțiunile subțiri ale rocilor colectate pe teren, evoca momente din viața mentorului său. Cel de-al doilea, Ion Hedeșiu, era un țaran ardelean înalt și solid, care fusese mai întâi om de teren în prospecțiunile geologice. Adus la Catedră ca laborant, devenise și omul de încredere al profesorului singuratic, pe care avea să îl slujească cu un devotament fără margini.

*Alocuțiune susținută la sesiunea comemorativă „Ludovic Mrazec – ilustru savant român”
(28 februarie 2018, Aula Academiei Române)

**Profesor, președintele României între anii 1996–2000

Când am venit în Catedră l-am găsit ca șef al laboranților. Lucram până seara târziu, iar bătrânul Hedeșiu, care locuia într-o cameră de la subsolul facultății, după ce verifica sălile de curs și aparatele, venea în Laboratorul de raze X să-și aprindă o țigară și să-mi povestească întâmplări petrecute alături de idolul său plecat la cele veșnice.

Ieri seară am fost la Cimitirul Bellu Catolic, pentru a depune un buchet de flori la mormântul lui Ludovic Mrazec. Se întuneca, cimitirul era pustiu și un strat gros de zăpadă acoperea placa de marmură pe care scrie „*Profesor de mineralogie, directorul Institutului Geologic*” și pe care mai târziu, spre cinstea Academiei, s-a adăugat o plăcuță care menționează că Ludovic Mrazec a fost președintele Academiei Române.

Mi-am amintit că acele două persoane pe care le-am evocat anterior au fost, alături de un preot și de doi gropari, singurii participanți la înmormântarea lui Ludovic Mrazec.

S-a spus că moartea transformă uneori o viață în destin. Destinul lui Ludovic Mrazec pare asemănător cu al unui Rege Lear fără țară. Părea greu de imaginat că un om care cunoscuse cele mai înalte poziții în stat – președinte al Academiei, ministru al Minelor și Geologiei, fondatorul și directorul Institutului Geologic, fondatorul și șeful Catedrei de mineralogie, inițiatorul Societății Geologice – să aibă parte de un asemenea sfârșit. Cu toate acestea, dacă Ludovic Mrazec ar fi privit de undeva de sus propria sa înhumare, ea nu era departe de dispozițiile din testamentul său. Cel care ascultase, ca membru al Parlamentului, multe cuvântări pline de emfază, ceruse colaboratorilor săi să nu se țină niciun fel de discursuri la înmormântare, iar banii pentru flori să fie împărțiți săracilor.

În acea zi de 9 iunie 1944, destinul personal al lui Ludovic Mrazec s-a intersectat dramatic cu destinul Europei și al întregii lumi. Cel de Al Doilea Război Mondial se apropia de sfârșit. În ultimii cinci ani, moartea avusese mult de lucru în Europa și în lume, dar, din aprilie 1944, ea era îndeajuns de ocupată și în București. Imaginile cu case distruse și incendiate, filmate în diferite orașe de pe glob și pe care bucureștenii le văzuseră doar la cinematograf, includeau acum și clădiri bine-cunoscute din București.

Bombardamentele aviației anglo-americane începute în 4, 15, 21, 24 aprilie au continuat în 2, 3 mai, până la moartea sa și după aceea în 9–10 august, fiind urmate de cele ale aviației germane din

23 august. Printr-o tragică împlinire a destinului, ele aveau să lovească toate locurile de care fuseseră legate viața și cariera lui Ludovic Mrazec și care reprezentau moștenirea pe care el o construise cu trudă pentru a o lăsa posterității.

În bombardamentele care au căzut asupra Bucureștiului au pierit 5500 de oameni, au fost răniți 3500, au fost afectate 5000 de case, iar printre ele și casa lui Mrazec din apropierea Cișmigiului, care a fost complet distrusă în primele bombardamente din aprilie. Odată cu ea au dispărut nu numai banii destinați Fondului Mrazec, care finanța dotarea Catedrei de geologie și pe care îi ținea, după cum spuneau apropiații săi, în cărțile din bibliotecă. În foc au ars și manuscrisele ultimelor sale lucrări.

Ludovic Mrazec a petrecut ultimele luni de viață într-un sanatoriu de la marginea Bucureștiului, în chinuri cumplite. Boala de care suferea nu a fost diagnosticată niciodată precis și astăzi ar fi intrat, poate, în categoria bolilor autoimune, unde sunt clasate maladiile pe care medicina nu le poate explica și vindeca. Fiind inițial de formație farmacist, își pregătea singur diferite combinații de medicamente care, probabil, în loc să îl ajute, i-au grăbit sfârșitul. Ion Hedeșiu, rămas în Bucureștiul bombardat, din care oamenii fugiseră sau se ascundeau în adăposturi, se ducea zilnic la sanatoriu să-i pregătească baia cu apă caldă – singurul mod în care își putea alina durerile – și a avut grijă de el până în ultimele clipe.

La 15 aprilie a fost bombardată și Universitatea din București. Bombe de mare calibru și bombe incendiare au distrus Facultatea de Chimie. Amfiteatrul unde Ludovic Mrazec predase primele cursuri de mineralogie pentru studenții Facultății de Științe și laboratoarele de la subsolul Facultății de Chimie, unde ținuse lucrările practice, au fost distruse. Focul s-a întins spre Catedra de mineralogie unde era biroul profesorului și spre Muzeul de Cristalografie și Mineralogie în care adusesese eșantioane de valoare din România și din țările prin care călătorise. Același Ion Hedeșiu a stins incendiul, a adunat mineralele și le-a depozitat cum a putut. A fost șansa târzie a generației noastre să reorganizăm colecțiile, să rescriem etichetele și am avut ocazia să mai găsim câteva etichete vechi cu scrisul caligrafic al lui Mrazec.

În bombardamentul de la sfârșitul lui aprilie, a fost distrusă și clădirea de la intersecția Bulevardului Elisabeta cu Calea Victoriei, unde se află Editura Cartea Românească. Tot tirajul tipărit al *Cursului*

*Sesiunea comemorativă „Ludovic Mrazec – ilustru savant român”
28 februarie 2018, Aula Academiei Române*

general de minerale și roci. Substanțele constitutive ale scoarței pământului, o sinteză a gândirii lui Mrazec asupra mineralelor, rocilor, a modului în care acestea constituie resursele naturale ale societăților umane a pierit în foc. Când mi s-a încredințat predarea Cursului de mineralogie, academicianul Dan Giușcă, aflat la pensie, m-a invitat în cabinetul său și mi-a dat zece exemplare salvate ale manualului pe care le primise la Catedră, ca semn, de la Editură înainte de bombardament și m-a rugat să le păstrez cu grijă. Am cu mine unul dintre aceste exemplare salvate, pentru a-l dona Bibliotecii Academiei, unde își va afla locul binemeritat. În prefață, Ludovic Mrazec îi mulțumește lui Dan Giușcă, fostul său colaborator, care a devenit un distins membru al Academiei Române.

Cât de crud poate fi un destin în care nu numai viața te părăsește, dar se și alege praful de tot ce ai creat de-a lungul ei, mai ales în cazul unui om care și-a dedicat tot timpul și energia profesiei sale și care, așa cum scria Mircea Ilie în încheierea textului pe care i l-a dedicat lui Ludovic Mrazec, „a vrut să plece modest, așa cum se strecurase printre oameni în timpul vieții sale, când avea numai dorința unei activități continue și spornice în ținutul larg al științei pământului pentru care sacrificase familia, prietenii și viața sa personală”.

Memorând aceste întâmplări, gândul ne duce la finalul dramei *Regele Lear* și la ultima replică, dinaintea căderii cortinei, a ducelui de Albany la moartea nefericitului rege: „*Trebuie să răbdăm*

povara acestor triste vremuri, să vorbim cum simțim, nu cum s-ar potrivi”. Iată de ce o să mă abat puțin de la solemnitatea discursurilor academice, pentru a adăuga la ceea ce știm și ceea ce simțim atunci când evocăm o personalitate științifică, în același timp, un om cu un caracter rar, dăruit total științei și progresului țării sale.

Am vorbit despre viața lui Ludovic Mrazec, privită la intersecția destinului personal cu destinul unei lumi târâte într-un cumplit război. La fel de bine putem privi viața lui Ludovic Mrazec și la intersecția destinului personal cu cel național. Această coliziune benefică s-a produs în momentul în care, după un doctorat strălucit la Universitatea din Geneva, profesorul Louis Duparc, care îi îndrumase cercetările în Masivul Mont Blanc, i-a oferit posibilitatea de a rămâne asistent la Universitatea din Geneva.

După un an de activitate la Catedra lui Louis Duparc, când a aflat că se divide Catedra de geologie de la Universitatea din București și se înființează o Catedră de mineralogie și petrografie, s-a decis să vină în România și să se prezinte la concurs. A câștigat cu brio concursul care s-a desfășurat la Universitatea din Iași, pentru a se asigura o maximă obiectivitate, și a devenit primul profesor de mineralogie la Universitatea din București.

A fost primul moment în care și-a dezvoltat vocația de ctitor. A avut marea șansă de a lucra pentru țară într-un moment în care România Mare se transforma în mod rapid și radical. A fost între-

meietorul Institutului Geologic, al Societății Române de Geologie, a condus congrese internaționale de geologie pe care, datorită prestigiului său, le-a adus în România. A deschis orizonturi noi în minerit și în geologia petrolului. A fost un fondator de instituții, pe care le-a creat aproape de la zero. S-a lovit de lipsa de aparate, lipsa de laboratoare, lipsa de oameni; le-a depășit cu o energie și o perseverență extraordinare, a reușit să ridice construcții noi, laboratoare noi pe care le-a dotat cu aparate noi, dar mai ales a adus lângă el oameni devotați, tineri cercetători care au avut apoi cariere strălucite.

Pentru toți aceștia a fost un model. Și a rămas un model și astăzi, pentru că Ludovic Mrazec a parcurs toate treptele pe care le poate atinge în mod ideal un om care se dedică științei. Mai întâi, să devii specialist într-un domeniu în care să atingi performanța. Apoi să poți să percepi conexiunile cu disciplinele învecinate domeniului tău. După care, să fii capabil să înțelegi complexitatea ansamblului științelor și locul științei în cultura și civilizația umană. Mrazec a parcurs pas cu pas toate aceste etape. Parcurgând lista lucrărilor sale științifice, putem vedea cum a trecut treptat de la lucrări de mineralogie și cristalografie la cele de petrografie a rocilor magmatice, metamorfice, sedimentare; a deslușit complexitatea structurilor geologice, în final arhitectura tectonică, și și-a terminat viața scriind istoria geologiei românești, istoria instituțiilor pe care le-a creat și le-a integrat în țesutul social, trecând de la liniștea laboratorului și a bibliotecii la drumurile îndrăznețe în sălbăticia naturii, acumulând experiența administrației și vieții politice.

Ludovic Mrazec a fost unul dintre ultimii reprezentanți a ceea ce Renașterea definea ca *homo universale*. A reușit peste tot să sădească încredere, competență, să formeze elevi.

Prin Catedra de mineralogie au trecut Gheorghe Munteanu Murgoci, Popescu Voitești și Ionescu Bujor, care aveau la rândul lor să conducă școli de cercetare – toți aceștia reprezentând la acea vreme vârful ale geologiei mondiale. Prestigiul lor era uriaș.

Congresul mondial de petrol, pentru prima dată în Europa, s-a desfășurat în România. Gheorghe Munteanu Murgoci a prezidat primul Congres mondial de pedologie în România. Unul dintre cei mai cunoscuți petrografi ai lumii din secolul XX, Albert Streckeisen, și-a făcut ucenicia la Catedra

de mineralogie de la Universitatea din București. Ludovic Mrazec a valorificat avantajul pe care ți-l conferă postura de ctitor în propria țară, pe care a slujit-o sub semnul adevăratului patriotism. Și-a sacrificat viața personală în favoarea științei, a renunțat la a avea o familie, a renunțat la discuțiile lungi și plăcute cu prietenii din elita culturală a vremii, pentru a da timp cât mai mult cercetării și clădirii unor instituții noi.

Poate mai greu de înțeles astăzi este corectitudinea și modul în care a reacționat în momentele dificile prin care trece un conducător de instituție la terminarea mandatului. Pe vremea aceea, și la Muzeul Țăranului Român, și la Muzeul de Științe Naturale, directorii locuiau chiar în sediul instituției pe care o considerau nu numai creația, ci și casa lor. Când a fost brusc pensionat din funcția de director al Institutului Geologic, la 62 de ani, a plecat fără niciun comentariu. A revenit la Catedra pe care o construise pas cu pas. A fost pensionat și de la Catedră. A muncit cu aceeași determinare la Societatea Geologică.

Până la trecerea în veșnicie, la 77 de ani, a continuat să scrie istoria geologiei românești și a lăsat cea mai frumoasă redare a progresului – timp de 50 de ani – geologiei românești, la care contribuise de la primii pași până spre sfârșitul vieții sale.

Obişnuim să ne plângem de lipsa modelelor. Poate s-ar cădea să ne punem întrebarea: când le avem, ce facem cu ele? Cu 54 de ani în urmă, când profesorul Dan Rădulescu, care îndruma Cercul studentesc de mineralogie, m-a desemnat să vorbesc la comemorarea lui Ludovic Mrazec, cred că am spus, cu entuziasmul juvenil, ceva despre o flacăra a științei care se transmite din generație în generație și pe care, noi, tinerii, trebuie să o transmitem mai departe. În textul publicat la centenarul nașterii lui Ludovic Mrazec, profesorul Dan Rădulescu, mentorul nostru, care, la rândul său, nu îl cunoscuse personal, a sesizat ceva mult mai profund: „*Ceea ce a reușit Ludovic Mrazec în timpul vieții și mult timp după aceea a fost să creeze o punte între generații bazată nu numai pe pasiunea cercetării, ci și pe principii morale.*” Este important să fii un mare om de știință, dar este important să fii și un mare caracter. Să fii un om care slujește idealurile și nu doar se folosește de ele, care slujește instituțiile și nu doar se folosește de ele. Cred că acesta este testamentul moral pe care Ludovic Mrazec l-a lăsat generațiilor viitoare.

Ludovic Mrazec, 43 de ani în Academia Română 1901–1944*

Acad. Nicolae Anastasiu

Ludovic Mrazec – ilustru savant român – cum l-a denumit academicianul Cristian Hera, președintele Academiei Române din acest moment, a fost și modelul incontestabil al geologilor care l-au urmat, al discipolilor săi și al colegilor din Academia Română în care, timp de 43 de ani, a fost prezent.

Pentru a-l descoperi așa cum a fost, am făcut apel la arhive și la textele scrise de cei care l-au cunoscut. Mi-a devenit, astfel, relevantă paleta largă a contribuțiilor sale științifice, a spiritului său organizatoric, a vocației sale didactice, a capacității sale de comunicator și mi s-a conturat, cu claritate, profilul său de *leader* al comunității în care a creat și a trăit. Și, poate, mai mult decât atât, al omului care a fost. Am cules pe rând piesele unui puzzle pe care încerc, acum, să-l reconstitui.

Academicianul Gheorghe Macovei, în 1967, când s-au aniversat o sută de ani de la nașterea lui Ludovic Mrazec, scria: „*Ca unul ce m-am bucurat de privilegiul ca timp de aproape 40 de ani să fiu în cele mai apropiate raporturi cu el și să-l cunosc în toate manifestările lui, n-aș ști ce să admir mai mult din bogatele daruri cu care așa de generos l-a înzestrat natura. Toți cei ce l-au cunoscut știu că Mrazec avea tot ce-i trebuie unui mare cercetător, unui mare om de știință și, mai ales, unui mare animator, care însufleșea, prin căldură și entuziasm, orice intervenție a sa*” [18,19].

Personalitatea lui Ludovic Mrazec – cel care a fondat (1894) Catedra de mineralogie a Universității din București și cel care a fost primul director (1906) al Institutului Geologic al României – și-a lăsat mulți ani amprenta asupra vieții geologice din România și a devenit un model de necontestat al omului inteligent, al cercetătorului prolific, al men-

torului multor generații de mineralogi, petrografi, tectonicieni și, nu în ultimul rând, al administratorului desăvârșit care a fost [2, 9, 10, 12].

La sfârșitul anului trecut (2017), comemoram 150 de ani de la nașterea sa și o datorie de onoare ne obligă, astăzi, să trecem în revistă zestrea pe care ne-a lăsat-o.

Retrospectiva de față se apleacă asupra prezenței sale în Academia Română, a realizărilor care au conservat spiritul acestei instituții și au înălțat-o mereu mai sus. Primirea lui Ludovic Mrazec în rândurile membrilor Academiei Române în 1901, la vârsta de 34 de ani, a fost expresia recunoașterii meritelor sale științifice și a prestigiului deja câștigat în comunitatea geologică internațională, dar a însemnat pentru mulți ani înainte și descoperirea valențelor sale elevate, legate de spiritul său inovator, de creșterea responsabilităților, de transferul de imagine a Academiei Române către lumea din exterior. Cu pasiune și devoțiune, pas cu pas, a consolidat instituția în care și-a petrecut 43 de ani de viață.

Ludovic Mrazec în Academia Română, pas cu pas

O sinteză cronologică și lapidară marchează *bornele* pe care le-a trecut Ludovic Mrazec în perioada prezenței sale în Academia Română, anume [3, 7, 23]:

- 1901/25 martie – este ales membru corespondent al Academiei Române (propunere: dr. C. Istrati);
- 1903 – este numit membru în Comisia Petro-lului;
- 1905/11 aprilie – este ales membru titular al Academiei Române (propunere: Gr. Ștefănescu);

*Alocuțiune susținută la sesiunea comemorativă „Ludovic Mrazec – ilustru savant român”
(28 februarie 2018, Aula Academiei Române)

- 1906 – i se încredințează misiunea de a organiza și conduce Institutul Geologic al României;
- 1907/23 martie – susține discursul de recepție la Academia Română;
- 1907 – organizează al III-lea Congres Internațional al Petrolului la București;
- 1919 – este numit consilier teluric pe lângă Comisiunea română la Conferința de Pace de la Paris;
- 1920 – i se încredințează organizarea și conducerea Comisiunii pentru electrificarea României;
- 1922 – este numit secretar general la Ministerul Industriei și Comerțului;
- 1924 – este autorul principal al Legii Minelor din 1924;
- 1927 – organizează Congresul Asociației Geologice Carpatice la București;
- 1927–1929 – este ministrul Industriei și Comerțului;
- 1930 – înființează Societatea Română de Geologie;
- **1932–1935 – este președintele Academiei Române;**
- 9 iunie 1944 – se stinge din viață.

Perioada interbelică. Context geopolitic

Viața fiecăruia dintre noi, succesele și eșecurile noastre înseamnă provocări într-un anumit context național, social și politic. Activitatea și realizările înaintașilor noștri, de orice natură, s-au circumscris, în mare, perioadei interbelice, despre care străbunii și bunicii noștri ne-au vorbit ca despre o perioadă de mari progrese. Și așa este, așa a fost.

Dar, să nu uităm că pentru o persoană care trebuia să ia decizii și care avea un statut public, rumorile vremii, ale vremurilor, nu i-au fost întotdeauna favorabile. Pentru depășirea obstacolelor aveai nevoie de curaj, determinare și diplomatie.

În România, în perioada 1901–1939, s-a impus monarhia, s-au succedat trei regi și s-au schimbat numeroase guverne, în care Brătienii (Ionel I.C. Brătianu și Vintilă Brătianu) realizează mai multe reforme (agrare, electorală etc). Partidele se înmulțesc, dar autoritatea lor este subminată de instalarea dictaturii lui Carol al II-lea. Patriarhul Miron Cristea este numit prim-ministru, iar noua Constituție (1938) dă puteri executive regelui. Parlamentul este formal. Încep pregătirile de război și România este obligată să încheie un acord economic cu Germania, transferându-i cantități mari de petrol și cereale.

Calea Victoriei, București, 1935

În Europa, după crahul bursei din New York (1929), criza economică a pătruns în 1931 pe teritoriul ei, afectând sistemele bancare germane și austriece. În 1932, senatul american declară un moratoriu asupra datoriilor interguvernamentale, iar imediat Germania se află în incapacitate de plată.

În Franța, în 1932, alegerile au fost câștigate de socialiști și radicali și a izbucnit criza politică; în 1935, în luna iulie, au avut loc manifestații comune ale comuniștilor, socialiștilor și radicalilor.

În Marea Britanie, anii '30 devin nostalgici, triști, iar romantismul și umorul victorian erau favorite. Marea Britanie era îngrijorată de evoluția relațiilor internaționale, mai ales de ascensiunea nazismului și a comunismului în Europa.

În Italia, în 1929, Mussolini și papa Pius al XII-lea au încheiat *Tratatul de la Lateran*, care garantează Vaticanului statutul de independență. Germania recunoaște invazia Italiei în Etiopia și se deschide axa Berlin-Roma.

În Spania, în 1930, regele a fost obligat să abdice, din cauza problemelor economice și sociale, iar în 1936, generalul Francisco Franco a dat lovitură de stat împotriva Frontului Popular și a început Războiul Civil.

În Germania, Reichstagul a fost dizolvat repetat între 1930 și 1932, iar instabilitatea ministerială (19 guverne în 13 ani) a marcat societatea germană. Republica de la Weimar eșuase. În ianuarie 1933, Hindenburg, președintele Germaniei din acel moment, l-a investit pe Adolf Hitler în funcția de cancelar al Reich-ului. Ce a urmat, cunoaștem. La 2 august 1934, după moartea președintelui, Hitler a preluat funcția de președinte al statului, auto-proclamându-se Führer și Cancelar al Reich-ului german.

Viața Cetății

și echipa din Secțiunea științifică

Mulți ani după întemeierea Societății Academice Române (1866), Dimitrie A. Sturdza – secretar general al Academiei Române – anunța regruparea membrilor ei în trei secțiuni: literară, istorică și științifică.

„Secțiunea științifică oglindea, în mic, stadiul de dezvoltare și competitivitate internațională al științei românești în ansamblu, iar rezultatele cele mai remarcabile au fost înregistrate în domeniile medicinei, biologiei marine și oceanice, dar și al geologiei și speologiei” [7] (Berindei, 2016): o expresie clară a profilului științific al membrilor Secției.

În 1901, Secțiunea științifică cuprindea pe P. Poni, Șt. Fălcoianu, Gr. Ștefănescu, dr. V. Babeș, dr. L. Felix, dr. C. Istrati, Spiru Haret, Anghel Saligny, N. Teclu, Fl. Porciuc. În prima ședință a acestei Secțiuni, dr. C. Istrati, îl propune pe tânărul om de știință Ludovic Mrazec pentru a fi primit în Academia Română. Este ales cu 19 voturi din 20.

În 1905, Gregoriu Ștefănescu îl propune pentru titularizare pe Ludovic Mrazec care, cu 19 voturi, din 25, devine membru titular.

În 5 aprilie 1907, Ludovic Mrazec susține discursul de recepție *Despre formarea zăcămintelor de petrol din România*. În încheierea discursului său, își asigură colegii aleși din toate ținuturile românești că se va strădui ca împreună să atingă țelurile pe care acest înalt așezământ de cultură și le-a propus și, în primul rând, cercetarea adevărului [1].

Cuvântul de răspuns aparține lui Anghel Saligny: „...dacă nu avem terenurile cele mai bogate din lume, avem desigur unul dintre cei mai iscusiți geologi, care ne va învăța să găsim zăcămintele cele mai multe și suntem mândri că-l putem prenumăra printre colegii noștri...”

După mai mulți ani, în 1930, Secțiunea științifică își îmbogățește componența cu: Petru Bogdan, Ioan Cantacuzino, Grigore Crăiniceanu, Ion Inuleț, Gheorghe Marinescu, Simion Mehedinți, Emil Racoviță, Ion Simionescu, Gheorghe Șerban Țițeica, George Vâlsan, Nicolae Vasilescu-Karpen, Dimitrie-Voinov.

Într-un astfel de context, Secțiunea științifică s-a arătat preocupată de o serie de probleme practice legate de dezvoltarea economică a țării, a încurajat investițiile, precum și cercetările geologice [7] (Berindei, 2016).

Geologia s-a impus neconținut având în prim-plan de interes problema petrolului, atât în privința explorării zăcămintelor, cât și a exploatării lor.

Activitatea secțiunilor a continuat după 1937 în noua clădire a Academiei Române, ridicată în timpul președinției lui Ludovic Mrazec. Alexandru Lepedatu, urmașul lui Mrazec la conducerea Academiei Române, comenta: „Activitatea membrilor Academiei – în plen, în secțiuni și în comisii – se desfășura în clădirea dominată de aula impunătoare unde tronau câteva busturi ale înaintașilor care, prin ochii lor de bronz și marmură, ne privesc zilnic și urmăresc activitatea acestei Academii (Ioan Bianu, 1922) [15]. (Tezaurul Academiei Române, Haiduc-Otoman, 2012).

Misiuni – poziții publice

După intrarea în Academia Română, lui Ludovic Mrazec i s-a încredințat, în 1906, misiunea de a organiza și conduce Institutul Geologic al României.

Un an mai târziu (1907) a organizat al III-lea Congres Internațional al Petrolului la București.

În 1919 a fost numit consilier teluric pe lângă Comisiunea română la Conferința de Pace de la Paris. Primul ministru de atunci, Ion I.C. Brătianu, a prezentat memoriul *România în fața Conferinței de la Paris. Revendicările sale teritoriale*, în care a făcut un larg expozeu asupra conduitei țării în război și a împrejurărilor în care s-a încheiat pacea separată cu Puterile Centrale. Ludovic Mrazec a fost membru al Comisiei și a avut intervenții pertinente [1].

Apoi s-au succedat, pe rând, alte misiuni în care a avut numeroase inițiative:

- 1920 – i s-a încredințat organizarea și conducerea Comisiei pentru electrificarea României;
- 1922 – a fost numit secretar general al Ministerului Industriei și Comerțului;
- 1924 – a fost autorul principal al Legii Minelor;
- 1927 – a organizat Congresul Asociației Geologice Carpatice la București;
- 1927–1929 – a fost ministrul Industriei și Comerțului.

„Ludovic Mrazec a expus primului ministru Vintilă Brătianu problema lipsei noastre păgubitoare de la congresele științifice internaționale și a obținut un succes, deoarece s-a hotărât ca participarea noastră să fie cât mai efectivă, creându-se, astfel, un serviciu pe lângă Ministerul de Externe” [7–p. 237].

Guvernul Ionel C. Brătianu, 1928

Ludovic Mrazec (încercuit), ministrul Industriei și Comerțului

- 1930 – înființează Societatea Română de Geologie.

Când, în 1930, Ludovic Mrazec s-a retras de la conducerea IGR și și-a pregătit pentru tipar primele sinteze referitoare la cristalografie, mineralogie și petrografie, destinate studenților și discipolilor săi, experiența și prestigiul câștigate în anii mulți de cercetări, de profesorat și schimburi internaționale, de reușite îl recomandau, în 1932, ca pe unul dintre candidații de excepție înscriși pentru poziția de președinte al Academiei Române. Astfel, între 30 mai 1932 și 2 iunie 1935, este președintele Academiei Române.

Agenda președintelui

M-am aplecat cu atenție asupra *Analelor Academiei Române* din perioada 1932–1935, încercând să identific spiritul și eforturile lui Ludovic Mrazec în calitatea sa de președinte al înaltului for științific. O sarcină grea și o mare răspundere ([23] AAR, Dorina Rusu, 2007).

Lectura *Analelor* m-a captat imediat și m-a introdus în universul înaltelor elite românești, m-a plasat alături de aspirațiile lor și de dorința lor nestăvilită de a împinge înainte Țara, de a o apropia de cultura și civilizația din vestul Europei.

Este foarte greu să sintetizezi proiectele și mesajele pe care Ludovic Mrazec le-a transmis ca președinte al Academiei Române, dar ar fi o mare lipsă a acestei intervenții, dacă nu aș puncta cel puțin câteva dintre ele. Secțiunea științifică din acei ani s-a manifestat ca o echipă ce credea în aceleași

valori, iar colaboratorii lui Ludovic Mrazec au stat mereu alături de președinte.

În perioada 1933–1935, Ludovic Mrazec a condus ședințele ordinare ale Academiei Române (38 de săptămâni/an), ședințele publice, ședințele solemne și ședințele generale, a ținut discursuri, a transmis mesaje spre comunitatea academică, a inițiat proiecte de revizuire a Statutului Academiei Române, a co-lansat (împreună cu Grigore Antipa) memoriul privitor la reorganizarea Academiei Române și a Muzeului de Științe, a pus în dezbatere Rapoartele anuale ale Prezidiului Academiei Române [1].

O intervenție extrem de importantă a lui Ludovic Mrazec a avut loc în Senatul Țării la 1 Decembrie 1934, când a afirmat: „*Academia ia parte cu bucurie la sărbătorirea zilei de astăzi, a zilei de amintire scumpă tuturor ținuturilor locuite de români, ea ia parte și cu mândria de a fi fost întâia instituție culturală înființată pe temeiul Unirii de la 1859, cu menirea, nu numai de a consolida această sfântă Unire, cum i se zicea atunci, dar pentru a pregăti întinderea acestei uniri peste toate ținuturile românești, ajunse sub stăpâniri de limbi străine*” [23]. Ce viziune! Ce tactică!

Două elemente aș detalia, pentru a scoate în evidență viziunea președintelui și voința sa de a finaliza orice angajament făcut public.

În memoriul privitor la reorganizarea Academiei Române se arată: „*Dintre toate instituțiile culturale pe care le-a creat neamul românesc – oriunde s-ar găsi el răspândit – cea mai înaltă și mai importantă este Academia Română. Și ea este*

nevoită acum să-și facă acest examen de conștiință și să-și pregătească calea pe care poate ajunge la rezolvarea noilor probleme în fața cărora au pus-o, în mod brusc, timpurile de astăzi” ([1] AAR–t.LV, p. 53–64). Iată în continuare câteva cerințe importante:

– activitatea științifică să nu mai fie lăsată să se dezvolte la voia întâmplării;

– țeluri: punerea în valoare a bogățiilor și frumuseților naturale ale țării;

– probleme fundamentale: organizarea și îndrumarea cercetărilor asupra vieții, mediului, resurselor;

– organizarea unei activități științifice, în toate domeniile ei pure și aplicate.

La 25 mai 1935 a fost legiferată și constituită Comisiunea Monumentelor Naturii, care, după Emil Racoviță ([1] AAR, t.LV–1935), „reprezintă capul jandarmului care trebuie să apere ce-a mai rămas neprăduit, nesecătuit și neprădat ... pentru că Homo Sapiens a cucerit pământul în întregime cu adâncimile, înălțimile, apele și atmosferele sale, dar această marea bogăție și singură zestre o exploatează atât de nechibzuit și de sălbatec, încât a trebuit să intervină, cu mare întârziere, jandarmul”.

*
* *
*

În ultimul său an de mandat, în martie 1935, a fost înființată Academia de Știință din România, iar președintele Ludovic Mrazec a protestat afirmând că „atât denumirea ei (AȘR), cât și rostul acestei asociațiuni au produs nedumerire în Academia Română. Prin titulatura adoptată se împietecă un drept legal, se uzurpă un patrimoniu moral și se aduc grave prejudicii instituției noastre” (și Alexandru Lapedatu 29 martie 1935). La 8 iulie 1938 în „Monitorul oficial” apare decretul-lege prin care „cuvântul «academie», singur sau urmat de alte cuvinte, nu poate fi întrebuințat drept denumire cu firmă de nicio persoană fizică sau juridică în afară de Academia Română. Numai legea poate acorda școlilor de învățământ superior sau asociațiunilor științifice, profesionale denumirea de «academii», dar numai cu consultarea prealabilă a Academiei Române”.

Preocupați de starea cercetării în România și de riscul emigrării specialiștilor, șapte academicieni – Emil Racoviță, Ludovic Mrazec, Grigore Antipa, Traian Săvulescu, Gheorghe Marinescu, Ion Simionescu, Dimitrie Voinov, la 29 mai 1937, au cerut colegilor lor ca „Academia Română să adere

la lupta întreprinsă contra mizeriei laboratoarelor și să acționeze pentru înființarea unui Consiliu Național de Cercetări” [7–p. 216].

Noi propuneri, discursuri și răspunsuri

Prezent la toate întrunirile Secțiunii științifice, Ludovic Mrazec a fost preocupat de atragerea în Academie a figurilor marcante ale momentului, personalități științifice prestigioase, active și devotate comunității.

La propunerea sa, la 16 aprilie 1907, a fost ales Grigore Antipa membru corespondent (titularizat la 11 mai 1910). În răspunsul dat la discursul de recepție al acestuia (25 mai 1912), Ludovic Mrazec spunea: „Puține pagini din istoria creațiunii naturale exercită asupra noastră farmecul pe care-l au problemele vieții latente, ale vieții care doarme, ai căror germeni rezistă (...) până ce bagheta magică a naturii îi cheamă la funcțiune prin schimbarea mediului și prin energia solară [8–p. 44]. Academia Română, acest stâlp puternic al culturii române, își deschide larg porțile sale, primindu-te cu bucurie”.

La 18 mai 1911 a propus alegerea lui Ion Simionescu ca membru corespondent, iar după doi ani, la titularizarea acestuia, Ludovic Mrazec a dat replica discursului său de recepție: „În dezvoltarea și răspândirea științei în lumea întreagă, universitățile și școlile superioare analoage, oferind adăpost și mediu propice pentru cercetarea științifică susținută și continuă, au fost focarele de la care s-a răspândit cultura asupra popoarelor [8–p. 30]. (Universitatea din Iași, cea mai veche din țară). Academia Română își face o sărbătoare primindu-te astăzi în incinta ei și-ți urează cu toată căldura bun venit” [8–p. 47].

Dumitru Ciupagea, cel care l-a însoțit pe teren și i-a fost alături Maestrului în ultimii 15 ani de viață, a consemnat în scrierile sale din puzzle-ul prezenței lui Ludovic Mrazec în viața Academiei Române [5]. Este un alt prilej să rememorăm personalitățile care au marcat progrese notabile în geologia românească.

La 22 mai 1939 l-a propus ca membru titular pe Gh. Macovei: „Activitatea științifică a lui Gh. Macovei, timp de peste 30 de ani, a însemnat o contribuțiune dintre cele mai prețioase la cunoașterea și limpezirea elementelor stratigrafice din Carpații Orientali și Dobrogea” [1].

A propus, la 23 mai 1940, alegerea ca membru corespondent a lui Ion Atanasiu: „Stratigraf distins și tectonician cu cunoștințe solide de petrografie și cartografie – chemarea lui Ion Atanasiu în sânul

Primirea de către membrii Academiei Române a Regelui Carol al II-lea

Academiei Române este o recunoaștere a meritelor ce datorăm unui distins și devotat cercetător român” [1].

În 1934, Louis Barthou, ministru de Externe al Franței și membru al Academiei Franceze, care a vizitat România la invitația lui Ludovic Mrazec, afirma: „*O prietenie sinceră, o prietenie seculară ne leagă de Franța, leagăn al atâtor idei mari și nobile, al atâtor mișcări generoase servind interesele Umanității*” [7].

Delegat și reprezentant al Academiei Române

După titularizarea sa și apoi ca președinte al Academiei Române, Ludovic Mrazec a fost delegat și a reprezentat România la evenimente științifice și culturale. Din intervențiile sale reținem principiile care i-au călăuzit eforturile făcute în slujba comunității.

La 2 mai 1909 a reprezentat Academia Română la aniversarea a 350 de ani de la fondarea Universității din Geneva, iar în 1913 a participat la congresele geologice din Canada și Franța.

În Săptămâna Cărții de la Fundația Dalles, la 12 mai 1935, L. Mrazec declara: „*Cartea poate cuprinde în paginile sale toată energia spirituală a omenirii în toate manifestațiunile și posibilitățile ei. Cartea este călăuză primilor pași ai copilului în învățământ. Ea este educatoarea lui și devine și rămâne, astăzi, mai mult decât oricând, tovarășul lui nedespărțit, pe calea vieții, cât și refugiul simțămintelor lui în amurgul ei* [1–AAR–p. 129–131].

Aniversări și comemorări

Cu ocazia diverselor aniversări sau comemorări ale geologilor și personalităților din Academie cuvintele sale sunt relevante pentru capacitatea sa de cuprindere și de recunoaștere a contribuțiilor pe care prieteni, colaboratori sau colegi de-ai săi le-au avut în domeniul științelor pământului și al culturii, în general.

La moartea lui Eduard Suess (13 aprilie 1914, Viena) – unul dintre marii geologi ai lumii, L. Mrazec afirma: „*Suess a dispărut. Conceptele sale au dat și vor da roade ce împletesc cununa de lauri cea mai frumoasă, pe care o putea nădăjdui savantul, care a respins în viața lui orice distincție sau onoruri oficiale*” [1–AAR–XXXVI–p. 65–66].

La moartea lui Ion Bianu (fost președinte al Academiei Române, vicepreședinte, secretar general, șeful Bibliotecii – 17 februarie 1935), L. Mrazec, în fața catafalcului acestuia, spunea: „*Pierderea lui Bianu lasă un gol ce niciodată nu va putea fi șters în ființa însăși a Academiei Române și în inimile tuturor colegilor săi*” [1–AAR–LV–p. 129–131].

Donații

Parcurgând *Analele Academiei Române* din perioada când Ludovic Mrazec a fost academician, ești impresionat de activitatea febrilă care se desfășura în această instituție de cultură românească, în care Babeș, Bianu, Gh. I. Brătianu, Alex. Lepedatu, N. Iorga, P. Istrati, S. Mehedinti, V. Pârvan, E. Racoviță. I.

Clădirea Fundației „Ioan Dalles”
a Academiei Române, București, 1939

Simionescu, Gr. Țițeica și mulți alții se întreceau să facă comunicări și donații de cărți, documente, monede vechi, opere de artă, averi întregi [8].

Să urmărim câteva intervenții ale lui Ludovic Mrazec, referitoare la acest subiect, găsite în arhivele Academiei.

„Mihail C. Sutzul lasă Academiei Române toate antichitățile sale, iar mărimea acestei donațiuni oglindește patriotismul și generozitatea simțămintelor sufletești ale savantului” spunea L. Mrazec, în 1933 [15–p. 83].

La 1 martie 1935, la trecerea în eternitate a lui Anastase Simu, membru de onoare al Academiei Române, Mrazec aduce un suprem omagiu acestuia evocând, „nu fără emoțiune, ziua în care Simu ne-a comunicat – într-o înduioșătoare expunere, tot așa de simplă, dar adânc mișcătoare și cu o vădită mulțumire sufletească – hotărârea nobilei sale soții, Elena, de a testa aproape întreaga ei avere pentru publicarea de lucrări merituose de artă, istorie și știință, sub auspiciile și după hotărârea Academiei Române” [8].

În testamentul său, semnat la 1 noiembrie 1938, Matei Drăghiceanu, scrie: „...aș dori numirea unei comisii compuse din bunii mei prieteni și colegi: L. Mrazec, I. Simionescu, Gh. Macovei, care va statua ca un venit de 25 000 lei/an să se dea sub formă de bursă câpătată prin concurs în materia respectivă (geologie, hidrogeologie, agricultură etc.), acordată pe un period oarecare sau ca ajutor la studii speciale ale apelor superficiale și subterane...). Închei, dorind pace țării mele și pace peste tot, iar regimului actual reușită în eforturile ce-și dau pentru întărirea armatei, în care găsim singura securitate. [14–p. 630].

Harta etnografică a Transilvaniei
realizată de Ludovic Mrazec

Sursa hărții: „Distribution of Races in Austria-Hungary”
din Atlasul Istoric al lui William R. Shepherd,
New York, Henry Holt and Company, 1911

La 1 septembrie 1939 a început cel de Al Doilea Război Mondial – Germania a invadat Polonia.

Premii

Chiar dacă nu subscriem aici toate premiile acordate lui L. Mrazec, unul răsplătește meritele savantului în încercarea sa de a fixa locul românilor în Europa Centrală. La 26 mai 1909 (Iași) realizează *Harta etnografică* (români/maghiari/germani) a Transilvaniei, și primește *Premiul „Adamachi”* cu recomandarea de a întocmi o hartă similară pentru Timișoara, Crișana și Maramureș [1–AAR–XXXI–II–p. 227–235]).

Finalul

Ludovic Mrazec s-a stins din viață la 9 iunie 1944, în zile de război. Avea 77 de ani. Înainte de trecerea în lumea celor dreți, a cerut ca banii pentru florile care urmau să împodobească sicriul să fie dăruiti oamenilor sărmani, iar oficialitățile să nu rostescă niciun cuvânt, considerând că atât el, cât și oficialitățile au spus deja ce au avut de spus cât a fost în viață. O lecție de modestie și realism. Numele său a fost dat Amfiteatrului Facultății de Geologie și Geofizică din București și unei străzi din Craiova, cartierul Sărari.

Ludovic Mrazec a fost un întemeietor și premergător ce a purtat faima științei românești

peste mări și țări, aducând puncte de vedere noi în domeniile variate ale mineralogiei, petrografiei, geologiei, geofizicii, ale zăcămintelor de petrol, de sare, minerale și minereuri. A fost mentorul Academiei Române și fruntașul Secțiunii științifice a acesteia.

Prin cuvintele academicianului Dan Rădulescu (1968) [20], puzzle-ul nostru se încheie:

„Ludovic Mrazec a reușit ceea ce rar se întâmplă: să înfrângă distanța între generațiile care nu se întâlnesc, să influențeze gândurile cercetătorilor care i-au urmat peste zeci de ani, să aibă discipoli pe care nu i-a cunoscut niciodată.”

Referințe bibliografice

1. *Analele Academiei Române*, seriile 1901–1940, Biblioteca Academiei Române.
2. Anastasiu Nicolae (1996), *Ludovic Mrazec head of Mineralogy Department at the Bucharest University*, *Anuarul IGR*, supplement 1, 69.
3. Anastasiu Nicolae (2010), *100 de ani de cercetare geologică – de la Ludovic Mrazec la provocările europene*, în *Maestri și discipoli*, Universitatea București.
4. Anastasiu Nicolae (2010), *Ludovic Mrazec, Maestri și discipoli*, Universitatea București.
5. Anastasiu Nicolae (2010), *Școala de Mineralogie pe urmele lui Ludovic Mrazec. 110 ani de existență, Maestri și discipoli*, Universitatea București.
6. Andrei Justin (2006), *Ludovic Mrazec – founder of the Romanian geophysics*, *Anuarul IGR*, 74, p. 4–7.
7. Berindei Dan (2016), *Istoria Academiei Române (1866–2016)*, Ed. Academiei Române, 618 p.
8. Ciupagea Dumitru (1991), *Ludovic Mrazec – Academician*, Ed. Academiei, 240 p.
9. Codarcea Alexandru (1968), *Profesorul Ludovic Mrazec*, *Anuarul IGR*, XXXVI.
10. Dimitrescu Radu (1997), *Ludovic Mrazec, petrograf*, Ed. Academiei.
11. Filipescu Miltiade (1945), *Profesorul Ludovic Mrazec*, „Natura”, XXXIV–2, p. 1–7.
12. Giușcă Dan, *Ludovic Mrazec – Profesor și petrograf*, „Buletinul Societății de Științe Geologice din România”.
13. Grecu Florina (1992), *Ludovic Mrazec – a member of the Academy. His role in the discovery of the gas-bearing domes of Transilvania*, *Analele Universității București*, XL–XLI, p. 101–102.
14. Haiduc Ionel, Otiman Păun Ion. (2012), *Tezaurul Academiei Române*, vol. I, *Donatori și donații*, Ed. Academiei Române, 919 p.
15. Haiduc Ionel, Otiman Păun Ion. (2012), *Tezaurul Academiei Române*, vol. II, *Monumente de arhitectură*, Ed. Academiei Române, 919 p.
16. Ianovici Virgil (1968), *O sută de ani de la nașterea lui Ludovic Mrazec (17 iulie 1867–17 iulie 1967)*, *Anuarul IGR*, XXXVI, p. 9–28.
17. Ilie Mircea (1957), *Ludovic Mrazec. Figuri de geologi români*, p. 65–113, Ed. Științifică.
18. Macovei Gheorghe (1941), *Profesorul L. Mrazec. Personalitatea și opera sa științifică*, „Natura”, XXX–1, p. 3–7.
19. Macovei Gheorghe (1968), *Profesorul Ludovic Mrazec (1867–1944)*, *Anuarul IGR*, vol. XXXVI.
20. Rădulescu Dan (1968), *Ludovic Mrazec*, *Anuarul IGR*, XXXVI, p. 29–34.
21. Rădulescu Dan (2006), *Ludovic Mrazec*, *Anuarul IGR*, 74, p. 185–190.
22. Rădulescu Florin, *Ludovic Mrazec (1867–1944). Creatorul școlii românești de geologie*, *Anuarul IGR*, vol. 47.
23. Rusu N. Dorina (2007), *Pagini din istoria Academiei Române*, Ed. Academiei Române, 725 p.
24. Stanciu Victor (1944), *Profesorul Ludovic Mrazec*, „Revista Muzeului Geologic-Mineralogic”, VIII–1, p. 131–138.

Ludovic Mrazec, director al Institutului Geologic al României (1906–1930)*

Acad. Gheorghe Udubașa

De la începutul încheșării comunității geologice în România (sfârșitul secolului al XIX-lea) până la mijlocul secolului următor au fost multe personalități cu realizări deosebite în diverse domenii. Cu riscul de a fi părintor, pot afirma însă că academicianul Ludovic Mrazec a fost totuși printre cele mai complete personalități, cu preocupări care au atins nivelul unui enciclopedist, cu realizări excepționale în mai multe domenii ale științelor geologice.

A fost profesor la Universitatea din București, ministru al Industriei și Comerțului (1927–1928), director al Institutului Geologic al României (IGR),

președinte al Academiei Române (1932–1935) și organizatorul principal al primului congres al petrolului ținut în România în 1907 și al Societății Geologice a României (1930).

Despre fiecare dintre atribuțiile academicianului Ludovic Mrazec vor vorbi colegii mei. Ca fost director (general) al Institutului Geologic al României îmi permit să prezint realizările lui Ludovic Mrazec în această funcție, pe care a deținut-o de la înființarea institutului (1906) până în 1930. Este astfel cel mai longeviv director din istoria Institutului. A fost perioada de formare, dezvoltare și „formatare” a Institutului Geologic al României, prima

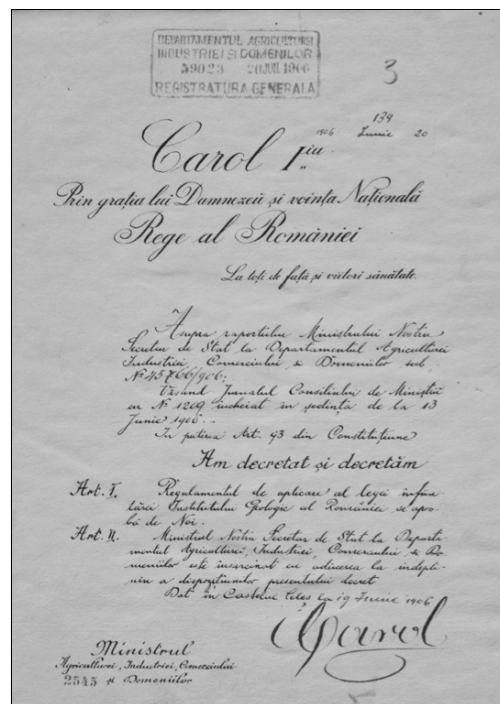
*Clădirea istorică a Institutului Geologic,
acum sediul Muzeului Național de Geologie*

*Alocuțiune susținută la sesiunea comemorativă „Ludovic Mrazec – ilustru savant român”
(28 februarie 2018, Aula Academiei Române)

instituție de cercetare din România. A început prin a da sugestii privind edificarea clădirii Institutului și aceasta având prioritatea de a fi prima clădire construită special pentru o instituție publică. A urmat apoi organizarea propriu-zisă a activității, stabilirea priorităților de cercetare, selectarea personalului, inițierea colecțiilor de roci și minerale, devenite mai târziu Muzeul Național de Geologie, în clădirea istorică a IGR din Șoseaua Kiseleff nr. 2, construită în stil neobrancovenesc după planurile arhitectului Victor Ștefănescu, declarată ulterior monument arhitectonic.

La început, IGR a avut câteva secțiuni/departamente care au inclus: Secțiunea de geologie, condusă de V. Popovici-Hațeg; Secțiunea de agrogeologie, condusă cu competență de G. Munteanu-Murgoci, pe toată perioada lui de funcționare la IGR (1906–1925), Serviciul de prospecțiuni (inclusiv geofizice), înființat în 1925, condus de D. Roman, T.P. Ghițulescu și S. Ștefănescu și Laboratorul de chimie, condus de Lazăr Edeleanu, creatorul metodei de cracare catalitică a petrolului. S-au adăugat apoi secțiile de economie și statistică.

Grija academicianului Mrazec pentru asigurarea unui personal de cercetare corespunzător s-a manifestat și prin selectarea riguroasă a angajărilor sau colaborărilor la IGR. Au activat, astfel, la institut specialiști deja consacrați în domeniu, unii activând și în mediul universitar. Lista acestora este lungă, amintim aici doar câteva nume: Ștefan Cantuniari, Max Reinhardt, Theodor Kräutner, Alexandru Codarcea, Dan Giușcă, Julius Szadecky, Nicolae Petruțian, Ștefan Ghica Budești, Mircea Savul, Otto Protescu, Gheorghe Murgeanu, Emilia Saulea, Grigore Răileanu etc. etc. În unele cazuri au fost invitați și geologi străini, cum ar fi W. Teisseyre, iar după moartea lui Murgoci (1925) a chemat spre consultare personalități din Franța (P. Termier, Z. Bertrand) și mai târziu din Elveția (A. Streckeisen). Rămânând singur pe baricadele concepției pânziste a Carpaților, Mrazec a vrut să arate că pânzele tectonice din Carpații Meridionali sunt o realitate și se corelează cu cele din Alpi. Acestea, în condițiile în care tabăra antipânzistă din IGR era încă destul de puternică, fiind reprezentată prin Ion Atanasiu, Gheorghe Macovei, D.M. Preda. Celebra pânză getică, conturată încă din 1905 de Murgoci, a fost pe deplin confirmată prin cercetări ulterioare. Structura în pânze a Carpaților a fost generalizată, prin extinderea lor, și în Carpații Orientali, unde Mrazec

Decretul de aplicare a legii înființării Institutului Geologic al României, semnat de Regele Carol I

împreună cu Ion Popescu-Voitești au conturat pânzele de șariaj din zona flișului.

Dezbaterea problemelor în discuție era liberă, desfășurându-se în cadrul celebrelor ședințe de comunicări de vineri, unde efectiv s-a format școala românească de geologie. Discuțiile asupra ideilor prezentate se prelungeau uneori până după-amiaza târziu, fiind consemnate ca niște procese verbale, în Dărilor de seamă ale ședințelor IGR, ce au fost publicate fără întrerupere în intervalul 1908–1992; în 1992 „procesele verbale” devin lucrări independente în revistele specializate („Romanian Journal of Mineralogy”, „R. J. of Petrology”, „R. J. of Mineral Deposits” etc.).

Întrucât după Marea Unire cunoașterea geologică a teritoriului României era inegală, academicianul Mrazec a lansat ideea elaborării unor monografii regionale, necesare omogenizării cunoașterii. Th. Kräutner a elaborat astfel de lucrări în Munții Bihor și Rodnei, M. Ilie în Munții Metaliferi și Trascău, M. Paucă în Munții Codru Moma ș.m.a. A fost posibilă, astfel, nașterea ideii elaborării hărții geologice a României la scara 1:500 000, care începe în 1927 și continuă câteva decenii. Această hartă a rămas un document de referință pentru cercetările ulterioare, fiind completată prin hărțile mai de detaliu la scările 1:200 000, 1:100 000 și 1:50 000, care se continuă și astăzi.

*Imagine istorică a Sălii Colecțiilor
din Institutul Geologic*

*Imagine actuală a Sălii Colecțiilor
în Muzeul Național de Geologie, inaugurat în 1990*

Astfel „echipat”, IGR putea răspunde tuturor problemelor legate de cercetările geologice-științifice și practice care urmau să fie executate pe teritoriul României. IGR a avut de la înființare responsabilitatea avizării tuturor proiectelor majore de natură geologică, în acord cu Legea organică de înființare a IGR, care stipula „studierea solului și subsolului României, ridicarea hărților geologice și agrogeologice, precum și avizarea tuturor chestiunilor referitoare la solul și subsolul țării”.

Conform Legii Minelor din 1924, la elaborarea căreia Ludovic Mrazec a avut o contribuție esențială, IGR avea misiunea de a acorda permise de explorare, de a concesiona zăcăminte minerale, de a institui perimetre de protecție hidrogeologică, de a stabili perimetre concesionabile, de a acorda licențe de exploatare bazate pe rapoarte întocmite de IGR – este exact ceea ce revine unui Serviciu Geologic Național în momentul de față. În Legea Minelor din 2002 aceste atribuții au fost preluate de alte autorități, în special de ANRM, și, din păcate, nu toate au fost gestionate corespunzător, mai ales cele privind avizarea perimetrelor de lucrări magistrale (de exemplu, autostrăzi etc.).

Atribuțiile directorului Institutului erau multiple și trebuie subliniat faptul că Ludovic Mrazec n-a neglijat niciuna. A rezolvat cu eleganță aparenta concurență cu G.M. Murgoci, privind șariajele din Carpații Meridionali, retrăgându-se mai întâi în Carpații Orientali, unde a pus la punct împreună cu I. Popescu-Voitești pânzele flișului. Apoi și-a continuat preocupările privind zăcămintele de petrol, a acceptat originea organică a petrolului și a definit, încă în 1907, culele cu sâmbure de străpungere, definite mai târziu drept cule diapire („culta lui Mrazec”).

Deși a activat ca profesor la Universitate, Mrazec a combinat cu pricepere și succes atribuțiile din cele două instituții. A fost un membru activ al Academiei Române (a fost și președinte în perioada 1932–1935), iar în anii 1931–1933 a activat în biroul Academiei sau al Secțiunii științifice.

Ca secretar general și ministru al Industriei și Comerțului a avut un rol hotărâtor în elaborarea, promovarea și aplicarea Legii Minelor, un document esențial în evoluția IGR și în diversificarea activităților acestuia.

O personalitate deosebită, un om generos și corect, un „director al tuturor”, Ludovic Mrazec a avut totuși un sfârșit trist, părăsit de cei apropiați, ajungând, în final, să facă abuz de medicamente, din cauza cărora i s-a tras sfârșitul. Pensionarea grăbită de la conducerea institutului (în 1930) și din învățământul superior (1937) au diminuat și întrerupt prodigioasa activitate a lui Mrazec.

Bombardarea casei sale, în 1944, a distrus probabil multe manuscrise sau lucrări în curs de finalizare, care au dispărut pentru totdeauna.

Ultimele sale lucrări punctează preocupările principale:

– *Cuceririle făcute în România de științele mineralogice* (1937);

– *Asupra diapirismului* (1935);

– *Problema geologică a petrolului în România* (1937);

– *Propuneri asupra întocmirii hărții geologice a României* (G. Murgoci, G. Macovei, 1926).

Ludovic Mrazec – petrograf și tectonician*

Tudor Berza

Membru corespondent al Academiei Române

Domnule președinte Constantinescu,
Domnilor academicieni,
Onorat public,

Îmi revine misiunea de a prezenta ideile lui Ludovic Mrazec, contribuțiile lui în petrografie și tectonică. De două ori au fost amintite sau chiar prezentate câteva idei dintre cele spuse de academicianul Dan Rădulescu, atunci director al Institutului Geologic, la centenarul nașterii savantului. Doresc să redau un pasaj ceva mai larg, pentru că este esența intervențiilor de astăzi. L-am ales, la rândul meu, pentru a plasa mai bine personalitatea lui Mrazec în raport cu întâlnirea de astăzi.

„Sunt rare cazurile în care cunoașterea pe care o ai despre un om pe care nu l-ai întâlnit niciodată să fie atât de profundă – chiar dacă nu și completă – încât să ai senzația certă că ea nu este tributară celor scrise de alții despre el, ci că este rezultatul unui contact spiritual direct pe care l-ai avut cu acesta. Și totdeauna, în aceste cazuri, meritul nu este nici al tău, nici al celor care au scris despre el, ci al lui, al omului care de sub negura anilor și din vârtoarea evenimentelor reușește să apară mereu luminos prin faptele și opera sa.

Ludovic Mrazec n-a fost pentru generația noastră, a celor care nu l-am întâlnit, o figură măreață dar îndepărtată, impunătoare dar înstrăinată prin trecerea timpului. L-am «cunoscut», în realitate, cu toții din vremea studenției, în atmosfera Laboratorului de mineralogie al Universității din București, al Bibliotecii în care ne găsim astăzi sau din sutele de pagini tipărite, în cuprinsul cărora sunt cristalizate cele mai valoroase idei despre geologia pământului românesc. L. Mrazec a reușit ceea ce rareori se

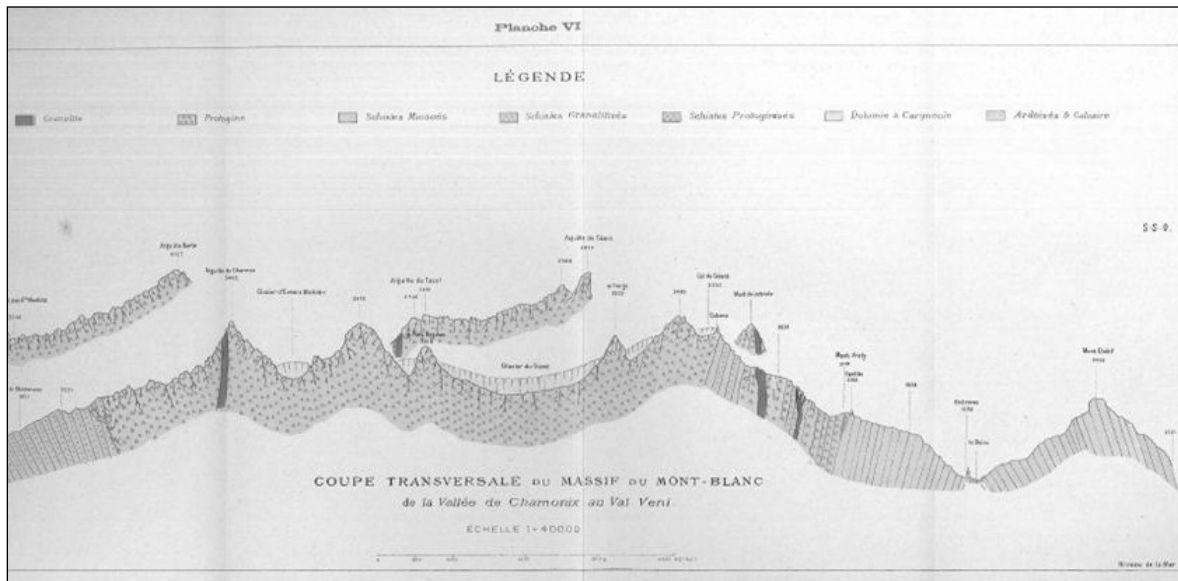
întâmplă: să înfrângă distanța dintre generațiile care nu se întâlnesc, să influențeze gândurile cercetătorilor care i-au urmat peste zeci de ani, să aibă discipoli pe care nu i-a cunoscut niciodată”.

Suntem în anul 2018 și, prin urmare, ne grăbim să facem apel la internet, pentru orice subiect care ne interesează. Am făcut, desigur, lucrul acesta și pe un *site* dedicat bibliotecilor, ce arată care dintre acestea au operele lui Mrazec în zona în care cercetezi, am găsit publicațiile lui, care se întind peste 50 de ani, de la 1892 până în 1944. Am găsit lista lor, mai cuprinzătoare decât o știam din cercetările noastre de aici, am găsit lista celor care au scris despre Mrazec. *Site-ul* se numește Worldcat, iar cine dorește poate să continue investigația.

Voi începe cu teza de doctorat făcută la Geneva cu profesorul Duparc, susținută în 1892, la vârsta de 25 de ani. Ea a fost precedată de câteva note, redactate singur sau împreună cu Duparc, ce sunt amintite și constituie un subiect care se încadrează în marea geologie a Europei, Mont Blanc fiind, cum știm, nu numai cel mai înalt vârf al Europei, dar și un subiect deosebit de geologie, un masiv granitic carbonifer, străpungând învelișuri de șisturi cristaline într-o formă în evantai, punând probleme de geneză, de geologie structurală și, poate nu surprinzător, această secțiune – din cele multe ale lucrării pe care am ales-o spre comentare – este foarte asemănătoare cu aceea în care se prezintă masivul granitic din Retezat la noi, cu contacte deversate pe ambele flancuri.

Mrazec revine cu Duparc, în 1898, într-o lucrare de sinteză, din nou foarte citită, tradusă și în engleză, apărută în mai multe ediții și care arată că această contribuție a lui Mrazec a fost esențială.

*Alocuțiune susținută la sesiunea comemorativă „Ludovic Mrazec – ilustru savant român”
(28 februarie 2018, Aula Academiei Române)

Duparc, împreună cu mai mulți studenți, a publicat note parțiale, dar sinteza a elaborat-o cu Mrazec.

Cum s-a amintit, nu rămâne în Elveția, deși ar fi avut acolo o glorioasă carieră universitară. În anul următor [ar fi util să se precizeze anul] candidează și câștigă concursul pentru profesor la București. Și atunci, ceea ce învățase în Alpi continuă în România. Și, cum începuse cu masive granitice și șisturi cristaline, se duce cu precădere în Carpații Meridionali, partea din Carpații României mici, unde terenuri de șisturi cristaline erau cele mai dezvoltate. Bineînțeles, exista și o mică arie în Dobrogea. Împreună cu preparatorul de atunci, Gheorghe

Munteanu-Murgoci, fidelul său colaborator, începe să publice câteva note, cu caracter mineralogic sau petrografic despre gnaisele cu cordierit din Munții Căpățâanii, despre wehrlitul din Muntele Ursu, și aceste note, la care se adaugă altele despre structura Munților Parâng și Munților Vulcan, preced sinteza la care mă voi opri ceva mai mult.

Pe parcursul vieții însă, mai ales după eliberarea de multiplele obligații de director sau ministru, revine la mineralogie, la petrologie și, împreună cu asistentul și colaboratorul lui din anii târzii, Dan Giușcă – profesorul nostru și academicianul care a scris atât de frumos despre Mrazec –, se preocupă de semnificația epidotului în rocile magmatice, subiect până astăzi foarte actual, pe care îl urmărește în general și în special cazul granitului de Mont Blanc, subiect care a dat și un IGCP în anii 1990, dedicat granitelor cu epidot, care a dezvoltat linia de gândire introdusă de Mrazec. Această primă parte a vieții lui L. Mrazec a fost sintetizată în studiul academicianului Radu Dimitrescu publicat în „Analele Academiei Române”, *Ludovic Mrazec, petrograf*, din care voi cita un pasaj definitoriu și foarte bine integrat acestui moment:

„Ceea ce ne interesează astăzi în opera petrografică a profesorului Ludovic Mrazec este să vedem cum un cercetător, format în Alpii Occidentali, schițează încetul cu încetul ideile conducătoare de atunci ale structurii fundamentului cristalin al României, vorbind într-un limbaj pe care cu cea mai mare ușurință îl traducem în limbajul nostru mult mai elaborat de azi. La începutul secolului XX, anumite linii directoare fuseseră deja trase: strălucitul elev Murgoci putea să intre în

Duparc, Mrazec (1898)

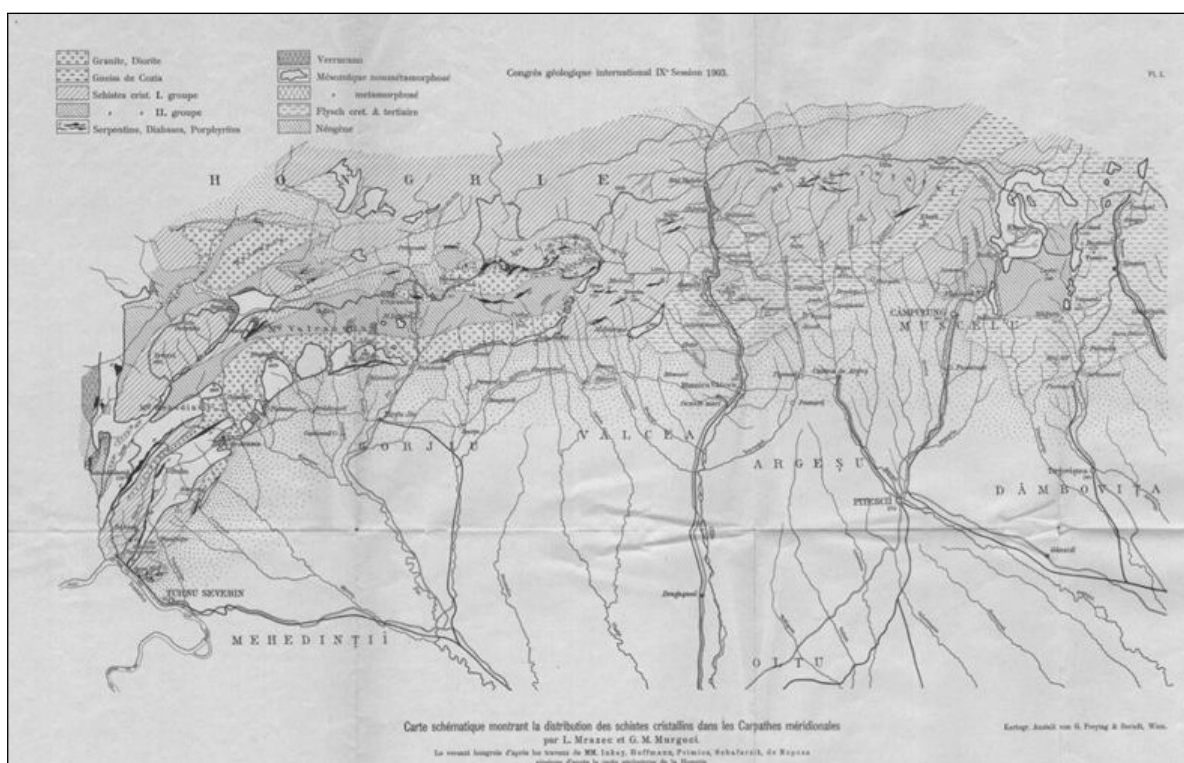
Mem. Soc. Phys. Hist. Nat Genève

scenă, urmat mai târziu de elevii «școlii de la Basel», toți îndrumați de cel care a fost patriarhul petrografiei românești.”

După această primă etapă de circa zece ani, 1895–1903, cu ocazia Congresului Geologic Internațional de la Viena, Ludovic Mrazec intră, la 36 de ani, în primul plan al geologiei mondiale. Prezintă comunicarea *Sur les schistes cristallins des Carpates Méridionales, versant roumain*; bineînțeles, suntem în 1903, dar cum se poate observa din hartă și secțiuni, vede lucrurile în ansamblu, de la Mureș și Olt la nord de Carpații Meridionali, până la poalele sudice ale acestora, arătând că granițele nu separă popoarele, români de-o parte și de alta, și cu atât mai puțin geologia. A plasat bibliografia nu la coadă ci la început, arătând că lucrarea este o sinteză a zece ani de activitate, în care se împletesc primele contribuții cu Duparc, cât și cele elaborate singur sau cu Murgoci, cu care a făcut o pereche despre care se va mai discuta, sper, în 2022, când se vor împlini 150 de ani de la nașterea lui Murgoci. Ei puneau deci atunci bazele cunoașterii cartografice și ale separării principalelor entități geologice din Carpații Meridionali. Ceea ce am spus este amintit la sfârșitul lucrării, după 18 pagini, în care arată că în timpul tipăririi acestei lucrări a luat cunoștință de lucrarea asupra Banatului a lui Schafarzick, care era responsabil, de cartarea părții străine de România de atunci a Carpaților Meridionali, în care această

schematizare în două grupuri a cristalinului este folosită și de marele geolog austriac.

Aceasta este harta lucrării, o hartă care prezintă structura Carpaților de la Dunăre și până la Prahova; este o realizare despre care greu ne putem imagina cum doar în zece ani, numai câțiva oameni, – e adevărat mai fuseseră înainte Drăghiceanu și Gregoriu Ștefănescu – apar figurate atâtea detalii. Avem aici piatra de temelie a reprezentării cartografice a unui important segment al orogenului alpin carpatic-himalayan. Se poate vedea o masă mare în est și nord, precum și în peticul Godeanu și puțin în Mehedinți, cu hașură NE-SW: este grupul 1 separat de Mrazec, alcăuit din șisturi cristaline cu grad avansat. Hașurat fin NW-SE și străbătut de granite (marcate cu cruciulițe) este grupul 2, mai slab metamorfic. Aceasta este contribuția majoră a lui Mrazec, atât principal, de a separa după gradul de metamorfism rocile cristaline, cât și contribuția cartografică prin care sunt conturate cele două grupuri. În plus, foarte important, sedimentarul care acoperă aceste roci cristaline considerate mai vechi, hercinice, este un sedimentar mezozoic, nemetamorfic în partea de sud, dar incipient metamorfozat în nordul munților Vulcan și Parâng. Aceasta a fost tulburată în anii '50–60 prin atribuirea depozitelor mezozoice slab metamorfizate Paleozoicului, dar în ultimii 20 de ani lucrurile au revenit la linia schițată de Mrazec și de elevii săi.

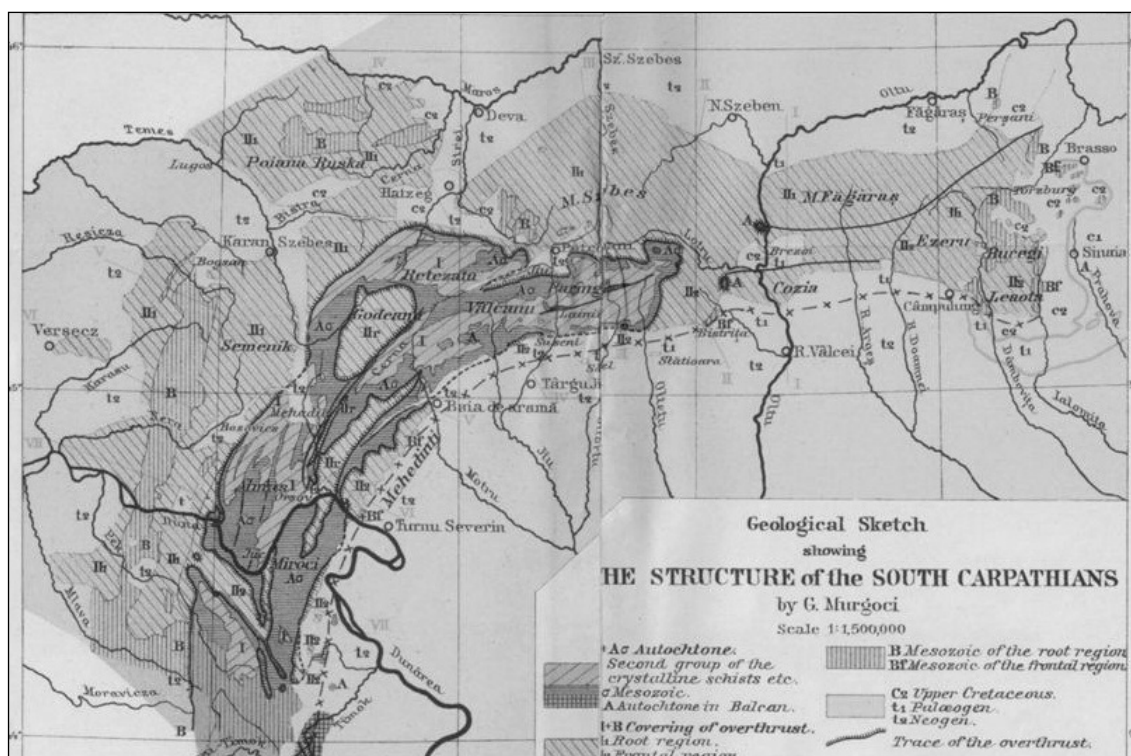
Cum un cristalin puternic metamorfic s-a suprapus peste un sedimentar, a fost lămurit de Murgoci cinci ani mai târziu. Câțiva ani mai târziu, Murgoci, la Congresul de la Stockholm, prezintă cu hartă secțiunii ceea ce anunțase deja în 1907, la Academia de Științe din Paris: concepția structurii în pânză a Carpaților Meridionali, în care marea masă de gnaise din nord încalecă, într-o imaginată supracutare, autohtonul care se vede în Munții Retezat, Almăj, Vulcan și Parâng.

Am ținut să dau aceste două imagini, pentru că sunt complementare. Între cei doi corifei ai geologiei românești a existat un schimb de idei, un schimb de lucrări, iar după moartea prematură a lui Murgoci, cel mai mare, și poate singurul apărător al acestei geniale idei, a fost Mrazec prin doctoratele pe care le-a lansat de către Ghika-Budești, Manolescu, Paliuc și Gherasi, care au confirmat strălucit această concepție. Aceștia au fost îndrumați atunci de tânărul geolog elvețian Albert Streckeisen, care îi succedase lui Murgoci la cursul de la Școala Politehnică. Streckeisen, în paralel cu cei patru doctoranzi menționați, publică, în 1934, o sinteză care confirmă ideile atât ale lui Mrazec, cât și ale lui Murgoci, ca litostratigrafie și ca structură tectonică, dezvoltând și cu idei proprii o contribuție foarte importantă: pânzele superioare în Poiana Ruscă, nordul Munților Sebeș și Făgăraș. Imaginea rămâne neschimbată pe diversele ediții ale hărții geologice, cea la scara 1:500 000, apoi cea la scara 1:1 000 000, care îmi dă ocazia să amintesc de

contribuțiile lui Mrazec și în alte zone decât Carpații Meridionali, care au fost prezentați în hărțile anterioare și anume: în Subcarpați pentru problema petrolului, în care are un rol esențial și prin definirea cutelor diapire, în Podișul Transilvaniei – unde aceeași tectonică a sării generează domurile în care se acumulează gazul metan –, precum și alte contribuții, cum ar fi în Dobrogea semnificația deosebită a faliei Pecenaga; deci, un savant care a adus contribuții importante pe tot teritoriul României de dinaintea și de după marea Unire de la 1918.

Și din nou fac apel la unul dintre profesorii noștri, academicianul Dan Giușcă, amintit deja astăzi ca unul dintre elevii preferați ai lui Mrazec, pentru că îmi era greu să mă pronunț în această conlucrare de idei dintre Mrazec și Murgoci: „Fără a diminua cu nimic sclipirea genială a lui Munteanu-Murgoci, trebuie să recunoaștem că ea a fost pregătită și prin munca îndelungată de cercetare și sinteză a celor doi geologi, în care sistematizarea naturală a șisturilor cristaline în două grupe, datorită lui Mrazec, a avut un rol de seamă”.

Și pentru că s-a amintit de înfrățirea generațiilor, astăzi ne întâlnim și simțim ceea ce am spus la început: Ludovic Mrazec are rolul unic de a pune în legătură geologii, indiferent dacă l-au cunoscut sau nu; noi suntem a treia generație, în bănci sunt și reprezentanți din a patra generație, dar va veni și a cincea și următoarele, cu toții fiind discipolii maestrului care s-a născut acum 150 de ani.

Ludovic Mrazec, președinte și fondator al Societății Române de Geologie și al altor societăți și asociații din România*

*Antoneta Seghedi***

*Titus Brustur****

Introducere

Ludovic Mrazec (Fig. 1) a fost membru titular al Academiei Române și membru corespondent sau onorific al mai multor academii, institute și societăți științifice străine: Academia de Științe din Paris, Academia Poloneză de Litere și Științe din Cracovia, Academia de Litere și Științe din Boemia, Societatea Naturaliștilor din Moscova, Societatea Geologică din Belgia, Societatea Geologică a Franței, Institutul Egiptean, *doctor honoris causa* al Universității din Strasbourg¹. De asemenea, a fost fondator al unor societăți românești, cum sunt Asociațiunea Română pentru Înaintarea și Răspândirea Științelor (ARPIS), Societatea Turiștilor din România (STR) și Societatea Română de Geologie (SRG).

Această lucrare prezintă procesul de înființare a Societății Române de Geologie în anul 1930, demersurile pregătitoare înființării acesteia, precum și activitățile legate de reuniunile științifice anuale organizate pe durata existenței acestei societăți. Lucrarea se bazează pe documente inedite salvate, păstrate și scanate de al doilea autor al lucrării, care a fost secretarul general al Societății Geologice a României în perioada 1992–1998.

Fig. 1 Ludovic Mrazec
(Fotografie din revista „Luceafărul” no. 12, 1905)

Preparative pentru fondarea Societății Române de Geologie (SRG)

Pregătirile pentru înființarea unei societăți românești de geologie au început în anul 1929, când

*Alocuțiune susținută la sesiunea comemorativă „Ludovic Mrazec – ilustru savant român”
(28 februarie 2018, Aula Academiei Române)

**Cercetător științific gradul I, INCD GeoEcoMar, București

***Cercetător științific gradul I, INCD GeoEcoMar, București

In luna 1930 se serbează centenarul Societății Geologice franceze.

In anul acestei serbari a celei mai vechi societăți geologice a națiunilor latine, e indicat să ia ființă o societate geologică (sau de geologie și mineralogie) în cea mai tânără din țările latine, în România.

Măreția țării, care cuprinde în limitele hotarelor sale partea geologică cea mai interesantă din Carpați și întinderi mari din regiunile ce le înconjoară, numărul destul de considerabil al persoanelor din țară (cca. 100) cari se ocupă sau se interesează de științele geologice și conexe, numărul mare de lucrări ce apar în fiecare an la noi în acest domeniu cât și faptul că în afară de catedre și cursuri de geologie și petrografie de sădămintă, de geografie fizică și de prospecțiune, etc. la cele 8 școli superioare din România mai există și un serviciu geologic al statului, toate aceste fapte vorbesc în favoarea acordării a tuturor asociații a științelor geologice și justifică fondarea unei societăți științifice românești în acest domeniu.

Un început s'a făcut prin ședințele ce se țin de 20 ani la Institutul Geologic în luna de iarnă și primăvară, din Noiembrie până în Iunie, în fiecare an, și prin publicarea *Dărilor de Seamă*.

In ceea ce privește publicațiunile societății, având în vedere cheltuielile mari ce ar necesita, s'ar putea găsi posibilitatea ca ele să fie făcute în cadrul publicațiilor Institutului Geologic.

Binevoiciți a ne arăta părerea D-voastră și a ne trimite răspunsul Dvs. până la 1 Noiembrie a.c.

Prof. L. Mrazec
Boseum Kiseleff 2
București

Fig. 2 Scrisoarea trimisă de Ludovic Mrazec persoanelor fizice și juridice interesate de științele geologice și conexe

Ludovic Mrazec, în numele Comitetului de inițiativă alcătuit din 35 de membri, a trimis câte o scrisoare geologilor și companiilor miniere, petroliere și energetice din țară (Fig. 2). Din scrisoare rezultă că anul 1930, când Societatea Geologică a Franței (SGF) a împlinit o sută de ani

de activitate, este un an potrivit pentru înființarea unei societăți geologice în România, cea mai tânără dintre țările latine din Europa, solicitând și un răspuns la scrisoare până în toamna anului 1929. Până la sfârșitul anului 1929 au sosit răspunsuri din partea persoanelor fizice și juridice, printre care amintim: Vasile Buțureanu, Emil Sanielevici, Simion Mehedinți, Ion Popescu-Voitești, dar și de la Creditul Minier, Societatea Anonimă din Reșița etc.

Proiectul pentru statut a fost definitivat până în februarie 1930. Din mai multe variante s-a optat pentru denumirea de Societatea Română de Geologie (Fig. 3). Ludovic Mrazec a trimis apoi scrisori unui număr de circa 60 de geologi din țară, de la diverse instituții și companii, solicitând observații și completări la proiectul de statut. Lista cuprinde Societatea „Steaua Română” (Moreni, Prahova), Societatea de Foraj Lemoine (Ploiești), Societatea Lupeni, Societatea Electrică, Creditul Minier din București, Societatea „Astra Română” din Câmpina, Societatea „Colombia” etc.

Fondarea Societății Române de Geologie

După primirea observațiilor, Ludovic Mrazec a trimis o scrisoare membrilor Comitetului de inițiativă, prin care i-a invitat să participe la ședința de constituire și la alegerea conducerii Societății. Data ședinței de constituire a SRG a fost stabilită pentru duminică 2 martie, ora 10, în sala Laboratorului de geologie al Universității București. Ordinea de zi a ședinței de constituire a fost dactilografiată

Proiect pentru Statutul Societății Geologice Române

Cap. I.
Scopul, numele societății, sediul, durata și compunerea ei.

Art. 1.- Se constituie o societate în scopul de a reuni pe toți cei ce practică geologia și pe toți cei ce se interesează de geologie și de științele conexe.

Art. 2.- Societatea poartă numele „Societatea Română de Geologie” (1).

Art. 3.- Sediul societății este în București.

Art. 4.- Durata societății este nelimitată.

Art. 5.- Membru al societății poate fi orice persoană care se interesează de Geologie, Paleontologie, Mineralogie, Petrografie, Geografie, Geofiziologie, etc., precum și de științele miniere în general.

Art. 6.- Numărul membrilor este nelimitat.

(1) După propunerea d-lui Prof. Rașcovitș, societatea trebuie intitulată „Societatea Română de Geologie, Mineralogie și Geofiziologie” sau „Societatea Română de Științe Geologice”.

Scrisoarea însoțitoare:

Stimate Domn,

Vă trimitem proiectul de statut al Societății Geologice Române, elaborat de un comitet de inițiativă, și vă rugăm să aveți bunătatea de a ne comunica dacă aveți de făcut observațiuni asupra lui.

Văm fi foarte recunoscători dacă părerea D-voastră ne-ar fi trimisă cât mai curând posibil.

Mulumindu-vă pentru bunăvoință, vă rugăm să primiți salutările noastre.

În numele comitetului de inițiativă

L. Mrazec

Fig. 3 Proiectul pentru statutul SRG și scrisoarea însoțitoare din 3.02.1929 trimisă de Ludovic Mrazec membrilor comunității geologice, pentru a solicita observații

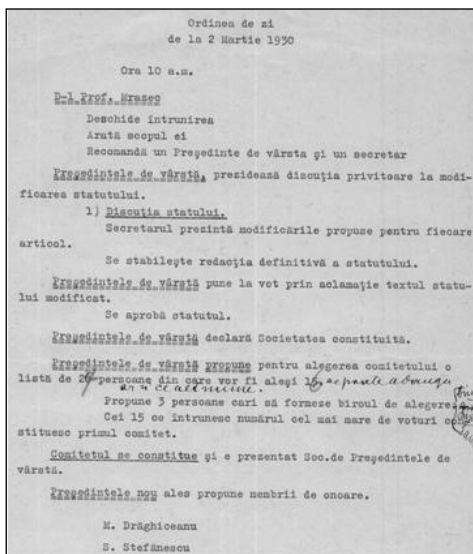

Fig. 4 Ordinea de zi a ședinței de constituire a SRG din ziua de 2 martie 1930

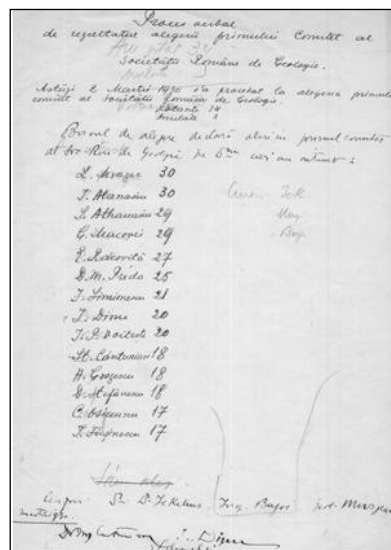

Fig. 5 Procesul verbal de numărare a voturilor la ședința de constituire a SRG

(Fig. 4), iar regula de vot acceptată a fost ca primele 15 persoane cu cel mai mare număr de voturi vor intra în comitetul de conducere al societății.

Rezultatul votului, după cum rezultă din procesul verbal al ședinței de constituire (Fig. 5), precum și din scrisorile trimise altor membri ai comunității geologice, a fost următorul: președinte L. Mrazec, vicepreședinți Sava Athanasiu și Emil Racoviță, secretar general Ion Atanasiu, casier David M. Preda, iar membri: Ștefan Cantuniari, Ion Dinu, Ion Ficșinescu, Horia Grozescu, Gheorghe Macovei, Constantin Osiceanu, Ion Simionescu, Dumitru Ștefănescu, Ion Popescu-Voitești și Ilie Bujoi. În ordinea numărului de voturi, cenzori au fost aleși Gheorghe Murgeanu și Erich Jekelius. Din procesul-verbal al numărării voturilor, rezultă că L. Mrazec și I. Atanasiu au fost aleși cu număr egal de voturi, câte 30 fiecare (Fig. 5). Conform extraselor păstrate din ziare, comunicatele de presă privind constituirea SRG au fost preluate de „Universul” și „Curentul”, din 20 martie 1930.

S-a păstrat și scrisoarea olografă adresată de Ludovic Mrazec decanului prin care se solicita, ca sediu al Societății pentru adunările lunare, amfiteatrul Laboratorului de geologie, precum și un spațiu mai mic pentru ședințele săptămânale ale comitetului.

Reacțiile după înființarea SRG nu au întârziat să apară. Astfel, la 17 aprilie 1930, Societatea Geologică a Franței a trimis o scrisoare de felicitare, iar

Societatea de Ciment „Ioan Cantacuzino” (Fabrica Brăila) a anunțat plata taxei de înscriere și a cotizației anuale. Societatea anonimă Lupeni pentru exploatarea huilei a trimis o scrisoare prin care a mulțumit pentru cele zece exemplare de statut și cereri de înscriere primite, solicitând încă cinci.

Fig. 6 Felicitarea adresată Societății Geologice a Franței cu ocazia aniversării centenarului, semnată de membrii comitetului SRG

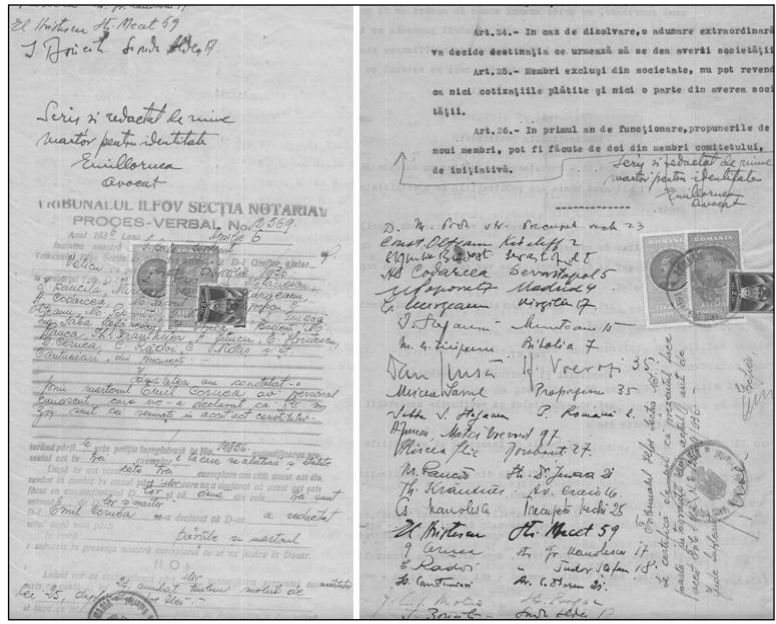

Fig. 7 Actul constitutiv și statutul SRG, cu timbre și semnături notariale, din aprilie 1936

Cu ocazia centenarului Societății Geologice a Franței, Comitetul de conducere al SRG a trimis o felicitare semnată de membrii comitetului (Fig. 6).

La ședința inaugurală a SRG, din 9 iunie 1930, Ludovic Mrazec arăta că înființarea societății este o „consecință a curentului științific creat de Institutul Geologic al României” și a apărut din „necesitatea

unirii sub un acoperiș comun a geologilor și minierilor pentru a cultiva una dintre cele mai nobile științe”.

Actul constitutiv al SRG a apărut ca act notarial abia în 1936, când președinte era G. Macovei. Acest act conține semnăturile olografe ale membrilor societății (Fig. 7). Statutul SRG a fost publicat și în

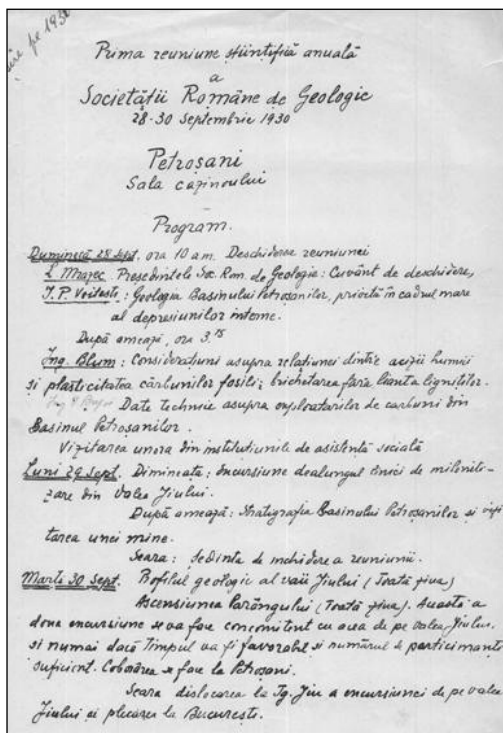

Fig. 8 Programul primei reuniuni științifice a SRG din 28–30 septembrie 1930

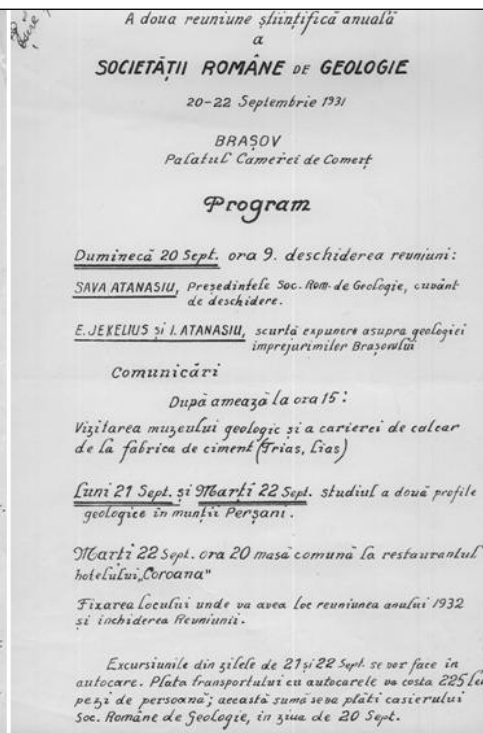

Fig. 9 Programul celei de-a doua reuniuni științifice a SRG de la Brașov

Buletinul Societății. Este un document de numai șapte pagini, format A5, foarte concis și precis, cu numai 27 de articole.

În lunile aprilie și mai 1930, au urmat cereri de primire în SRG. Fiecare cerere conținea recomandări a câte doi membri ai SRG, primea număr de intrare și era avizată de conducere. Dintre cererile păstrate, rezultă că Theodor Kräutner de la Institutul Geologic a fost propus de D.M. Preda și I. Atanasiu, la fel G. Murgeanu, Albert Streckeisen (Școala Politehnică), Alexandru Codarcea, Dan Giușcă și Erick Jekelius. Ion Băncilă a fost propus de Sava Athanasiu și D.M. Preda, Mircea Paucă de D. Ștefănescu și Ion Băncilă, iar Virgil Ianovici de D. Ștefănescu și Mircea Savul.

Reuniunile Societății Române de Geologie

În perioada existenței sale, între anii 1930–1938, SRG a organizat reuniuni anuale în diferite localități din țară, fiecare întrunire cu excursii de teren.

Prima reuniune anuală a avut loc în zilele 28–30 septembrie 1930 la Petroșani, în sala Cazinoului Muncitorilor (azi teatru), o clădire în stil neoromânesc.

Din lista participanților rezultă ca au fost de față circa 30 de persoane. Din programul ședinței (Fig. 8), rezultă că, după cuvântul de deschidere rostit de Ludovic Mrazec, Ion Popescu-Voitești a prezentat geologia bazinului Petroșani. Prezentările din prima zi au fost urmate de două zile de excursii. În prima zi au fost vizitate milonitele de pe Valea Jiului, L. Mrazec fiind ghid. În aceeași seară a avut loc ședința de închidere a reuniunii. Excursia din ziua a doua a fost dedicată prezentării profilului Văii Jiului, urmată de plecarea spre București.

A doua reuniune a avut loc în perioada 20–22 septembrie 1931, la Brașov, la Palatul Camerei de Comerț. Conform programului (Fig. 9), ședința a fost deschisă de Sava Athanasiu, președintele SRG. A urmat o prezentare a geologiei zonei, susținută de E. Jekelius și Ion Atanasiu, și apoi comunicări. În aceeași după-amiază au fost vizitate Muzeul Geologic și cariera Fabricii de ciment, săpată în depozite triasice și liasice. La 21 și 22 septembrie au fost examinate două profile geologice din Munții Perșani, deplasările având loc cu autocarul. Închiderea reuniunii și masa comună au avut loc la Restaurantul Coroana din Brașov.

Președinții SRG trimiteau anual câte o scrisoare tuturor membrilor pentru confirmarea participării, plata taxei și detalii cu programul conferinței (Fig. 10).

A treia reuniune s-a desfășurat în perioada 1–4 octombrie 1932, sub forma unei excursii pe traseul Aiud – Abrud – Brad – Turda. Conform programului (Fig. 11), participanții s-au întâlnit la Hotel Saidl din Aiud, de unde s-a plecat în Munții Trascău, unde au fost vizitate flișul cretacic, klippele de calcare tithonice din Cheile Aiudului, Pleașa Râmețului, sinclinalul Bedeleu, șisturile cristaline din M. Trascău și M. Ponorului și bazaltele de la Detunata din M. Metaliferi. La deschiderea reuniunii, la 2 octombrie, cuvântul președintelui Ion Simionescu a fost urmat de prezentări despre aurul din România (V. Stanciu), studiul calcografic al minereului de la Roșia Montană (N. Petruțian), distribuția zonelor mineralizate în filoane aurifere (T.P. Ghițulescu) și geologia Munților Metaliferi (M. Ilie). Apoi sau fost vizitate instalațiile de prelucrare a minereului aurifer de la Gura Barza și minele de la Brad. În ziua a treia au fost vizitate minele statului de la Săcărâmb. Dimineața celei de-a patra zile a fost dedicată contactului dintre Munții Gilăului și depozitele flișului

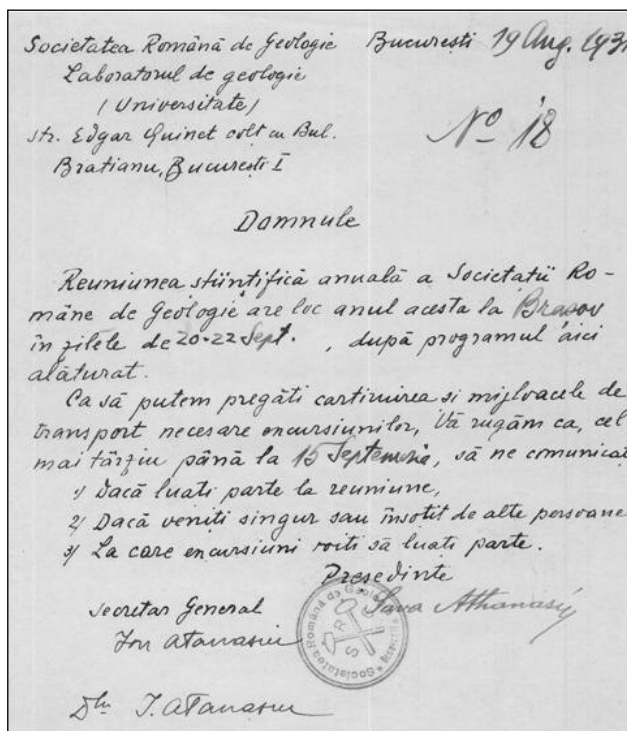

Fig. 10 Scrisoare cu programul reuniunii științifice anuale trimisă membrilor de Sava Athanasiu, președintele SRG, la 19 august 1931

<p>TRIEA REUNIUNE A SOCIETĂȚII ROMÂNE DE GEOLOGIE BRAD 1, 2, 3 și 4 Octombrie 1932.</p> <p>Excursiunea în Munții Apuseni.</p> <p>P R O G R A M</p> <p>Sinea I. Săptămâni 1 Octombrie 1932.</p> <p>Ora 7 a.m. Întâlnirea participanților la Hotel Sădii Aiud.</p> <p>Ora 7,30 Masa de dimineață la Hotel Sădii.</p> <p>Ora 8 a.m. Plecarea cu autobuzul pe șoseaua județeană Aiud - Abrud - Brad.</p> <p>Străbaterea Munților Trascăului, examinarea sonet Flyschului cretacic, censi Klippelor de calcare titoonice din Cheile Aiudului, Plenaș și Șinclinul Bedeleului, gîsturile cristaline din Munții Trascăului și Munții Fomeșului. Între Ponor și Abrud amezistele și basaltale (Detunata) din Munții Metaliei străbatînd Cretaciacul inferior (Schișta geologică No.1).</p> <p>Ora 19,30 Seara la Brad (Masa de seară și dormitul).</p> <p>Sinea II-a. Duminică 2 Octombrie 1932.</p> <p>Ora 8 a.m. Deschiderea reuniunii.</p> <p>1/. Cuvîntul de deschidere al Președintelui.</p>	<p>Z/Organizări:</p> <p>a) Dl. Prof. V. Stanculescu: Aurul din România</p> <p>b) Dl. N. Petrușila: Asupra Studiului calcografic al mine raurilor. Metoda și rezultatele obținute la Rogia Măntoaș.</p> <p>c) Dl. Ing. T. P. Gălbulescu: Distribuția amelor mineralizate în filonitele aurifere.</p> <p>d) Dl. Mircea Ilie: Privire geologică asupra Munților Metaliei.</p> <p>Ora 11,30 - 12,30 Vizitarea instalațiilor de prelucrare a minerului aurifer de la Brad (Gura Buză).</p> <p>Ora 13 Dejunul.</p> <p>Ora 14,30 Vizitarea minei de la Brad.</p> <p>Ora 20,30 Masa de seară la Brad.</p> <p>Sinea III-a. Luni 3 Octombrie 1932</p> <p>Ora 7,30 Masa de dimineață.</p> <p>Ora 8 a.m. Plecarea din Brad la Săcărâmb, pe șoseaua Brad - Deva - Săcărâmb.</p> <p>Ora 10⁰⁰ Vizitarea minei Statului din Săcărâmb.</p> <p>Ora 20 Reîntoarcerea în Brad.</p> <p>Sinea IV-a. Marți 4 Octombrie 1932.</p> <p>Ora 7,30 Masa de dimineață.</p> <p>Ora 8⁰⁰ Plecarea din Brad pe șoseaua județeană Brad - Abrud - Cămpeni - Turda - Aiud.</p> <p>Unchirarea contactului dintre gîsturile cristaline din Munții Giuleșului și Depozitele Flyschului cretacic. Trecerea</p>	<p>Cretaciacului superior din bazinul nordic al Arișului (Săleț), gîsturile cristaline din regiunea Trascău, Vidolm, Lunca, (Schișta geologică No.2), dacitul de Jidovina, eruptivul Trascăului (Buru-Moldovenești), Tectonica Munților Trascău-Bedeleu.</p> <p>Ora 13 : Dejunul la Turda.</p> <p>Ora 14 : Ședința de închidere a Reuniunii.</p> <p>a) Discuțiuni asupra celor observate pe teren în timpul reuniunii.</p> <p>b) Fixarea viitoareii reuniuni.</p> <p>c) Cuvîntul de închidere al Președintelui.</p> <p>Ora 16 Plecarea pe șoseaua Turda-Buru-Aiud. Geologia Bazinului Trascău (excursiune benevolă).</p> <p>PREȘEDINTE, <i>G. Murgeanu</i></p> <p>Secretar General, <i>A. Codarcea</i></p>
--	---	--

Fig. 11 Programul celei de-a treia reuniuni științifice a SRG din Munții Metaliferi

cretacic superior din bazinul Arișului, șisturile cristaline din regiunea Trascău, Vidolm, Lunca, dacitul de la Jidovina, eruptivul Trascăului (Buru-Moldovenești) și tectonica Munților Trascău-Bedeleu. După masa de prânz de la Turda și ședința de închidere, pe drumul de întoarcere spre Aiud, a fost propusă o excursie benevolă privind geologia bazinului Trascău.

A patra reuniune științifică anuală a SGR a avut loc la Turnu Severin, în perioada 6-9 octombrie 1933. Reuniunea a avut loc la Palatul Cultural,

astăzi teatru. Așa cum rezultă din scrisorile trimise prefectului, organizatorul conferinței și al excursiei de teren a fost Al. Codarcea. După prezentările din cursul dimineții, în după-amiaza primei zile a avut loc prima excursie, pe traseul Turnu Severin-Vârciorova. Pe acest traseu au fost examinate: Mezozoicul din carierele de la Gura Văii, șisturile cristaline ale grupului I (pânza getică) de la cantonul CFR 249, Stratele de Sinaia dintre văile Slătinic și Oreva, baza pânzei getice din cariera Ursoanea și profilul de la Vârciorova. Ziua a doua a fost un traseu mai

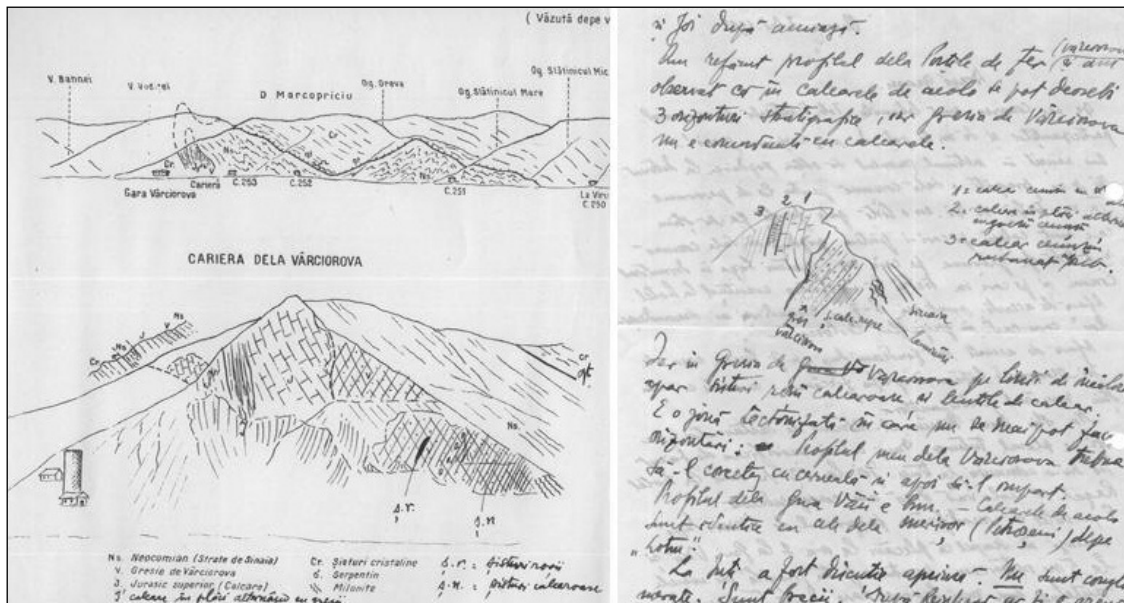

Fig. 12 Profilul carierei de la Vârciorova cu modificările făcute de Alexandru Codarcea în timpul reuniunii și comunicate într-o scrisoare adresată lui Gheorghe Murgeanu

lung, de la Turnu Severin la Berzasca. După o privire de ansamblu între Ieșelnița și Ogradena, au fost examinate granitul de Ogradina (pe Ogașul Costinești), zona mezozoică de la Cazanele Mici (pe ogașul lui Grigore și Ogașul Vâlcănușului), cromitele de la Dubova, Liasicul de la Lozovița, ofiolitele de la Plavișevița (Valea Satului), Ogașul Mic (Tișovița, km 94 și 91), gabbrourele din cariera Iuți, contactul gabbro-Verrucano (Svinița km 88–50), Liasicul și Doggerul de la Svinița (la Ciucianca, km 86–85), Barremianul de la Svinița (Ogașul Țiganski), Stratele de Klaus cu amoniți (la Greben) și porfirele cuarțifere permene (Izlaz). Cina a avut loc la Berzasca, cu cazare la Berzasca, Drencova și Cozla.

Ziua a treia, pe traseul Berzasca – Moldova Nouă, după o privire de ansamblu asupra Mezozoicului la Gura Ielișovii, au fost vizitate Tithonianul și Neocomianul de la Stilbița (Munteana), Liasicul fosilifer și încălecare Liasicului peste Neocomian (la Gura Siriniei), cristalinul și Culmul de la Cozla, Urgonian-Aptianul de la Stenka Liubcovei (Veliki Brag), rocile verzi ale zonei Minișului (Gura Văii Sichevii), contactul granitelor cu filitele zonei Minișului (Gornia, la Stenka, km 47-46), Malmul și Cretacicul inferior dintre Albeg și Coronini, cu cina și cazarea la Moldova Nouă. În program era prevăzută și o eventuală vizită la pivnițele Uzinelor Domeniului Reșița.

Ziua a patra a fost dedicată traseului Văii Dunării, între Moldova Veche și Turnu Severin, cu vaporul, cu vizitarea insulei Adakaleh. Ședința de închidere a reuniunii a avut loc la Turnu Severin. Este de remarcat că pentru această excursie, Al. Codarcea a refăcut profilul de la Porțile de Fier, iar observațiile sale asupra carierei de la Vârciorova au modificat profilul cunoscut anterior (Fig. 12). Congresului SRG de la Turnu Severin i s-a dedicat un articol în ziarul „Universul” din 8 octombrie 1933.

A cincea reuniune științifică a SRG a fost organizată la Târgu Ocna, în perioada 3–6 octombrie 1934, sub președinția lui Ion Popescu-Voitești. Pe lista de participanți sunt trecute 65 de nume, dar unele sunt barate. Conform scrisorii adresate membrilor societății, excursiile au fost conduse de geologii D.M. Preda și Ion Băncilă. În prima zi excursia s-a desfășurat în jurul localității Târgu Ocna. A doua zi s-a parcurs profilul geologic al văii Slănicului de la Târgu Ocna la Băile Slănic. A treia zi excursia s-a deplasat pe valea Trotușului și valea Doftanei, de

la Târgu Ocna până la Comănești, iar în a patra zi s-a parcurs profilul văii Trotușului de la Comănești la Păltiniș. S-au păstrat mai multe tăieturi din ziare despre fiecare zi din această reuniune, publicate în ziarele „Dimineața” și „Universul”.

De remarcat că, pe profilul văii Uzului, au avut probabil loc discuții aprinse între geologii pânziști și antipânziști. Harta geologică a zonei Tg. Ocna-Slănic-Doftana a lui D.M. Preda a fost elaborată pe baza datelor de teren, observațiile fiind efectuate împreună cu G. Macovei, care era antipânzist. Din acest motiv, G. Macovei a refuzat să fie autor al hărții, D.M. Preda publicând ca unic autor harta și secțiunea geologică în care a figurat poziția tectonică a Pânzei mediane cu Gresia de Tarcău.

A șasea reuniune științifică anuală a SRG a avut loc în Bucovina, la Câmpulung Moldovenesc, în perioada 29 septembrie–2 octombrie 1935. Scrisoarea adresată membrilor SRG, semnată de Ludovic Mrazec, președinte, și Ion Băncilă, secretar general, precizează că ghizii excursiei de teren vor fi D. (Mache) Ștefănescu, Th. Krätner și M. Savul (Fig. 13).

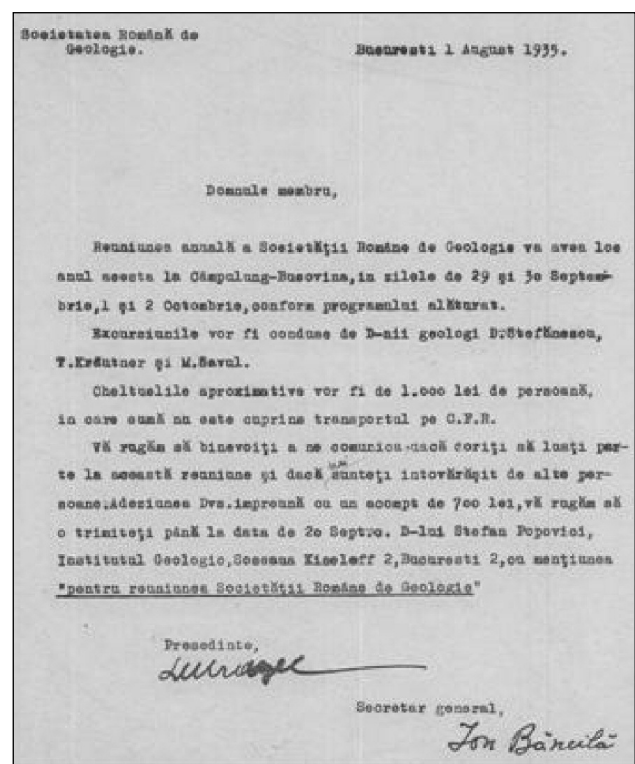

Fig. 13 Scrisoarea adresată membrilor cu invitația de participare la a șasea reuniune științifică de la Câmpulung Moldovenesc, semnată de Ludovic Mrazec (președinte) și Ion Băncilă (secretar general)

Fig. 14 Participanți la excursia celei de-a șasea reuniuni științifice a SRG de la Câmpulung Moldovenesc

Deschiderea reuniunii a avut loc la Câmpulung, fiind urmată, a doua zi, de o excursie pe profilul văii Moldovei, între Păltinoasa și Câmpulung, fiind ghidată de D. Ștefănescu. A treia zi a avut ca țintă chiuveta mezozoică a Bucovinei, cu vizitarea cristalinelui și ascensiunea Rarăului, prin Izvorul Alb, cu cazare la cabana Rarău. În ziua a patra excursia s-a deplasat până la Dorna, traversând cristalinelui și petecele cuverturii sale mezozoice, fiind vizitată și mina Iacobeni. Harta geologică a lui D. Ștefănescu și o secțiune geologică prezintă succesiunea litologică și structura depozitelor de pe Valea Moldovei și câteva imagini din excursie, în care-i putem recunoaște pe I. Popescu-Voitești, I. Băncilă, Th. Kräutner, D. (Mache) Ștefănescu (Fig. 14).

A șaptea reuniune a SRG a avut loc la Brăila, în intervalul 27 septembrie–2 octombrie 1936. Lucrările au fost deschise la Palatul Administrativ din Brăila, unde a avut loc sesiunea științifică. A doua zi, îmbarcați în autobuze, participanții au trecut Dunărea de la Brăila la Smârdan (Ghecet) și au vizitat granitele de Iacobdeal, Devonianul de la Bujoare, profilul dealului Priopcea și eruptivul de la Greci. După-amiază au plecat spre Tulcea prin Nord, vizitând cristalinelui de Orlița, bazaltele de la Luncavița, Isaccea, Niculițel. A treia zi participanții au vizitat formațiunile triasic-jurasice pe traseul Tulcea Veche-Somova-Telița-Ciclic-Frecăței-Cataloi-Tulcea. Ziua următoare a început cu vizitarea deschiderilor din Dealul Monument, unde au examinat contactul dintre conglomeratele werfeniene și formațiunile paleozoice, străbătute de un dyke de trahite. După-amiază s-au îmbarcat

pe vapor cu destinația Vâlcov, pe brațul Chilia, pentru vizitarea Deltei Dunării. În ultima zi au vizitat Vâlcovul și împrejurimile, apoi a urmat întoarcerea la Galați.

A opta reuniune a SRG a avut loc în perioada 23–26 septembrie 1936, în județul Bihor, organizată sub președinția lui D.M. Preda, cu Ion Băncilă secretar general. Au fost prevăzute două excursii geologice, una în Munții Pădurea Craiului (la Remeți și Bratca) sub conducerea dr. Th. Kräutner, iar cealaltă în Codru Moma, sub conducerea lui Mircea Paucă. Excursia s-a desfășurat cu automotorul. Conduși de Th. Kräutner, participanții au urmat traseul Valea Iadului-Remeți, pentru a vedea succesiunea Triasic inferior-Cretacic superior și a vizita zăcămintele de bauxită. A doua zi excursia a continuat profilul Văii Iadului, iar seara s-a dormit la Oradea Mare. În ziua următoare, avându-l ca ghid pe M. Paucă, participanții s-au deplasat spre Beiuș, cu o întrerupere în gara Borz, pentru a vedea profilul Triasicului de pe vale Crișului Negru. Ședința festivă a avut loc la Liceul „Samuil Vulcan” din Beiuș, în după-amiaza zilei de 25 septembrie. La ședința de comunicări au fost prezentate două mari subiecte: geologia Munților Pădurea Craiului și geologia Munților Codru Moma de cei doi ghizi amintiți. După noaptea petrecută la Beiuș, în ultima zi a fost cercetat profilul succesiunii Triasic-Jurasic-Cretacic inferior de pe Valea Mare a Finișului. Excursia s-a încheiat în seara aceleiași zile la Oradea Mare.

A noua reuniune științifică anuală a SRG, și ultima, a avut loc în perioada 2–15 septembrie 1938 în Italia, pe traseul Parma-Modena-Bo-

logna-Florența-Roma-Napoli-Pescara-Veneția. Reuniunea a fost organizată sub președinția lui D.M. Preda și a avut 27 de participanți. Excursia a început la Parma, unde au fost vizitate mai multe obiective, atât geologice, cât și culturale: un profil geologic al văii Ceno, Salsomaggiore și exploatarea de petrol de la Salsominore, în provincia Emilia Romagna. După vizite la Modena (cu vizitarea unei secțiuni geologice în valea Secchia de lângă Bozano), Bologna, traversarea Apeninilor spre Florența, Roma cu vizitarea Institutului Geologic, Napoli (cu vizitarea Vezuviului, a localității Pompei, a Câmpiilor Flegrene), excursia a trecut din nou Apeninii spre Foggia, Pescara, Veneția.

Publicațiile Societății Române de Geologie

SRG a editat o publicație, și anume „Buletinul Societății Române de Geologie”, apărută la editura Cartea Românească. Pe perioada activității SRG, au apărut cinci volume ale Buletinului, fiecare editat în două limbi străine, franceză și germană. În aceste volume au apărut lucrări remarcabile pentru dezvoltarea cunoștințelor geologice asupra teritoriului României. Pe coperta din spate a fiecărui volum erau trecuți membrii comitetelor pe trei mandate succesive, alături de membrii comitetului de redacție și informații despre condițiile de admitere ca membru în SRG.

În volumul I din 1932, G. Macovei a publicat lucrarea despre originea petrolului din Carpații românești și rocile mamă, Ion Simionescu a publicat lucrarea despre vertebrele pliocene de la Berești, iar Ion Popescu-Voitești a publicat lucrarea privind geologia bazinului Petroșani.

În volumul II din 1933, se remarcă lucrările lui D. Ciupagea privind structura bazinului Transilvaniei, Dan Giușcă despre problema diferențierii magmatice din Dobrogea de Nord, Th. Kräutner – geologia Munților Rodnei, iar M. Paucă, lucrările despre peștii fosili din Pliocenul Olteniei și din Transilvania.

Din Buletinul III din 1937, remarcăm lucrările:

- *Masivul eruptiv de la Sacar Bair din zona Tulcea*, Ștefan Cantuniari;
- *Chimismul nagyagitului*, Dan Giușcă;
- *Tectonica Munților Metaliferi*, Mircea Ilie;
- G. Macovei și D.M. Preda despre structura geologică a Bazinului Troțușului;

– *Zona flișului carpatic din Bucovina între Păltinoasa și Câmpulung Moldovenesc*, D. Ștefănescu.

Volumul IV al Buletinului SRG, apărut în 1939, cuprinde lucrările:

- *Insecte fosile din Terțiarul Olteniei*, I.Z. Barbu;
- *Geologia părții de est a munților Pădurea Craiului*, Th. Kräutner;
- *Problemele geologice ale Munților Codru Moma*, M. Paucă.

Volumul V din 1942 cuprinde lucrările:

- lui Ștefan Ghika-Budești despre metamorfitele și magmatitele din Carpații Meridionali;
- lui Mircea Paucă despre impresiunile de palmipede din Helvețianul Carpaților Orientali;
- lui D.M. Preda despre problema petrolului din Sicilia.

Alte organizații la înființarea cărora a contribuit Ludovic Mrazec

Ludovic Mrazec a fost interesat însă și de alte societăți românești, aflându-se printre membrii fondatori ai unora dintre acestea.

Astfel, a fost unul dintre fondatorii Asociațiunii Române pentru Înaintarea și Răspândirea Științelor (ARIRS), înființate, la Iași în anul 1902, de dr. Constantin Istrati. La primul congres ARIRS din perioada 2–5 iunie 1902, Ludovic Mrazec arăta că „scopul congreselor științifice naționale care, pe lângă comunicări de știință pură și strângerea legăturilor între oamenii de știință ai aceleași națiuni, este de a discuta interesele țării”.

De la înființare și până la Primul Război Mondial, ARIRS a organizat opt congrese (Iași, 1902; București, 1903; Constanța, 1904; Craiova, 1905; București, 1906; Focșani, 1909; Târgoviște, 1911; Galați, 1912)². Ultimul congres antebelic al ARIRS a avut loc în anul 1912, iar în timp asociația și-a modificat numele, devenind Asociațiunea Română pentru Înaintarea Științelor (ARIS). Al 8-lea Congres al ARIS a avut loc între 29 aprilie–2 mai 1934, la București, având ca președinte pe Ludovic Mrazec, iar secretar general, pe matematicianul Octav Onicescu. Inaugurarea congresului s-a făcut cu participare regală. De asemenea, a fost dezvelit bustul lui G. Munteanu-Murgoci din curtea Institutului Geologic al României (astăzi, Muzeul Național de Geologie) și s-a depus o jerbă de flori la statuia lui

C.I. Istrati din Parcul Carol. Participarea la congres a fost impresionantă: 33 de societăți științifice, circa 500 de participanți, 300 de comunicări grupate în șase secțiuni: matematică, fizică-chimie, științe naturale, istoria științelor, tehnică, învățământ. La acest congres, care a fost cântecul de lebadă al asociației, Ludovic Mrazec și-a expus două dintre dezideratele sale:

1) necesitatea creării unui institut care să sprijine laboratoarele, cu un apel la întreprinderile economice pentru sprijinirea cercetării;

2) necesitatea înființării unui „Consiliu național de cercetări”, organ îndrumător și consultativ al statului.

La congresul ARIS din 1934 au fost prezentate 29 de comunicări ale membrilor SRG, la Secția de geologie, mineralogie și științe miniere.

Ion Atanasiu, întâiul secretar general al SRG, a enumerat domeniile noi de cercetare, neatacate în România până în 1916, și anume: petrografia rocilor sedimentare, studiul microscopic al cărbunilor, aplicarea metodelor geofizice la studiul subsolului, studiul calcografic al minereurilor și analiza spectrală. Dintre lucrările prezentate, remarcăm:

• Ion Banyai – *Problema gazului metan din depozitele cretacee*;

• Alexandru Codarcea – *Ofiolitele din Banatul de sud și zăcămintele lor de cromit*;

• Miltiade Gh. Filipescu – *Studiul micrografic al rocilor silicioase din Cretacicul de pe Nistru*;

• Gheorghe Macovei și David M. Preda – *Contribuțiuni la tectonica zonei marginale a Flișului*;

• Mircea Paucă – *Câțiva pești fosili noi pentru Terțiarul din România*,

• Albert Streckeisen – *Contribuțiuni la studiul diferențierii magmatice în masivul sienitic de la Ditrău*;

• Ion Atanasiu – *Geologia la cel de-al VIII-lea congres al Asociațiunii române pentru înaintarea științelor (ARPIS)*³.

Ludovic Mrazec a participat și la crearea Societății Turiștilor din România (STR), înființată la 24 ianuarie 1903, în scopul „cunoașterii frumuseților țării românești și de a întări astfel

iubirea de patrie și de neam”. Inițiatorii societății au fost Ludovic Mrazec și Alexandru Tzigara-Samurcaș, iar sediul societății era în comuna Cătina, moșia Coraliei Boldur-Costachi, deținută de cel din urmă. Din comitetul de conducere al societății făceau parte: Grigore Antipa, Simion Mehedinți, G. Munteanu-Murgoci și Alexandru Vlahuță.

Societatea Turiștilor din România a avut o activitate de 13 ani, concretizată în drumeții în Munții Bucegi, Făgăraș, Piatra Craiului, Mehedinți, Gorj, Retezat. Societatea a construit două cabane, una în Piatra Craiului, inaugurată la 8 iunie 1908, iar a doua, Cabana Podeanu de la poalele Negoilului, inaugurată la 18 august 1908. Publicația societății a fost *Anuarul Societății Turiștilor din România*⁴.

Ludovic Mrazec a fost un pionier, deschizător de drumuri, un om căruia îi plăcea să construiască. Chiar dacă Societatea Română de Geologie a existat doar 14 ani, ea a fost foarte activă, cu reuniuni și publicații. În 1990, când a luat ființă Societatea Geologică a României la inițiativa academicianului Dan Rădulescu și a academicianului Mircea Săndulescu, în statutul noii societăți se specifică faptul că SGR este o continuatoare a SRG, ca o recunoaștere a calităților de excelent organizator ale lui Ludovic Mrazec.

Bibliografie

¹Ilie M., *Figuri de geologi români. Ludovic Mrazec*, Ed. Științifică, București, p. 65–113, 1958.

²Botez E., *Scurt istoric al Asociațiunii Române pentru Înaintarea și Răspândirea Științei*, NOEMA, vol. IV, nr. 1, p. 143–151, 2005.

³Atanasiu I., *Geologia la cel de-al VIII-lea congres al Asociațiunii Române pentru Înaintarea Științelor (ARPIS)*, Revista științifică „V. Adamachi”, XX/4, p. 206, 1934.

⁴Ciupagea D., *Ludovic Mrazec – academician. Rolul său în descoperirea domurilor gazeifere din Transilvania*, Ed. Academiei, București, 240 p., 1991.

Omagiu academicianului Ștefan S. Nicolau, strălucit reprezentant al Școlii medicale românești*

Acad. Victor Voicu

Secretarul general al Academiei Române

În Aula Academiei Române s-a desfășurat o manifestare prilejuită de împlinirea a 50 de ani de la dispariția academicianului Ștefan S. Nicolau, fondatorul școlii române de virusologie, și 75 de ani de la crearea Catedrei de inframicrobiologie a Facultății de Medicină, nucleul dezvoltării Institutului de Inframicrobiologie al Academiei Române, actualul Institut de Virusologie „Ștefan S. Nicolau”. În cadrul sesiunii au susținut comunicări:

– acad. Victor Voicu, secretarul general al Academiei Române – *Omagiu academicianului Ștefan S. Nicolau, strălucit reprezentant al școlii medicale românești*;

– prof. Ștefan N. Constantinescu, membru de onoare al Academiei Române, Université Catholique de Louvain, Bruxelles – *Prestigiul peste timp al școlii române de virusologie: păstrarea punților internaționale reflectată în conferențiarilor acestei manifestări*;

– prof. Janet Butel, PhD, Distinguished Service Professor, The Joseph L. Melnick Professor of Virology, Chair Emeritus, Department of Molecular Virology and Microbiology Baylor College of Medicine, Houston, Texas – *Polyomavirus SV40: Insights into Viral Carcinogenesis*;

– prof. Erik De Clercq, Rega Institute and Chairman Emeritus, Department of Microbiology and Virology KU Leuven, Leuven – *Tenofovir alafenamide (TAF): The cornerstone for the therapy of HIV and HBV infections*;

Acad. Ștefan S. Nicolau (1896–1967)

– prof. Claude Nicolau, membru de onoare al Academiei Române, Friedman School of Nutrition Science and Policy, Tufts University, Boston, Massachusetts – *Ștefan S. Nicolau – Omul*.

Manifestarea s-a încheiat cu un concert de pian susținut de Valentin Gheorghiu și Roxana Gheorghiu.

*Alocuțiune susținută la sesiunea comemorativă „50 de ani de la dispariția academicianului Ștefan S. Nicolau, fondatorul școlii române de virusologie” (7 martie 2018, Aula Academiei Române)

Academia Română își omagiază membrii săi, le cinstește memoria și revigorează recunoștința noastră perpetuă pentru marile valori ale științei medicale românești, parte a culturii, științei și civilizației europene, din care au izvorât și s-au integrat constant aproape, indiferent de opreliști. Este cazul remarcabilului nostru înaintaș și magistrul academician prof. dr. Ștefan S. Nicolau, ilustru medic și virusolog, fondatorul Școlii românești de virusologie și întemeiatorul Institutului de Virusologie al Academiei Române care-i poartă numele. Academicianul Ștefan S. Nicolau a trecut în veșnicie în urmă cu 50 de ani.

Cel care va deveni una dintre cele mai prestigioase personalități ale Școlii medicale românești se naște la 15 februarie 1896, la București, unde urmează studiile liceale, continuând cu studiile medicale la Facultatea de Medicină din București (1913–1919) și la Cluj (1919–1920). Cinci ani mai târziu, tânărul dr. Ștefan S. Nicolau obține doctoratul în științe medicale la Universitatea din Paris.

În timpul Primului Război Mondial este mobilizat, inițial ca însoțitor medical iar ulterior ca medic sublocotenent pe frontul din Moldova, fiind subordonat, ca un destin relevant, epidemiologului șef al Armatei, celui care ulterior va deveni academicianul Mihai Ciucă.

Ștefan S. Nicolau, după 1925, urmează o carieră strălucită, între 1926–1929 fiind asistent și șef de laborator la Institutul Pasteur, în 1927 șef de laborator la Institutul Național de Cercetări Medicale din Londra. A fost profesor și șef de unitate de cercetare la Institutul Pasteur până în 1938.

O influență esențială în formarea sa ca virusolog a avut-o profesorul Constantin Levaditi (1874–1953), unul dintre cei mai semnificativi savanți ai vremii în domeniul virusologiei și imunologiei. Întâlnirea cu profesorul Constantin Levaditi la Cluj, este un eveniment determinant în viitoarea carieră și performanță științifică a academicianului Ștefan S. Nicolau. Destinul favorizează pe cei pregătiți și dedicați.

La Catedra de patologie generală și experimentală de la Facultatea de Medicină din Cluj, condusă de profesorul Constantin Levaditi, Ștefan S. Nicolau lucrează ca asistent și șef de lucrări. După anul 1920, îl regăsim preparator și ulterior asistent în laboratorul lui Constantin Levaditi din cadrul Institutului Pasteur, la Paris.

Colaborarea cu Constantin Levaditi continuă și după 1925 când dr. Ștefan S. Nicolau devine șef de laborator la Institutul Pasteur.

Dr. Ștefan S. Nicolau revine în România, desfășurând activitate didactică, de profesor de bacteriologie la Facultatea de Medicină din Iași (1939–1942). Până la trecerea în neființă, în 1967, slujește medicina românească la Institutul de Medicină și Farmacie din București, în funcția de profesor de inframicrobiologie.

De menționat o altă prioritate în care acad. Ștefan S. Nicolau a avut rol determinant. Catedra de inframicrobiologie de la Facultatea de Medicină din București, înființată prin Decret Regal în 1942 și organizată de Ștefan S. Nicolau este prima din lume de acest fel, marcând domeniul virusologiei ca disciplină medicală de învățământ pentru studenții în medicină.

Între anii 1943 și 1948 a fost șef de Secție la Institutul de Igienă și Sănătate Publică din București, iar în 1945 a fost consilier al ministrului Sănătății, implicându-se în combaterea epidemiei din Moldova.

Un moment important pentru școala medicală românească a fost ilustrată de inițiativa academicianului Ștefan S. Nicolau de a înființa Institutul de Inframicrobiologie, al doilea din lume de acest fel, pe care l-a organizat, condus și dezvoltat până la sfârșitul vieții sale.

În contextul organizat al noii instituții, Ștefan S. Nicolau are o contribuție majoră la edificarea unei prestigioase școli de virusologie, dezvoltând concepte noi, descriind fenomene fundamentale, cum sunt: plurietilogia hepatitelor virale, ultrafiltrabilitatea virusurilor, oncogeneza virală, oncoliza virală, vaccinul febrei galbene, etilogia bolii Borna, conceptul de paraimunitate, sincronofilaxie, intravirus, imunitatea în rabie, vaccina.

Lucrările științifice ale academicianului Ștefan S. Nicolau sunt citate și în prezent, după 90 de ani de la publicare. Dintre acestea, menționăm lucrările:

– Levaditi C. And Nicolau S: *Affinité du virus herpetique pour le neoplasme epitheliaux*, Compt. Rend. Soc. Biol. (Paris), 1922, 87, 498–500;

– Levaditi C and Nicolau S: *Vaccine et neoplasmes*, Ann. Inst. Pasteur, 1923, 37, 443–447;

– Nicolau S.S. and Galloway I.: *Preliminary note on the experimental study of enzootic Encephalo mylitis* (Borna disease), Br. J. Exp. Pathol, 1927, 8, 336–341;

– Nicolau S.S., Gallway I.A., Dimancescu-Nicolau O: *Etude sur les septinevrites à ultravirus neurotropes*, Masson, Paris, 1929;

– Levaditi C, Nicolau S: *Sur le culture de virus vaccinal dans les neoplasmes epitheliaux*, Compt. Rend. Soc. Biol. (Paris), 1929, 101, 334.

Pentru meritele sale deosebite ca om de știință, cercetător pasionat, de anvergură, implicat în probleme de interes național, contribuind la consolidarea sistemului național de sănătate publică, la dezvoltarea și modernizarea învățământului medical din România, Ștefan S. Nicolau este ales membru corespondent al Academiei Române, la 27 mai 1946, și membru titular, la 24 mai 1948.

Între anii 1948 și 1966 a fost președintele Secției de științe medicale a Academiei Române; a avut și alte funcții de conducere importante (secretar general, în perioada 1952 și 1954).

Academicianul Ștefan S. Nicolau a interacționat în plan științific și personal cu personalități ale vremii sale, fiind iubit și respectat. Am regăsit printre documente scrisoarea adresată în 1935 de către prof. Charles Nicolle, laureat al Premiului Nobel, în 1928. Cred că este de notat că în 1936 Charles Nicolle se stingea din viață. Ștefan S. Nicolau figurează alături de Charles Nicolle ca membru al Société de Biologie din Paris, în 1934.

Regăsim scrisoarea adresată academicianului Ștefan S. Nicolau de către Karl Landsteiner, în 1926, de la Institutul Rockefeller din New York, și a lui Georges Guilan, din 1929. În 1929, Jules Bordet îi scria de la Institutul Pasteur din Bruxelles sau J. Galway care în 1928 îl felicita și-i mulțumea cordial pentru colaborare. La fel, dr. Paul Hauduroy, în 1934, remarcă în corespondență, importanța deosebită a lucrărilor științifice în domeniul ultravirusurilor ale profesorului Nicolau.

Activitatea de om de știință, fondator al Școlii românești de virusologie, are mare relevanță, în jurul său formându-se ca un grup de mare semnificație pentru ceea ce a urmat. Remarcăm dintre cei care i-au continuat opera pe dr. Radu Portocală și pe academicianul Nicolae Cajal care a condus Institutul de Virusologie după anul 1967.

Prestigiul școlii românești de virusologie este de notorietate internațională. De remarcat că academicianul Ștefan S. Nicolau este invitat între anii 1954–1957 să înființeze Institutul de Virusologie al Armatei Chineze.

În 1960, academicianul Ștefan S. Nicolau – împreună cu colaboratorii săi – se dedică construc-

ției noului sediu al Institutului de Virusologie din București.

După retragerea academicianului Nicolae Cajal, conducerea Institutului de Virusologie „Ștefan S. Nicolau” a fost preluată de prof. dr. Costin Cernescu, membru corespondent al Academiei Române, ulterior de către regretatul dr. Mihai Stoian.

Actualul Institut de Virusologie „Ștefan S. Nicolau” al Academiei Române se înscrie cu constanță pe linia succeselor și prestigiului școlii românești de virusologie fondate de academicianul Ștefan S. Nicolau. La dezvoltarea și performanța Institutului de Virusologie „Ștefan S. Nicolau” au contribuit constant și eficient prof. Claude Nicolau, membru de onoare al Academiei Române, și prof. Ștefan Constantinescu, membru de onoare al Academiei Române. Le mulțumim pentru generozitatea lor.

Institutul de Virusologie a primit numele „Ștefan S. Nicolau” în 1968, după trecerea în neființă a fondatorului și primului director. În următorii 50 de ani, institutul a continuat să contribuie semnificativ la acest domeniu introdus în România de Ștefan S. Nicolau prin studiile de referință legate de:

- Pluri-etologia hepatitelor virale și studiile privind epidemiologia hepatitei B și D în România.
- Studii precursore vizând descoperirea adenovirusurilor.
- Rolul acizilor nucleici în infectivitatea virală.
- Implicarea unor agenți microbieni și virali în etiologia ulcerului gastric și microangiopatiilor.
- Stabilirea noțiunii de oncoliză virală.

A continuat cu:

- Studii majore asupra tulpinilor atenuate folosite în profilaxia virozelor și a evoluției unor infecții virale persistente.
- Producția de vaccin antigripal.
- Studii privind rolul virusului în penencefalita subacută sclerozantă progresivă și producerea unui vaccin anti-rugeolos.
- Introducerea în România a tehnicilor de biologie moleculară bazate pe enzime de restricție și ligaze.

După anul 1990 cercetătorii din Institutul de Virusologie „Ștefan S. Nicolau” au contribuit esențial la:

- Identificarea unor mecanisme de inducere și stimulare a producției de interferon de tip I bazate pe activarea protein kinazei C.
- Efectul antiviral al litiului și al inhibitorilor protein kinazei C.

• Descoperirea epidemiei SIDA pediatrice în România.

• Studii privind infecția cu virus West-Nile în România.

• Studii asupra mecanismelor morții celulare programate și a rezistenței multiple la medicamente.

După anul 2000, institutul s-a făcut remarcat prin contribuțiile la:

• Monitorizarea virusologică a infecțiilor transmise parenteral (infecția HIV și co-infecții): eficacitatea schemelor terapeutice și evoluția pe termen lung a pacienților cu infecție HIV de lungă durată, achiziționată în copilărie, evaluarea impactului infecției cu virus citomegalic asupra disfuncțiilor neurocognitive.

• Supravegherea infecțiilor transmise parenteral la consumatorii de droguri intravenoase HIV, VHC, VHB și a unor comorbidități.

• Izolarea, expansiunea *ex vivo* și utilizarea în medicină regenerativă a celulelor stem adulte.

• Identificarea de biomarkeri proteomici și genomici cu importanță în managementul terapiei antivirale, antitumorale, post-transplant, dar și în maladii cu determinism complex, de tipul bolii bipolare, schizofreniei, bolilor congenitale.

• Studiul interacțiunii virusurilor cu căile de semnalizare.

• Abordări epigenetice în cancerle umane de etiologie virală; rolul ARN necodificator (ARNInc) în oncogeneza cervicală de etiologie virală și impactul unor miRNA în infecția persistentă cu HPV.

• Dezvoltarea unor strategii terapeutice inovative, pe bază de nanoparticule anti-HIV sau cu activități antimicrobiene prelungite.

• Elaborarea strategiilor de screening preclinic de medicamente prin utilizarea vectorilor retrovirali.

Toate aceste contribuții sunt cunoscute și citate în publicații internaționale prestigioase: „Nature Reviews Cancer”, „Nature Communications”, „Trends in Genetics”, „American Journal of Cancer Research”, „Biochemistry”, „Molecular Cancer”, „PloS One” etc.

Institutul de Virusologie „Ștefan S. Nicolau” este unul dintre centrele de referință pentru gripă ale Organizației Mondiale a Sănătății; găzduiește Centrul Internațional de Excelență pentru cercetări în domeniul HIV-SIDA, realizat în colaborare cu Baylor International Pediatric AIDS Initiative, USA. Institutul a creat Centrul pentru Studiul Oncogene-

zei și al utilizării oncolizei virale ca strategie terapeutică/ONCOIVN, cu finanțarea Uniunii Europene și Guvernului României, prin Fondurile structurale (2012–2015) și dezvoltă în prezent un „nucleu de excelență” prin proiectul „Stabilirea Profilului Molecular al Neoplasmelor Mieloproliferative și al Leucemiei Acute Mieloide pentru Designul unor Strategii de Diagnostic Precoce, Prognostic și Tratatment” cu finanțare tot prin Fondurile structurale (POC-A1-A1.1.4-E-2016-2020), prin atragerea de personal cu competențe avansate din străinătate pentru consolidarea capacității CD (Ștefan V. Constantinescu) care în afara activității de cercetare are și scop de formare a unor doctoranzi și postdoctoranzi în acest domeniu. De asemenea, institutul participă într-un program de schimb cu Baylor College of Medicine Texas Children’s Hospital, Houston, USA, pentru pregătirea complexă, clinică și virusologică a specialiștilor din România și SUA în managementul infecției HIV pediatrice, iar cu Universitatea Catholică Louvain pentru pregătirea unor doctoranzi și postdoctoranzi în studiul oncogenezei și al utilizării vectorilor virali pentru modelarea și investigarea maladiilor maligne.

În Institutul de Virusologie își desfășoară activitatea Catedra de virusologie a Universității de Medicină și Farmacie „Carol Davila”, prima catedră de acest fel din lume, fondată tot de regretatul nostru maestru, Ștefan S. Nicolau. În cadrul acesteia are loc o susținută activitate de instruire practică a specialiștilor; anual, 1500 de studenți medicină generală, peste 30 de rezidenți în specialitatea medicină de laborator și boli infecțioase, medici, ce urmează cursuri de perfecționare.

În Institutul de Virusologie activează șapte conducători științifici de doctorat și se susțin anual în medie trei teze de doctorat în medicină în cadrul școlii doctorale a Academiei Române.

Activitățile formatoare de specialiști în domeniul virusologiei reprezintă expresia convingerii menționate de însuși academicianul Ștefan S. Nicolau la crearea institutului „inaugurarea oficială a unei școli de formare a unui număr mare de cercetători cu expertiză tehnică foarte bună în acest domeniu”.

Academicianul Ștefan S. Nicolau a lăsat moștenire generațiilor care i-au urmat o școală românească de virusologie prestigioasă, o catedră și un institut de virusologie care-i duc mai departe renumele și respectul posterității.

Ștefan S. Nicolau – Savantul și Omul*

Claude Nicolau

Membru de onoare al Academiei Române

Domnule președinte al Academiei,
Doamnelor și domnilor membri ai Academiei,
Dragi prieteni și colegi,

Ștefan S. Nicolau ar fi avut astăzi peste 120 de ani. Atât el, cât și contemporanii lui stricți au dispărut, nu însă toți cei care l-au cunoscut, de aproape sau de departe. Printre aceștia mă număr și eu, fiul său, care l-a cunoscut foarte bine, în ciuda celor 40 de ani care ne despărțeau. Era o personalitate complexă, riguroasă, de o inteligență excepțională, disciplinată de un simț puternic al datoriei, de obiectivele fixate. Se îmbinau în personalitatea lui claritatea și consistența științifică cu un gust artistic rafinat și cu o muzicalitate deosebită. Postura de fiu îmi face vorbirea oarecum dificilă, exagerarea pozitivului, consecința unei mari afecțiuni ar reduce credibilitatea cuvintelor mele. Exagerarea negativă ar sugera inexistente sentimente de frustrare, rezultând dintr-o competiție fără sens. De aceea, cu permisiunea dumneavoastră, vă voi vorbi despre câteva aspecte ale vieții și naturii acestui om, văzute și resimțite din unghiul de vedere familial, încercând să combin sinceritatea cu obiectivitatea.

Ștefan Nicolau s-a născut la București, în 1896, dintr-o mamă germană, Ritta Schrof și un tată român, Ștefan Ion Nicolau. Tatăl său era inginer de poduri și șosele și a făcut parte din primele promoții ale acestei școli bucureștene. Familia mamei lui era complexă, tatăl german, mama franceză din Alsacia. Această familie a emigrat în România, după venirea regelui Carol I.

Ștefan Nicolau rămâne orfan de tată la vârsta de 16 ani, elev fiind la Liceul „Matei Basarab”. Se

*Prof. Claude Nicolau,
membru de onoare al Academiei Române*

angajează telefonist de noapte la Centrala București, astfel își continuă studiile și absolvă liceul. Se înscrie la Institutul medico-militar și în 1916 România intră în război. Este mobilizat și pleacă pe front. Anii de la Liceul „Matei Basarab” au avut o influență definitivă pentru viața lui; se împrietenește printre alți colegi cu Barbu Slătineanu, fiul profesorului de bacteriologie, Alexandru Slătineanu. Acesta din urmă devine cu timpul mentorul principal al lui Ștefan S. Nicolau. Pe lângă calitățile profesionale de cercetător și profesor, Alexandru Slătineanu, boier avut și educat, om de vastă cultură artistică și literară sădește dragostea de

*Alocuțiune susținută la sesiunea comemorativă „50 de ani de la dispariția academicianului Ștefan S. Nicolau, fondatorul școlii române de virusologie” (7 martie 2018, Aula Academiei Române)

Acad. Ștefan S. Nicolau

frumos și gustul artistic pe solul extrem de favorabil ale minții tânărului Ștefan Nicolau.

Pe front, Nicolau a fost decorat de mai multe ori; acolo își face prima ucenicie științifică în laboratorul colonelului Mihai Ciucă. Ei făceau parte, împreună cu alți colegi, din primele generații de intelectuali români care aveau să se afirme internațional. După terminarea războiului, Nicolau pleacă la Cluj unde termină studiile de medicină și obține doctoratul, în 1920. Este remarcat de Constantin Levaditi, alt româno-francez ilustru, care îl invită să vină ca asistent la Institutul Pasteur din Paris, unde Levaditi era profesor. În laboratorul lui Levaditi și apoi în al său propriu, descoperirile se țin lanț. Se instalează recunoașterea internațională, primește premii, citări etc.

În anul 1934 întâlnește, la Paris, pe Raya Kaplan, o studentă venită din Polonia să studieze în Franța. Un an mai târziu se căsătorește și de îndată au doi copii, Claude și Monique. De atunci durează cunoștința mea personală cu Ștefan Nicolau, un tată foarte ocupat, dar absolut îndrăgostit de copiii lui. Claude seamănă fizic cu mama, iar Monique este copia tatălui. Amintiri fragmentare ale copilăriei la Paris mai persistă și astăzi; plimbări în grădina Luxemburg, bazin cu vaporase, măgari înșeuși pe care călăream, plimbări de la care lipsea rar au creat o relație de mare afecțiune relaxată și binevoitoare.

Ștefan Nicolau și ceilalți colegi de generație erau sincer patrioți români. Oamenii, ca Horia Hul-

bei, Mihai Ralea, Ștefan Nicolau, Jules Nitzulescu și alții care reușiseră să-și facă un nume recunoscut în știința internațională lucrând la Paris sau în alte țări occidentale au răspuns la prima chemare a Regelui Carol II; circumstanțele fiind favorabile, s-au întors în țară. În cazul lui Nicolau circumstanțele erau decesul profesorului Alexandru Slătineanu și succesiunea lui la Catedra de bacteriologie a Facultății de Medicină din Iași. Într-o zi de la sfârșitul lui august 1939, tata, mama, bunica paternă și noi, copiii, ne-am urcat în trenul albastru și în cele din urmă am ajuns la Iași. Schimbam malurile Senei cu cele ale Bahluiului. Universitatea din Iași număra mulți profesori distinși, iar prietenii s-au legat rapid: Iorgu și Marioara Iordan, Oscar și Maria Franke, Ion și Linica Nicolau, Gr. T. și Florica Popa și alții care îi frecventau des pe părinții noștri. Prietenia cu familia Iordan a dăinuit cât viața lor.

Apar și primii colaboratori: Radu R. Portocală, apoi Artemiza Moțoc etc. Radu Portocală avea să rămână un colaborator foarte apropiat timp de decenii.

În 1940, frământări premergătoare războiului se simțeau și în atmosfera patriarhală a urbei universitare moldovenești, frământări care se simțeau și acasă. Tot în 1940 a început să se pună problema utilității întemeierii unei catedre consacrate studiului virozelor la Facultatea de Medicină din București. Locul din ce în ce mai mare ocupat de virusuri în patologia umană sugera această necesi-

tate. Existența în România a unui mare specialist, recunoscut internațional în domeniul virusurilor, făcea această întemeiere posibilă și binevenită.

Radu Portocală și tatăl său, marele avocat Radu Portocală, prieten apropiat al familiei regale, au contribuit cu influența lor la sprijinul ideii de creare a Catedrei de „inframicrobiologie”. Astfel, exact cu 75 de ani în urmă a fost creată prima catedră din lume dedicată studiului virusurilor, iar Ștefan Nicolau a fost numit primul ei profesor. O nouă schimbare intervenea în viața noastră: schimbam malurile Bahluiului cu cele ale Dâmboviței.

Lección de deschidere a cursului și a catedrei în toamna anului 1942 a fost un eveniment mai mult decât științific în Bucureștiul de atunci. Protipendă intelectuală a capitalei și-a dat întâlnire cu ziariști, oameni de cultură, artiști, profesori, studenți, medici, prieteni ai Franței înfrânte. Colaboratori noi candidau la puținele posturi existente. În această perioadă vin la catedră Nicolae Cajal, cel mai apropiat colaborator al lui Nicolau și viitorul său succesori la catedră și la institutul ce avea să se înființeze, Vlad Bâlbâie, Tiberiu Eremia, Adelina Derevici, fidelele Polixenia Duca, Ana Răducanu etc.

La început Catedra este adăpostită în două cămăruțe în subsolul Facultății de Medicină. Odată cu terminarea construcției Institutului de Igienă, finanțată de Fundația Rockefeller, Catedra se mută în noua clădire, somptuoasă pentru acea vreme. Laboratorul se extinde, cercetările iau amploare. Restricțiile impuse de război însă se resimt puternic. La 23 august 1944, Armata Roșie ocupă Bucureștiul. Soldații sovietici ocupă parcul Facultății de Medicină și cu această ocazie vedem primele cămile care pasc lângă Institutul de Igienă. Din fericire nu are loc niciun incident, iar laboratorul își continuă existența. Cursurile lui Ștefan Nicolau, cu demonstrații practice, sunt foarte apreciate de studenți. Profesorul are o îndemânare experimentală ieșită din comun și execută operații complexe pe animale în timp foarte scurt.

Prietenii se refac, vin colegi remarcabili: Ionică Niculescu, distins histolog, unul dintre foarte puținii cunoscuți cu care Nicolau se tutuiește, Florica și Dimitrie Bagdasar, acesta din urmă creatorul școlii românești de neurochirurgie, Simion Stoilow, matematician de renume internațională, Miron Nicolescu, fost elev strălucit al Școlii Normale Superioare de la Paris. Calda ospitalitate a

mamei atrage tineri și vârstnici: Iosif Iser, foarte talentatul pictor, sculptorul Ion Jalea, Dagobert Bucholz, pianist acompaniator de renume, sunt oaspeți frecvenți. Părinții noștri ne-au permis să participăm, în tăcere bineînțeles, la toate activitățile sociale, unde vedeam și auzeam pe unii dintre cei mai renumiți intelectuali români.

Prefaceri profunde afectează acum societatea românească. Academia Română devine Academia Republicii Populare Române, cu multe consecințe, unele foarte dureroase. Nicolau este ales în 1946 membru corespondent al Academiei Române, iar în primăvara anului 1948 membru titular. Se consacră cu pasiune, interes și competență creării bazei materiale a cercetării în domeniul științelor naturii din cadrul Academiei. Se înființează un număr mare de institute de cercetare, cu personal, cu clădiri, cu dotare. Catedra de inframicrobiologie duce la înființarea, în 1949, a Institutului de Inframicrobiologie, odată cu alte institute în domeniul medicinei.

Privind retrospectiv institutul care astăzi poartă numele lui Ștefan Nicolau, cu justificată mândrie vedem că i-a supraviețuit o jumătate de veac; i-a supraviețuit, grație concepției întemeietorului, grație abilității și perseverenței succesoriului, Nicolae Cajal, grație activității colaboratorilor.

Așa cum menționam, Ștefan Nicolau și mulți colegi de generație erau patrioți români, cu toată deschiderea spre scena internațională. Acest patriotism se manifesta și acasă, în sensul că în toată perioada adolescenței noastre, în lunile de primăvară și vară, tatăl nostru ne ducea să vedem mânăstiri, cetăți, ruinele trecutului, ne explica valoarea lor artistică și istorică.

Îmi amintesc entuziasmul și competența cu care ne descria Biserica Domnească de la Curtea de Argeș, adevărat giuvaier al arhitecturii românești medievale. Și cum îl detesta pe Lecomte du Nouy care desfigurase pictura bisericii Episcopale de la Curtea de Argeș. Îmi amintesc de vizitele la Cozia, la Tismana, la Horezu cu toate explicațiile și semnificațiile.

Dar nu numai trecutul feudal, ci și Antichitatea îl interesa și ne împărtășea și nouă pasiunea lui. Făceam vizite frecvente la șantierul arheologic de la Histria, pe care îl vizitam însoțiți de un personaj remarcabil, academicianul Emil Condurache, directorul șantierului. Cunoștințele enciclopedice ale acestuia, prezentate cu elocvența unui orator din agora ateniană, făceau aceste vizite de neuitat. 101

Condurache la Histria părea că sosește proaspăt de la o conversație cu Herodot.

Prietenia cu Jean Al. Steriadi, care a durat toată viață și s-a materializat într-un portret remarcabil făcut de acesta, era una dintre realele plăceri intelectuale ale lui Nicolau. Caldă prețuire și prietenie avea Nicolau pentru Oscar și Berta Sager, distins medic, membru titular al Academiei. În acea perioadă s-a născut prietenia apropiată care dăinuie și astăzi cu Valentin și Roxana Gheorghiu.

Una dintre întâlnirile cele mai neobișnuite de care îmi amintesc, întâlnire prilejuită de tatăl meu, a fost cea cu Gheorghe Murnu, genialul traducător în limba română al operelor lui Homer *Iliada* și *Odissea*. Deja de vârstă foarte înaintată, Gheorghe Murnu, realizatorul unei opere într-adevăr monumentale, stătea cu noi de vorbă despre Ajax și Achille, despre Hector și Odiseu, dându-le viață tuturor.

Grație părinților noștri, a poziției tatălui meu în comunitatea intelectuală românească, am crescut cunoscând pe mulți dintre cei mai străluciți savanți și creatori de artă și literatură din România. Mihail Sadoveanu, Geo Bogza, Camil Petrescu și alți creatori literari povesteau la noi acasă cu vervă, cu stil, cu înțelepciune și cu pasiune. Acest dar de care am beneficiat toată tinerețea este de neprețuit și a avut cu siguranță urmări deosebit de faste.

Nu pot relata aceste amintiri, fără să menționez un eveniment cultural la care am participat datorită tatălui meu: sărbătorirea în 1950, la Ateneu, a o sută de ani de la nașterea poetului Mihai Eminescu, care avea un punct central: discursul lui Mihail Sadoveanu. Sunt aproape 70 de ani de atunci și astăzi încă mi se frânge glasul de emoție, amintindu-mi de această manifestare. Cel mai mare prozator român vorbea despre cel mai mare poet român. Aceeași vorbă moldovenească, frumusețea magică a limbii, profunzimea gândurilor, melodia încântătoare a versurilor recitate de Sadoveanu au făcut

din această manifestare un praznic neîntrecut al limbii și al spiritualității românești. Port tatălui meu adâncă recunoștință pentru a fi participat la acest eveniment.

Ștefan Nicolau era dotat cu un mare simț al umorului, umorul francez mușcător, dar totdeauna mi s-a părut important un foarte dezvoltat simț al ridicolului. Vedea practic în orice situație elemente ridicole, atunci când nu erau tragice. În acest context, conversațiile lui cu George Călinescu, la care am asistat nu doar o dată, erau un regal scânteietor. Cu toate acestea, Nicolau avea reputația unui om relativ distant și formal, în total contrast cu realitatea domestică. De la el am învățat adevăratele virtuți burgheze: loialitate, respectul cuvântului dat, cumpătarea, simțul datoriei.

Ștefan Nicolau a fost un om constructiv: a lăsat o operă, o școală, o concepție. A sprijinit talentele, și deși nu toate alegerile au fost justificate, cele mai multe s-au vădit corecte. Și-a îndemnat copiii să muncească, să-și creeze un drum în viață, pe cât se poate independent de el. În timp ce mama veghea cu ochi de șoim la performanțele copiilor, el acorda libertatea deplină de a alege, dar și responsabilitate totală. Mândria paternă la succesele copiilor era mișcătoare. Îmi amintesc odată când sora noastră cea mică, Alexandra Nicolau, se reîntorcea victorioasă de la un mare turneu de șah și mergeam cu toții s-o întâmpinăm la aeroport, tatăl nostru s-a prezentat, spunând: „Sunt tatăl Alexandrei Nicolau”. Acest titlu i se părea cel mai glorios.

Moartea l-a întrerupt la jumătatea scrierii unui opus considerabil despre *Arta gărzilor de spadă japoneze*, o artă milenară în care dobândise un nivel de expertiză deosebit. Toată viața a iubit și a colecționat artă japoneză, pentru care a avut o afinitate particulară.

Închei aceste cuvinte, parafrazându-l pe Camil Petrescu, și afirmând că Ștefan Nicolau, tatăl meu, a fost „un om între oameni”.

Academia de Studii Economice – fanion al învățământului economic și de administrație din România*

Acad. Cristian Hera
Președintele Academiei Române

La 18 aprilie 2018 a avut loc ședința festivă a Senatului Universitar al Academiei de Studii Economice, dedicată împlinirii a 105 ani de la înființarea prin Decret Regal, la 6 aprilie 1913, a Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale. Cu această ocazie, au luat cuvântul: prof. univ. dr. Pavel Năstase, președintele Senatului ASE, prof. univ. dr. Nicolae Istudor, rectorul ASE, Cosmin Marinescu, consilier prezidențial, prof. univ. dr. Valentin Popa, ministrul Educației Naționale, acad. Cristian Hera, președintele Academiei Române, și Gabriela Firea, primarul Municipiului București. La eveniment au luat parte reprezentanți ai instituțiilor statului, membri ai mediului academic, diplomatic și de afaceri național și internațional.

Stimate Doamnăle Rector al Academiei de Științe Economice, Profesor Nicolae Istudor,

Distinși înalți demnitari ai Președinției, Legislativului și Executivului românesc,

Distinși reprezentanți ai Corpului Diplomatic,

Stimați membri ai Corpului Didactic,

Dragi studenți,

Onorată asistență,

În numele Academiei Române și al meu personal, la care se asociază și academicianul Ioan-Aurel Pop, noul Președinte al Academiei noastre, vă adresez respectuoase felicitări pentru sărbătoarea de astăzi a acestui **adevărat templu al științelor economice românești, ajuns la venerabila vârstă de 105 ani.**

Rădăcinile școlii românești de economie sunt însă mai vechi. Ele coboară până la cele dintâi cursuri de economie politică susținute de unul dintre marii oameni de cultură și patrioți ai țării, **Ion Ghica,**

spirit enciclopedic, cu patru mandate de președinte al Academiei Române în perioada 1876–1895, care, în 1843, inaugura, la Academia Mihăileană din Iași, învățământul economic românesc, fiind printre primii care a abordat probleme economice în limba română, publicate în 1865 și 1867, în două volume, în ciclul „Convorbiri economice”.

La sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX, un alt **ilustru reprezentat al școlii economice românești, Petre Sebeșeanu Aurelian, Președinte al Academiei Române în perioada 1901–1904, a susținut și a militat cu tărie pentru progresul științelor în România, știința constituind componenta esențială a modernizării economiei naționale.** În acest sens, în anul 1875, a publicat lucrarea *Terra nostra*, în care și-a expus concepția cu privire la importanța dezvoltării economiei naționale. În intervalele 1873–1876 și 1885–1901 a editat revista „**Economia națională**”, împreună cu Gr. Ștefănescu și C.F. Robescu, în 1890 a publicat lucrarea *Viitorul nostru economic*.

Îngăduiți-mi să afirm fără rezervă ca P.S. Aurelian reprezintă, din punctul meu de vedere, **elita gândirii economice românești a secolului XIX.** De la aceste începuturi s-a ajuns ca, în 1913, **prin înalt decret regal, Regele Carol I – de numele căruia se leagă numeroase ctitorii și realizări în cele mai diverse domenii ale vieții economice, culturale și politice – să ia ființă Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale, devenită astăzi Academia de Studii Economice din București.**

De-a lungul celor 105 ani, această instituție a devenit fanionul învățământului economic românesc și de administrație publică din România. **Îngăduiți-mi să afirm că instituția pe care o sărbătorim astăzi constituie, consider eu, un adevărat și nesecat izvor de specialiști care pot și trebuie să**

*Alocuțiune susținută la sesiunea festivă „Academia de Studii Economice la 105 ani de la înființare” (18 aprilie 2018, Academia de Studii Economice)

contribuie la consolidarea unui viitor prosper și durabil al economiei noastre naționale. Aici s-au format generații întregi de economiști, care au contribuit la bunul mers al țării, între aceștia regăsindu-se și numeroși membri ai Academiei Române. Nume, precum *Virgil Madgearu*, *Victor Slăvescu*, *Gheorghe Zane*, *Ion Răducanu*, ori *Nicolae N. Constantinescu*, fost secretar general al Academiei Române, sau *Vasile Malinschi*, *Tudorel Postolache* și *Mugur Isărescu*, Președinți ai Secției de științe economice, juridice și sociologie, sau membrii aceleiași secții *Julian Văcărel*, *Aurel Iancu*, *Emilian Dobrescu*, *Gheorghe Dolgu*, pentru a nu cita decât pe câțiva, *au făcut și fac cinste acestei înalte instituții de învățământ superior*. Ei au adus în cadrul Academiei Române nu numai cunoștințele lor temeinice, dar și rigoarea profesională acumulată în anii de școală, conștiința că, prin cunoștințele și abnegația muncii depuse, duc mai departe prestigiul instituției în care s-au format.

Astăzi, poate mai mult decât oricând, *Academia de Studii Economice este chemată să contribuie la așezarea economiei românești pe baze solide, în deplină concordanță cu mersul vremii, să se adapteze continuu transformărilor rapide ce apar în domeniu pe plan național și internațional*. Misiunea Academiei de Studii Economice este deosebit de importantă și de mare responsabilitate. Într-o lume în care legile economiei cunosc o permanentă mișcare și transformare, cunoștințele împărtășite studenților, și nu numai, se impun a fi în deplină concordanță cu realizările din domeniu pe plan mondial și aplicate așa cum se cuvine la cerințele societății românești. Este o muncă frumoasă, dar în același timp de mare responsabilitate. *Studenții de azi, specialiștii de mâine*, sunt datori

nu numai să-și însușească un bagaj de cunoștințe cât mai bogat, dar să ducă mai departe spiritul școlii economice bucureștene: *rigoarea în gândire, profunzimea analizelor diverselor situații, elaborarea celor mai bune soluții și, poate, nu în ultimul rând, mândria de a fi reprezentanții celei mai vechi și mai prestigioase instituții de învățământ economic din România*. Asemenea calități le-am întâlnit în colaborarea pe care am avut-o cu specialiștii și absolvenții Academiei de Studii Economice din București de-a lungul celor 61 de ani de activitate neîntreruptă în cercetarea științifică, perioadă în care am avut diferite responsabilități, atât în țară, cât și în afara hotarelor României, *colaborare benefică pentru binele economiei naționale și științei românești*.

Îmi îngădui să menționez și aici colaborarea pe care am avut-o cu *Profesorul Nicolae Istudor*, Rectorul Academiei de Studii Economice. Domnia Sa, perioada în care avea calitatea de *consilier* al Ministerului Agriculturii Petre Daea și apoi *Secretar de Stat*, a fost permanent alături și împreună cu comunitatea științifică, în promovarea unor legi care, aplicate, ar fi putut avea efecte binefăcătoare, mai ales asupra viitorului cercetării științifice din agricultură.

Acum, când se sărbătorește 105 ani de la înființare, în numele Academiei Române și al meu personal, îngăduiți-mi să vă doresc din suflet ani mulți înainte, *încununați de cât mai multe realizări*, în așa fel încât *Academia de Studii Economice să rămână și mai departe cea dintâi instituție de studii economice a țării, a cărei faimă să se răsfrângă nu numai în interior, ci și dincolo de hotare*.

VIVAT, CRESCAT, FLOREAT!

Academia de Studii Economice din București

Învelișul de sol, tezaur inestimabil și resursă naturală indispensabilă pentru lumea vie, dar vulnerabilă, necesitând ocrotire

Nicolae Florea

Membru de onoare al Academiei Române

Deși învelișul de sol sau pedosfera este „inima” care pulsează în mediul în care viețuim, totuși el este prea puțin cunoscut în raport cu apa, aerul și planta (Ruellan și Dossa, 1993, citat după Barbu; Barbu, 1998), cu toate că este tot atât de important ca și acestea pentru echilibrul mediului, susținerea vieții și sănătatea ființelor.

Solul nu este doar un simplu material, un amestec de componente minerali și organici în stare solidă, lichidă și gazoasă, ci un corp natural complex, care include și coloizi minerali și organici ca și componente specifice solului, la care se adaugă viețuitoarele din sol (edafonul), îndeosebi microorganismele (microbiomul solului), care formează, cu coloizii solului, biopedoplasma de care depind cele mai multe însușiri ale solului; este de fapt un organism biologic complex care se comportă ca o vietate superior organizată, având sistem circulator (dinamica și regimul hidrologic), sistem respirator (regimul de aer) și sistem digestiv (metabolismul solului) (Florea, 2012, p. 24), iar pentru a ființa are nevoie permanentă de hrană (materia organică „moartă” ajunsă anual în sol), apă și aer.

Acest sistem natural complex de pe Planeta Pământ, consideră judicios Hera (2016), sintetizând edificator cunoștințele și propria experiență, „*reprezintă un agregat structural de substanțe în continuă schimbare, complex biologic în care viața pulsează continuu, sistem polifuncțional, supus degradării, capabil de autodezvoltare, filtru natural pentru mediul înconjurător, reflectă impactul climei, florei, faunei și activităților antropice în perioade variabile de timp*” (p. 6).

Învelișul de sol, succintă prezentare

Avem cu toții imaginea că pătura de sol ca materie sau entitate naturală își are locul ei la

Prof. Nicolae Florea

Membru de onoare al Academiei Române

suprafața scoarței terestre. Spațiul ocupat este tridimensional, finit, în care se găsesc o multitudine de entități de soluri, ocupând areale diferite alăturate (juxtapuse), printre care se intercalează pe alocuri areale de nonsoluri, astfel că învelișul de sol al globului – pedosfera sau pedochora – este discontinuu pe latitudine (pe „orizontală”). Dimensiunea pe verticală a învelișului de sol este foarte mică (sub 1–2 m de regulă), solul fiind limitat la partea superioară de atmosferă, iar la partea inferioară de roca-mamă sau materialul parental. Totdeauna solul (ca înveliș) ocupă partea superioară a reliefului cu care face corp comun, indisolubil, neexistând sol în afara reliefului, astfel că unele atribute ale reliefului sunt și atribute ale învelișului de sol (Florea și Geanana, 2000).

Modul de distribuire și de aranjare în teritoriu a arealelor corespunzătoare diferitelor soluri sau non-soluri formează areale de juxtapoziții de soluri în diferite asamblaje pedologice (pedogeografice), prin a căror îmbinare rezultă învelișul de sol cu atributele lui spațiale, geometrice, topologice (Pedochora, după Munteanu, 2011, se referă doar la latura geometrică a învelișului de sol, respectiv la configurație și arhitectură).

Învelișul de sol sau pedosfera este definit ca stratul subțire, afânat, poros, situat la suprafața uscatului și la fundul lacurilor puțin adânci, în care se întrepătrund geosferele: litosfera, atmosfera, hidrosfera, biosfera. Acest strat a fost denumit și continuum de sol (*soil continuum*), în literatura americană, termen impropriu, deoarece el prezintă clar unele discontinuități (nonsoluri) reprezentate prin stâncării sau roci nude, albi de ape curgătoare, lacuri adânci, arii acoperite de ghețuri etc.

Pedosfera – termen folosit de Murgoci (1911, 1924), Mattson (1938), Kovda și Rozanov (1988) și alții – reprezintă deci interfața celor patru geosfere și ia naștere ca rezultat al interacțiunii dintre acestea sub influența fluxurilor solare (cosmice) de energie și informație și a gravitației și prin interrelațiile dintre aceste fluxuri cu fluxurile conexe de materie și procesele pedogenetice specifice solului (Florea, 2013), care sunt variate pe glob de la un loc la altul, depinzând de modul cum suprafața Terrei graduează sau nuanțează aceste interacțiuni și interreacții.

*

Swante Mattson (1938) consideră că spațiul poros, umiditatea, materia minerală și materia organică din sol (la care noi adăugăm și viețuitoarele din sol) reprezintă modul și proporția în care geosferele participă la alcătuirea și aranjamentul solului (*make-up of the soil*).

Așa cum s-a menționat mai sus, învelișul de sol este partea superioară, foarte sensibilă și fragilă a reliefului pe care îl mulează, astfel că *învelișul de sol și relieful au însușiri comune*. Ca și reliefosfera, pedosfera – partea cea mai reactivă a reliefosferei – are un caracter dinamic, variind ca intensitate și sens în spațiu și timp. Sub influența factorilor naturali externi și interni, ca și a celor antropici, procesele pedogenetice și cele geomorfice acționează continuu, astfel că solul se adaptează permanent acțiunii integrate a lor.

Ca și relieful, învelișul de sol este component de bază al peisajului (landşaftului). Spre deosebire de

relief, care împreună cu clima sunt elemente coordonatoare ale peisajului, învelișul de sol – ca interfață a geosferelor – este *element integrator* care însumează acțiunea tuturor factorilor ambientali (și antropici) și totodată oglindește sintetic peisajul geografic, fiind și un *indicator expresiv* al acestuia.

Învelișul de sol – ca interfață a geosferelor – reprezintă de asemenea *un factor de reglare a dinamicii și evoluției peisajului*, deoarece primind și transmițând energie și substanțe, modificând și reglând schimburile (intrări, ieșiri) de substanțe, energie și informație între toți componenții peisajului geografic (sau geosistemului ori ecosistemului) participă permanent la dinamica acestuia, intensificând-o sau încetinind-o.

Învelișul de sol sau *pedosfera se deosebește mult de celelalte geosfere*, nu numai prin volumul ei extrem de mic în comparație cu al celorlalte geosfere. Solurile componente ale pedosferei sunt relativ stabile, se formează și rămân la locul formării (*in situ*); ele se schimbă foarte lent în corelație cu schimbările condițiilor de mediu (climă, vegetație, relief), adaptându-se continuu la acestea. Atmosfera are caracteristici profund diferite, deoarece componenții ei sunt mobili, se pot amesteca ușor în imensul ei volum. În cazul hidrosferei, componentul ei principal, apa, pe continente se reînnoiește continuu și circulă ușor la suprafața uscatului (solului). Și în cazul atmosferei și în cel al hidrosferei, prin relativ rapida circulație a componenților, se poate realiza o disipare, o diluție a unor eventuale concentrări punctuale (locale) de substanțe ce ar putea fi nocive. Biosfera se distinge prin faptul că viețuitoarele au posibilitatea să-și „aleagă”, să se instaleze preferențial pe situl convenabil pentru viețuire, evitând locurile neprielnice. În fine, față de litosferă, pedosfera se diferențiază prin selectarea și acumularea de elemente biofile și modificarea între anumite limite a condițiilor termice, de umiditate și de aerație, pentru a deveni prielnice vieții.

Învelișul de sol, sistem și resursă polivalentă, regenerabilă

Deși învelișul de sol este cunoscut mai ales prin participarea lui la producerea de biomasă vegetală în agricultură și silvicultură, totuși el este multiplu implicat în procesele din natură, viață și societate și în toate activitățile omului. Într-adevăr, învelișul de sol îndeplinește numeroase și variate funcții importante pentru mediul ambiant, lumea vie și societatea umană (Kovda, 1985; Dobrovolski și Nikitin, 1986; Florea, 1991, 2013; Barbu, 1998; Blum, 2005). Prin

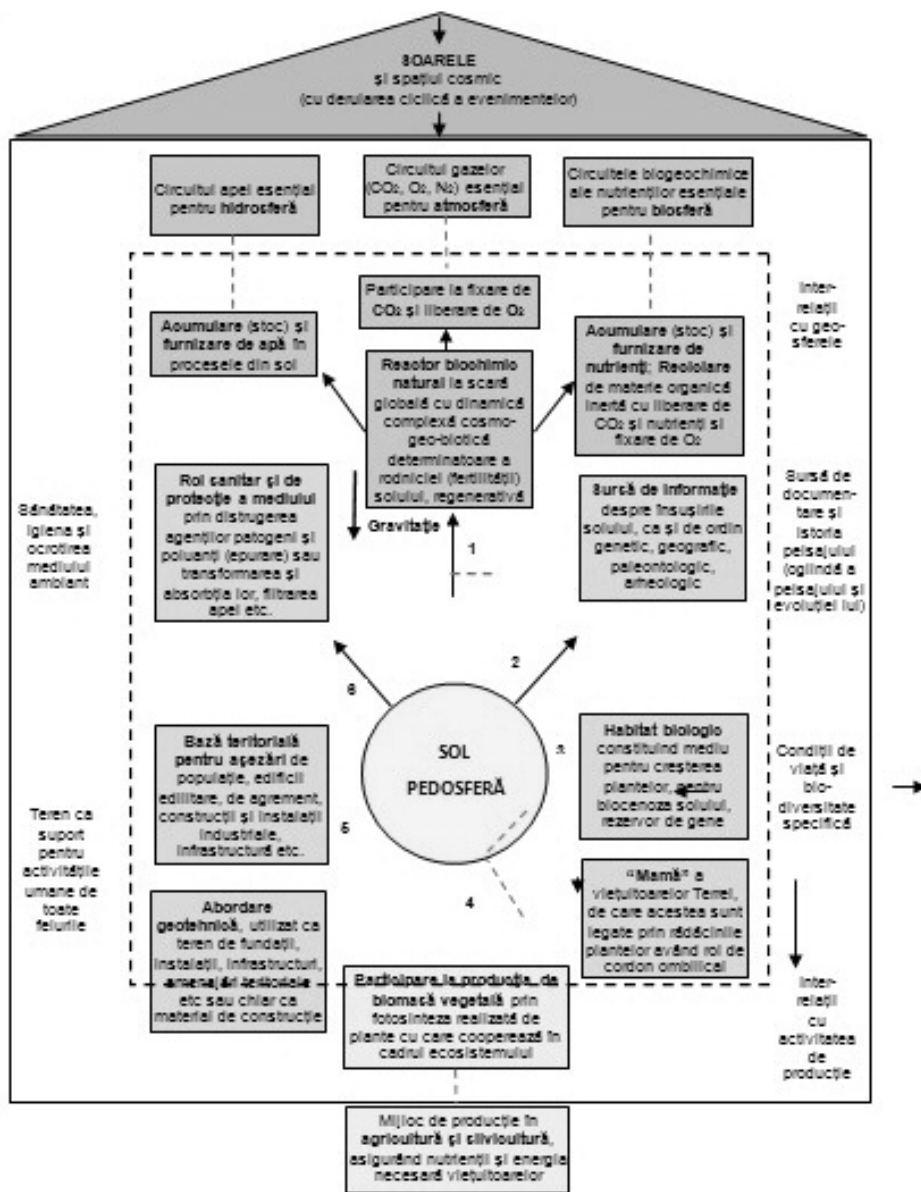

Fig. 1 Învelișul de sol multi-implicat prin funcțiile sale în acțiunile ce au loc în natură și regnul viu și în activitățile socio-economice (prin această implicare învelișul de sol se află în continuă dinamică și schimb cu mediul, autoorganizare, autoregenerare sub influența energiei cosmice, gravitației, activității vitale și condițiilor geografice)

acestea învelișul de sol este poate cea mai importantă resursă naturală indispensabilă pentru viață, care are totodată capacitatea de a se reînnoi continuu, fiind practic o resursă naturală autoregenerabilă sau, poate mai corect spus, o resursă reutilizabilă, dar condiționat reutilizabilă (Florea, 2013).

În Fig. 1 se încearcă prezentarea complexității acestei resurse naturale și a polivalenței ei capacități de a se implica în multiple și felurite procese, funcții și acțiuni de importanță capitală. Săgeata 1 din figura menționată marchează cea mai importantă și complexă acțiune a învelișului de sol, aceea de *reactor biologic natural* la scara globului, prin care

împreună cu planta și apa printr-o dinamică complexă cosmică, telurică și biotică contribuie la sinteza materiei organice vegetale, acțiune cunoscută ca *rodnicie* sau *fertilitate* a solului. Prin această „funcție” învelișul de sol intervine activ în circuitul apei în natură (și implicit în hidrosferă), în circuitul gazelor (CO_2 , O_2) esențial pentru atmosferă și în circuitul nutrienților (circuitele biogeochimice) indispensabil pentru viețuitoare și respectiv biosferă. Învelișul de sol realizează astfel o selectare, acumulare și schimb de elemente nutritive, ca și o acumulare de energie prin participare la convertirea de către plante a unei părți din

energia solară în energia biochimică a materiei organice fotosintetizate, devenind în același timp *rezervor de nutrienți, energie, apă, aer*.

Este de subliniat că această rodnicie, generată de sol și plantă, este *regenerabilă anual* prin faptul că în fiecare an se produc în acest sistem format de învelișul de sol și vegetal cantități apreciabile (variate pe suprafața uscatului) de materie organică vegetală și are loc totodată o reciclare de materie organică moartă cu reintroducerea nutrienților în circuitul vital, energia esențială fiind furnizată continuu, unidirecțional de Soare, nepoluantă și gratis.

Săgeata 2 din aceeași figură desemnează trăsătura învelișului de sol de *sursă de informație* nu numai despre însușirile solului, ci și în legătură cu geneza și condițiile de formare, deduse prin caracteristicile morfologice specifice, care pot fi corelate cu mediul actual sau cu un mediu ambiant anterior, în care caz se păstrează în morfologia solului caractere relictice (formate în condiții de mediu din trecut). Adeseori se consideră că aceste soluri sau învelișuri de sol cu caractere relictice au caracter de palimpsest, similar deci unor pergamente sau papirusuri pe care s-a șters ori s-a estompat vechea scriere și a fost folosit pentru o nouă scriere (din vechea scriere rămânând doar unele urme). Uneori învelișul de sol include și fosile sau vestigii arheologice, păstrând mărturie despre trecut. Învelișul de sol apare deci și ca o sursă verosimilă de *documentare despre sol, despre peisaj și evoluția lui*, despre istoria teritoriului.

Prin Săgeata 3 este menționat caracterul important de *habitat biologic*, învelișul de sol fiind atât mediul solid în care este ancorat și se dezvoltă covorul vegetal, cât și mediul în care trăiește edafonul, lumea vie a solului, parte integrantă a acestuia cu care formează un *ecosistem* distinct, intraterestru (intrasol). Edafonul este extrem de important prin rolul esențial pe care îl joacă în întreaga activitate (dinamică) a solului și a fertilității solului (circuitul biogeochimic, descompunerea rămășițelor organice, formarea humusului, degradarea unor poluanți etc), dar și în atenuarea (tamponarea) unor variații bruște ale unor caracteristici ale solului. Totodată învelișul de sol este un *imens rezervor de gene și adăposteste o mare diversitate de organisme*, micro, mezo și chiar macro, care trăiesc în mediul întunecat al solului sau care își petrec în sol un ciclu din viața lor (încă puțin cunoscută). Acest aspect se referă deci îndeosebi la implicațiile profunde ale solului cu fenomenele vitale, *învelișul de sol fiind indispensabil pentru susținerea vieții*, a calității și a

perpetuării ei. Această strânsă legătură a fost imaginată ca legătura mamă-copil, învelișul de sol fiind mama de care este legat învelișul vegetal prin „cordonul ombilical” format de sistemul radicular ancorat în sol.

Săgeata 4 desemnează *participarea la producerea de biomasă vegetală* prin fotosinteză a învelișului de sol și a celui vegetal, utilizând energia solară, biomasă utilizată în variate activități umane și ale biosferei. Învelișul de sol este privit în această postură ca *mijloc de producție în agricultură și silvicultură, ca reversul practic-economic al acțiunii de reactor biochimic* descrise mai sus. Se subliniază astfel importanța solului ca *resursă naturală condiționat regenerabilă* (poate mai adecvat, condiționat reutilizabilă), absolut necesară pentru obținerea de hrană și alte produse necesare pentru omnire, asigurând hrana și energia necesare viețuitoarelor (Florea, 2015). Se face astfel legătură și cu activitatea de producție.

Prin Săgeata 5 este desemnată postura învelișului de sol ca *baza teritorială geotehnică* pentru așezări de populație, edificii edilitare și de agrement, construcții industriale, de comerț și de transport, infrastructură, amenajări teritoriale etc. În acest caz, învelișul de sol este abordat din punct de vedere geotehnic, fie ca suport (fundatie) pentru variate construcții și infrastructuri, fie uneori chiar ca material de construcție (pentru nisip, pietriș, lut); practic, învelișul de sol își pierde rolul esențial de reactor biochimic și este scos din producție, servind doar ca bază sau teren de desfășurare a diverse activități ale populației; doar în parcurile, grădinile și spațiile verzi intravilane învelișul de sol își îndeplinește rolul, chiar dacă se realizează doar parțial.

Săgeata 6 marchează un rol care capătă din ce în ce mai largă importanță și utilitate, rolul *sanitar și de protecție a mediului*. Acest rol se referă la capacitatea solului de *autoepurare* prin distrugerea eventualelor microorganisme patogene ajunse în sol, prin distrugerea sau imobilizarea unor substanțe toxice pătrunse în sol, prin filtrarea și purificarea apei penetrate prin sol, prevenind contaminarea apelor freactice și a mediului ambiant. Iată că învelișul de sol este implicat și în menținerea lui curată și în stare sănătoasă și implicit a viețuitoarelor, ca și în protecția solului *împotriva poluării și chiar a proceselor de eroziune*, contribuind la existența unui peisaj plăcut și prietenos.

Acest întreg ansamblu de acțiuni și implicații, relații se desfășoară sub continua influență a *energiei solare*, aporturilor cosmice și *derulării*

ciclice a evenimentelor cosmice, consemnate în partea superioară a Figurii 1.

Învelișul de sol și cel vegetal, uzină mondială de producție de materie vegetală

Învelișul de sol și învelișul vegetal formează un cuplu esențial pentru întreaga biosferă¹, pentru că împreună, folosind energia solară, produc fitomasa necesară viețuitoarelor biosferei terestre. Într-adevăr, plantele cu clorofilă, prin capacitatea lor de fotosinteză, produc materia organică vegetală, convertind o parte din energia solară (lumină, căldură) în energie biochimică, proces în care sunt implicate și elemente chimice din sol. Fitomasa produsă este singura sursă de energie și elemente chimice care servește ca „aliment” și „combustibil” (nutriție) pentru succesiunea de viețuitoare din cunoscutul lanț trofic (celelalte viețuitoare fără clorofilă – heterotrofe – neputând folosi în activitatea lor vitală decât energia din materia organică vegetală fotosintetizată, excepție făcând organismele inferioare chemotrofe care pot utiliza energia unor reacții chimice). Totodată prin procesul de fotosinteză se eliberează oxigen și se fixează bioxid de carbon, fapt care contribuie la reglarea compoziției atmosferei.

Legătura învelișului de sol cu agricultura este subliniată de Ion Ionescu de la Brad (1818–1891) care exprima faptul că fertilitatea pământului este puterea lui de rodire și că „*temelia unei plugării prospere este îngrășarea pământului*” (citată după Hera, 2016); mai târziu, Marin Chirițescu-Arva arată (1925) că agricultura nu poate exista fără sol și plantă, iar Teodor Saidel (1927) consideră agricultura cea mai importantă ramură de producție care asigură viețuirea omenirii. „*În uzina agricolă – spune Saidel – energia îi revine direct de la soare, materia primă e pământul, apa și sămânța, aparatura și produsul uzinei se confundă în una și aceeași făptură minunată care este planta. Planta este vasul de reacțiune din uzinele chimice, dar – crescând și ajungând la maturitate – ea alcătuiește în același timp și produsul obținut din substanțele solului și ale aerului, combinate între ele cu ajutorul energiei solare*” (1927, p. 6). De asemenea, Barbu (1998) consideră învelișul de sol „*un veritabil laborator în care se prepară, în forme accesibile, toate substanțele necesare dezvoltării plantelor*” (p. 133).

„*De fapt – scrie Florea (2014, p. 87) – solul împreună cu planta, cu covorul vegetal, formează practic o «uzină» la scară mondială, producătoare de materie vegetală, considerată în gândirea*

ecosistemică producție primară (generată de organismele autotrofe) spre a o deosebi de producția organică secundară (generată pe baza celei primare de organisme heterotrofe)”. Acesta este cel mai cunoscut și extins rol atribuit învelișului de sol ca „*producător al materiei organice primare (folosite ca hrană, fibre, combustibil, materie primă etc.) împreună cu vegetația, cu care alcătuiește cea mai extinsă uzină de pe glob care folosește ca energie radiația solară*”.

O anumită parte a masei vegetale produse de această „uzină naturală” (autoreglabilă sau dirijată de om) este folosită în alimentație în lanțul trofic (inclusiv a omului) în care se formează materia organică biogenă, secundară. Dar cea mai mare parte din biomasa vegetală rămâne cu resturi organice în teren care se descompun lent în cadrul circuitului biopedochimic.

Dar aceste resturi vegetale la care se adaugă toate rămășițele biogene și deșeurile organice („gunoaie”) de orice fel reprezintă o importantă sursă ieftină, mult subestimată, de energie termică pentru activitatea curentă a omului, fapt pentru care Oraan Mărculescu (Știință și Tehnică, 2017) a denumit-o „aur energetic”. Prin transformarea acesteia în peleți în cadrul tehnologiei „EcoHornet” s-ar putea asigura „*independența energetică în ceea ce privește apă caldă menajeră, încălzirea rezidențială și procesele tehnologice din industrie*”. Mai mult, cenușa rezultată prin ardere poate constitui îngrășământ chimic; pe de altă parte, peleții pot fi folosiți și pentru obținerea de îngrășăminte biologice naturale, bio-char. Alt efect favorabil este scăderea importantă a poluării, determinate de arderea de combustibili destinate încălzirii, ca și dezvoltarea unei ramuri noi de activitate.

Sistemul de producție în această uzină biologică are un specific care o deosebește mult de orice uzină industrială, mai ales prin următoarele (Florea, 2014):

- este biogenă, fiind realizată de viețuitoare în procesul lor de creștere bazat pe legi biologice;
- folosește energie solară, fără costuri, curată (nepoluantă);
- este un proces fără deșeuri, resturile fiind reciclate integral;
- este dependentă de condițiile meteorologice ale anului, producția obținută nefiind sigură până în momentul recoltării.

Prin urmare este o producție ecologică, fără deșeuri, nepoluantă, în armonie cu natura. Totuși, prin industrializarea necontrolată au apărut dezechil-

libre, dizarmonii, în ultimele decenii care trebuie soluționate cu prioritate, promovând așa-zisa agricultură ecologică (Dumitrașcu, 2014). De altfel, în 1994, Gheorghe Ionescu-Șișești spunea: „Pământul este bogăția principală a României. Dar...el nu este o comoară nesecată, un bun inalterabil. Avem datoria să-l păstrăm și să-l îngrijim ca să rămână mereu izvorul de viață și mijlocul de existență al poporului românesc”. De asemenea, Hera scrie în 2006 și repetă în 2015 că avem datoria „să protejăm pământul pe care trăim și care asigură existența poporului nostru, garantează viitorul națiunii, consolidează durabilitatea securității alimentare atât de necesare pentru liniștea și siguranța națională”.

În unele colectivități umane, legătura om-înveliș de sol a fost atât de strânsă, încât a mers până la venerația sau considerarea ca ființă providențială, respectiv „Pachamama”, adică „Pământul-Mamă”, de către populația Quchua (în Munții Anzi).

Completăm prin a aminti enunțarea de către Walter Clay Lawdermilk (1953, citat de Yaalon și Arnold, 2000) a celei de-a XI-a porunci de salvagardare a solului de eroziune, secătuire, degradare – pentru a nu periclita bunăstarea urmașilor, extinzând astfel decalogul din Biblie.

Închei prin a repeta ceea ce am scris în 2013 (p. 24): „Solul este rezultatul interacțiunilor cosmice, telurice și biotice care se desfășoară continuu cu mare precizie pe baza unui Program al Ordinii Universale, dat în custodie Omului ca zestre reutilizabilă sub atentă îngrijire”.

Învelișul de sol, patrimoniu natural al omenirii, inestimabil, dar fragil

Învelișul de sol, format în timp îndelungat la suprafața scoarței terestre, este de fapt un *patrimoniu* natural care reprezintă cea mai importantă resursă naturală a unei țări și implicit a omenirii, care contribuie în mare măsură la prosperitatea populațiilor din variate teritorii. Marile civilizații din istoria omenirii au prosperat în regiuni cu soluri fertile și s-au menținut într-o stare înfloritoare atâta vreme cât nu s-au degradat resursele de sol (cazul regiunii Tigru-Eufrat, ale cărei soluri s-au salinizat).

Învelișul de sol a fost și este baza, mijlocul de producție pe care s-a dezvoltat agricultura și silvicultura. În prezent, învelișul de sol ia parte activă, direct sau indirect, în orice activitate a omului, în tot ce se petrece în jurul nostru, chiar dacă nu realizăm aceasta. Pe sol umblăm zilnic, sol este în grădinile și sub locuințele noastre, solul suportă infrastructurile

teritoriale, sol se află în complexe sportive, recreative etc; în sol suntem în cele din urmă înhumați². Dar mai ales, solul susține și întreține culturile agricole, pajiștile și pădurile fără de care omenirea n-ar putea ființa.

Ca patrimoniu și resursă naturală învelișul de sol se distinge printr-o serie de particularități (Florea, 2003):

- este unic pe Terra, dar prezintă numeroase varietăți;
- este finit, respectiv limitat ca întindere;
- este nedepășabil, neputând fi mutat dintr-un loc în altul;
- este nereproductibil (nemultiplicabil), neputând fi manufacturat;
- este un produs al naturii creat într-un timp îndelungat;
- este activ sezonier, corelat cu ciclicitatea evenimentelor cosmico-telurice și biotice;
- este plafonat ca potențial productiv, depinzând de condițiile de mediu și de management;
- poate fi modificat parțial prin activitatea productivă a omului;
- este reînnoibil (regenerabil sau reutilizabil) prin faptul că nu se „uzează” prin folosire în producția agricolă sau silvică, dar condiționat reînnoibil de respectarea măsurilor de protecție;
- este fragil și deci vulnerabil la procesele de degradare, putându-se deteriora în scurt timp; refacerea (restaurarea) este greu de realizat și necesită timp lung și cheltuieli ridicate;
- are capacitate de reziliență, de a reveni la starea anterioară, după ce a suferit unele modificări în urma unor perturbări în dinamica solului;
- este un agent activ în peisaj, mijlocind transferul de energie și substanțe între atmosferă, litosferă și hidrosferă și mai ales între biosferă și celelalte geosfere abiotice;
- este un valoros indicator al calității și sănătății solului și mediului și al schimbărilor lui, fiind, așa cum s-a spus, de mult „*oglină a peisajului și evoluției lui*”.

Extinderea folosirii din ce în ce mai intense a resurselor de sol paralel cu sporirea accentuată a populației a dus la creșterea pericolelor de secătuire și de degradare a acestor resurse, având drept consecință diminuarea îngrijorătoare a potențialului lor productiv înlesnit de o cultivare nerațională, de înrăutățirea proprietăților fizico-chimice ale solului, de sărăcirea în elemente nutritive, acidifiere și salinizare, tăierea haotică a pădurilor și intensificarea eroziunii solurilor.

Gheorghe Ionescu-Șișești, fondatorul agriculturii moderne la noi, care s-a preocupat de valorificarea optimă a solurilor, considerate „*factor de producție de căpetenie*”, a atras cu vigoare atenția asupra pericolului de distrugere a solului prin eroziune sau deflație pe mari suprafețe în țara noastră și a gravității acesteia. Accentuează faptul că nu trebuie să „*privim impasibili la dezastrul din regiunea colinelor*” și că ne revine „*datoria să cruțăm pământul ce-l avem și să reconstruim pe cel ce l-am pierdut. Aceasta este o problemă de existență în regiunea dealurilor*” (1925).

„*La amploare o nouă amenințare – înstrăinarea pământului unor cetățeni din alte țări*” – spune Hera (2014) și exploatarea lui în folosul acestora.

Învelișul de sol nu este o marfă obișnuită, ci un patrimoniu de mare preț (Florea, 2003, 2013, 2016; Hera, 2016) pe care omul l-a primit ca dat de la Terra, fiind un bun individual, cât și colectiv. Ca atare, dreptul de proprietate asupra solului nu este absolut; „*fiind un dar al naturii, care se autoregenerează natural continuu în folosul colectivității de viețuitoare (om și animale), el aparține acestei colectivități în primul rând și apoi proprietarului, astfel că acesta nu poate dispune oricum de el*” (Florea, 2016, p. 60). Este necesar ca omul să considere solul nu doar obiect de exploatare, ci partener de existență, de conviețuire, veghind la menținerea calităților lui, a fertilității lui și a unei stări sănătoase în cadrul unei valorificări sustenabile la nivel mondial (Swift, 1988; Hera, 2009, 2013, 2016; Florea, 2013, 2016).

„*Astăzi solul este privit ca o avuție de mare preț, nu numai a diferitelor națiuni, ci a întregii omeniri, iar folosirea rațională și protecția solului sunt considerate cerințe obiective foarte actuale care trebuie aplicate de fiecare locuitor al Terrei, astfel că acest bun moștenit de la generațiile anterioare să poată fi lăsat generațiilor ce vor urma, cel puțin la același nivel de calitate*” (Florea, 2003, p. 28).

Însăși Uniunea Internațională a Științelor Solului (1988) consideră că societatea trebuie să dea mai multă atenție solului, ținând seama de multifuncționalitatea lui, fiind implicat nu numai în agricultură și silvicultură, ci și în numeroase alte domenii (științe geonomice și ale mediului, ecologie, biologie, științe medicale, științe economice, științe sociale); evident, știința solului trebuie să colaboreze strâns cu toate aceste științe, ea fiind de altfel prin excelență o știință interdisciplinară.

Cerință de utilizare sustenabilă a acestei avuții de mare preț, dar al naturii

Este necesară o urmărire a evoluției calității solurilor printr-un sistem eficient de supraveghere a unor parametri de sol și mediu ambiant și a unui sistem operativ de intervenție pentru prevenirea deteriorării acestei inestimabile resurse, printr-o *agenție națională a resurselor de sol*, care să organizeze și acțiuni eficiente de conștientizare a populației, specialiștilor și oamenilor de decizie de pericolul extinderii degradării acestei resurse vitale și necesitatea stopării acesteia sau restaurării solului, unde este cazul.

Creșterea alarmantă a pericolului de degradare a condițiilor de sol și de mediu a fost semnalată demult de FAO, care, în 1963, recomandă guvernelor să dea o atenție sporită protecției solurilor. În 1975, UNEP (Programul Națiunilor Unite pentru Mediul Înconjurător) realizează o hartă a globului cu extinderea și intensitatea diverselor forme de degradare a solurilor indusă de om. În 1981 este realizată de FAO și adoptată de SISS (Societatea Internațională de Știința Solului) la cel de-al XII-lea Congres la New Delhi *Carta Mondială a Solurilor* cu principii de evaluare și gospodărire a resurselor de sol.

La întâlnirea „la vârf” de la Rio de Janeiro din 1992 au fost trecute în revistă și au fost adoptate o serie de documente care pun bazele unei strategii de sustenabilitate (utilizare durabilă performantă) a resurselor reînnoibile care interesează toată lumea. Această strategie urmărește armonizarea cerințelor de păstrare a unui mediu de calitate cu cele ale unei economii eficiente pentru toată populația, fără a pune în pericol capacitatea planetei de a susține cerințele generațiilor viitoare.

Dezvoltarea sustenabilă în domeniul agricol, forestier și piscicol, după FAO, conservă terenul, apa, resursele genetice vegetale și animale, nu produce degradarea mediului ambiant, este adecvată din punct de vedere tehnologic, viabilă economic și acceptabilă din punct de vedere social. Ea include un sistem integrat de practici de producție vegetală și animală, adaptat condițiilor locale, care realizează în timp satisfacerea cerințelor de alimente, fibre și unele materii prime și îmbunătățirea calității mediului înconjurător și a vieții. Aceste practici diferă de la o zonă la alta și chiar de la un loc la altul, depinzând de sol și climă, ca și de nivelul de dotare tehnică, de potențialul economic, de gradul de pregătire profesională a fermierului etc.

Agenda 2030 a Națiunilor Unite detaliază obiectivele și țintele necesare pentru realizarea dezvoltării durabile.

Omenirea este nevoită să exploateze resursele de sol și condițiile de mediu pentru satisfacerea cerințelor de viață, dar cu respectarea strictă a măsurilor și restricțiilor din strategia dezvoltării sustenabile, deoarece este mai ușor și eficient să previi, decât să combați consecințe negative. Altă alternativă nu există pentru asigurarea bunei stări a colectivităților umane.

O nouă atitudine față de resursele de sol

De aceea, cu autoritatea omului de știință de renume internațional, academicianul Cristian Hera, în recentul său discurs de recepție (2016), trage un semnal simbolic de alarmă vizibil pe tot globul: „*Să salvăm Pământul*”. Această acțiune este considerată „o datorie supremă”, ocrotind fertilitatea solului și capacitatea lui de producție, pilonul de bază al agriculturii care asigură securitatea și siguranța alimentară pentru populație, liniștea socială și pacea, ce va contribui la garantarea cerințelor generațiilor următoare și la evoluția normală a Terrei în viitor. Este deci necesar ca omul să aibă o altă atitudine față de sol, considerându-l partener de existență, nu obiect de exploatat rapace.

Societatea Română de Știința Solului încă din 1995 ridică problema abordării cu o altă etică a relațiilor om-sol, o etică nouă care să promoveze o folosire adecvată a resurselor de sol, în acord cu principiile unei agriculturi și dezvoltări rurale sustenabile (*Știința solului*, vol. XXIX, 1, 1995, editorial; Florea, 2003). Această nouă abordare presupune:

- folosirea în circuitul economic în concordanță cu capacitatea solului de a fi utilizat, fără pericol de degradare;
- managementul resurselor de sol, astfel ca tehnologia aplicată să asigure o eficiență economică și relații armonioase cu mediul;
- aplicarea de măsuri de ameliorare a resurselor de sol mai puțin productive;
- aplicarea la timp a măsurilor de prevenire sau stopare a unor fenomene de degradare sau de evoluție nefavorabilă;
- restaurarea terenurilor degradate antropice;
- scoaterea cu mult discernământ din circuitul producției vegetale a terenurilor, mai ales a celor de calitate superioară.

Formarea acestei noi atitudini față de resursele de sol trebuie să înceapă cu educația fermierilor și a deținătorilor de teren, ca și cu tinerele generații prin intermediul școlii al cărei program de învățământ trebuie să arate rolul esențial al solului pentru viața

omului și a celorlalte viețuitoare, tot așa de important ca și al apei și aerului.

Încheiere

Se constată din cele expuse nu numai multipla implicare a învelișului de sol în procese cosmice și în toate procesele telurice și ale viețuitoarelor, dar și faptul că reprezintă un element central de importanță capitală, un pivot diriguitor care intercorelează și interconectează activitățile din geosferele Terrei, contribuind activ la dezvoltarea lor echilibrată, cu reverberații în toate domeniile de activitate. Foarte limpede exprimă acest lucru Gh. Ionescu-Șișești încă din 1937: „*Rare sunt câmpurile de activitate care să intereseze mai multe categorii de oameni de știință ca solul: pe lângă agronom, pedolog, silvicultor, chimist, microbiolog, botanist și inginer de îmbunătățiri funciare, studiile despre sol interesează pe geolog, pe geograf, pe zoolog, pe economist, pe istoric, pe sociolog și ar trebui să intereseze tot așa de mult pe omul politic și pe oricine are rol de conducere și de răspundere în viața societății, viață a cărei putere se întemeiază în ultimă analiză pe pământ*”.

Sintetizând cele expuse, învelișul de sol este un habitat global prielnic pentru viață unic, dar de mare diversitate, rezervor de nutrienți integral dar diferențiat pe uscat, sursă de aprovizionare continuu reînnoibilă, reactor biogeochimic, biofer, sinergetic, autoorganizat și autoregenerabil la scară terestră, interfață de conexiune și schimburi între geosfere, epurator natural, contribuind la sănătatea și protecția mediului, deținător de informație despre el însuși, mediu și istoria comună, arie de desfășurare a activităților umane; pe scurt, învelișul de sol este deci un suport miraculos coerent cosmico-geo-biotic, implicat în toate acțiunile ce au loc pe uscat, pe care le consemnează codificat, dar în primul rând este susținătorul dezinteresat al dezvoltării și dăinuirii vieții, prin contribuția la asigurarea hranei și energiei pentru viețuitoare, care trebuie tratat de om ca partener de existență.

În folosirea solului de către om pentru a-și asigura cele trebuitoare vieții este necesară o armonizare a utilizării și managementului resurselor de sol cu cerințele de protecție a acestor resurse spre beneficiul întregii populații și urmașilor ei. „*Avem datoria – spune Hera, 2015 – să stabilim și să impunem căile și mijloacele, iar factorii de decizie legislativă și executivă să stabilească cu claritate legile care să conducă la păstrarea pământului românesc, TEZAUER NAȚIONAL și izvor de*

existență a generațiilor de azi și a celor care ne urmează”.

Să reținem deci că învelișul de sol, acest strat banal pe care călcăm zilnic, este o avuție de mare preț, o resursă naturală indispensabilă existenței, în care se îmbină armonios fluxuri de energie, substanțe și informație de origine cosmică și telurică ce sunt sintetizate în materie organică vegetală de către plante, singura sursă de nutrienți și energie a întregii biosfere, inclusiv a populației umane. Să-l prețuim la adevărata lui valoare de comoară naturală a întregii comunități, să-l folosim cu grijă printr-un management sustenabil prietenos în beneficiul întregii lumi vii!

Bibliografie

- Barbu, N., 1998, *Solul ca înveliș geografic*, în *Lucr. Sem. Geogr. „Dimitrie Cantemir”*, nr. 17–18, *Geografie Fizică*, p. 133–138.
- Blum, W.E.H., 2005, *Functions of Soil for Society and the Environment*, in „Reviews in Environmental Science and Biotechnology”, Springer Netherlands, ISSN 1569–1705, Volume 4, No. 3, p. 75–79.
- Chirișescu-Arva, M., 1925, *Morfologia și tehnologia pământului*, Cluj, Institutul de Arte Grafice, Ed. Cartea Românească.
- Dobrovolski, G.V., Nikitin, Ia.D., 1986, *Ecological functions of soils*, *Advances in soil science*, „Nauka”, Moscow.
- Dumitrașcu, Monica, 2014, *Impactul post-aderare al agriculturii ecologice în România*, în *Folosirea îngrășămintelor minerale și organo-minerale în agricultură*, Ed. Agris, București, p. 435–444.
- Florea, N., 1986, *Geographical assemblage of the soil cover*, *Trans. 13th Int. Congr. Soil Science, Hamburg, III (Com.V)*.
- Florea, N., 1991, *Funcțiile solului în natură*, FORUM, XXXIII, 4, București, p. 79–88.
- Florea, N., 2001, *Asamblajul pedogeografic*, Ed. Universității „Al.I. Cuza”, Iași, 32 p.
- Florea, N., Geanana N., 2001, *Unele considerații asupra relațiilor sol-relief și pedologie-geomorfologie*, *Com. Geogr. IV*, Ed. Universității București.
- Florea, N., 2003, *Degradarea, protecția și ameliorarea solurilor și terenurilor*, București, 313 p.
- Florea, N., 2013, *Solul, partener de existență*, București, 365 p.
- Florea, N., 2014, *Solul și planta, uzină producătoare de materie organică la scară globală*, în *Folosirea îngrășămintelor minerale și organo-minerale în agricultură*, Ed. Agris, București, p. 87–97.
- Florea, N., 2015, *Societatea Internațională de Știința Solului la 90 de ani*, în *Al VII-lea Congres Mondial de Știința Solului*, Cristian Hera editor, Ed. Academiei Române, București, p. 67–98.
- Florea, N., 2016, *Pledoarie pentru sol, argumentare a multiplei sale funcționalități*, „Academica”, nr. 12, anul XXVI, 314, p. 56–62.
- Hera, Cr., 2015, *Al VII-lea Congres Mondial de Știința Solului – eveniment de referință în știința românească*, în *Al VII-lea Congres Mondial de Știința Solului*, Cristian Hera editor, Ed. Academiei Române, București, p. 19–66.
- Hera, Cr., 2016, *Pledoarie pentru sol. Elogiu slujitorilor pământului românesc. Discursuri de recepție*, Ed. Academiei Române, 58 p.
- Ionescu-Șișești, Gh., 1937, *Dezvoltarea studiilor despre sol în România. Discurs de recepție la Academia Română*, Imprimeria Națională, București.
- Kovda, V.A., 1985, *The role and the functions of the soil cover in the earth's biosphere*, preprint Pushkino, 12 p.
- Kovda, V.A., Rozanov, B.G. (sub redacție), 1988, *Pociva și pocivoobrazovanie*, Vășșia Școla, Moscova, 400 p.
- Mattson, Swante, 1938, *The Constitution of the Pedosphere* *Annals of the Agriculture College of Sweden*, vol. 5, p. 261–276.
- Munteanu, I., 2011, *Elemente de pedofilosofie*, Ed. SITECH, Craiova, 174 p.
- Murgoci, G.M., 1911, *Zonele naturale de sol în România*, „Anuarul Institutului Geologic al României”, vol. IV (1910), fasc 1., București, p. 1–21.
- Murgoci, G.M., 1924, *Considerations concerning the classification and nomenclature of soils*, *Memoires sur la nomencl. et class. de sols*, Helsingfors, p. 257–269.
- Saidel, T., 1927, *Științele fundamentale și agricultura*, „Viața agricolă”, 23–24, București, p. 719–731.
- Yaalon, Dan H., Arnold, Richard W., 2000, *Attitudes toward Soils and their societal relevance: then and now*, *Soil Science*, vol.165, nr. 1, p. 7–12.

Note

¹ Ecosistemul terestru binar format din ecosistemul ecoterestru de la suprafața solului (covorul vegetal) și ecosistemul intraterestru din interiorul solului care acționează în simbioză.

² Foarte frumos scrie George Coșbuc: „Pământul nostru-i scump și sfânt./ Că el ni-e leagăn și mormânt”.

Ion Dogaru (1935–2018)

S-a stins din viață profesorul Ion Dogaru, jurist, profesor de drept, membru corespondent al Academiei Române din anul 2001.

Ion Dogaru s-a născut la 1 februarie 1935, în localitatea Licurici, din județul Gorj. A urmat studiile primare și liceale în județul natal, iar pe cele universitare la Facultatea de Drept din București (1953–1958). În 1969 a obținut doctoratul în drept civil. În primii ani ai carierei sale a fost jurist la Râmnicu Vâlcea și Craiova. În 1968 a devenit cadru didactic la Universitatea din Craiova, pe care a condus-o, în calitate de prorector, în perioada 1976–1984. După evenimentele din decembrie 1989 a înființat Facultatea de Drept din cadrul Universității din Craiova, al cărei decan a fost, începând cu anul 1991.

Profesorul Ion Dogaru a desfășurat o bogată și susținută activitate editorială. De numele său se leagă apariția unui impresionant număr de publicații de drept – „Revista de științe juridice”, „Revista de științe socio-umane”, „Anales Apulensis”, „Buletinul notarilor publici”, „Dreptul”, „Revista română de drept al afacerilor”, „Revista română de dreptul proprietății intelectuale” – fie ca membru fondator, fie ca membru în consiliile științifice. A publicat, singur sau în colaborare, și a coordonat peste 70 de volume – tratate, monografii, manuale –, acoperind o mare diversitate de domenii ale științelor juridice: drept civil (30), dreptul comerțului internațional (opt), teoria generală a dreptului (șapte), dreptul familiei (șapte), dreptul constituțional (trei), filosofia dreptului (trei).

Din bogata sa operă științifică, realizată de-a lungul a 50 de ani, se remarcă: *Obligația legală de întreținere. Drept comparat* (1969), *Elemente de teoria generală a dreptului și de drept constituțional* (1971), *Dreptul comerțului internațional* (1975 și 1977), *Principii și instituții în dreptul comerțului internațional* (1981, în colaborare), *Drept civil. Tratat* (trei volume, 1995–1996, în colaborare), *Filosofia dreptului. Marile curente* (2002 și 2006), *Drept civil. Teoria generală a drepturilor reale* (2003, în colaborare), *Bazele dreptului civil* (cinci volume, 2008–2010, coautor și coordonator), *The legal status of professionals and companies under*

the sway of The New Romanian Civil Code (2012, în colaborare). Acestea li se adaugă peste 90 de studii și articole apărute în publicații din țară și din străinătate.

În anul 1986, Ion Dogaru a devenit *profesor emerit*, apoi *profesor de onoare* (1995) și *decan de onoare* al Facultății de Drept și Științe Administrative a Universității din Craiova (2004).

În anul 2001 a fost ales membru corespondent al Academiei Române, în cadrul Secției de științe economice, juridice și sociologice.

Profesorul Dogaru a fost distins cu Premiile „Petre S. Aurelian” (1985), „Nicolae Titulescu” (2001), „Simion Bărnuțiu” (2002) și „Andrei Rădulescu” (2006) ale Academiei Române. Uniunea Juriștilor din România i-a conferit, în 2004, Diploma de Onoare, pentru coordonare și Premiul „Istrate Micescu”. Academia Română i-a conferit, de asemenea, Diploma „Meritul Academic”, iar Academia de Științe a Moldovei l-a onorat cu Medalia „Dimitrie Cantemir”. Președinția României l-a decorat, în 2002, cu Ordinul Național „Steaua României” în grad de Cavaler.

Membrii Academiei Române regretă pierderea profesorului Ion Dogaru și aduc un respectuos omagiu.

Șerban Papacostea (1928–2018)

Academia Română anunță cu adânc regret plecarea dintre noi, la 6 aprilie 2018, a academicianului Șerban Papacostea, reputat istoric, cu o îndelungată carieră în cercetare, mentorul unor nenumărate generații de istorici români.

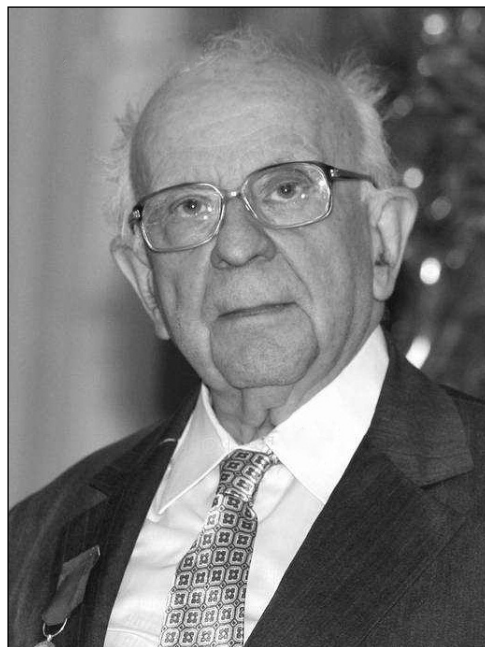
Șerban Papacostea s-a născut la 25 iunie 1928, în București, unde a urmat studiile liceale și universitare. În 1950 a absolvit cursurile Facultății de Litere și Filosofie, Secția de istorie geografie, iar în 1968 și-a susținut teza de doctorat cu tema *Regimul dominației austriece în Oltenia (1718–1739)*.

În perioada comunistă, în anii studenției, a fost deportat într-un lagăr de muncă forțată la Canalul Dunăre-Marea Neagră.

În perioada 1954–1957 a lucrat ca bibliotecar la Biblioteca Centrală Universitară, iar apoi, peste 50 de ani (începând cu 1957), a fost cercetător științific la Institutul de Istorie „Nicolae Iorga” al Academiei Române, pe care l-a condus, în calitate de director, în perioada 1990–2001.

Academicianul Șerban Papacostea este considerat unul dintre cei mai mari istoriografi din România, care a îmbogățit literatura de specialitate cu o solidă operă științifică. În 1971 a publicat *Oltenia sub stăpânirea austriacă 1718–1739*, lucrare distinsă cu Premiul „Nicolae Bălcescu” al Academiei Române. Între operele sale majore se numără lucrările: *Geneza statului în Evul Mediu românesc. Studii critice* (1988) sau *Românii în secolul XIII. Între cruciadă și Imperiul Mongol* (1994).

Șerban Papacostea a publicat în prestigioase reviste istorice numeroase studii referitoare la teme, precum geneza statelor românești în secolul XIV, poziția internațională a Țărilor Române în secolul XV în funcție de rivalitatea marilor puteri vecine, cu privire specială asupra domniei lui Ștefan cel Mare, curentele heterodoxe și impactul lor asupra vieții spirituale și politice românești, evoluția regimului țărănimii în secolul XVIII, politica de reforme a domnilor fanarioți, istoria bazinului pontic în vremea hegemoniilor venețiană și genoveză: *Stephan der Grosse Fürst der Moldau* (1975), *Relațiile internaționale ale Moldovei în vremea lui Ștefan cel*

Mare (1982), *Moldova lui Ștefan cel Mare și genezei din Marea Neagră* (1992), *Un tournant de la politique génoise en Mer Noire au XIVe siècle: l'ouverture des routes continentales en direction de l'Europe Centrale* (1997), *Limbă și identitate în Evul Mediu* (2001), *La Mer Noire, carrefour des grandes routes intercontinentales 1204–1453* (2006), *Politica externă a lui Ștefan cel Mare, opțiunea polonă* (2007), *Bizanțul și Marea Neagră, sfârșitul unei hegemonii* (2008), *Cruciadă și Jihad în spațiul egeano-pontic la mijlocul secolului XIV* (2009).

Șerban Papacostea a contribuit la scrierea tratatului *Istoria României* (vol. III, 1964) și a sintezelor *Istoria poporului român* (1970) și *Istoria României* (1999).

Este, de asemenea, autorul unor lucrări referitoare la activitatea unor reputați istorici români: *Nicolae Iorga și Institutul de Istorie Universală* (1991), *Testamentul istoriografic al lui Nicolae Iorga* (1991), *Gheorghe I. Brătianu: istoricul și omul politic* (1993), *Un dascăl de rigoare științifică și morală: Dionisie M. Pippidi* (1994) ș.a.

A fost redactor-șef al „Revistei istorice”, coeditor al revistei „Il Mar Nero” (Italia), corector al 115

colecției „Rumänian Studien” (Germania), membru în colegiul de redacție al publicației „Studii și materiale de istorie medie” și membru în Comitetul internațional „Repertorium Fontium Historiae Medii Aevi”.

Dăruit cu deosebit har pedagogic, Șerban Papacostea a fost unul dintre cei mai exigenți și apreciați conducători de doctorate din România, activitate pe care a desfășurat-o până la stingerea din viață.

Din noiembrie 1993 a fost membru corespondent al Academiei Române, iar în 2016 a devenit

membru titular. În 1996 a fost ales membru corespondent al Academiei Ligure de Științe și Litere. În 2008, Președinția României i-a conferit Ordinul Național „Steaua României” în grad de Cavaler, iar în 2017, aceeași distincție, în grad de Ofițer.

Vestea stingerii din viață a academicianului Șerban Papacostea a fost primită cu durere de membrii Academiei Române, de comunitatea științifică românească și de către discipolii pe care i-a îndrumat și cărora le-a fost un model de exigență științifică și înaltă morală.

Dinu C. Giurescu (1927–2018)

Academia Română anunță cu adâncă tristețe vestea plecării din această lume a academicianului Dinu C. Giurescu, unul dintre cei mai mari istorici români, profesor de incontestabilă reputație.

Dinu C. Giurescu descinde dintr-o celebră familie de istorici, fiind fiul lui Constantin C. Giurescu și nepotul lui Constantin Giurescu. S-a născut la 15 februarie 1927, la București, unde a urmat cursurile Colegiului „Sfântul Sava”. Tot în București a absolvit Facultatea de Istorie, în 1950, iar în 1968 a obținut titlul științific de doctor.

În perioada 1956–1964 a fost muzeograf la Muzeul de Artă din București, Secția de artă medievală, iar apoi, vreme de patru ani (1964–1968), a fost cercetător în cadrul Oficiului de Studii și Documentare al Ministerului de Externe, unde s-a ocupat de istoria diplomației.

În 1968, Dinu C. Giurescu a devenit profesor la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, unde a fost titularul Cursului de istoria civilizației europene (1968–1987). A fost profesor la Catedra de istoria românilor, din cadrul Facultății de Istorie, Universitatea București (1990–1997), conducător de doctorate și profesor consultant, începând cu 1997. Între anii 1988–1990 a fost *visiting professor* la William Paterson College, Wayne, New Jersey și la Texas A&M University, Statele Unite ale Americii.

Activitatea științifică a istoricului acoperă o bogată și diversă arie tematică, fiind preocupat de arta românească medievală din secolele XIV–XVIII, de studiul civilizației române, de caracteristicile feudalismului românesc în relațiile economice. Între lucrările dedicate acestor subiecte, se numără: *Anafornițe brâncovenești* (1959), *Bisericiani, ctitorie a epocii lui Ștefan cel Mare, Maîtres orfèvres de Kiprovac en Valachie au XVIIe siècle* (1964), *Relațiile economice ale Țării Românești cu țăările Peninsulei Balcanice în perioada feudalismului timpuriu* (1964). A manifestat, de asemenea, interes pentru istoria diplomației românești și a publicat o serie de volume de *Documente diplomatice*: Nicolae Titulescu (1967), M. Kogălniceanu (1972), precum

și de studii istorice, între care *La diplomatie roumaine et le Pacte des Quatres* (1969).

Dinu C. Giurescu a fost preocupat atât de editarea de izvoare, cât și de elaborarea unor sinteze de istorie națională: *Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până azi* (1971, în colaborare), *Istoria românilor* (1974–1975, în colaborare), *Istoria ilustrată a românilor* (1981–1982).

O atenție deosebită a manifestat pentru problemele de istorie contemporană: *Romania's Communist Takeover: The Radescu Government* (1994), „*România în al Doilea Război Mondial*” (1999), *Imposibila încercare. Greva regală 1945* (1999), *Romanian in the Second World War (1939–1945)* (2000), *Cade Cortina de fier. România 1947* (2002), *Documente privind alegerile din 1946* (2001), *Uzurpatorii* (2004), *De la Sovromconstrucții la Academia Română* (2008) și multe altele.

Împreună cu academicianul Mircea Malița a elaborat volumul *Zid de pace, turnuri de frăție – deceniul deschiderii: 1962–1972*. A fost coordonator și coautor al volumelor IX (ed. I, 2008; ed. a II-a 2016) și X (2013) din valorosul tratat *Istoria românilor*, operă fundamentală elaborată sub egida Academiei Române.

Dinu Giurescu a militat împotriva demolării unor importante monumente istorice și de artă, cărora le-a consacrat o serie de lucrări: *The Razing of Romania's Past* (1989), apărută și în limba română *Distrugerea trecutului României* (1994), *Arhitectura Bucureștiului* (2010).

În 1990 a devenit membru corespondent al Academiei Române, iar în 2001, membru titular. La 24 aprilie 2014 a fost ales vicepreședinte al Academiei Române, funcție din care a fost nevoit să se retragă după numai un an, din rațiuni me-

dicale. A fost, de asemenea, președinte al Comisiei mixte de istorie româno-bulgare din Academia Română. Președinția României l-a decorat, în anul 2000, cu Ordinul Național în grad de Cavaler.

Membrii Academiei Române regretă plecarea din această lume a academicianului Dinu C. Giurescu, care echivalează cu pierderea unei conștiințe civice și patriotice românești, ce va marca nu numai comunitatea academică, ci societatea românească în ansamblul ei.

Academician Dinu C. Giurescu (1927–2018)

Claude Nicolau

Membru de onoare al Academiei Române

Încărcat de ani și de cărturărească faimă, Dinu Giurescu ne-a părăsit. O viață zbuciumată marcată de triumfuri și de înfrângeri, o viață de cărturar, o viață de benedictin. Fenomen extrem de rar oriunde, dar cu totul neobișnuit în România, Giureștii, bunicul, tatăl și fiul au fost toți membri ai Academiei Române, toți trei istorici, care au adus contribuții majore la studiul istoriei românilor. Giureștii, bunicul, tatăl și fiul, se simțeau pe drept cuvânt depozitari ai identității naționale.

O veche prietenie, de aproape 60 de ani mă lega de Dinu, care, atunci când l-am cunoscut se afla în luptă diplomatică spre a refuza Medalia Muncii, pe care i-o aducea activitatea lui de normator pe șoseaua Urziceni. Era decis să refuze Medalia Muncii de teamă că dosarul puricat i-ar fi dat de gol originea, fiul celui mai de seamă istoric român, contemporan cu Nicolae Iorga. În acest timp, profesorul Constantin C. Giurescu, acest mare istoric, își ducea mizerabila existență în domiciliul forțat din Bărăgan, în care era obligat să trăiască.

Ne-am cunoscut cu Dinu și Anca Giurescu, la scurt timp după căsătoria lor, în 1960, și i-am invitat într-o excursie la Poiana Brașov. Dinu era o mină de cunoștințe istorice și caracterizat de o modestie excepțională pe care a avut-o toată viața. Aveam conversații mai mult decât interesante despre istoria domniilor române, despre arta mare și mică din trecutul țării, despre locul Principatelor Române în Europa Evului Mediu.

Dinu părăsise în sfârșit șoseaua Urziceni și era ghid de muzeu, atât cât îi permitea dosarul. Cu timpul, lucrurile au început să se schimbe în Republica Populară Română. Constantin C. Giurescu, a fost eliberat din Bărăgan, reintegrat la Institutul de Istorie al Academiei și apoi la Facultatea de Istorie.

Îmi amintesc de o plimbare, într-o seară, prin Viena, cu Constantin C. Giurescu, în cursul căreia mi-a explicat succesul alegerii lui Alexandru Ioan

Cuza ca domn al celor două principate. Explicația mi-a rămas și m-a marcat. Giurescu spunea că Alexandru Ioan Cuza avea o inteligență molcomă care nu crea dușmăni și invidii și că aceasta a fost rațiunea principală a alegerii sale. Privind retrospectiv istoria României această gândire a „bătrânului” Giurescu mi se pare perceptivă și justificată.

Viața de zi cu zi a Giureștilor, în casa din strada Berzei redobândită, era viața tipică a unui intelectual de vârf, biblioteca bogată, documente care ilustrau diverse etape ale istoriei românești. Anca făcea carieră la Facultatea de Limbi Străine, la Secția italiană, unde se afirmase prin traduceri reușite. Dinu, cu sânguința sa de călugăr benedictin, publica studii și cărți care i-au asigurat un loc de frunte printre istoricii români. Când am plecat din România, în 1973, Dinu era profesor la Institutul de Arte Plastice și viața părea să se fi normalizat pentru ei. Condițiile lor de viață se îmbunătățiseră în mod major și optimismul era permis. Dinu, la îndemnul și decizia lui Mircea Malița, lucra pentru un grup de studii la Ministerul Afacerilor Externe, punându-și erudiția și cunoștințele în serviciul unei politici externe raționale și realiste.

Relațiile noastre erau calde și purtau amprenta respectului reciproc. Puțin după plecarea mea s-a dezlănțuit nebunia distrugerii centrului istoric al orașului București. Dinu s-a implicat puternic în proteste împotriva acestor măsuri, dar fără succes.

Printre casele dărâmate s-a aflat și casa părintească a Giureștilor, care se adăuga distrugerilor brutale ale centrului istoric bucureștean. Asta i-a determinat pe Dinu și pe Anca să întreprindă pași necesari pentru emigrare. Marina, brilianta lor fiică, plecase mai devreme în Statele Unite. Consecințele nu s-au lăsat așteptate. În cele din urmă, perseverența și hotărârea cu care au urmărit obținerea actelor necesare de emigrare au triumfat și astfel au

plecat în Statele Unite. Eram deja de câțva timp în Statele Unite, în Texas, și în momentul când am aflat că prietenii mei au sosit în America și erau la New York m-am urcat în avion și m-am dus să-i revăd. Aceeași ținută demnă, același comportament curtenitor din totdeauna, pecetea unei educații desăvârșite, le afișau la New York, ca și la București. Am putut contribui la crearea un post de profesor la Universitatea Texas A&M, profesor de istorie medievală europeană și istorie contemporană. Dinu și-a îndeplinit sarcinile cu distincție, ca întotdeauna.

În Texas ne vedeam des, sărbătoream revelionul împreună. Într-o noapte, în 1989, pe neașteptate, la televizor am văzut căderea lui Ceaușescu de la putere. Plângând de emoție ca niște copii am telefonat Ancăi care era la College Station. Dinu era plecat să depună în fața Congresului American mărturie cu privire la distrugerile samavolnice ale moștenirii istorice și culturale românești. Dinu s-a întors imediat la College Station, simțind nevoia arzătoare de a pleca spre România, unde în entuziasmul postrevoluționar își găsea locul natural.

Într-adevăr, după câteva zile, Dinu a plecat spre București, neascunzându-și mândria de a fi român, membru al unui popor care făcuse o revoluție. De câte ori venea în Statele Unite, ne vizita. Între timp noi ne-am mutat la Boston, eu fiind numit la Harvard Medical School.

Viața lui în România era caracterizată de satisfacții și dezamăgiri. Schimbările profunde pe care le aștepta, cel puțin în domeniul învățământului superior, întârziiau. A încercat să participe la viața politică, dar fără succes. Îmi vin în minte cuvintele geniale ale lui Ludovic al XIV în privința lui Jean Racine: „*Crede că dacă e mare poet poate fi și mare ministru?!*”

Activitatea publicistică a lui Dinu a continuat neabătută până la apariția volumului major al *Istoriei Românilor între 1948–1989*.

Prin moartea lui Dinu pierd un prieten drag, istoric erudit, om de vastă cultură. Pierd în același timp un om înțelept și cumpănit, cu un mare simț al datoriei față de țara sa, de meseria, de vocația sa. Plecarea lui dintre noi lasă un gol care va fi greu de umplut.

RIP

Martie

7 martie: În Aula Academiei Române a avut loc sesiunea comemorativă „50 de ani de la dispariția academicianului Ștefan S. Nicolau, fondatorul școlii române de virusologie” și s-au evocat „75 de ani de la crearea Catedrei de inframicrobiologie a Facultății de Medicină – nucleul dezvoltării Institutului de Inframicrobiologie al Academiei Române, actualul Institut de Virusologie «Ștefan S. Nicolau»”. La manifestare au luat cuvântul:

– acad. Victor Voicu, secretarul general al Academiei Române – *Omagiu academicianului Ștefan S. Nicolau, strălucit reprezentant al școlii medicale românești*;

– prof. Ștefan N. Constantinescu, Université Catholique de Louvain, Bruxelles, membru de onoare al Academiei Române – *Prestigiul peste timp al școlii române de virusologie: păstrarea punților internaționale reflectate în conferențiarilor acestei manifestări*;

– prof. Janet Butel, phd Distinguished Service Professor The Joseph L. Melnick, *professor of virology chair emeritus*, Department of Molecular Virology and Microbiology Baylor College of Medicine, Houston, Texas – *Polyomavirus SV40: Insights into Viral Carcinogenesis*;

– prof. Erik De Clercq, Rega Institute and chairman emeritus, Department of Microbiology and Virology KU Leuven, Leuven – *Tenofovir alafenamide (TAF): The cornerstone for the therapy of HIV and HBV infections*;

– prof. Claude Nicolau, Friedman School of Nutrition Science and Policy Tufts University, Boston, Massachusetts, membru de onoare al Academiei Române – *Ștefan S. Nicolau – omul*.

Manifestarea s-a încheiat cu un concert de pian susținut de Valentin Gheorghiu și Roxana Gheorghiu.

8 martie: La Clubul Academicienilor a avut loc ceremonia de semnare a unui protocol de colaborare dintre Academia Română și Ministerul Culturii și Identității Naționale. Documentul a fost semnat de acad. Cristian Hera, președintele Academiei Române, și de domnul George Ivașcu, ministrul

Culturii și Identității Naționale. Cu acest prilej, acad. Cristian Hera, președintele Academiei Române, a subliniat „*Menirea noastră este să fim în slujba națiunii române, să fim în serviciul națiunii române și asta o putem face numai pe baza rezultatelor cercetărilor științifice obținute în unitățile noastre și în Academia Română*”. Scopul protocolului îl reprezintă înființarea Senatului Culturii, organism cu rol consultativ, prin intermediul căruia Ministerul Culturii și Identității Naționale va beneficia de consiliere de specialitate din partea Academiei Române în configurarea politicilor publice din domeniul culturii.

13 martie: În Amfiteatrul „Ion Heliade Rădulescu” al Bibliotecii Academiei Române a avut loc o sesiune omagială dedicată Emiliei Comișel (1913–2010), organizată de Secția de artă, arhitectură și audiovizual, Comisia de folclor, și Institutul de Etnografie și Folclor „Constantin Brăiloiu”. În cadrul manifestării au susținut alocuțiuni dr. Irina Dragnea, acad. Sabina Ispas și dr. Marian Lupașcu.

22 martie: În Aula Academiei Române a avut loc sesiunea omagială „Academicianul Bogdan C. Simionescu, vicepreședinte al Academiei Române, la 70 de ani”. După cuvântul de deschidere al academicianului Cristian Hera, președintele Academiei Române, au susținut alocuțiuni:

– acad. Marius Andruh

– acad. Eugen Simion – *Marginalii la o poziție celebră: „Știința fără conștiință este o ruină a sufletului”* (François Rabelais);

– acad. Răzvan Theodorescu – *Colegul nostru ieșean*;

– acad. Nicolae Breban – *Un om pentru un destin*;

– general-locotenent (r) Dumitru-Dorin Prunariu, membru de onoare al Academiei Române – *Academician Bogdan C. Simionescu – eminent intelectual, manager și caracter*;

– acad. Maria Zaharescu – *Academician Bogdan C. Simionescu – colaborare și comunicare*;

– dr. Valeria Harabagiu, Institutul de Chimie Macromoleculară „Petru Poni”, Iași – *Academician Bogdan C. Simionescu – de ce îl prețuim, îl respectăm și îl admirăm?*

26 martie: În Aula Academiei Române s-a desfășurat sesiunea omagială „România și Republica 121

Moldova. Ieri, azi, mâine”, eveniment prilejuit de împlinirea unui veac de la Unirea Basarabiei cu România. Au prezentat comunicări: acad. Victor Voicu, secretarul general al Academiei Române, acad. Dan Berindei, președintele Secției de științe istorice și arheologie, Valeriu Matei, membru de onoare al Academiei Române, Maia Sandu, fost ministru al Educației din Republica Moldova, prof. Dan Dungaciu, directorul general al Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale „Ion I.C. Brătianu”, și PF Părinte Daniel, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, membru de onoare al Academiei Române. Manifestarea a fost dedicată zilei de 27 martie/9 aprilie, când Sfatul Țării din Basarabia a votat cu majoritate de voturi unirea cu România.

Aprilie

2 aprilie: Academia Română și Romfilatelia au încheiat un acord de parteneriat în scopul evidențierii valorilor și personalităților științifice și culturale din țara noastră. Evenimentul a avut loc la Clubul Academicienilor și a fost prefațat de o suită de acțiuni organizate de cele două instituții. Acordul a fost semnat de acad. Cristian Hera, președintele Academiei Române, și de doamna Cristina Popescu, director general la Romfilatelia. Scopul parteneriatului este de a susține manifestările cultural-științifice organizate de Romfilatelia, prin structurarea unor direcții de programe culturale, timbrul fiind un mijloc eficient de difuzare a informațiilor științifice și culturale. Manifestarea s-a bucurat și de participarea academicianului Răzvan Theodorescu, președintele Secției de arte, arhitectură și audiovizual. Acordul s-a înscris în seria activităților dedicate Centenarului Marii Uniri.

3 aprilie: Aula Academiei Române a găzduit lucrările Laboratorului de Analiză a Războiului

Informațional și Comunicare Strategică (LARICS) cu tema „Barometrul culturii de securitate din România”, moderate de prof. univ. Dan Dungaciu, expert LARICS și directorul LARICS. Au avut intervenții acad. Victor Voicu, secretarul general al Academiei Române, prof. univ. Dan Dungaciu, conf. Darie Cristea, expert LARICS.

4 aprilie: Aula Academiei Române a găzduit ceremonia, devenită tradițională, dedicată Zilei Academiei. După cuvântul de deschidere al academicianului Cristian Hera, președintele Academiei Române, au susținut conferințe:

– acad. Dan Berindei, președintele Secției de științe istorice și arheologie – *Academia Română și menirea ei*;

– acad. Eugen Simion, președintele Secției de filologie și literatură – *Academia Română și oamenii ei*.

5 aprilie: În Aula Academiei Române a avut loc Adunarea generală a membrilor Academiei Române care au ales, prin vot secret, pe academicianul Ioan-Aurel Pop în funcția de președinte al Academiei Române.

20 aprilie: În cadrul Adunării generale a membrilor Academiei Române au fost aleși vicepreședinții Academiei Române: acad. Bogdan C. Simionescu, acad. Victor Spinei, acad. Răzvan Theodorescu și acad. Victor Voicu.

23 aprilie: Cu prilejul Zilei Bibliotecarului, în Amfiteatrul „Ion Heliade Rădulescu” al Bibliotecii Academiei Române, a avut loc simpozionul național „Între tradiție și modernitate”. După cuvântul de deschidere al academicianului Răzvan Theodorescu, președintele Secției de arte, arhitectură și audiovizual, au avut alocuțiuni dr. Cornel Lepădatu, directorul general interimar al Bibliotecii, și Gheorghe Chivu, membru corespondent al Academiei Române, care a vorbit despre *Biblioteca Academiei și importanța colecțiilor sale*.

**HRONICUL OPEREI ROMÂNE
DIN BUCUREȘTI
1953–1970
Volumul III**

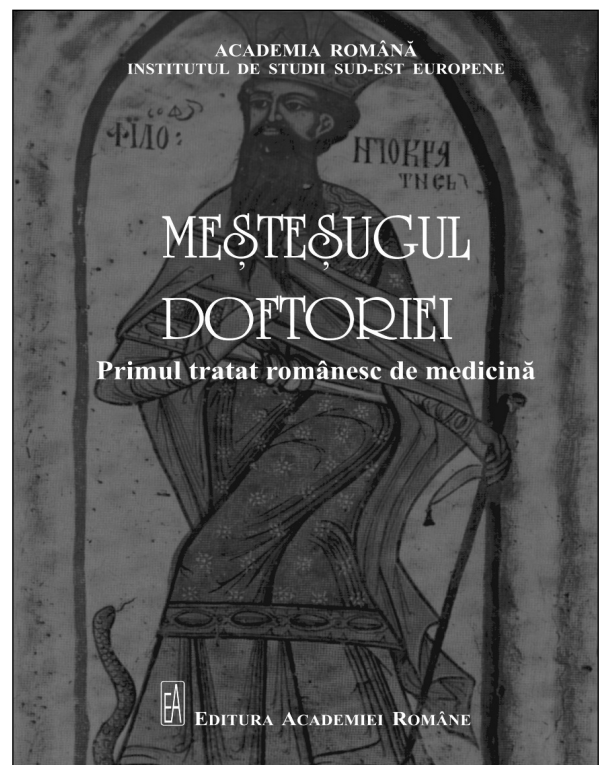
Octavian Lazăr COSMA

Al treilea volum și ultimul din seria dedicată istoriei Operei Române din București, cunoscute atunci sub denumirea Teatrul de Operă și Balet, marchează prezența școlii naționale în viața artistică a spațiului european. Excelența lirică a unor interpreți remarcați seară de seară pe scenă confirmă necesitatea construirii unui local special, care să cuprindă săli de spectacole și de repetiții, cabinete, ateliere, biblioteci și o fosă amplă – este vorba de actuala clădire a Operei Române din București (1953). Compartimentul coral, orchestra, tehnicienii, mimanții, maeștrii, plasatorii și aparatul administrativ vor asigura cadrul festiv și decorul unor piese din repertoriul clasic, urmând ca treptat să apară pe afiș titluri românești, care după anii '70 au fost consemnate în studiile autorului.

**MEȘTEȘUGUL DOFTORIEI
Primul tratat românesc de medicină**

Ediția filologică, alcătuită de Lia Brad Chisacof, este o încercare de recuperare științifică a primului tratat românesc de medicină.

Lucrarea se deschide, în tradiția edițiilor științifice de tip academic, cu un studiu filologic, intitulat *Manuscrisele nr. 933 și 4841 din fondul Bibliotecii Academiei Române. Opinii despre Meșteșugul doftoriei*, urmat de un studiu lingvistic, consacrat analizei grafiei celor două manuscrise și prezentării caracteristicilor lingvistice ale acestora (fonetice, morfosintactice și lexicale). Nota asupra ediției, detaliată, pregătește cititorul pentru transcrierea integrală a *Meșteșugului doftoriei*, titlu ales (din ms. rom. BAR nr. 933) și pentru manuscrisul care se intitulează *Meșteșugul doftoricesc* (ms. rom. BAR nr. 4841). Sunt peste 700 de pagini de transcriere de text neogrecesc și, mai ales, românesc, ce oferă cititorului contemporan o scriere fascinantă, deopotrivă bogată și complexă, a cărei editare a presupus pasiune și competență.

GHID PENTRU AUTORI

Propunerile de articole se predau la redacție în format electronic (CD, stick) sau se trimit prin e-mail, ca fișiere atașate.

Sunt returnate autorilor propunerile de articole care nu corespund indicațiilor din prezentul ghid, care nu sunt culese cu toate semnele diacritice pentru limba română sau franceză și care nu sunt corect scrise în limba română sau străină.

Sunt respinse propunerile de articole care au fost publicate (parțial sau integral), care nu au conținut științific pertinent, elemente originale, resurse bibliografice relevante și de actualitate.

Consiliul editorial decide acceptarea sau respingerea manuscrisului. Autorii sunt singurii responsabili asupra opiniilor și ideilor exprimate.

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază!

Din cauza volumului mare de lucru, nu se primesc materiale dactilografiate sau scrise de mână care necesită culegere.

Pentru a scurta timpul de pregătire editorială, lucrările trebuie redactate, după cum urmează:

- Redactarea manuscriselor va respecta standardele precizate de Dicționarul explicativ al limbii române – DEX (ediția 2007, Editura Univers Enciclopedic sau <http://dexonline.ro/>), Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române – DOOM (ediția 2005, Editura Univers Enciclopedic), Hotărârea Adunării generale a Academiei Române din 17.02.1993 privind revenirea la grafia cu „â”, și „sunt”, în grafia limbii române ([www.acad.ro/ alte-Info/pag_norme_orto.htm](http://www.acad.ro/alte-Info/pag_norme_orto.htm)).

- Cuvintele străine inserate în textul în limba română se vor culege italic.

- Se menționează referințele despre autori: titlul științific, prenumele și numele de familie ale autorilor, funcția, locul de muncă, localitatea, țara și datele de contact (telefon, e-mail etc.).

- Referințele bibliografice se scriu la sfârșitul articolului, în ordinea citării în text, numerotându-se cu cifre arabe, urmate de punct.

- Citările se scriu cu caractere italice. Fiecare citare trebuie să fie însoțită de sursa bibliografică, obligatoriu, menționată în lista de referințe bibliografice.

- Materialul ilustrativ se va prezenta separat de textul articolului, scanat cu rezoluția de 300 dpi, alb-negru cu extensia TIFF, sau se vor prezenta originalele ilustrațiilor, care vor fi scanate și prelucrate la redacție, după care se vor înapoia sub semnătură, autorului.

- În cuprinsul articolului se va menționa locul unde se va plasa figura sau tabelul, precum și legenda figurilor sau titlul tabelului.

- Tabelele trebuie să fie alb-negru fără coloane evidențiate cu alte culori.

De asemenea, dacă există scheme nu trebuie să aibă evidențieri în alte culori.

Dimensiunile unui articol trebuie să fie 5–6 pagini calculator, corp 12 și 3–4 ilustrații.

Redacția revistei „Academica“

Casa Academiei – Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, București, tel: 021.318.81.06/2712, 2713

**Abonamentele la revista „Academica“ se pot face prin mandat poștal pe adresa
revistei „Academica“, serviciul difuzare (Popa Aurora)
sau cu ordin de plată în contul RO64TREZ7055005XXX006462,
Trezoreria sector 5, București.
Prețul unui abonament pentru 12 luni este 36 lei.**

ISSN 1220-5737 126 PAGINI

PREȚUL 6 lei